

พระมหากษัตริย์นักพัฒนา
เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“...คำว่า “พัฒนา” ก็หมายถึงทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า
การพัฒนาประเทศก็ทำให้บ้านเมืองมั่นคงมีความเจริญ
ความหมายของการพัฒนาประเทศนี้ก็เท่ากับ
ตั้งใจที่จะทำให้ชีวิตของแต่ละคนมีความปลอดภัย
มีความเจริญ มีความสุข
ฉะนั้น จึงเข้าใจได้ว่า การพัฒนาทุกอย่างเป็นสิ่งที่ดี
เพราะว่าจะนำมาซึ่งความสุขความเจริญ
และความพอใจของแต่ละบุคคลในประเทศ...”

พระบรมราชาบาท พระราชทานแก่
คณะที่ปรึกษาเยาวชนและเยาวชนดีเด่น
ณ ศาลาภกาภิรมย์
๗ พฤษภาคม ๒๕๑๓

คำนำ

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักในพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้พสกนิกรชาวไทยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สำนักงานฯ จึงได้จัดทำหนังสือ **“พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา”** เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเผยแพร่ให้ประชาชนและหน่วยงานทั่วไปได้ซาบซึ้งในพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และดำเนินตามรอยพระยุคลบาท โดยนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศและตนเองต่อไป

หนังสือเล่มนี้ นำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจนประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นแก่ประชาชน จากผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ และการน้อมนำแนวพระราชดำริมาใช้ในชีวิต โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น ๖ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ภาพรวมหลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยได้รับพระมหากษัตริย์คุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และประสบการณ์ที่โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเชิญลงพิมพ์ในส่วนแรกของหนังสือเล่มนี้ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยบทสัมภาษณ์ของผู้ถวายงานใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทในการพัฒนาประเทศ และมีส่วนร่วมในการก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ส่วนที่ ๒ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา หอจดทูลดองในพระราชวัง ซึ่งเป็นเสมือนหอจดทูลดองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงใช้ศึกษา ค้นคว้า และทูลดอง ในเรื่องต่างๆ อย่างรอบคอบ จนมันพระทัยว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ก่อนที่จะพระราชทานแนวพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ต่างๆ ตลอดจนบทสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโครงการฯ

ส่วนที่ ๓ แนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ และการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนในด้านต่างๆ มากมายเหลือคณานับ ตลอดจนทรงตรากตรำพระวรกาย เพื่อช่วยเหลือพสกนิกรในภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดาร ซึ่งสำนักงานฯ ได้ัญเชิญมานำเสนอโดยสังเขปรวม ๑๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข การศึกษา สังคมสงเคราะห์และสวัสดิการ การพัฒนาชนบท เกษตรกรรม การส่งเสริมอาชีพ ทรัพยากรน้ำ ดิน และป่าไม้ พลังงาน การคมนาคม การจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ รวมทั้งบทสัมภาษณ์ของผู้ที่น้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติให้บังเกิดผล

ส่วนที่ ๔ ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา ประกอบด้วยบทสัมภาษณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากแนวพระราชดำริ ซึ่งได้ช่วยปัดเป่าความทุกข์ยาก และสร้างความผาสุกแก่พสกนิกร ทุกท่านต่างซาบซึ้งและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ โดยได้นำเสนอเพื่อเป็นตัวอย่างใน ๔ ด้าน ได้แก่ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ การบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาพลังงานทดแทน การแก้ไขปัญหาจราจร การนำหญ้าแฝกมาใช้อนุรักษ์ดิน การขยายโอกาสทางการศึกษา การสงเคราะห์ประชาชนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา

ส่วนที่ ๕ พระเกียรติคุณเกริกไกร จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานอย่างหนักตลอดมา หน่วยงานและองค์กรต่างๆ จึงต่างพร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญานามในหลากหลายด้าน อันแสดงถึงพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในศาสตร์ด้านต่างๆ เพื่อเทิดพระเกียรติและแสดงถึงความจงรักภักดี ตลอดจนความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ นอกจากนี้ แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยย์ในโลก พระเกียรติคุณจึงแผ่ไพศาลไปยังนานาประเทศ หน่วยงานและองค์กรระหว่างประเทศได้ขอพระราชทานพระราชวโรกาสทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลทางการพัฒนาเป็นจำนวนมาก

ส่วนที่ ๖ บทสรุป พระมหากษัตริย์นักพัฒนาผู้ทรงพระคุณอันยิ่งใหญ่ ตลอดเวลา ๖๕ ปี แห่งการครองราชย์ เป็นที่ประจักษ์ชัดถึงน้ำพระทัยและพระเมตตาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงงานอย่างหนักและเหนียวยาก ทรงนำพาการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าภายใต้ร่มพระบารมี และทรงดูแลราษฎรประดุจพ่อคุณแลลูก เพื่อช่วยเหลือราษฎรให้พ้นจากความทุกข์ยาก โดยไม่ทรงเลือกว่าเขาเหล่านั้นเป็นใคร สมดังพระราชปณิธานที่พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการความว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

ทั้งนี้ สำนักงานฯ ได้รับความกรุณาจาก **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ในการเป็นประธานที่ปรึกษาการจัดทำหนังสือเล่มนี้ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ สำนักงานฯ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักพระราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและภาพพระราชกรณียกิจ สำนักงานฯ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ธันวาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

หน้า

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คำนำ

ส่วนที่ ๑ : ภาพรวมหลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๑๑
๑. หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๑๔
๒. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๒๕
๓. พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว... หาที่เปรียบมิได้ บทสัมภาษณ์ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	๕๐
๔. กลไกการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อการพัฒนาประเทศ บทสัมภาษณ์ ดร.เสนาะ อุนากุล	๕๗
๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บทสัมภาษณ์ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล	๖๖
ส่วนที่ ๒ : โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา ห้องทดลองในพระราชวัง	๘๑
๑. โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา	๘๓
๒. บทสัมภาษณ์ นายแก้วขวัญ วัชโรทัย	๙๐

ส่วนที่ ๓ : แนวพระราชดำรินในการพัฒนาประเทศ และการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติ

หน้า

๑. แนวพระราชดำรินด้านการแพทย์และสาธารณสุข	๙๔
๒. แนวพระราชดำรินด้านการศึกษา	๙๗
บทสัมภาษณ์ นายขวัญแก้ว วัชโรทัย	๑๐๑
บทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย	๑๐๕
๓. แนวพระราชดำรินด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการ	๑๑๐
บทสัมภาษณ์ นายกองเอก ดร.ดิสรธร วัชโรทัย	๑๑๗
๔. แนวพระราชดำรินด้านการพัฒนาเกษตรกรรม	๑๒๑
๕. แนวพระราชดำรินด้านการส่งเสริมอาชีพ	๑๒๘
๖. แนวพระราชดำรินด้านทรัพยากรน้ำ	๑๓๓
๗. แนวพระราชดำรินด้านทรัพยากรดิน	๑๓๕
๘. แนวพระราชดำรินด้านทรัพยากรป่าไม้	๑๕๓
๙. แนวพระราชดำรินด้านการพัฒนาชนบท	๑๕๖
๑๐. แนวพระราชดำรินด้านการคมนาคม	๑๕๘
๑๑. แนวพระราชดำรินด้านพลังงาน	๑๖๐
๑๒. แนวพระราชดำรินการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริน	๑๖๔

หน้า

๑๓. แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๗๔
๑๔. แนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่	๑๗๙

ส่วนที่ ๔ : ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

๑๘๑

บทสัมภาษณ์หน่วยงาน องค์กร และภาคส่วนต่างๆ ที่ได้แนะนำแนวพระราชดำริมาปฏิบัติและได้รับประโยชน์สุข เพื่อเป็นตัวอย่าง ๙ ด้าน ดังนี้

๑. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๘๔
๒. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่	๑๙๙
๓. การบริหารจัดการน้ำ	๒๐๒
๓.๑ การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ	๒๐๒
๓.๒ “ฝนหลวง”... สายฝนสู่ปวงประชาในถิ่นทุรกันดาร	๒๑๐
๓.๓ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม... บรรเทาความเดือดร้อนพสกนิกร	๒๑๓
๓.๔ การบำบัดน้ำเสีย... คืนคุณภาพน้ำสู่ประชาชน	๒๒๔
๔. การพัฒนาพลังงานทดแทนเพื่อชาวไทย	๒๒๘
๕. การแก้ไขปัญหาจราจร	๒๓๓
๖. หล้าแฝก... หล้ามหัศจรรย์	๒๔๐
๗. การขยายโอกาสทางการศึกษา	๒๔๕
๗.๑ มุลินีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม... ขยายโอกาสทางการศึกษา
อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม	๒๔๖
๗.๒ โรงเรียนพระดาบส... พัฒนาอาชีพให้เป็นคนเก่งและดี	๒๕๖

หน้า

- ๘. มุลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ... สงเคราะห์ประชาชน
ผู้ประสบภัยและด้อยโอกาส ๒๖๐
- ๙. การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา... สงเคราะห์ผู้ยากไร้และเดือดร้อน ๒๗๑

ส่วนที่ ๕ : พระเกียรติคุณเกริกไกร ๒๗๖

ส่วนที่ ๖ : บทสรุป : พระมหากษัตริย์นักพัฒนาผู้ทรงพระคุณอันยิ่งใหญ่ ๒๘๙

บรรณานุกรม ๓๐๐

รายนามที่ปรึกษาและคณะทำงานจัดทำหนังสือพระมหากษัตริย์นักพัฒนา
เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา ๓๐๔

“...การพัฒนาประเทศจะบรรลุผลตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น
ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบกันหลายอย่าง.
อย่างแรกต้องมีคนดี คือมีปัญญา มีความรับผิดชอบ
มีความวิริยะอุตสาหะ เป็นผู้ปฏิบัติ.
อย่างที่สอง ต้องมีวิทยาการที่ดี เป็นเครื่องใช้ประกอบการ.
อย่างที่สาม ต้องมีการวางแผนที่ดี ให้พอเหมาะพอควร
กับฐานะเศรษฐกิจ และทรัพยากรที่มีอยู่
โดยคำนึงถึงประโยชน์อันพึงประสงค์ของประเทศ
และประชาชนเป็นหลักปฏิบัติ...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙

ภาพรวมหลักการทรงงาน
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ส่วนที่ ๑

ภาพรวมหลักการทรงงาน

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ตลอดเวลากว่าหกทศวรรษแห่งการครองราชย์ที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนทั้งชาติ ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงเสียสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์เพื่อพสกนิกรชาวไทย สมดังที่ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการความว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระราชกรณียกิจที่พระองค์ทรงปฏิบัติ นับตั้งแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยสิริราชสมบัติในปี ๒๔๘๙ แสดงให้เห็นถึงพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณ ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำและมุ่งมั่น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกร ไม่ว่าจะเชื้อชาติและศาสนาใด หรืออยู่ห่างไกลสักเพียงใด ก็มีทรงย่อท้อ ทรงเข้าไปช่วยเหลือราษฎรทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ และพลังงาน หรือแม้กระทั่งการจราจร ก็ทรงคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างแยบยล

การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลาง ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทรงเน้น “การพัฒนาคน” เป็นตัวตั้ง และยึดหลัก**ผลประโยชน์ของปวงชน** และ**การมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน** ตลอดจนภูมิสังคมที่คำนึงถึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการพึ่งตนเอง โดยรู้จักประมาณตน และดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และ **“ทำตามลำดับขั้น”** อย่างบูรณาการ ซึ่งอาศัยความ **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** และการ **“รู้ รัก สามัคคี”** ของทุกฝ่าย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทที่ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดำเนินการได้อย่างประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ทั้งนี้ สำนักงานฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และประสบการณ์ที่โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ช่วยให้สามารถเข้าใจหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ยังได้นำเสนอบทสัมภาษณ์ของผู้ถวายงานใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทในการพัฒนาประเทศ ๒ ท่าน ได้แก่ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ และ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และอดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เล่าถึงพระมหากรุณาธิคุณและพระวิริยะอุตสาหะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมุ่งมั่นและตรากตรำเสด็จพระราชดำเนินไปยังถิ่นทุรกันดารทั่วทุกหย่อมหญ้าของประเทศ เพื่อทรงเยี่ยมเยียนและรับทราบปัญหาของประชาชน และพระราชทานความช่วยเหลือ เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า รวมทั้งหาทางให้เขาเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในระยะต่อไป

รวมทั้งนำเสนอบทสัมภาษณ์ ดร.เสนาะ อุณาภูล อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้ริเริ่มให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือสำนักงาน กปร. ขึ้นภายในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เมื่อปี ๒๕๒๔ เพื่อเป็นกลไกประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้มีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในถิ่นทุรกันดาร

หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทรงเน้น “การพัฒนาคน” เป็นตัวตั้ง และยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคมที่คำนึงถึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และการพึ่งตนเอง โดยรู้จัก

ประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และ “ทำตามลำดับขั้น” อย่างบูรณาการ ซึ่งอาศัยความ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการ “รู้ รัก สามัคคี” ของทุกฝ่าย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทที่ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดำเนินการได้อย่างประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

“หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) รวบรวมไว้มีความหลากหลายถึง ๒๓ หลักการ ซึ่งปวงชนชาวไทยสามารถน้อมนำมาปฏิบัติในวาระและโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสม ดังนี้

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใด โครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียด อย่างเป็นระบบทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจาก เอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียด ที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วตรงตามความต้องการ ของประชาชน

ระเบิดจากข้างใน

พระองค์ทรงมุ่งเน้น เรื่องการพัฒนาคน โดยตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหา ชุมชนหรือหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

แก้ปัญหาคือจุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์ จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน... มันไม่ใช่ เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้... แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรีอทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันผุดตรงนั้น ผุดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม... เอาตกลงรีอบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

ทำตามลำดับขั้น

เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาทเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้

การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้ต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

ภูมิสังคม

การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไป

ช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

องค์รวม

ทรงมีวิถีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือ มองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริ เกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็น แนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งที่พระองค์ ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของ ประชาชนคนไทย ประมาณ ๑๐-๑๕ ไร่ การบริหารจัดการ ที่ดินและแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการ ประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้อง รู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวม พลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่ การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั่นคือ ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๑, ๒ และ ๓

ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะของการพัฒนา ที่อนุโลม และกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริง ของคนไทย

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของความประหยัดนี้ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่า เรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอด ยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์ แต่ฉลองทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ดังที่นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เคยเล่าว่า

“...กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ บอกว่าปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ ๑๒ แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์หมด ทุกบาททุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ...”

ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำตัวเอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ...”

ทำให้ง่าย

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริดำเนินไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยส่วนรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้นๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่ายนั้น เป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า “ทำให้ง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนา ประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “ประชาพิจารณ์” มาใช้ในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึง ความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัด ทำให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ ในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่ออาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่า ขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้ๆ อยู่เรียบร้อยแล้ว ส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้นมิได้ ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะ มีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

พระบรมราโชวาท มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๑๔

บริการรวมที่จุดเดียว

การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่มา ขอใช้บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยมีหน่วยงานราชการต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการ ประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้านได้สามารถแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ประองตองกัน ประสานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะ มีงานถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่นไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลัง ทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้านเกษตรหรือในด้านสังคม ทั้งในด้านหางาน การส่งเสริม การศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายที่จะมาดูแล ส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็น สองด้าน ก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือประชาชนจะได้รับประโยชน์ และต้นทุนของผู้เป็นเจ้าหน้าที่ จะให้ประโยชน์...”

ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียด ถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาลำน้ำเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริ การปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก ปลอ่ยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟู

ธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พืชนอกจากได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้วยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย เห็นได้ว่าทรงเข้าใจธรรมชาติ และมนุษย์อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

ใช้ธรรมปราบอธรรม

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดี ชับไล่ น้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี ตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรก

ปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัสความว่า **“ใช้ธรรมปราบอธรรม”**

ปลูกป่าในใจคน

เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้น ในการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุนคือกำไร Our loss is our gain...การเสียคือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย **“การให้”** และ **“การเสียสละ”** เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทย ที่ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

“...ประเทศต่างๆ ในโลก ในระยะ ๓ ปี มา นี้ คนที่ ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎี ในอุดมคติที่ใช้ในการปกครอง ประเทศล้วนแต่ล่มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไป หรือ เมืองไทยนับว่าอยู่ได้มาอย่างดี เมื่อประมาณ ๑๐ วันก่อน มีชาว ต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอโอวาท เกี่ยวกับการปกครองประเทศ ว่า จะทำอย่างไร จึงได้แนะนำว่า

ให้ปกครองแบบคนจน แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตา กัน ก็จะอยู่ได้ตลอด ไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการ ที่เวลาปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง ถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกันที่สุดในที่สุดได้ก็เป็นการดี ให้โอวาทเขาไปว่าขาดทุน เป็นการได้กำไรของเรา นักเศรษฐศาสตร์คงค้านว่าไม่ใช่ แต่เราอธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้น เป็นการได้ทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่ง คือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้างโครงสร้าง ซึ่งต้องใช้เงิน เป็นร้อยพัน หมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาลแต่ไม่เข้าประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้ารู้จัก สามัคคี รู้เสียสละ คือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำรัสเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุด ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถ สร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นต่อไป...”

พออยู่พอกิน

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จไปเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎร

ด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่า มีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกรมีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มีชีวิตสมรณะที่ก้าวหน้าต่อไป

ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศ มีโรงงานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติ จึงจะบรรลุผลสำเร็จด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ **ความพอเพียง** หมายถึง **ความพอประมาณ ความมีเหตุผล** รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง**มีระบบภูมิคุ้มกัน**ในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัย**ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง**อย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม **ความซื่อสัตย์ สุจริต** และให้**มีความรอบรู้**ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

ประมวลและกลั่นกรองจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในโอกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน พระราชดำรัส เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน อย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคน ได้ร่วมมือกันช่วยชาติ พัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้า อย่างมาก ดังพระราชดำรัสดังนี้

“...คนที่ไม่มี ความสุจริต คนที่ไม่มี ความมั่นคง ชอบแต่ มักง่าย ไม่มีวันจะ สร้างสรรค์ ประโยชน์

ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้ น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๓

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคน ที่สุจริต ทุจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มีอัน เป็นไป...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้ว บ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมา เพราะมีทุจริต...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๖

ทำงานอย่างมีความสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือ ประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

ความเพียร : พระมหาชนก

จากพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบและคติธรรมต่างๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้ มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์ และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนกกษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายน้ำจะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่มาช่วยเหลือมิให้จมน้ำไป

เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่างๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็มีใต้อพระราชนิพนธ์ มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคำสามคำ ที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับ
หลักการทรงงานพัฒนาประเทศของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทาน

พระราชวโรกาสให้ **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ในฐานะประธานที่ปรึกษาคณะทำงานจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา” นำคณะผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และทีมงานจัดทำหนังสือฯ อันประกอบด้วย นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ นางเพ็ญจา อ่อนชิต นายปรเมธี วิมลศิริ นายสุทิน ลีปิยะชาติ นางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง และนางจันทร์ทิพย์ ปาละนันท์ เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทเพื่อขอพระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และประสบการณ์ที่โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

สำนักงานฯ รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ที่ได้รับพระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันทรงคุณค่ายิ่ง เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ได้ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และดำเนินตามรอยพระยุคลบาท โดยนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งขอน้อมอัญเชิญมาดังนี้

ทรงแก้ไข้ปัญหาให้ประชาชน โดยใช้องค์ความรู้

เรื่องหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริ ในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสที่เผยแพร่เป็นที่รู้ทั่วไป หลักรกว้างๆ ของพระองค์คือ เมื่อพระองค์ทอดพระเนตรว่ามีสิ่งอะไรที่ควรปรับปรุงได้ดีกว่านี้ ทำประโยชน์ให้เจริญรุ่งเรืองได้มากขึ้นกว่านี้ หรือประชาชนยังมีปัญหาความทุกข์ในพื้นที่แบบนี้ จะทำอย่างไร โดยพระองค์จะทรงใช้ความรู้ที่มีอยู่แล้ว หรือหากยังทรงไม่มีความรู้ในสิ่งที่คิดว่าสำคัญ พระองค์จะทรงหาความรู้ โดยทรงศึกษาและสนทนากับผู้รู้ต่างๆ แล้วนำมาประยุกต์ปรับปรุง ด้วยความตั้งพระราชหฤทัยที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน พระองค์เองจะทรงลำบากเดือดร้อนอย่างไร ก็ทรงไม่สนพระทัย ถ้าทรงเห็นว่าดีแล้วก็ต้องเข้มแข็งพอที่จะทำ หากว่ามีปัญหาหรือใครว่ามา ก็ทรงต้องมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ไม่ใช่ว่าพอมีปัญหาที่หลีกเลี่ยงไปต้องอดทน ตั้งใจ ระมัดระวัง และรอบคอบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสั่งสมความรู้พื้นฐาน โดยทรงเรียนรู้จากการคุยกับเจ้าหน้าที่ที่ถวายนงานในเรื่องต่างๆ จากนั้นทรงค่อยๆ สร้างองค์ความรู้ของพระองค์เอง หลังจากทรงทำนานๆ ก็ทรงมีประสบการณ์จนทรงประเมินราคาโครงการได้เลย

ทรงใช้ความรู้อย่างบูรณาการ... มิได้ทรงตั้งทฤษฎีไว้ก่อน

นอกจากนี้ทรงนำความรู้และวิชาการต่างๆ มาใช้ร่วมกัน หรือที่สมัยนี้เรียกว่า “บูรณาการ” ไม่ทิ้งแง่ใดแง่หนึ่ง อย่างเช่น เรื่องอย่างนี้ในแนววิศวกรรมศาสตร์ทำได้ แต่ว่าอาจจะไม่เหมาะสมในเชิงเศรษฐศาสตร์ หรือเหมาะสมดีในเชิงเศรษฐศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ แต่ไม่เหมาะสมกับความสุหรือความเจริญก้าวหน้าของประชาชน ก็ไม่ได้

เมื่อพระองค์เสด็จฯ ไปพบประชาชนที่ทุกข์ยาก ทรงช่วยได้ก็จะช่วยทันที พระองค์ไม่ได้ตั้งทฤษฎีไว้ก่อน แล้วทรงทำตามทฤษฎีอย่างทฤษฎีใหม่ หรือทฤษฎีอื่นๆ พระองค์ทรงเห็นอะไรที่กระทบ หรือเห็นว่ามีปัญหา ก็ทรงหาทางแก้ไข และเมื่อทำไปมากๆ ก็ออกมาเป็นทฤษฎี ฉะนั้นเห็นว่า พระองค์ไม่ได้ตั้งทฤษฎีโดยที่คิดตามปรัชญาและทฤษฎีมาก่อน แล้วหาตัวอย่างเข้าไปปฏิบัติตาม แต่มีความรู้สึกว่าพระองค์ทรงมีตัวอย่างมากมายจากการเสด็จฯ ไปยังที่ต่างๆ เพื่อทอดพระเนตรสภาพปัญหาที่แท้จริง

ทรงพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ “การพัฒนาที่ยั่งยืน”

เป้าหมายในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้คนมีความสุข โดยต้องคำนึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิธีการพัฒนามีหลากหลาย แต่ที่สำคัญคือคนักพัฒนาจะต้องมีความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และการเคารพ

ในเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ และเป็นเรื่องของจิตใจ

การทำงานพัฒนาไม่ได้เป็นเรื่องการเสียสละเพียงอย่างเดียว เป็นการทำให้ตนเองด้วย เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่ด้วยกัน ถ้าเราอยู่อย่างสุขสบาย ในขณะที่คนอื่นทุกข์ยาก เราย่อมอยู่ไม่ได้ นักพัฒนาควรมีจิตสาธารณะ รักที่จะช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนอยู่เสมอว่า งานพัฒนานั้นต้องเป็นที่ต้องการของบุคคลเป้าหมาย และผู้ร่วมงานต้องพอใจ งานพัฒนา

เป็นงานยากและกินเวลานาน ผู้ที่ทำงานพัฒนาหรือที่เรียกว่า “นักพัฒนา” จึงต้องเป็นผู้ที่อดทน เชื้อมั่นในคุณความดีมีใจเมตตากรุณา อยากรให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และอยากรให้ผู้อื่นมีความสุข ต้องมีความรู้กว้างขวาง เพราะงานพัฒนาเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ มาก ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าใจ และยอมรับนับถือผู้อื่น เพราะเป็นงานที่ไม่มีทางทำสำเร็จได้โดยลำพัง

นอกจากนี้ นักพัฒนาต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ถ้าคอร์รัปชั่นหรือโกงเสียเองแล้วก็จะเป็นที่เกลียดชัง ผู้อื่นไม่ไว้วางใจ หรือไม่เป็นตัวอย่างที่ดี เมื่อพัฒนาสำเร็จ มีความเจริญรุ่งเรือง ก็จะเกิดความสุขถ้วนทั่วทั้งบุคคลเป้าหมายและนักพัฒนาเอง

ด้วยวิธีเช่นนี้ และด้วยความตั้งใจ จะทำประโยชน์ให้แก่คนอื่นตัวเองจะลำบาก เตื่อตร้อน ไม่สนใจ หรือหากเห็นว่าดีแล้ว ก็ต้องมีความตั้งใจ เข้มแข็ง และอดทนพอที่จะทำต่อไปโดยไม่ย่อท้อ

“ระเบิดจากข้างใน” พัฒนาให้ชาวบ้านเข้มแข็งก่อน

การพัฒนาราษฎรในพื้นที่ที่ทรงมีวิธีของพระองค์ คือการเสด็จฯ ไปในป่า บนเขา ตอนแรกจะเสด็จฯ แบบยังไม่ได้มีการตัดถนนเข้าไป พระองค์ต้องเสด็จฯ เข้าไปอย่างลำบาก เพราะว่าพระองค์ไม่ต้องการจะให้คนอื่นมาเอาเปรียบคนข้างใน ในขณะที่เขายังไม่เข้มแข็งพอ พอพัฒนาให้เขาเข้มแข็งแล้ว เขาจะออกมาเอง คือ “ระเบิดจากข้างใน”

แต่เดี๋ยวนี้เวลาเขาทำการพัฒนา เขาจะ
ต้องการถนนก่อน และคิดว่าจะได้ผลในที่สุด ซึ่งไม่ใช่เฉพาะ
ที่เมืองไทย ที่เมืองจีนก็เช่นกัน และจากเอกสารของเอทีบี
หรือธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียก็ใช้ถนนเป็นตัวชี้วัด
การพัฒนา

อย่างไรก็ตาม สมัยนี้การพัฒนาจะเป็น
อีกแบบ จะให้คงแบบเดิมไว้คงไม่ได้ เราก็ต้องปรับปรุง
เช่น มีอาจารย์มาปรึกษาฉันว่า ตอนนีผลผลิตในพื้นที่มีมาก
แล้วจะตั้งโรงงานในพื้นที่ก็เห็นจะเป็นไปไม่ได้ โรงงาน
ที่เราตั้งอยู่เดิมนี่ดีแล้ว ฉันกำลังพยายามจัดการทำถนนดีๆ
ให้ไปถึงไร่ เพื่อนำพืชผลออกมา และต่อไปก็ต้องจัดหา
รถ ๑๐ ล้อ สำหรับบรรทุกทุกพืชผล เพื่อขนส่งไปโรงงาน

และต้องเป็นรถ ๑๐ ล้อที่แล่นได้ปลอดภัย ไม่ใช่จะยึดแต่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไม่
สร้างถนนเข้าไป ต้องดูตามเหตุผล พระองค์ทรงไม่ว่า หากมีเหตุผลและความจำเป็น

ทรงเป็นต้นแบบ “ประชาพิจารณ์”

ก่อนจะเสด็จฯ ไปทรงงาน
ตามที่ต่างๆ จะทอดพระเนตรจากแผนที่
ทางอากาศก่อนว่าควรจะเสด็จฯ ที่ไหน
หรือจะทรงแก้ปัญหาในพื้นที่อย่างไร
เช่น สามารถนำน้ำจากตรงนี้ไปเลี้ยง
นาตรงนั้น ได้ประโยชน์และจะต้อง
มีรายจ่ายจากการก่อสร้างหรือ
ดำเนินงานเท่าไร จะได้ผลกลับคืน
ภายในกี่ปี และที่สำคัญต้องไปคุยกับ
ชาวบ้านก่อนว่าเขาต้องการไหม
ถ้าเขายังไม่ต้องการ ยังไม่สบายใจ
ที่จะทำ เราก็ไปทำที่อื่นก่อน นั่นคือ
ทรงทำประชาพิจารณ์ด้วยพระองค์เอง
ทรงทำตรงนั้นเลย

บางครั้งมีคนกราบบังคมทูลหรือถวายความเห็น บางทีก็ดี บางทีก็แย คือประโยชน์เข้าที่ตัวเขา
คนเดียว คนอื่นไม่ได้ พระองค์ก็ทรงทำตามเขาไม่ได้ เพราะถ้าทรงทำ เขาสบายคนเดียว เพื่อนบ้านไม่สบาย
ก็ต้องดูด้วย ทรงพิจารณาอย่างรอบคอบ

ทรงมุ่งพัฒนาทั้งคนและพื้นที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเรื่องต้องพัฒนาทั้งคนและพื้นที่ โดยจะทรงพยายามให้ทั้งคนและพื้นที่ได้รับการพัฒนา พระองค์ตรัสว่า ถ้าพื้นที่ดี คนที่ได้รับประโยชน์ก็คือคนเหล่านั้นที่เคยลำบาก ขณะเดียวกัน จะต้องพัฒนาคนในพื้นที่ให้ดีขึ้นด้วย หากเป็นเช่นนี้ รุ่นลูกรุ่นหลานก็จะมีการศึกษาดีและมีอาชีพที่มั่นคง

พระองค์ทรงไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาโดยให้คนยากจนออกไปจากพื้นที่ และนำคนที่พัฒนาแล้วเข้าไปอยู่ในพื้นที่แทน เพราะทรงเห็นว่า หากใช้วิธีนี้คนจนที่ลำบากจะไม่ได้การพัฒนา

ทรงบริหารความเสี่ยง... ทดลองจนได้ผลดีก่อนพระราชทานแก่ราษฎร

ส่วนใหญ่เมื่อเขาเห็นทรงปฏิบัติหรือทดลองแล้วได้ผล เขาก็นำไปปฏิบัติ แต่บางครั้งก็มีเสียงบ่นเหมือนกันว่า พระองค์ทรงทดลองอยู่นั่นเอง ทำไมไม่เอาจริงเสียที จริงๆ แล้วพระองค์ตรัสเสมอว่า ถ้ายังไม่ดีจริง ไม่ให้ประชาชนนำไปทำแล้วต้องรับผลแห่งความผิดพลาดหรือบริการ เช่น เรานำผลไม้แบบใหม่มาปลูกจะขึ้นหรือเปล่า จะดีหรือเปล่าก็ไม่รู้ เราต้องเป็นคนรับผิดชอบ

ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นเสียก่อน แต่ถ้าไม่ลองของใหม่เลย ก็ใช้ไม่ได้เหมือนกัน พระองค์จะทรงทำโดยต้องทดลองจนแน่ใจว่าทำได้แล้วจึงให้เขาทำ เป็นการ “บริหารความเสี่ยง” ไม่ให้เขาเสี่ยง คนที่ไม่มีแล้วยังมาเสี่ยงต้องรับเคราะห์กรรมอีก พระองค์จะไม่ทรงทำ

อย่างตอนเสด็จฯ จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ ๕๐ กว่าปีมาแล้ว พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปเรื่อยๆ ไปเจอบ้านชาวเขาหลายเผ่า ทอดพระเนตรเห็นเขาปลูกฝิ่น ซึ่งไม่ได้ทำให้เขาร่ำรวย ซ้ำยังทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม เพราะว่าสูบเองบ้างและขายราคาถูกให้พ่อค้าคนกลาง พวกค้าฝิ่นเถื่อน สมัยก่อนนั้นประเทศอื่นๆ เขาปราบฝิ่น โดยการเข้าไปเผาไร่ฝิ่น แต่พระองค์ตรัสเสมอว่า ถ้าเรายังไม่สามารถช่วยเหลือใครให้มีความกินดีอยู่ดีขึ้น เราจะไปทำลายวิถีชีวิตเก่าเขาไม่ได้ และการที่จะช่วยเขา ต้องทดลองทำให้แน่ใจก่อนว่าดีแล้วจึงค่อยให้เขาทำ โดยพระองค์จะทรงทดลองปลูกพืชผักผลไม้ต่างๆ เมื่อได้ผลแล้วจึงนำไปให้ชาวเขาปลูกทดแทนฝิ่น คือทรงค่อยๆ ทำ

แล้วก็มีมิตรประเทศต่างๆ นำพืชผลมาให้ลองปลูกแทนฝิ่น จนโครงการควบคุมยาเสพติดของสหประชาชาติเขาถามว่า ที่เมืองไทยใครเป็นคนทำเรื่องนี้ สมัยนั้นยังไม่มีใครทำ มีแต่พระองค์ทรงทำอยู่ เขาอาสาว่าจะมาช่วย แต่งานทั้งหมดพวกเราคนไทยทำกันเองได้ รวมทั้งงานด้านวิชาการด้วย เพราะเรา

มีคนจากมหาวิทยาลัยต่างๆ มาช่วย ภาคกลางมีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทางเหนือมีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขณะนั้นยังไม่มีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อภายหลังมีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกิดขึ้น จึงมาร่วมทำงาน ถวายด้วย

ทรงรับฟังและหาทางแก้ปัญหาให้ประชาชน

เวลาจะเสด็จฯ ไปไหน บางครั้ง คนทั้งขบวนยังไม่รู้เลยว่าเสด็จฯ ไปไหน เพราะพระองค์มีพระราชประสงค์ไม่ทำให้ประชาชนต้องลำบาก อย่างฉันทตามเสด็จฯ บางทีพระองค์ทรงแกล้ง พระราชทานแผนที่มาให้และตรัสว่าจะเสด็จฯ ประมาณตรงนี้จะทรงขับรถไปตามที่ฉันทบอกทาง ทรงให้เป็น

เนวิเกเตอร์ ฉันทก็บอกเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา ตรงหน้า ๓ เมตร จริงๆ ไม่ถูก พระองค์ก็ทรงแกล้งขับตามที่ฉันทพูด มีอยู่วันหนึ่งลงไปอยู่กลางนา ไม่มีคนเลยมีแต่พระรูปหนึ่งกำลังซ่อมหลังคาโบสถ์ พระหันมาเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ป็นลงจากโบสถ์ แล้วไปที่หอกลอง ตีกลอง ที่บอก “ทางเปียมาเลียใบตอง พระตีกลองตะลุงตั้งแซ่” ฉันทก็ได้เห็นคราวนั้น

พระตีกลองสักพักหนึ่ง ประชาชนก็มาเข้าเฝ้าฯ กันมากมาย มาเฝ้าฯ แล้วก็เล่าถวายว่า ตรงนี้เป็นอย่างไร มีความเดือดร้อนอะไร **พระองค์ทรงรับฟัง แล้วก็ทรงช่วยแก้ปัญหาตามที่เขากราบบังคมทูล** พอเขามากราบบังคมทูล พระองค์ก็เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรทันทีแล้วก็ทรงถามและคุยกันว่า ตกลงเราจะทำอย่างไรกันดีที่จะแก้ปัญหานั้นๆ เช่น ปัญหาการแบ่งน้ำที่แช่ป่อ สมัยนี้เราไม่เห็นแล้วนะป่อ

เขาจะแช่ป่อ พอแช่ไปน้ำก็จะเน่า น้ำนั้นจะเอาไปใช้การเกษตรก็ได้ เอาให้วัวควายหรือสัตว์อื่นกินก็จะป่วย คนที่ทำป่อกับปลูกข้าวก็ตีกัน พระองค์จึงทรงให้แยกน้ำ เพื่อทำกิจกรรมข้าวและป่อ อย่างโครงการปากพั่น พระองค์ทรงแบ่งกิจกรรมเพื่อที่ว่าคนไหนจะทำกิจกรรมอะไร ตรงนี้เขตนน้ำจืด ตรงนี้เขตนน้ำเค็ม เรียกว่า “การจัดปฏิรูปที่ดินใหม่” หรือ Land Consolidation

พระองค์ทรงงานเพื่อให้ชีวิตของคนไทยมั่นคง

หลักของพระองค์คือ **อยากให้คนมีความรู้** แม้แต่สาธารณกรมก็เป็นหนึ่งในงานพัฒนาการพระราชทานทุนการศึกษา การสร้างโรงเรียนก็ทรงสร้างไว้หลายโรงเรียน งานพัฒนาเพื่อความมั่นคง พระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่มก่อน เรื่องความมั่นคงของมนุษย์ที่สมัยนี้เรียกว่า Human Security ก็เป็นสิ่งที่เรารู้จักและเคยชินกัน ไม่ใช่ว่าพัฒนาให้ประเทศไทยมีความมั่นคงอย่างเดียว แต่เป็นการทรงงานเพื่อให้ชีวิตของคนไทยมั่นคง มีสุขภาพดี มีความรู้ มีการศึกษาที่สามารถจะทำอะไรได้ และจะได้ฝึกหัดนักพัฒนารุ่นต่อๆ ไป ให้มีจิตใจอยากจะทำสิ่งดีๆ ให้แก่ประเทศชาติ และให้มีความรู้ที่จะทำได้ มีสปิริต มีจิตอาสาที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

เรื่องของการสอนคนอื่นให้ทำ **พระองค์ทรงถือว่าสำคัญ** ในส่วนของฉันทำหน้าที่เหมือนกับจับเกรดเล็กผสมน้อย โครงการที่มีอยู่เป็นจำนวนมากก็แบ่งกันไปดูแลรับผิดชอบเป็นภาคๆ ไป เมื่อมีคนขอความช่วยเหลือให้ทำอะไรในพื้นที่นั้นๆ ก็ต้องไปศึกษาก่อน เพราะบางครั้งจะมีคนที่ไม่ต้องการหรือคิดคนละอย่าง

ทรงเน้นให้การศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส

ในการพัฒนานั้น การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ประเทศพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ต้องมีการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกระดับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา จะต้องฝึกนักเรียนให้มีทักษะ ทั้งในการปฏิบัติ และมีพลังความคิด ให้มีระบบแบบวิทยาศาสตร์ และต้องมีจินตนาการ ซึ่งจะนำไปเกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้การศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

เมื่อก่อนทำโครงการต่างๆ กับพระองค์ ตอนหลังก็มีทำเอง ฉันทพอจะทำอะไรได้ก็จะทำ แต่รูปแบบ หรือสไตล์ก็จะต่างออกไป อย่างตอนแรกๆ พอพระองค์เสด็จฯ ไปไหน เห็นคนเขาอดข้าวอดปลา พระองค์ทรงให้ตั้ง **“มูลนิธิช่วยนักเรียนที่ขาดแคลน”** สมัยนั้นก็หลายสิบปีมาแล้ว เมื่อก่อน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ทำ ตอนหลัง คุณหญิงอัมพร มีสุข ซึ่งท่านก็อายุประมาณ ๙๐ กว่าปีแล้ว ก็ยังทำอยู่ และก็กำลังจะฉลอง ๕๐ ปีของมูลนิธิฯ

ในระยะเริ่มต้น ทรงให้มูลนิธิฯ จัดทำโครงการอาหารให้เด็กนักเรียน รวมทั้งทรงสอนให้นักเรียนปลูกผัก ปลูกไม้ผล เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ในการทำการเกษตร สามารถลงมือทำกันเองได้ ซึ่งนอกจากจะได้มูลค่าเพิ่มทางด้านสิ่งของแล้ว ยังเป็นการรวมคนด้วย พอรู้ว่าเราอยากได้อะไร อยากได้จอบได้เสียม ชาวบ้านหรือคนขายจอบ ขายเสียม ขายอุปกรณ์ต่างๆ ก็มาช่วย เห็นเราทำเก้ๆ กังๆ ทำไม่ค่อยถูกเท่าไร ผู้ใหญ่ที่มีความรู้ก็มาร่วมช่วย ตอนหลังใครๆ ก็เข้ามาช่วย หลายๆ คนก็ได้รับประโยชน์

บางแห่งต้องนั่งมอเตอร์ไซด์ไปเป็นชั่วโมง ไปถึงที่นั่นไม่มีไฟฟ้า ก็ไปช่วย ถ้าทำไฟฟ้าพลังน้ำไม่ได้ก็ใช้พลังแสงอาทิตย์ การช่วยเหลือทุกอย่างสืบเนื่องมาจากพระองค์ ตอนนั้นพระองค์เสด็จฯ ไปที่ไหนก็จะทรงสร้างโรงเรียน ในชนบทและชุมชนที่อยู่ในที่ห่างไกล ต้องเริ่มการพัฒนาตั้งแต่ต้น เราต้องสร้างโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในหมู่บ้าน อย่างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ตำรวจเขาคิดแล้วว่าขอพระราชทานให้ช่วยทำ พระองค์เสด็จฯ ไปที่ไหนเห็นว่ายังไม่มีโรงเรียนก็ทรงสร้าง อย่างเช่นโรงเรียนร่มเกล้า และอีกมากมาย ของโครงการหลวงก็มี โรงเรียนสำหรับเด็กยากจนในกรุงเทพฯ ก็มี ตอนนั้นฉันยังเล็กจำไม่ค่อยแม่น จำได้ว่าพวกนิสิตจุฬาฯ ช่วยทำ แต่ก่อนเขาเรียกว่ากองขยะถนนดินแดง ทรงทำเรื่อยมาจนนำไปสู่การสร้างแพลตฟอร์ม

ทรงศึกษาสภาพแวดล้อมระหว่างเสด็จฯ

เวลาพระองค์เสด็จฯ ไปไหน ระหว่างเสด็จฯ จะทรงศึกษาไปด้วย เช่น เวลาทรงเครื่องบินหรือเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง ทอดพระเนตรไปตลอดว่าที่ตรงนี้เป็นอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร จะปรับปรุงหรือจะนำสิ่งที่ดีที่มีอยู่มาเสริมให้ได้ดีที่สุดอย่างไร ฉันทก็ยังได้นำไปสอนนักเรียนด้วย

นอกจากนี้ พระองค์ทรงสอนอีกว่า ขณะนั่งรถก็สามารถเรียนรู้ได้มาก จากการที่รถวิ่งขึ้นภูเขาหรือวิ่งอยู่บนพื้นราบ พืชพันธุ์ธรรมชาติจะเปลี่ยนไปตามสภาพพื้นดิน สภาพหิน และสภาพอะไรๆ ก็เปลี่ยนไป เป็นพื้นที่ที่พืชเศรษฐกิจอะไร หรือความเป็นอยู่ของราษฎรในที่ต่างๆ ว่าเป็นอย่างไร สามารถเรียนรู้

จากธรรมชาติได้ทั้งนั้น ทอดพระเนตรเสร็จก็ทรงนำมาคิดวิเคราะห์เป็นโครงการ ไม่ใช่ว่าพระองค์
คิดไว้ก่อนหรอก

ทรงทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้มีความสุข

ที่แก่กรงานมีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่มาก พระองค์เสด็จฯ เข้าไปเพื่อทรงดูแลชาวบ้านกลุ่มนี้ว่า
ควรจะทำอะไร ทำอย่างไรจะมีอยู่มีกิน และสามารถที่จะนำของไปขายหรือประกอบอาชีพอื่นๆ
จึงทรงให้ความรู้รวมถึงส่งเด็กๆ แล้วยังเรียนหนังสือ ส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยให้เขามีชีวิตความเป็นอยู่
ดีขึ้น เจ็บไข้ได้ป่วยก็ทรงรักษา โดยทำแบบครบวงจรในทุกๆ อย่าง **พระองค์ทรงพัฒนาอย่างครบวงจร
อะไรที่จะเสริมให้ดีขึ้นได้ทรงทำทุกอย่าง**

งานบางอย่างอาจจะคิดว่าไม่เกี่ยวกับการพัฒนา อย่างเช่นการแก้ไขหรือป้องกันโรค
ทุกละหม่อมปู่ (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) ทรงส่งเสริมการป้องกัน
วัณโรค สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนการป้องกันอหิวาตกโรคและโรคต่างๆ รวมถึง
ป้องกันและรักษาโปลิโอ โดยให้ทำกายภาพบำบัด เรื่องวิชาความรู้พระองค์ก็ทรงทำ **หลักของพระองค์คือ
ทรงทำทุกอย่างที่จะช่วยเหลือประชาชนให้มีความสุข**

“ศูนย์ศึกษาการพัฒนา” แหล่งศึกษาและทดลองเพื่อการเรียนรู้

การทรงงานพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเลือกพื้นที่แห่งหนึ่งเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับคนที่อยู่ในพื้นที่แบบเดียวกันได้ลองนำไปทำ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาทดลอง และเรียนรู้ เรียกว่า “ศูนย์ศึกษาการพัฒนา” โดยแต่ละแห่งจะมีเงื่อนไขและสภาพพื้นที่แตกต่างกัน

นับเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่ง คือ เป็นการศึกษาของคนที่อยู่ต่างหน่วยงาน ราชการ ต่างความรู้ ต่างความคิด มาทำงานร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน จะนำความรู้ของตนเองมาทำอย่างไร ให้พื้นที่ตรงนี้เจริญสามารถใช้ได้ แล้วคนรอบข้างมีความสุขอย่างเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส จะแก้ปัญหาในท้องถิ่นเรื่องดินเปรี้ยว จะทำอย่างไรจึงจะแก้ไขปัญหานี้ได้ ไม่ใช่ว่ากรมชลประทานอยู่ส่วน ชลประทาน กรมพัฒนาที่ดินอยู่ส่วนพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้อยู่ส่วนป่าไม้ กรมปศุสัตว์อยู่ส่วนของปศุสัตว์ แต่จะมารวมกัน ทุกหน่วย ทุกคนนำความรู้และเทคนิคของตัวเองมาลงในโครงการเดียวกัน เป็นการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบใหม่ สเสร็จแล้วราษฎรก็มาดู นักพัฒนามาก็มาศึกษา เพื่อนำความรู้ตรงนี้ไปปรับใช้ในที่ของตัวเอง หมู่บ้านบริวาร เขาก็จะนำไปทำ เมื่อทำได้ผล สามารถล้างหนี้สินได้ คนๆ นั้นก็จะเป็นวิทยากรสอนคนอื่น มีน้ำใจที่จะให้ความรู้ในการช่วยคนอื่นต่อไป บางคนเมื่อเขาปลูกได้แล้วเหลือกินใครมาขอเขาก็ให้

ตอนนี้เราก็คิดที่จะทำเพิ่มเติมให้ทุกศูนย์ฯ มี เช่น โรงเรียน และจะให้ทุกศูนย์ฯ มีการขยายผลให้กว้างขวางออกไปยิ่งขึ้น นอกเหนือจากคนที่อยู่ในหมู่บ้านบริวาร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ให้ชาวบ้านมาเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ได้จริงๆ รวมทั้งทรงให้มีการขยายผลออกไปเรื่อยๆ ไม่ใช่ทำแต่เฉพาะของเรา หรือหน่วยงานและวิทยากรเท่านั้น คนที่เข้ามาช่วยเหลือมีทั้งผู้นำท้องถิ่น ผู้นำตามธรรมชาติ ปราชญ์ชาวบ้าน และบางครั้งก็จะมีพวกเด็กๆ มีน้ำใจที่จะมาช่วยกันทำ ถ้ายทอดและขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งตอนนี้ฉันก็รับเรื่องนี้มาทำ

หัวหิน...จุดเริ่มแห่งแนวพระราชดำริ

สมัยเด็กๆ จำความได้พระองค์ก็เสด็จฯ เยี่ยมเยียนชาวบ้านแล้ว พี่เลี้ยงเล่าว่าไปหัวหินครั้งแรก ตอนนั้นฉันอายุ ๒ เดือน จากที่ประทับพระราชวังไกลกังวล พระองค์เสด็จฯ ไปเยี่ยมราษฎรแถวนั้น เนื่องจากชาวบ้านแถบนั้นขาดแคลนน้ำ และน้ำเค็มทำอะอะไรไม่ค่อยได้ พระองค์จึงทรงปรับปรุงเรื่องแหล่งน้ำให้

โดยทรงมีพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำ
เขาเต่า เกิดเป็นโครงการตามพระราชดำริขึ้น

จุดเริ่มแนวพระราชดำริน่าจะเป็น
แถวหัวหิน เพราะแถวนั้นเป็นที่ที่ขาดแคลนน้ำ
จำได้ว่าพี่เลี้ยงหรือว่าข้าหลวง หรือคนที่ทำงาน
ในวังที่วันไหนออกเเว ก็รับสนองพระราชดำริ
ไปเป็นอาสาสมัครออกไปตามหมู่บ้านต่างๆ
ไปช่วยสร้างถังน้ำ ไปทำถวายเป็น
ทางการ และบริจาคเงินสร้างถังน้ำตามต่างๆ

ฉันเองยังได้ใช้เป็นแบบเรียน
คณิตศาสตร์ตอนเด็กพอหยุดเทอม ๓ เดือน
ทำเลขอยู่ ๒ ข้อ ข้อหนึ่ง คือถ้าน้ำ ๑ ใบ เดียวน้ำรั่ว เดียวเต็มน้ำเข้าไป เดียวฝนตก น้ำซึม น้ำรั่วเท่าไร
กว่าจะคำนวณถึงนี้ได้ก็หมด ๓ เดือน กับอีกข้อหนึ่ง โจทย์มีอยู่ว่า คนๆ หนึ่ง มีค่าใช้จ่ายเดือนละเท่าไร
ต้องทำโครงการ ไปสืบราคากะปิ น้ำปลา เสื้อผ้าที่จะต้องใช้ มีลูกเท่าไร ก็ทำบัญชีตัวเลข และพยายาม
บริหารชีวิตของคนๆ นี้

สมัยนั้นยังไม่มีคอมพิวเตอร์จึงยังไม่มีเกมคอมพิวเตอร์

ก็เล่นเกมนี้ไปตลอด ๓ เดือน เหมือนบันทึกบัญชีรายรับรายจ่าย
ซึ่งทรงมีพระราชดำรัสว่าทุกคนควรทำบัญชีครัวเรือนได้

นอกจากนี้ ทรงให้จัดตั้ง **“หมู่บ้านสหกรณ์การเกษตร”**
โดยทรงนำวิธีการสหกรณ์มาใช้ในการจัดตั้งหมู่บ้านหุบกะพง
เพื่อแก้ปัญหาสินค้าเกษตรมีราคาต่ำและไม่แน่นอน ซึ่งได้ผลดี
และยกระดับเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างชื่อ **“ศูนย์สาริตสหกรณ์
โครงการหุบกะพง”** ซึ่งเป็นโครงการเริ่มแรกเกี่ยวกับการจัดตั้ง
สหกรณ์ และทรงส่งเสริมหัตถกรรม โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ ทรงเริ่มงานส่งเสริมอาชีพตั้งแต่ตอนนั้น

ทรงให้ปลูกต้นไม้เพื่อรักษาดิน

นานมาแล้ว ขณะประทับอยู่ที่วังไกลกังวล ฉันอยู่ด้วย มีชาวบ้านจำไม่ได้ว่าเป็นชาวกระเหรี่ยง
หรือกะเหรี่ยง เขามาเข้าเฝ้าและกราบบังคมทูลว่า เขาอยากจะกราบบังคมทูลลาไปอยู่พม่า เนื่องจาก
ทางราชการมาถางป่า ตัดต้นไม้ คือสมัยก่อนเวลาจะสร้างนิคม ตั้งเขตเกษตร ก็จะทำในสิ่งที่พระองค์
เรียกว่า “ปกอเปลือก” ซึ่งคนกะเหรี่ยงหรือกะเหรี่ยงนี้ เขาหวงธรรมชาติ จึงไม่สบายใจ และกราบบังคมทูลลา

ไปอยู่พม่า ภายหลังพระองค์จึงมีพระราชดำรัสแก่ทุกคนว่า “เราต้องไม่ปกเปลือกเปลือยดิน” ให้หมั่นดินแล้วดินจะดี การหมั่นดินก็คือการปลูกต้นไม้ นั่นเอง

“หญ้าแฝก” ช่วยพัฒนาดินและผลิตเป็นสินค้าหัตถกรรม

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำให้ใช้ “หญ้าแฝก” ในการพัฒนาดิน เพราะรากของหญ้าแฝกขึ้นหนา งอกตรง ไม่แผ่ไปไกล สามารถยึดและป้องกันดินพังทลาย รักษาหน้าและความชื้นได้เหมือนมีเขื่อนอยู่ใต้ดิน สามารถทำให้ดินที่แข็ง เช่น ดินลูกรังร่วนซุยได้ หญ้าแฝกมีหลายพันธุ์ที่ใช้ได้ตามความเหมาะสม ใบของหญ้าแฝกยังสามารถนำมาผลิตเป็นสินค้าหัตถกรรมได้อีกด้วย เป็นแรงจูงใจทำให้เกษตรกรสนใจปลูกหญ้าแฝกกัน

ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณช่วยผู้ถวายฎีกา

งานพัฒนาคงเริ่มตั้งแต่ในวัง ใครไปเจออะไรเขาก็มากราบบังคมทูล หรือว่าพระองค์ทรงไปทอดพระเนตรเอง แล้วก็หลายๆ เรื่องที่อยู่ในพระราชกรณียกิจของพระองค์ เช่น เรื่องคดีความทางกฎหมาย ประชาชนไทยทุกคนที่คดีถึงที่สุดที่ศาลฎีกา ก็มีสิทธิถวายฎีกา พระองค์ก็จะทรงให้คนไปดู โดยสืบตั้งแต่ศาลชั้นต้น จากสำนวนคำให้การต่างๆ จะทำให้มองเห็นเลยว่า บางคดีเกิดขึ้นเนื่องจากความยากจน ความทุกข์ และความเดือดร้อน นอกจากจะตัดสินไปตามคดีความ ก็ยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณช่วยเหลือให้เขาดีขึ้น ซึ่งพระองค์ทรงทำมาตลอด

“อ่างเก็บน้ำใต้ดิน” ป้องกันน้ำท่วมและน้ำระเหย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นว่าน้ำเป็นส่วนสำคัญที่สุดของชีวิต และเป็นปัจจัยในการผลิตที่สำคัญ ถ้าแก้ปัญหาเรื่องน้ำได้ ก็จะสามารถแก้ปัญหาอื่นๆ ต่อไปได้

ภาพที่คุ้นตาชาวไทยคือภาพที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปที่ต่างๆ มีแผนที่ที่ทรงต่อเองเพื่อวางแผนสร้างเขื่อน ฝาย ฯลฯ การวางแผนต้องอาศัยข้อมูลหลายอย่าง เช่น ที่ตั้ง

ของโครงการ ความสูงของพื้นที่ ทิศทางน้ำไหล ปริมาณน้ำ ลักษณะทางธรณีวิทยา ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้สามารถบันทึกไว้ในแผนที่ได้ การสำรวจพื้นที่การออกแบบ และก่อสร้าง ต้องใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีหลายอย่าง

โครงการชลประทานในพระราชดำริที่มีลักษณะพิเศษคือ “อ่างเก็บน้ำใต้ดิน” ซึ่งอยู่ในถ้ำที่บ้านห้วยลึก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ บริเวณนี้เป็นภูมิประเทศแบบคาร์สต์ หรือเป็นเขตหินปูน จะมีถ้ำเป็นจำนวนมาก พระราชดำริที่จะเก็บน้ำไว้ในถ้ำ ซึ่งมีข้อดีคือ น้ำที่เก็บไว้ ไม่ไปท่วมที่ดินของเกษตรกร และน้ำจะไม่ระเหยไปมากเหมือนอยู่กลางแจ้ง ข้อที่ลำบากมากคือการสำรวจพื้นของถ้ำว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อที่จะเสริมไม่ให้รั่วได้ การสำรวจต้องใช้หลายวิธีสอบเทียบกัน เช่น การวัดความต้านทานไฟฟ้า การใช้คลื่น

ตอนไปสำรวจ ก็หลงถ้ำ จนเกือบขาดออกซิเจนกัน พอเข้าไปสำรวจแล้ว จึงรู้ว่าในถ้ำมักจะเป็นหินปูน หินปูนพอโดนน้ำ กรดในน้ำก็จะละลายออกมา หินปูนก็จะเป็รูพรุน จะเก็บน้ำไม่ได้ ถ้าจะให้เก็บน้ำอยู่ก็ต้องเอาปูนมาอุดตรงนั้น

เขื่อนในถ้ำนี้ ต่างประเทศเขาก็ทำกัน แต่ของเขาใหญ่มาก ของเราทำโครงการเล็กๆ ก่อนสำหรับข้อเสียคือ ราคาค่อนข้างแพง และถ้ำซึ่งเคยใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งทางธรรมชาติ อาจจะไม่เข้าไปได้ ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่ส่วนใหญ่ก็จะได้ประโยชน์

ในด้านการป้องกันน้ำท่วม มีพระราชดำริทำ “แก้มลิง” เพื่อเก็บน้ำเมื่อน้ำมากไว้ใช้ในฤดูแล้ง

ทรงคิดค้นกังหันน้ำชัยพัฒนาและฝนมเทียม

ในการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องน้ำนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้น “กังหันน้ำชัยพัฒนา” มีทั้งหมด ๗ โมเดล เป็นเครื่องช่วยเติมออกซิเจนในน้ำ เพื่อแก้ปัญหาหน้าเฝ้า โดยทรงจดสิทธิบัตรเมื่อปี ๒๕๕๕ นับเป็นเครื่องเติมอากาศเครื่องที่ ๙ ในโลกที่จดสิทธิบัตร กังหันน้ำชัยพัฒนาได้รับรางวัลระดับนานาชาติหลายรางวัล และได้นำไปใช้ไกลที่สุดในสวนสาธารณะกรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม

พระองค์ยังทรงห่วงใยเกษตรกรที่ต้องพบปัญหาไม่มีน้ำใช้ในการบริโภคและทำการเกษตรในฤดูแล้ง จึงทรงคิดค้น “ฝนมเทียม” ขึ้นเมื่อกว่า ๕๐ ปีมาแล้ว เป็นที่รู้จักกันในนาม “ฝนมหลวง” เป็นเทคโนโลยีที่ต้องใช้ความรู้ทางฟิสิกส์และเคมี จะได้ผลในบริเวณที่ยังมีความชื้นอยู่บ้าง ใช้เครื่องปั่นพ่นสารเคมีที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม ในความสูงและพิกัดที่เหมาะสม เพื่อรวมความชื้นให้ตกลงมาเป็นฝนมแต่ละสภาพสิ่งแวดล้อม (สภาพทางอุตุนิยม เช่น ทิศทางลม ความเร็วลม สภาพพื้นที่) ใช้สารเคมีไม่เหมือนกัน งานที่ได้ผลคือ การทำฝนมเทียมลงในอ่างเก็บน้ำ ช่วยให้ได้น้ำเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

การดับไฟฟ้าในพยุใช้วิธีทำฝนเทียมลงในคลองที่ไหลลงในพยุ ได้ผลดีกว่าการใช้เฮลิคอปเตอร์
ตักน้ำเทลงไปอย่างที่เคยใช้

ทรงช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ

เมื่อเร็วๆ นี้ มีเพื่อนนักเรียนมา
บอกว่าไม่เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงช่วยอะไรคนกรุงเทพฯ เลย คือจริงๆ
แล้วพระองค์ทรงช่วย อย่างเรื่องน้ำท่วม
ตั้งแต่ทำเขื่อนป่าสัก น้ำก็ไม่ท่วมหนัก
อย่างเก่าที่เราต้องปีนออกทางหน้าต่าง หรือ
ปีนต้นไม้ไปทำงานแล้วใช้ไดร์วอกก็ไม่มีแล้ว
ตอนนั้นหลานกำลังจะเกิดแล้วฉันเป็นคน
แต่งห้องให้เขาใหม่ สั่งทำม่าน ต้องเอาม่าน
ใส่เรือพายมาที่สวนจิตรฯ สมัยนั้นท่วม
ขนาดนี้

ตอนน้ำท่วมกรุงเทพฯ พระองค์ก็เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรเอง รถพระที่นั่งไปเสียกลางทาง
พระองค์ทรงขับไปถึงซอยอ่อนนุช เพื่อทอดพระเนตรน้ำ แต่กรุงเทพฯ นี้ดูลำบากเพราะมีลักษณะ
ภูมิประเทศแบน

พระองค์จะเสด็จฯ
ทอดพระเนตรทั้งสถานที่จริง และ
ใช้แผนที่ประกอบ แผนที่หมายถึง
สิ่งที่มีอยู่แล้วจะเป็นหนังสือ
เป็นแผนภาพ ชาร์ต หรือเป็นอะไร
ที่มีการบันทึกไว้ ทอดพระเนตรว่า
เขาเขียนไว้ถูกหรือผิดอย่างไร
แล้วทรงปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติม
อันนี้นับเป็นข้อมูลอย่างหนึ่งเรียกว่า
ข้อมูลจากเอกสาร คือ Literature
Review ทรงดูจากเอกสารที่มีอยู่
และทรงสำรวจเอง เมื่อทรงสำรวจ
เสร็จ ก็มาทรงมีพระราชดำริว่าควรจะทำอย่างไร

ทรงลำบากตรากตรำเพื่อประชาชนผู้ยากไร้

เวลาเสด็จฯ ไปที่ไหน พระองค์จะเสด็จฯ พระราชดำเนินนำไปก่อน เราก็วิ่ง คนในขบวนก็วิ่งกัน กระเจิง ตามเสด็จฯ ไม่ค่อยทัน พระองค์ทรงพระราชดำเนินเก่ง อาจจะเป็นเพราะทรงเติบโตในประเทศ สวิสเซอร์แลนด์ เพราะว่าชาวสวิสฯ เขาชอบเดินเขาเดินป่า เวลาเสด็จพระราชดำเนินก็จะทรงนำสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และบางครั้งก็ต้องทรงช่วยให้เสด็จฯ ขึ้นเขา แล้วก็ทรงร้องเพลงลูกทุ่ง อยู่บนเขา “ตายแม่คราวนี้ต้องตายแน่ๆ ...”

เวลาตามเสด็จฯ จึงลำบาก จะวิ่งหนีเข้าร่วม หรือแอบไปกินอะไรอย่างนี้ไม่ได้ ไม่ใช่ว่าพระองค์ ทรงห้ามไม่ให้เรากิน ไม่ให้เราหลบแดด พระองค์ก็ทรงไม่หลบแดดไม่ได้เสวยด้วยเหมือนกัน บางครั้ง พระองค์เองทรงประสงค์ให้คนที่ตามเสด็จฯ ได้รับประทานด้วยซ้ำ เมื่อรับประทานเสร็จแล้ว จะได้พร้อม ที่จะทำงาน แต่ส่วนใหญ่เจ้าภาพจะบอกว่า พวกนี้ไม่สุภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังไม่เสวย แล้วทำไมถึงกินก่อน เป็นบาปกรรม คนเขาก็คิดอย่างนั้น พระองค์เองทรงลำบากกว่าคนอื่นเสียด้วยซ้ำ ตากแดดก็ตากด้วยกัน เพราะฉะนั้น ฉันทันทีมีวิตามินดีเยอะมากเลยกระดูกแข็งแรง

เวลาตามเสด็จฯ นั้น หากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงขึ้นเขา เราก็ต้องปีนเขาด้วย พระองค์ทรงรับสั่งว่า **การทำงานพัฒนา ร่างกายเราต้องแข็งแรง** ดังนั้นจึงต้องพัฒนาสุขภาพให้แข็งแรง ฉันทเคยฝึกให้แบกของเดินขึ้นเขา เพราะถ้าเกษตรกรพื้นที่สูงอยากให้เราเดินขึ้นไปดูไร่ของเขา บนภูเขา ก็ควรพยายามไป **เขาชี้ให้ไปดูอะไรก็ต้องไป ถึงแม่บนยอดเขาจะมีกาแพเพียงต้นเดียวก็ต้องขึ้นไป** บางครั้งปีนเขาตั้งหลายลูก เราก็ต้องไปเพื่อเป็นกำลังใจให้เกษตรกร และผูกมิตรด้วย **ไม่ว่าจะเป็นใคร อยู่ที่ไหน พระองค์เสด็จฯ ไปทุกที่**

ที่เห็นพระบรมฉายาลักษณ์ในหนังสือ **ที่พระองค์ทรงขับรถพระที่นั่งลงไปอยู่กลางน้ำ แดงจังหวัดนครราชสีมา พอเปิดประตูออกไปเป็นพวงหามพอดี** นอกจากลงน้ำแล้วยังมีพวงหามอยู่ในน้ำด้วย และพอเวลาเสด็จฯ ไปถึงที่ไหนก็จะทรงมีพระราชปฏิสันถารกับทุกคน จนมีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งบอกว่า ถ้าขึ้นทรงตกคนทุกจุดอย่างนี้ก็จะถึงวังก็ Good Morning และไปที่ไรก์ Good Morning ทุกที่

นอกจากนี้ ตอนเรียนหนังสือ ไม่ได้เข้าห้องเรียนเท่าคนอื่น เพราะต้องตามเสด็จฯ อยู่บ่อยๆ เพื่อนก็ตีมากจะอัดเทปไว้ให้ และได้นำประสบการณ์จากการตามเสด็จฯ และแนวพระราชดำริมาตอบ อีกทั้งยังได้ความรู้จากชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญที่ตามเสด็จฯ ที่ฉันไปผูกมิตรไว้ ก็เอาตัวรอดมาได้

ทรงเสมือนญาติผู้ใหญ่ที่ช่วยปิดเป่าความทุกข์

ที่พวกเขาเคารพพระองค์ ไม่ใช่เพราะทรงเป็นพระเจ้าอยู่หัว แต่เป็นเพราะพระองค์ทรงเป็นเหมือนญาติพี่น้อง เป็นญาติผู้ใหญ่ที่ทรงช่วยปิดเป่าความทุกข์ให้แก่เขาเวลาที่เดือดร้อน มีอะไรเขาก็มาเล่าให้ฟังหมด เหมือนญาติไปเยี่ยมบ้านกัน ไปถึงเขาก็หาอะไรที่มีอยู่ในบ้านมาต้อนรับ เช่น กล้วย และผลไม้อื่นๆ พระสหายก็ทรงมีทุกภาค ไปถึงเขาเดือดร้อนก็บอกเล่าให้พระองค์ฟังหมดทุกเรื่อง

สำนักงาน กปร. เริ่มที่สภาพัฒน์

จะว่าไปแล้ว งานพัฒนาที่เดิมนี่ก็สภาพัฒน์นี่แหละที่ทำ เป็นหน่วยพิจารณาว่างบประมาณควรจะได้เท่าไร ในการทำโครงการช่วงแรกๆ มีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่ทันการณืกับการพัฒนา เช่น การกักเก็บน้ำที่จะมีตามฤดูกาลไว้ใช้ ไม่เช่นนั้นน้ำก็จะไหลลงทะเลเสียเปล่า ตอนนั้นทางราชการก็มีแนวคิดจะทำถวาย โดยกันเงินงบประมาณส่วนหนึ่งมาตั้งเป็นสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ สำนักงาน กปร. ขณะนั้นได้ฝากงานนี้ไว้ที่สภาพัฒน์

หลักการในขณะนั้นก็คือ เมื่อพระองค์มีพระราชดำริอะไร ก็ทดลองทำก่อน ถ้าทำแล้วดีก็จะเขียนเป็นโครงการไปขอใช้งบปกติ เวลานี้ก็ยังทำอยู่ แต่กว่าจะเข้าระบบขอใช้งบประมาณปกติก็อาจจะล่าช้า ต้องเป็นไปตามระบบขั้นตอน

ทรงตั้ง “มูลนิธิชัยพัฒนา” เพื่อช่วยเหลืออย่างครบวงจร

พระองค์ทรงเห็นว่าบางอย่างเป็นงานที่เร่งด่วน หากงบประมาณอาจจะไม่ทันการณ์ จะทำให้การพัฒนาไม่ครบวงจร และไม่ครอบคลุมการช่วยเหลือ พระองค์จึงทรงให้ทำในรูปแบบของ เอกชน โดยตั้งเป็น “มูลนิธิชัยพัฒนา” ขึ้นมา เดิมยังแยกงานออกจากสำนักงาน กปร. ไม่ค่อยออก ตอนนั้นก็แยกออกมาได้แล้ว โดยทำในลักษณะขององค์กรเอกชน หรือ NGOs โดยระดมทุนจากการบริจาค

นอกจากนี้ ยังมีการลงทุน แต่การลงทุนของเราทำอย่างประหยัดและรอบคอบ เพราะฉันดูแลเองอย่างใกล้ชิดทุกบาททุกสตางค์ โดยมีที่ปรึกษาการลงทุน ก็พยายามดูว่าเรื่องไหนที่สมควรลงทุน เพราะจะรอจากการบริจาคอย่างเดียวไม่พอ ระยะเวลาจึงมีกิจกรรมและการลงทุนหลายอย่าง เช่น ออกงานขายของ มีร้านค้าแพ ร้านขายเสื้อ และขายของอื่นๆ อีกหลายอย่าง

ต้องพัฒนาแบบกึ่งการกุศล กึ่งเมตตาจิต

บางครั้งแม้ว่าจะเห็นด้วยกับนักบริหารยุคใหม่ แต่ก็ต้องดึงๆ ไว้เหมือนกัน เพราะบางอย่างต้องพัฒนากึ่งการกุศล กึ่งเมตตาจิตด้วย บางทีจะมุ่งเน้นพัฒนาชนิดที่ว่า พอลงทุนแล้วจะต้องได้ผลที่ก้าวหน้าออกมาอย่างเดียวไม่ได้ แต่ว่าต้องมีเมตตาจิต คือช่วยเหลือ เขาน่าสงสาร ซึ่งเดิมมูลนิธิชัยพัฒนา เครื่องครัดเรื่องนี้มาก ทำแต่งงานพัฒนา ตอนหลังๆ ไม่ไหว ต้องเมตตาจิตด้วย

พระองค์ตรัสว่า ต้องระวังในการทำธุรกิจ แม้ว่าจะทำเพื่อหารายได้มาช่วยเหลือประชาชน แต่ก็ต้องทำธุรกิจแบบมีเมตตา ต้องรักเขา รักที่จะทำ รักคนที่เราอยากจะช่วย เราก็จะคิดออก แล้วเราก็จะทำได้ จะยอมสละได้ทุกอย่าง

ผู้บริหารรุ่นใหม่บางครั้งเขาเคร่งครัด เขาบอก ต้องทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ มีกำไร ถ้าอย่างนั้นง่ายมากเลย ขายเสื้อ ขายก๋วยเตี๋ยว ขายไอศกรีม เดียวก็ได้ แต่การทำอย่างนี้จะไม่ถึงชาวบ้าน หรือคนที่เราต้องการจะช่วย บางครั้งก็ต้องตึงๆ เหมือนกัน การช่วยเหลือชาวบ้านก็ต้องมีเสียทิ้งน้ำไปบ้าง แต่ในขณะที่เดียวกัน การที่เขาตึงหรือตึงงบประมาณก็ทำให้เราต้องรอบคอบ ฉะนั้นสามารถตั้งงบประมาณร้อยล้านสองร้อยล้านบาท เหลือสิบเก้าล้านบาท ที่ฉันทัดงบประมาณส่วนใหญ่จะตัดพวกก่อสร้างอะไรที่หรูหราฟุ่มเฟือยมากเกินไป แต่อะไรที่จะให้คนจน ก็ให้เขาเถอะ

ดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง

สมัยนี้ไม่ใช่ว่าไม่ทำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่อ ก็ยังกลับไปดูสิ่งที่ทรงงานไว้ที่ใครบอกว่าเดี๋ยวนี้พระองค์ไม่เสด็จฯ แล้ว ถือว่าไม่ทำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นไม่ถูก ที่ถูกคือเราทำกันมานานจนกระทั่งรู้แล้วว่าพระองค์ทรงโปรดแบบไหน พระองค์จะทรงให้ช่วยราษฎรพ้นจากความเดือดร้อนอย่างไร ต้องช่วยคน ต้องทำเท่าที่จะทำได้ เรารู้ว่าหลักการเป็นแบบนี้ สิ่งที่ฉันทได้มาจากการตามเสด็จฯ คือ การที่พระองค์ทรงปฏิบัติให้เห็น ทำให้เราคิดได้ว่าควรจะทำอย่างไร

สมเด็จพระเทพฯ ทรงติดตามงานทางอีเมลล์ตลอดเวลา

เดี๋ยวนี้แปลกนะ เกิดภัยธรรมชาติขึ้นบ่อยกว่าแต่ก่อน ลูกเห็บใหญ่เกือบเท่าโทรศัพท์มือถือ พอตกลงมาต้นไม้ตายหมด ต้องปลูกใหม่ ร้านส้มตำ ตู้ใส่ผักลั้มครืนไปทั้งตู้ ก็ต้องเข้าไปช่วย

ตอนที่เกิดเหตุการณ์สึนามิ มีหลายหน่วยงานเข้าไปช่วย มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ ซึ่งมีหน้าที่ตรงนั้นก็เข้าไปช่วย ส่วนของมูลนิธิชัยพัฒนา ก็เข้าไปช่วยหลายอย่าง ตัวฉันทเองคุมอยู่ ๕ ทีม ให้ไปตรวจในเรื่องต่างๆ เพื่อเข้าไปช่วยเหลือประชาชน

บางครั้งไปต่างประเทศ ไม่ต้องมีองครักษ์มากคอยรักษาความปลอดภัย ให้องครักษ์ออกไปดูแลช่วยเหลือคนที่ประสบภัยน้ำท่วม แล้วติดตามงานทางอีเมลล์ เขาจะอีเมลล์มารายงาน ฉันทก็อีเมลล์ส่งต่อให้ ดร.สุเมธ และคนที่เกี่ยวข้อง งานก็ยังคงเดินไปได้

อย่างคราวที่เรื่อน้ำตาลล่ม ฉันอยู่ที่ประเทศอียิปต์ มีคนเสนอความคิดเห็นส่งอีเมลมา แนะนำให้ต่อท่อเป่าลมให้น้ำตาลจมลึกลงไปกว่านี้ ชาวบ้านบางคนก็แนะนำให้ทำท่อลงไปให้ลึกกว่านี้ แล้วเป่าให้น้ำตาลขึ้นมา คงต้องถามช่างหรือผู้เชี่ยวชาญก่อนว่าทำได้หรือไม่ เพราะน้ำตาลหนักกว่าน้ำ มีคนสนใจและแนะนำมาเรื่อยๆ

บางทีก็มีคนถวายฎีกาทางอีเมล อย่างเช่นตอนที่มีคนบุกกรุกที่มูลนิธิชัยพัฒนา เจ้าหน้าที่ต้องปิดประตูเพื่อไม่ให้เข้ามาบุกกรุก เลยมีคนถวายฎีการ้องเรียนว่าผ่านเข้าที่ของตัวเองไม่ได้ เนื่องจากต้องผ่านที่ของมูลนิธิฯ ซึ่งเคยเปิดให้ชาวบ้านผ่านได้ พอฉันทราบก็เข้าไปดูแล ในที่สุดก็ตกลงกันได้ด้วยดี

การพัฒนาที่ทรงเรียนรู้จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ตั้งแต่จำความได้ ฉันคุ้นอยู่กับคำสองคำคือ การพัฒนา (Development) กับ การทำบุญกุศล (Charity) มีผู้ให้บรรดาธิบายว่า ถ้าอยากช่วยแล้วบริจาคเงินหรือสิ่งของ โดยไม่ได้หวังว่าจะมีผลกำไรอย่างไรเกิดขึ้นเรียกว่า **“ทำบุญ”** แต่ถ้าหวังว่าสิ่งที่ดำเนินการจะเจริญก้าวหน้าต่อไปเรียกว่า **“พัฒนา”**

การพัฒนาเป็นเรื่องกว้างมีหลายด้าน ต้องทำกันอย่างต่อเนื่อง และมักต้องใช้เวลาเนิ่นนาน เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาการเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาที่ดิน การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาทางการแพทย์ ฯลฯ

ข้อคิดบางประการในด้านการพัฒนา

จากการมีโอกาสตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในการเสด็จพระราชดำเนินในท้องถื่นต่างๆ ตั้งแต่ยังเยาว์วัย ได้มีโอกาสทำงานพัฒนาอย่างจริงจัง ทำให้ได้สังเกตและได้วิเคราะห์วิถีชีวิตและความต้องการของกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่มในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ชนบางกลุ่มอยู่ห่างไกลในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อความเป็นอยู่อย่างปกติ ขาดการบริการสาธารณะ เช่น การศึกษา การดูแลสุขภาพอนามัย ฯลฯ ในหลายกรณีเขาขาดแม้กระทั่งความจำเป็นระดับพื้นฐาน

จึงได้ข้อคิดบางประการที่สำคัญในด้านการพัฒนา คือ **“การพัฒนาประเทศ (ปฏิรูป) ให้ทันสมัย”** (Modernization) ต่างจาก **“การสร้างประเทศตามแบบอย่างตะวันตก”** (Westernization) และ **“การพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน”** อาจจะก่อปัญหามากกว่าการแก้ปัญหา เช่น การเพาะปลูก

ใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงที่เป็นพิษจำนวนมากเกินพอดี เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งคนและสัตว์ในบริเวณนั้น อาจจะทำให้ดินเสีย เพราะปลูกไม้ได้มากเท่าเดิม เป็นการผลิตหรือทำการแบบที่เรียกกันว่า รวยแล้วเลิก

ส่วน “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) คำศัพท์เดิมเรียกว่า “**วัฒนาถาวร**” หมายถึง การพัฒนาที่บุคคลจะได้ประโยชน์ต่อเนื่อง ในระยะยาว ไม่สูญเสียทรัพยากรมากเกินไป โดย “**การพัฒนา**” (Development) จะต้องสมดุลกับ “**การอนุรักษ์**” (Conservation) เช่น ในการสร้าง เขื่อนกักเก็บน้ำ ต้องดูว่าจะเสียทรัพยากรอื่นๆ ที่ควรรักษาไว้หรือไม่ อย่างไร เป็นต้น

หน้าที่และวิธีการของนักพัฒนา

นักพัฒนาจะต้องมีหน้าที่และวิธีการทำงานที่เป็นกระบวนการ “**หน้าที่**” คือช่วยให้บุคคล พื้นที่เป้าหมาย หรือกิจการ ที่ตนรับผิดชอบมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น ส่วน “**วิธีการของนักพัฒนา**” มีหลายขั้นตอน และหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับงานพัฒนาที่ทำ

จะขอยกตัวอย่างการทำงานพัฒนาชุมชนอย่างง่ายๆ ที่เคยปฏิบัติ ก่อนอื่นจะต้อง**หาข้อมูล** รวบรวมปัญหา สภาพทั่วไปของท้องถิ่นและชุมชน ทั้งในด้านภูมิศาสตร์และสังคม ซึ่งควรดูทั้งข้อมูลจากเอกสาร การออกสำรวจ และข้อมูลจากบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในพื้นที่และบุคคลที่เคยปฏิบัติงานมาแล้ว ทั้งนี้ **การมีความรู้ด้านภูมิศาสตร์และแผนที่** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดพื้นที่ทางการเกษตร อุตสาหกรรม การตั้งถิ่นฐาน จะทำให้ทราบระยะทาง ลักษณะพื้นที่ รวมทั้งข้อมูลอื่นๆ ที่จะนำมาใช้เป็นฐานความรู้ในการปฏิบัติงาน

จากนั้น จะต้อง**เขียนโครงการ** บ่งให้เห็นชัดถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ สภาพปัญหา วิธีการแก้ปัญหา ช่วงเวลาปฏิบัติงาน งบประมาณที่จำเป็นต้องใช้และแหล่งงบประมาณ (อาจต้องหาตนเอง) และเมื่อเริ่มดำเนินโครงการแล้ว จะต้องให้ความสนใจ **ไปดูแลและคอยแนะนำ** รวมทั้งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ระหว่างการทำงาน เพื่อให้สามารถทำงานในขั้นต่อไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

เมื่อโครงการประสบความสำเร็จแล้ว ควรจะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น การจัดการอบรม (Training) การจัดการดูแลงานแก่เจ้าหน้าที่และบุคคลเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยเพิ่มความรู้อันงานที่ทำ และความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องดีขึ้น รวมทั้งเกิดความตื่นตัวต่อการใฝ่รู้ได้แนวความคิดใหม่ๆ เช่น อาจนำคนที่เคยทำงานที่แห่งหนึ่งไปดูงานอีกแห่ง และที่สำคัญจะต้องมี

การประเมินผลโครงการ (Monitoring) เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ทั้งในระหว่างดำเนินโครงการและเป็นบทเรียนสำหรับการจัดทำโครงการใหม่ครั้งต่อไป

งานพัฒนาเป็นงานระยะยาว... ต้องช่วยกันทำในแต่ละช่วง

อย่างไรก็ตาม งานพัฒนาเป็นงานระยะยาว ชีวิตคนหนึ่งก็ทำไม่เสร็จ ต้องช่วยกันทำในแต่ละช่วง คนใหม่ก็ต้องฟังจากคนเก่า เช่น สมุดแผนที่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้กรมแผนที่พิมพ์ขึ้นนั้น ก็ให้เห็นแผนที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่ที่ทำในสมัยรัชกาลที่ ๕ เพื่อจะเป็นแนวคลองต่างๆ ว่าระบบที่ทำไว้นั้น สอดคล้องกับระบบของธรรมชาติอย่างไร ถ้าจะทำอะไรต่อและทำตามแนวนั้นก็จะทำให้งานไปในแนวเดียวกัน วางเป้าหมายความสำเร็จได้ ไม่มีน้ำไหลกลับขวางทาง เป็นต้น เพราะดูจากแผนที่เก่า ก็จะได้เห็นว่าน้ำจากที่ไหนไปลงคลองไหน จากไหนไปต่อไหน เป็นสภาพอย่างไรหรือระบบการชลประทานในทุ่งรังสิตสมัยนั้นทำนวางระบบแนวคลองมาอย่างไร อันนี้ก็จะช่วยได้ในการพัฒนา

พระองค์ทรงงานจนรู้สึกเป็นชีวิตประจำวัน

พระองค์ก็ทรงเหนื่อยเหมือนกัน แต่ทรงไม่บ่น ทรงงาน ๓๖๕ วัน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยจะมีเสียงวิทยุดังมาตลอด และยังมีอุปกรณ์สำหรับติดตามข่าวสารพัดอย่าง พระองค์ก็ทรงพยายามสอนถ่ายทอดให้ฉัน เช่น ไฟฟ้าก็แอมแปร์ ก็วัตต์ ก็โวลต์ พระองค์ทรงฟังคลื่นวิทยุหลายเครือข่าย ถึงทรงรู้ว่า มีน้ำท่วม ไฟไหม้ตรงไหน มีอะไรพระองค์ก็ทรงให้ความช่วยเหลือได้ทันที ตรงนี้คงไม่เรียกว่าพัฒนาเป็น “บรรเทาสาธารณภัย” มากกว่า

เดี๋ยวนี้ก็ยังทรงทำอยู่เลย พระองค์ทรงงานแบบนี้จนรู้สึกว่าเป็นชีวิตประจำวันของพระองค์ จะทรงมีของพระราชทานวางไว้ตามกองกำกับการ ตำรวจตระเวนชายแดนตลอด พอเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมฉับพลัน ก็สามารถนำไปมอบให้ชาวบ้านได้ทันที แต่ว่าตอนหลังๆ พาหนะอาจจะชำรุดไปบ้าง ก็กำลังให้เขาซ่อมและทำใหม่ ขณะเดียวกันก็พยายามหาเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

พระองค์ทรงสนพระทัยในการช่วยเหลือราษฎรเป็นอย่างมากและยังทรงงานอยู่ ตรงไหนที่พระองค์เสด็จฯ เหว ก็เสด็จฯ อย่างเมื่อเร็วๆ นี้ ก็เสด็จฯ ไปทรงเปิดคลองลัดโพธิ์ และสะพานภูมิพล ส่วนผู้รับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ก็ทำงานอย่างต่อเนื่อง และมาถวายรายงาน พระองค์ก็ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยในการดำเนินงาน

แม้ประทับ ณ โรงพยาบาล... ยังทรงห่วงใยประชาชน

ขณะนี้ แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช ก็ยังทรงงานเพื่อจะช่วยเหลือพสกนิกรอยู่ตลอดเวลา ทรงมีพระราชดำริแก้ไขปัญหาการจราจรบริเวณใกล้เคียงโรงพยาบาลศิริราชที่หนาแน่นมาก ทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากพระองค์ทรงทำเรื่องการจราจรอย่างต่อเนื่องมาตลอด พระองค์จะทรงมอบหมายให้ตำรวจไปดูตามจุดต่างๆ คำนวณ

การเลี้ยวของรถ และสำรวจจุดจราจรที่สำคัญๆ เช่น ตามอนุสาวรีย์ สีแยก หรือวงเวียนต่างๆ ว่าควรจะทำแบบถนนให้มีรูปร่างแบบไหน ขนาดเท่าไร ตรงไหนควรมีสะพาน หรือควรมีอะไร เพื่อให้การจราจรเคลื่อนตัวได้อย่างลื่นไหล

พระมหากษัตริย์คุณ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว... หากที่เปรียบมิได้

บทสัมภาษณ์ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
ประธานองคมนตรี และรัฐบุรุษ

“ผมขอพูดว่าพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
นับไม่ได้หรอกว่ามีเท่าไร บรรยายอย่างไรก็ไม่ครบถ้วน เพราะว่ามากมายเหลือเกิน
แม้แต่ทรงประชวรก็ยังทรงดำรงเรื่องการจรรजर ผมไม่รู้ว่าพระเจ้าอยู่หัวประเทศไทย
ที่เขาทำเหมือนพระเจ้าอยู่หัวของเรา”

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ กล่าวข้อความข้างต้นนี้ กับคณะผู้บริหาร และทีมงานจัดทำหนังสือ **“พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา”** ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นคำกล่าวที่ไม่ต้องอธิบายอะไรเพิ่มเติม เพราะปวงชนชาวไทยและชาวต่างประเทศล้วนประจักษ์ชัดในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้ที่ใช้ใช้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท สนองพระราชดำริตั้งแต่ยังดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๒ จนกระทั่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้ริเริ่มให้มีคณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. โดยท่านเป็นประธาน กปร. ท่านแรก ซึ่งนับเป็นกลไกการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับจนถึงปัจจุบัน ท่านได้กรุณาให้คณะผู้บริหารของ สศช. เข้าพบเพื่อกราบเรียนสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ บ้านสี่เสาเทเวศร์

การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เป็นเรื่องที่น่ายินดีอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมากที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อการพัฒนาประเทศของเรานั้น มีการเผยแพร่ในวงจำกัด เด็กสมัยใหม่อาจจะไม่ค่อยเข้าใจและทราบพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะฉะนั้นอาจจะมีความคลาดเคลื่อน ผิดบ้าง ถูกบ้าง อย่างเช่น คำว่า **“พระราชดำริ”** คนอาจจะคิดว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการ หรือทรงบังคับให้ทำตาม พวกเราที่ทำงานถวายเป็นบุญได้ว่า พระเจ้าอยู่หัวไม่เคยรับสั่งว่า กปร. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำตามที่ทรงมีพระราชดำริ

“ดำริ” แปลว่า คิดหรือไตร่ตรอง พระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริคือทรงเห็นว่าทำอย่างนี้น่าจะดี น่าจะเป็นประโยชน์ และควรจะทำหรือไม่ พระองค์ทรงไม่เคยบังคับว่าต้องทำตามที่ทรงมีพระราชดำริ เพียงแต่เมื่อทรงมีพระราชดำริ แล้วก็ทรงมอบให้คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ(กปร.)หรือบุคคลและหน่วยงานใดๆ ก็ได้ อาจจะไม่ใช่ กปร. นำไปพิจารณาไตร่ตรองว่าจะดำเนินการหรือไม่ อย่างไร

เพราะฉะนั้นบทบาทของ กปร. คือ รับพระราชดำริมาศึกษา มาวิเคราะห์ว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร แล้ว กปร. ก็นำมาดำเนินการไปตามหน้าที่ หากจะมีคำถามว่า กปร. เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศไทยอย่างไรบ้าง ผมคิดว่าพูดกันชั่วโหมงหนึ่งก็ไม่จบ เนื่องจากมีมากมายเหลือเกิน แต่ก็พอจะสรุปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง

อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้คงต้องยกความดีความชอบนี้ให้กับ ดร.เสนาะ อุนากุล เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒน์ ที่รับผิดชอบงาน กปร. ด้วย เนื่องจากท่านเป็นผู้ริเริ่ม กปร. แต่ก่อนนี้เมื่อทรงดำริหรือทรงริเริ่มโครงการอะไร พระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานให้ กปร. และ กปร. ก็จะดูแลและขอเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปดำเนินการ จนเมื่อจัดตั้ง สำนักงาน กปร. อย่างเป็นทางการและสามารถมีงบประมาณดำเนินการเป็นของตนเอง

บทบาทของ กปร. : ผู้ประสานงานกับทุกฝ่าย

สำหรับบทบาทของคณะกรรมการ กปร. ผมคิดว่ามี ๒-๓ เรื่องที่ควรชี้แจงให้คนทั่วไปเข้าใจว่า บทบาทของ กปร. มีหน้าที่ในการน้อมนำพระราชดำริไปประสานกับหน่วยราชการต่างๆ ซึ่งเป็นงานที่ค่อนข้างจะลำบาก เนื่องจากต้องไปประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

การทำงานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้บุญทั้งตัวเรา และเป็นบุญเป็นกุศลต่อประเทศชาติและประชาชน ในสมัยนั้น ผมกับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. จะต้องไปขอทำความเข้าใจกับราษฎร และขอความร่วมมือ ว่าจะมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาดำเนินการตรงนี้ แล้วเขาจะได้อะไรบ้างจากโครงการฯ เช่น หากทางราชการต้องใช้ที่ดินของเขาในการดำเนินงาน ก็ต้องจ่ายเงินให้เขาตามเหตุและผล ไม่ใช่งานที่จะทำให้เสร็จภายในชั่วโหมงสองชั่วโหมง บางครั้งต้องไปอธิบายเป็นเดือนว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร และหากมีคนคัดค้าน ไม่เห็นด้วย ก็ต้องไปพูดคุยให้เขาเข้าใจและมั่นใจว่า นี่คือโครงการที่จะมาช่วยราษฎร ซึ่งเป็นหน้าที่ของ กปร. ที่จะต้องทำ ดร.สุเมธ สามารถพูดคุยให้ประชาชนเข้าใจได้ดี เป็นผลสำเร็จ สามารถดำเนินการได้เสมอ

เสด็จฯ เยี่ยมราษฎร... ค้นหาปัญหาของพสกนิกร

ประสบการณ์ในการตามเสด็จฯ ทรงงานในพื้นที่ต่างๆ อาจจะมีหลายคนที่ไม่ทราบว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงงานอย่างไร แต่ ดร.สุเมธกับผมได้เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท จะทราบดี เพราะว่าต้องเดินตามเสด็จฯ ครั้งละหลายกิโลเมตร ผมขอยืนยันว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระองค์ตามที่ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการ ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ทุกประการ เห็นได้อย่างชัดเจนว่าในการเสด็จฯ ไปเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความละเอียดรอบคอบมาก การเสด็จฯ ไปเยี่ยมราษฎรหรือไปเยี่ยมโครงการต่างๆ คือความปรารถนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะไปทอดพระเนตรของจริง ไม่ใช่ทรงรับทราบจากการรายงานเพียงอย่างเดียว

พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรวันละหลายๆ ชั่วโมง โดยทรงนำแผนที่และกล้องถ่ายรูปติดพระวรกายไปด้วยเสมอๆ บางครั้งแผนที่ผิด พระองค์ก็ทรงชี้และรับสั่งว่าไปถามราษฎรแล้ว ราษฎรตอบว่าต้องอย่างนี้ ตรงนี้ไม่ได้อยู่ตามที่ปรากฏในแผนที่ อย่างนี้ผิด แล้วจะรับสั่งให้นายทหารแผนที่ที่ตามเสด็จฯ ไปด้วยทราบ และทรงแนะนำให้แก้ไขให้ถูกต้อง

ทรงช่วยราษฎรที่ทุกข์ยากที่สุดก่อน

ในการเสด็จฯ เยี่ยมราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า ให้ทำในสิ่งที่เล็กน้อยๆ ด้วย อย่าละเลย นี่คือนวพระราชดำริ พระองค์จึงได้เสด็จไปเยี่ยมราษฎรที่อยู่ไกลมากๆ ไม่ใช่ห่างไกลเฉยๆ ห่างไกลมากๆ ทำให้ทรงได้พบ ได้เห็นด้วยพระองค์เองว่าจะช่วยราษฎรที่อยู่ห่างไกลมากๆ ได้อย่างไร จากประสบการณ์ของผม พระเจ้าอยู่หัวจะทรงเริ่มช่วยราษฎรที่ประสบปัญหาหนักที่สุดก่อน เริ่มจากที่ยากลำบากที่สุดก่อน

ทรงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นช่วยราษฎรให้มีความสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอดทน แข็งแรง และทรงมีพระทัยมุ่งมั่นที่จะช่วยราษฎร ครั้งหนึ่งที่ผมเคยตามเสด็จฯ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ออกประมาณ ๙ โมงเช้า เยี่ยมราษฎรถึง ๓ โมงเย็น โดยไม่ได้เสวยหรือทรงเข้าห้องสรงเลย แสดงให้เห็นว่าถ้างานไม่เสร็จจะไม่ทรงหยุด จะทรงงานไปจนกว่าจะทรงเห็นว่าได้ข้อมูลพอแล้ว จึงทรงหยุดพัก

ทรงมีพระวิสัยทัศน์... ในเรื่องสำคัญที่คนอื่นอาจมองไม่เห็น

คนที่ตามเสด็จฯ ต้องเตรียมตัวให้ดี พระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีคำถามที่เราไม่คิดว่า จะทรงถามคำถามอย่างนั้น ไม่ใช่ทรงแกล้ง แต่เป็น คำถามที่แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถ และ พระวิริยะอุตสาหะของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ที่ทรงมีพระวิสัยทัศน์เห็นจุดอ่อนเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่มีใครคาดคิด

ดังนั้น คำถามที่ทรงถามส่วนมาก จะเป็นคำถามไม่ได้คิดว่าจะรับสั่งถาม คำถามของ พระเจ้าอยู่หัวมักจะลึกและเป็นรายละเอียด ถ้าเป็น ผู้ใหญ่บ้านที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรก็ง่ายหน่อย เพราะรู้ข้อมูลดีอยู่แล้ว แต่อย่างนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการ จังหวัดอาจจะตอบคำถามไม่ได้ตรงตามที่ทรงถามหรือ เพราะเตรียมศึกษาข้อมูลมาไม่ละเอียดลึกซึ้งพอ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า **พระองค์ทรงถามคำถาม**ที่เรานึกไม่ถึงว่าจะทรงถาม ผู้เฝ้าฯ รับเสด็จฯ จึงต้องเตรียมให้ดี ด้วยความละเอียดรอบคอบ ถ้าเราตอบไม่ได้ ก็ทูลตอบว่าไม่ทราบ ก็จะไม่ทรงตำหนิอย่างใด

เวลาที่ใครทำอะไรเพียงเพื่อเอาใจอย่างฉาบฉวย พระเจ้าอยู่หัวทรงชอบใช้คำว่า **“ผักชี”** นั่นก็เป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของผม ผมกับ ดร.สุเมธ ได้ตามเสด็จฯ ก็มีประสบการณ์กันคนละอย่าง นี้ก็เป็นส่วนของผมที่ได้รับมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงใช้ยุทธศาสตร์พัฒนาแทนการสู้รบ

ตอนที่สำนักงาน กปร. เริ่มดำเนินงานในปี ๒๕๒๔ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ตาม พื้นที่สู้รบต่างๆ ที่เรียกว่าพื้นที่ความ มั่นคง ตอนนั้นผมปฏิบัติหน้าที่ ในฐานะแม่ทัพภาคที่ ๒ พระองค์ ทรงมีวิธีการแก้ไขปัญหามันเมือง ตามวิธีการของพระองค์ คือ **ยุทธศาสตร์ การพัฒนา** ที่ทรงใช้วิธีการตัดถนน รวมถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ โดย ไม่ต้องใช้การสู้รบ

วันแรกที่ผมรับเสด็จฯ ประมาณ ต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นวันที่พระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปจังหวัดสกลนคร ขณะนั้นยังไม่มีพระตำหนักภูพานฯ ประทับที่เขื่อนน้ำอูน ที่กรมชลประทาน (คุณรุ่งเรือง จุลชาติ) ดูแลอยู่ คุณรุ่งเรืองดีใจมากที่ได้ถวายที่ประทับ ตอนนั้นยังไม่ค่อยมีโครงการสักเท่าไร และผมก็ยังไม่รู้ละเอียดว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นอย่างไร พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโครงการเขื่อนน้ำอูน ซึ่งตอนนั้นได้เริ่มดำเนินการไปมากแล้ว จึงไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร จากนั้นพระองค์ก็เสด็จฯ เยี่ยมโรงไฟฟ้าด้วย

น้ำพระราชหฤทัยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว... ยิ่งใหญ่นัก

ที่ผมจะเล่าต่อจากนี้ไม่เกี่ยวกับโครงการ แต่ผมอยากจะเล่าความประทับใจในน้ำพระราชหฤทัยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอนนั้นประทับอยู่ ๓ คืนกับ ๔ วัน คืนสุดท้ายพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเลี้ยงข้าราชการที่ถวายงานและทีมงานคุณรุ่งเรือง และข้าราชการในพื้นที่ ผมได้กราบพระบาทขอพระราชทานให้ประทับต่ออีก ๒-๓ วัน เนื่องจากยังมีราษฎรที่ปรารถนาจะได้เฝ้าฯ อีกจำนวนมาก

พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งตอบกับผมว่า **“ฉันจำเป็นต้องกลับกรุงเทพฯ**

แต่ถ้าแม่ทัพอยากให้ฉันมาเมื่อไหร่ก็บอกไป ฉันจะมา” นี่คือน้ำพระราชหฤทัยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมไปเล่าให้ผู้ใต้บังคับบัญชาฟัง ทุกคนก็ไม่นึกไม่ฝันว่าพระองค์จะทรงมีพระเมตตาและทรงมีพระราชดำรัสตอบแบบนี้ ผมไม่สามารถเอาอะไรมาอ้างอิงหรือก แต่ผมจำพระสุรเสียงที่ทรงรับสั่งกับผมมาอย่างนี้ได้ขึ้นใจ สั้นๆ แต่สร้างความปลื้มปิติเหลือเกิน

พระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้น... หาที่เปรียบมิได้

หากจะกล่าวหรือบรรยายถึงพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อชาติบ้านเมืองของเรา ต้องเล่มนามาก แม้แต่เกี่ยวกับ กปร. ก็เล่มนาแล้ว ที่ ดร.สุเมธ เคยให้หนังสือผมมาเล่มหนึ่งก็หนามาก อันนี้ที่ผมบอกว่าบางคนก็ไม่รู้ หรือรู้อย่างผิดๆ ก็มี รู้ไม่ตรงก็มี

ผมขอพูดว่าพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนับไม่ได้หรือว่ามีเท่าไร บรรยายอย่างไรก็ไม่ครบถ้วน เพราะว่ามากมายเหลือเกิน แม้แต่ทรงพระประชวรก็ยังทรงมีพระราชดำริเรื่องการจราจร ผมไม่รู้ว่าจะพระเจ้าอยู่หัวประเทศไหนที่เขาทำเหมือนพระเจ้าอยู่หัวของเรา ผมคิดว่าพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ทรงงานมากมาย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง

ผมขอกล่าวย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า การที่สภาพมันได้ทำหน้าที่เล่มนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์กับคนอ่านแล้ว สิ่งที่จะต้องเน้นก็คือ แท้ที่จริงแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานอย่างมากมายมหาศาลอะไรบ้าง ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประเทศและเพื่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ยากไร้และห่างไกล

ผมคิดว่า เป็นหน้าที่สำคัญส่วนหนึ่งของ กปร. ในการเผยแพร่พระมหากษัตริย์คุณให้ทราบกันอย่างกว้างขวาง และอย่างถูกต้อง

กลไกการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อการพัฒนาประเทศ

บทสัมภาษณ์ ดร.เสนาะ อุนากุล

อดีตรองนายกรัฐมนตรี

อดีตนายกรัฐมนตรี

อดีตนายกรัฐมนตรี

“พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดของประเทศ เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนชาวไทยทุกคน และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศชาติของเราเป็นล้นพ้น ดังนั้น การที่ได้มีโอกาสทำงานถวายพระองค์โดยตรงเช่นนี้ นับเป็นเกียรติอันสูงสุด และนับว่าเป็นบุญอย่างยิ่งของผมและเจ้าหน้าที่ทุกคนในสภาพัฒน์”

ดร.เสนาะ อุนากุล มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เพื่อสนองงานตามแนวพระราชดำริ โดยขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นสมัยที่ ๒ ซึ่งสำนักงานฯ ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สน.กปร.) อยู่ระยะหนึ่ง

ท่านได้กรุณาให้ผู้บริหารและทีมงานจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติเข้าพบ เมื่อวันอังคารที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวอันน่าภาคภูมิใจและเป็นเกียรติของชาวสภาพัฒน์ ในการถวายงานสนองพระราชดำริ ขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งเลขาธิการ สศช. ในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สำคัญๆ หลายโครงการ

เป็นเกียรติสูงสุดและเป็นบุญที่ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาท

การที่ผมได้มีโอกาสร่วมงานกับ กปร. นั้น โดยส่วนตัวแล้วผมถือว่าเป็นเกียรติอันสูงสุดและนับว่าเป็นบุญของผมที่ได้มีโอกาสทำงานรับใช้สนองเบื้องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โดยแรกเริ่มทีเดียว ก่อนที่จะมี กปร. คือ ก่อน พ.ศ. ๒๕๒๔ รัฐบาลได้ตระหนักว่าพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการพัฒนาตามโครงการต่างๆ นั้น เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาเพื่อความกินดีอยู่ดีให้แก่ประชาชนในชนบทโดยตรง โดยเฉพาะชาวชนบทที่ยากจนและอาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดารที่ห่างไกล แต่ในทางปฏิบัติพบว่าการทำงานของรัฐบาลเพื่อสนองพระราชดำริในโครงการต่างๆ นั้น ยังไม่เป็นระบบหรือมีระเบียบเท่าที่ควร การดำเนินงานจึงเป็นแบบต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานระหว่างกัน ขอยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องของการเบิกจ่ายงบประมาณ หน่วยงานที่จะต้องสร้างถนนเข้าไปเพื่อบุกเบิกพื้นที่เป็นอันดับแรกก่อนนั้นสามารถเบิกเงินงบประมาณได้ช้า ในขณะที่หน่วยงานที่จะต้องรอให้ถนนสร้างเสร็จแล้วจึงเข้าไปพัฒนาในพื้นที่นั้น กลับเบิกได้ก่อน แต่ก็ยังทำงานไม่ได้เพราะถนนยังสร้างไม่เสร็จ

เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานจึงเกิดการติดขัดล่าช้าโดยไม่ควร และท้ายที่สุดประโยชน์ที่จะตกถึงแก่ประชาชนตามพระราชดำริก็พลอยเข้าไปด้วย นอกจากนั้นยังพบว่า การติดตามประเมินผลโครงการก็อยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำ ตลอดจนขาดการประเมินผลภาพรวมถึงผลกระทบด้านต่างๆ ของโครงการทั้งหมด

คิดระบบงานเพื่อสนองพระราชดำริ

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ริเริ่มที่จะจัดระบบงานเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ท่านพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จึงได้มอบหมายให้ผมในฐานะเลขาธิการของสภาพัฒนาฯ ไปคิดจัดระบบงานขึ้นมา ท่านนายกฯ คงจะเห็นว่า สภาพัฒนาฯ เป็นหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่โดยตรงในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนงาน และประสานการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาฯ ของชาติอยู่แล้ว ผมได้หารือและมอบหมายให้ **ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล** เป็นผู้พิจารณาและยกร่างระบบขึ้นมา ซึ่งในขณะนั้น ดร.สุเมธ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ชนบทซึ่งมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริดำเนินการอยู่

ผม และ ดร.สุเมธ ได้ปรึกษาหารือกับผู้รู้ทั้งหลาย ฝ่าย รวมถึงสำนักราชเลขาธิการ จนในที่สุดก็ออกมาเป็นระเบียบ เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๒๔” ซึ่งจากระเบียบดังกล่าว ทำให้เกิดการจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่เรียกว่า “คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” หรือ “กปร.” ขึ้น ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่รับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมด ตลอดจนงานศึกษา วิเคราะห์โครงการหรือประสานแผนต่างๆ ซึ่งเป็นงานหลักของสภาพัฒนาฯ ที่ต้องรับผิดชอบตามปกติ ดังนั้น ในช่วงแรกสำนักงานเลขานุการ กปร. ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ กปร. จึงอยู่ที่สภาพัฒนาฯ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับบทบาทของสภาพัฒนาฯ

ในทางปฏิบัติสภาพัฒนาฯ และสำนักงานเลขานุการ กปร. มีการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ในขณะนั้นเจ้าหน้าที่กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจของ สศช. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ กปร. จึงเหมือนพี่น้องอยู่บ้านเดียวกันอยู่แล้ว เจ้าหน้าที่สภาพัฒนาฯ ทุกคนพร้อมทุ่มเทแรงกายแรงใจสนับสนุนงานโครงการทุกอย่างเท่าที่สติปัญญา กำลังความสามารถมีอยู่

สภาพัฒน์รู้แผนงานโครงการ
ของหน่วยงานต่างๆ อยู่แล้ว ว่าใคร
มีอะไร จะไปทำที่ไหน เมื่อใด ดังนั้น
ในการพิจารณาวิเคราะห์โครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกครั้ง
เราจะพยายามที่จะประสานให้
หน่วยงานนั้นๆ จัดแผนงานปกติที่มี
อยู่แล้วเข้าไปเสริมอยู่ตลอดเวลา
เพื่อให้โครงการเกิดประโยชน์แก่
ประชาชนมากที่สุด ซึ่งไม่เฉพาะ

แต่ในบริเวณพื้นที่โครงการเท่านั้น เช่น เมื่อมีพระราชดำริให้สร้างแหล่งน้ำขึ้นมาสักแห่งหนึ่ง เมื่อมีน้ำแล้ว
กิจกรรมต่อเนื่องที่ได้รับจากน้ำนั้นจะต้องมีและต้องได้รับการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย ในกรณีนี้แหละ
ที่เราพยายามอย่างเต็มที่ที่จะนำกิจกรรมในระบบปกติของหน่วยงานต่างๆ เข้าไปสนับสนุนหรือเสริมให้
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นประสบผลสู่ประชาชนให้มากที่สุด

สนับสนุนการดำเนินงานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ เริ่มตั้งแต่การรับพระราชกระแสรับสั่ง
หรือพระราชดำริ โดยจะมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
อักษร ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ
มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ จากนั้น
สำนักงานเลขานุการ กปร. (สน.กปร.) ซึ่งสังกัดอยู่
ในสภาพัฒน์ก็จะทำหน้าที่ตรวจสอบในเบื้องต้นว่า
มีหน่วยงานใดดำเนินโครงการพ้องตามพระราชกระแส
รับสั่งหรือพระราชดำรินั้นอยู่แล้วหรือไม่ เพื่อป้องกันการงานซ้ำซ้อน โดยหากมีหน่วยงานดำเนิน
โครงการอยู่แล้ว สน.กปร. ก็จะสนับสนุนโครงการนั้นให้มีความสำคัญมากขึ้น และช่วยเร่งการดำเนินงาน
ให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริ

สำหรับการพิจารณาเพื่อวางแผนและแนวทางการดำเนินงานขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีเป็นสำคัญ
โดยแยกได้เป็น ๓ กรณีหลักๆ คือ

กรณีแรก เป็นเรื่องชี้ชัดว่าเป็นกิจกรรมอะไรและมีหน่วยงานใดจะต้องปฏิบัติ เช่น ทรงมี
พระราชดำริเกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำ ก็ชัดเจนว่าจะต้องเป็นกรมชลประทานหรือ รพช. ที่จะต้องมา

เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทาง สน.กปร. ก็จะประสานไปยังหน่วยงานนั้น ให้ทราบถึงพระราชดำริ เมื่อเขาทราบพระราชดำริแล้ว เขาก็จะดำเนินการตามขั้นตอนเทคนิควิธีการของเขา ตั้งแต่ไปสำรวจพื้นที่ ศึกษาความเป็นไปได้ต่างๆ นานา ถ้าเห็นว่าเหมาะสมที่จะดำเนินการได้ เขาก็จะส่งมาที่ สน.กปร. เพื่อพิจารณาและของบประมาณ แต่บางครั้งเขาก็ใช้บงกคของเขาเองก็มี

เมื่อ สน.กปร. ได้รับเรื่องแล้ว ก็จะพิจารณาว่าโครงการนี้มีความสอดคล้องหรือถูกต้องตามพระราชดำริหรือไม่ สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ เพียงไร จะได้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหนก็ว่ากันตามขั้นตอนการวิเคราะห์โครงการ และเมื่อเห็นว่ามีเหมาะสมและทุกอย่างพร้อมแล้ว ก็จะเสนอคณะกรรมการ กปร. พิจารณออนุมัติโครงการและงบประมาณไปดำเนินการ แต่ถ้าในกรณีที่โครงการเกิดติดขัดด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เช่น หน่วยงานยังไม่พร้อมหรือยังไม่เหมาะสมกับเหตุผลอื่น สน.กปร. ก็จะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งผลที่ออกมา ก็อาจจะระงับหรือชะลอโครงการไปก่อนแล้วแต่กรณี

กรณีที่สอง เป็นกรณีที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริกว้างๆ เช่น มีพระราชดำริว่าควรพิจารณาพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง อันนี้ สน.กปร. ก็จะส่งทีมออกไปสำรวจพื้นที่นั้นๆ โดยอาจร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงต่างๆ ของพื้นที่นั้น เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาประกอบการวางแนวทางการดำเนินงาน และจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการร่วมขึ้นมา โดย สน.กปร. จะเป็นแกนกลางพิจารณาจัดทำแผนงานโครงการต่อไป และเมื่อจัดทำแผนงานเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาแล้ว ก็จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายประกอบพระบรมราชวินิจฉัย จนเมื่อผ่านขั้นตอนเหล่านี้เรียบร้อยแล้ว สน.กปร. ก็จะนำเสนอคณะกรรมการ กปร. ขออนุมัติดำเนินการ

กรณีสุดท้าย เป็นกรณีของโครงการใหญ่ที่ใช้การลงทุนสูง หรือได้รับพระราชกระแสรับสั่งหรือพระราชดำริมาโดยตรง หรืออาจเป็นเรื่องที่คณะกรรมการ กปร. มอบหมายให้ทำ เช่น การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เหมือนเขื่อนยันฮี ในกรณีเช่นนี้ ทาง สน.กปร. จะเสนอเข้าสู่การพิจารณาตามระบบปกติของสภาพพัฒนาเหมือนเช่นโครงการอื่นๆ ทั่วไป

ติดตามและถวายรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติและเริ่มดำเนินการแล้ว สภาพพัฒนาในฐานะฝ่ายเลขานุการ กปร. ก็จะทำหน้าที่ติดตามผลโครงการ ตลอดจนประเมินผลกระทบด้านต่างๆ นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายรายงาน

ทุกๆ ๔ เดือน เพื่อทรงทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน โดยตลอด ซึ่งการติดตามประเมินผลของ ส.น.ก.ปร. นั้นเป็นที่ชื่นชมของหน่วยงานภายนอกเป็นอย่างมาก ถึงความมีประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ทุกๆ ปี ก่อนที่พระองค์จะเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานที่ภาคไหน เราจะจัดทำรายงานผลความก้าวหน้าและการประเมินผลโครงการต่างๆ ที่อยู่ในภูมิภาคนั้นๆ ขึ้นถวายก่อนเสด็จฯ เป็นประจำ และทำมาทุกปีโดยตลอด

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๓๒

ในช่วงที่ผมดำรงตำแหน่ง เลขาธิการสภาพัฒนา สำนักงานฯ ได้มี โอกาสถวายงานสนองพระราชดำริ ที่ สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการ กปร. อยู่หลายโครงการ ที่สำคัญๆ เช่น ในปี ๒๕๒๓ มีโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก จังหวัดเพชรบูรณ์ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยวังเรือ จังหวัด สกลนคร ปี ๒๕๒๔ ทรงมีพระราชดำริ ให้จัดตั้งโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี รวมถึงโครงการศูนย์ศึกษา การพัฒนาในจังหวัดต่างๆ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ ปี ๒๕๒๕ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี ปี ๒๕๒๖ โครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่ปิงฯ จังหวัดเชียงใหม่ ปี ๒๕๒๗ โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรม น้ำมันปาล์มขนาดเล็กฯ

ปี ๒๕๒๘ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขนาดเล็ก ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส ปี ๒๕๒๙ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำเขียว จังหวัดกระบี่ และการสร้างโรงกลั่น แอลกอฮอล์ในสวนจิตรลดา ปี ๒๕๓๐ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส โครงการพัฒนาตอตุ้ง จังหวัดเชียงราย และโครงการปรับปรุงบึงมัทกะสันตามแนวพระราชดำริ

ปี ๒๕๓๑ มีการจัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา โครงการบรรเทาอุทกภัยหาดใหญ่อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ จังหวัดสงขลา และพระราชทานพระราชดำริให้ประดิษฐ์เครื่องกลเติมอากาศแบบประหยัด เพื่อบำบัดน้ำเสีย ซึ่งรู้จักกันแพร่หลายในปัจจุบันคือ “กังหันน้ำชัยพัฒนา” ปี ๒๕๓๒ โครงการแก้ไขปัญหา น้ำเสีย (หนองสนม) จังหวัดสกลนคร และการทดลองทฤษฎีใหม่ที่จังหวัดสระบุรี เป็นต้น

ทุกโครงการแก้ปัญหาได้ตรงจุด และยึดการมีส่วนร่วมของประชาชน

โครงการต่างๆ ที่ทรงมีพระราชดำรินั้น สามารถแก้ปัญหาได้อย่างจริงจังและตรงจุด พระองค์ทรงเริ่มพัฒนาชนบทมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ ส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาหมู่บ้านที่ห่างไกลและทุรกันดาร ชนิดที่นำประโยชน์เข้าไปถึงมือราษฎรโดยตรง ซึ่งนับเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและเขตพื้นที่ล้าหลังได้อย่างตรงเป้าที่สุด เช่น พระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ประเภทเหมือง ฝาย อ่างเก็บน้ำ เป็นพระราชดำริที่พระองค์มีพระราชประสงค์ให้สร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กๆ ราคาถูกแต่ได้ผลคุ้มค่า และสร้างให้มากแห่ง เพื่อกระจายออกไปสู่พื้นที่หมู่บ้านนอกเขตชลประทานและทุรกันดาร หรือการพัฒนาการเกษตรซึ่งเป็นเรื่องที่ทรงสนพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จะทรงศึกษาเรื่องต่างๆ ด้วยพระองค์เอง แล้วพระราชทานพระราชดำริที่ทรงเน้นอยู่เสมอที่จะหาพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ เครื่องมือเครื่องใช้และวิทยาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม มาส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนไปดำเนินการเพื่อเพิ่มผลผลิตในไร่นาของตน

นอกจากนี้ ทรงไม่นิยมการให้ในลักษณะของการสงเคราะห์ประการเดียว แต่จะ**ทรงยึดหลักให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม “เข้าร่วม”** ตามหลักการพัฒนาชุมชนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยเชื่อมสถาบันสูงสุดของประเทศกับประชาชนทุกระดับชั้น ให้มีความสนิทแนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขณะเดียวกัน การวิเคราะห์หรือพิจารณาโครงการต่างๆ ก็ทรงกระทำโดยหลักวิชาการที่ถูกต้อง โดยมองถึงประโยชน์ที่ประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับเป็นสำคัญ

ทรงใส่พระทัยและทรงปฏิบัติการณ์ด้วยพระองค์เอง

การดำเนินงานของคณะกรรมการ กปร. และ สน.กปร. ดำเนินไปอย่างราบรื่น และได้รับผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างดี สิ่งหนึ่งที่ประจักษ์คือ **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ไม่เพียงแต่สร้างความเจริญทางวัตถุให้แก่ประชาชน แต่ยังสร้างความเจริญทางจิตใจพร้อมๆ กันไปอีกด้วย เนื่องจากในระยะแรกๆ รัฐบาลและสภาพัฒนพยายามที่จะเริ่มแผนพัฒนาประเทศด้วยการมองภาพส่วนรวม โดยการเร่งระดมทุนเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ถนน เขื่อน ไฟฟ้า และแหล่งน้ำ โดยยังไม่ได้ให้ความสนใจแก่ด้านสังคมหรือว่า Soft Sector เท่าใดนัก

ต่อมาได้มีการปูพื้นฐานโครงสร้างดังกล่าวไว้พอสมควรแล้ว จึงได้เริ่มหันมาสนใจด้านสังคมมากยิ่งขึ้น โดยการเร่งรัดพัฒนาชนบท ระดมกำลังสู่ชนบทอย่างจริงจัง แต่ผลปรากฏว่า ถึงจะช่วยอย่างไร ก็ยังไม่เพียงพอ บางครั้งก็ไม่ถูกต้องและตรงจุด ทั้งนี้ เป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของ

การพัฒนาชนบทอย่างแท้จริง ซึ่งในเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระทัยใส่และทรงปฏิบัติกรด้วยพระองค์เอง จึงทรงได้รับข้อมูลในพื้นที่อย่างละเอียดและลึกซึ้งมาเป็นเวลานานกว่าหน่วยงานราชการหรือแม้กระทั่งนักปฏิบัติการพัฒนาด้านต่างๆ เสียอีก

ทรงงานอย่างหนัก... ทรงเสียสละเพื่อช่วยประชาชนในถิ่นทุรกันดาร

โดยส่วนตัวผมเอง ผมมีประสบการณ์ที่ถือว่าเป็นบุญของผมที่ได้มีโอกาสเห็นการทรงงานอย่างหนัก และทรงเสียสละของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงเข้าถึงประชาชนที่อยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดาร นั่นคือในระหว่างที่ผมเตรียมตัวออกบวช ผมได้มีโอกาสเดินทางไปพักอาศัยอยู่ตามวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ก่อนตัดสินใจว่าจะบวชที่วัดใด ซึ่งหนึ่งในวัดที่ผมได้ไปอาศัยอยู่ ก็คือวัดถ้ำอภัยทรงธรรมของท่านอาจารย์วัน อยู่ที่อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ซึ่งวัดนี้ตั้งอยู่ในบริเวณเขตยุทธศาสตร์ และเป็นรอยต่อระหว่างเทือกเขาภูพานและภูเรือต่อกับพื้นที่ราบที่เรียกว่าพื้นที่สีแดง และขณะนั้นก็ยังมีการต่อสู้กันอย่างหนักระหว่างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายบ้านเมืองเป็นประจำ

ในขณะที่ผมนั่งทำวัตรอยู่ตอนกลางคืนก็ปรากฏว่ามีการเคลื่อนไหวย่างผิดปกติ แล้วก็มีส่วนไฟงูบวบเข้ามาในบริเวณวัด ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา หลังจากทรงตรวจพื้นที่และเยี่ยมประชาชนแล้ว ได้เสด็จมาเยี่ยมท่านอาจารย์วันต่อโดยไม่ได้แจ้งให้ผู้ใดทราบ พระองค์ทรงร่วมกับท่านอาจารย์วันซึ่งเป็นพระที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมากในการวางแผนสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อประโยชน์ของชาวบ้าน ซึ่งในขณะนั้นชาวบ้านในแถบนั้นมีฐานะยากจนและลำบากมาก ซึ่งผมยังคงจำได้ดีว่าในระยะไม่ห่างจากวัดเท่าไร มีสถานีตำรวจที่ถูกผู้ก่อการร้ายเผาและยังมีควันไฟคุกรุ่นอยู่ แต่พระองค์ก็ไม่ได้ทรงหวาดหวั่นต่อภัยอันตรายแม้แต่น้อย จึงเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราได้ทรงเข้าถึงได้หมด จึงนับเป็นโชคดีของประเทศไทยที่เรามีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเสียสละ และทรงงานอย่างหนักเพื่อเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง

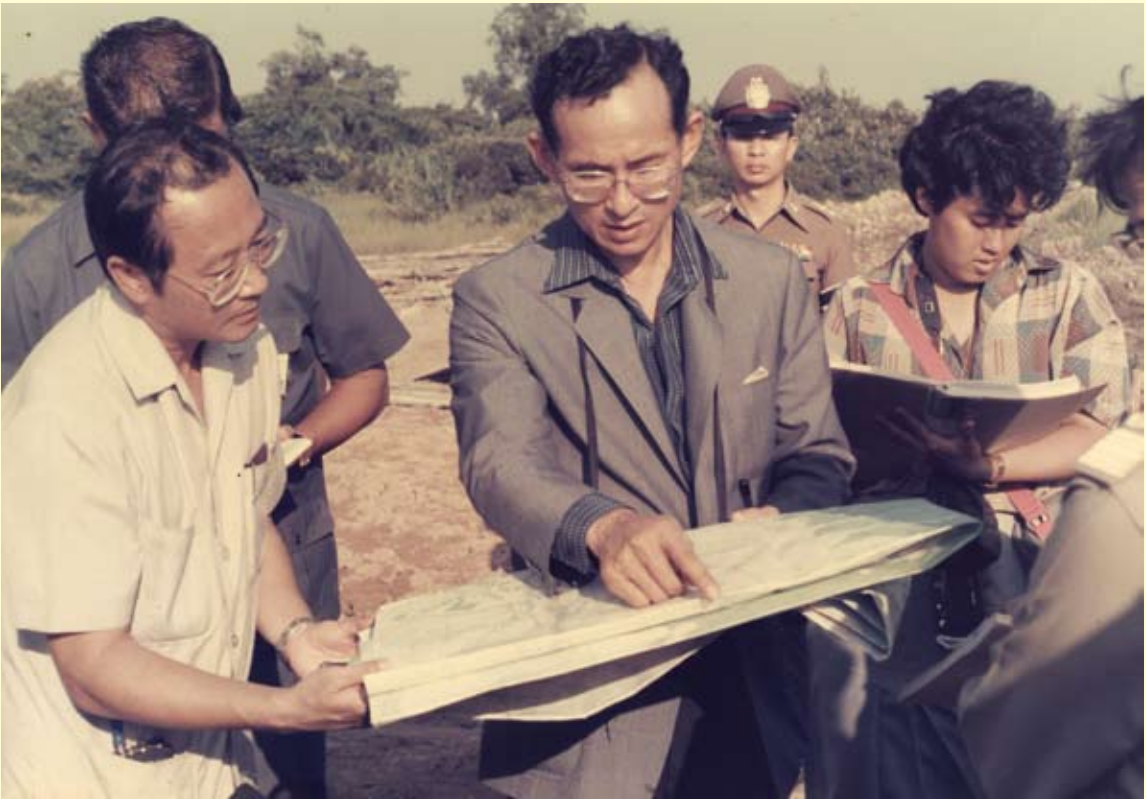
โครงการตามแนวพระราชดำริ... รากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการมุ่งพัฒนาชนบทเพื่อให้ประชาชนสามารถ “พออยู่พอกิน” และสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยวิธีการหลายๆ ประการที่เหมาะสมกับการพัฒนาชนบทแบบไทยๆ เป็นการพัฒนาแบบประหยัดเหมาะสมกับพื้นที่และพื้นฐานของคนไทย รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกัน ซึ่งแนวทางต่างๆ เหล่านี้ได้กลายมาเป็นรากฐานของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ในแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนของรัฐบาลและสภาพพัฒน์ในเวลาต่อมา

จึงนับได้ว่าในหลวงของเราได้ทรงสร้างความสมดุลให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ พระราชกรณียกิจของพระองค์ได้มีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้การพัฒนาชนบท การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและความเป็นธรรมในสังคมได้รับความเอาใจใส่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านการส่งออก การลงทุน การท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ อย่างที่เป็นอยู่จนถึงทุกวันนี้

ท้ายที่สุดนี้ ผมขอกล่าวว่า โดยที่พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดของประเทศ เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนชาวไทยทุกคน และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศชาติของเราเป็นล้นพ้น ดังนั้น การที่ได้มีโอกาสทำงานถวายพระองค์ท่านโดยตรงเช่นนี้ นับเป็นเกียรติอันสูงสุดและนับว่าเป็นบุญอย่างยิ่งของผมและเจ้าหน้าที่ทุกคนในสภาพพัฒน์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บทสัมภาษณ์ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

“...พระองค์ทรงมีรับสั่งว่า การแก้ปัญหาของประชาชนและประเทศชาติ ไม่ใช่เรื่องง่าย เป็นงานยาก การเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหา เหมือนกับการเข้าสงคราม แต่เป็นการทำสงครามที่ไม่ใช้อาวุธ เป็นการต่อสู้กับปัญหาเพื่อนำไปสู่ชัยชนะ โดยใช้กระบวนการพัฒนานำไปสู่ความสำเร็จ จึงเป็นที่มาของชื่อ ‘มูลนิธิชัยพัฒนา’...”

เพราะพระองค์ทรงรักแผ่นดิน ทรงรักประชาชน จึงทรงทำทุกสิ่งทุกอย่างให้แผ่นดิน ให้ประชาชนมีความสุข...”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นผู้ถวายงานใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท โดยเมื่อครั้งปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับผิดชอบเรื่องการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งสำนักงาน กปร. ท่านได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคนแรก และในปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

ท่านได้กรุณาให้ผู้บริหารและทีมงานจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติเข้าพบเพื่อเรียนสัมภาษณ์เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา

ที่มาของสำนักงาน กปร.

แรกเริ่มเดิมทีผมรับราชการอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า สภาพัฒน์ ในตำแหน่งหัวหน้ากองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ และปฏิบัติการกิจในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง ในเขตกองทัพภาคที่ ๑-๔ จึงทำให้ผมได้มีโอกาสสัมผัสงานในพื้นที่ในเขตกองทัพภาคต่างๆ โดยทำหน้าที่เป็นเลขานุการแม่ทัพภาคต่างๆ และแม่ทัพท่านหนึ่งที่ผมเคยไปปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการอยู่ นั่นคือ **ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์** ขณะนั้นท่านมียศเป็นพลโท ดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๒

ก่อนหน้าปี ๒๕๒๔ นั้น ไม่มีองค์กรใดที่จะเป็นหน่วยงานประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อพระองค์ทรงมีพระราชดำริ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะรับสนองพระราชดำริ จนบางครั้งเกิดความซ้ำซ้อน หรืออาจจะไม่มีพระราชดำริก็ไปอ้างว่ามีพระราชดำริในช่วงนั้นจึงเกิดความสับสนพอสมควร

พลเอก เปรม ในฐานะที่ท่านเคยเป็นแม่ทัพซึ่งคุ้นเคยกับงานในพื้นที่ รั้ว และทราบว่า มีปัญหานี้อยู่ เมื่อท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงมีดำริที่จะจัดตั้งสำนักงานเพื่อถวายงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ดำเนินการไปอย่างราบรื่น ท่านจึงมอบหมายให้ **ดร.เสนาะ อุณาภูล** เลขาธิการสภาพัฒน์ในขณะนั้น ศึกษาและกำหนดว่าควรจะเป็นองค์กรรูปแบบใดและมีระบบงานอย่างไร

กปร. องค์การระดับชาติ

กลไกเพื่อการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ดร.เสนาะ ได้มอบให้ผมศึกษา ด้วยสมมุติฐานง่ายๆ ว่า โครงการพระราชดำรินั้นส่วนมากอยู่ในเขตชนบทและแหล่ง ทุรกันดาร ซึ่งขณะนั้นผมรับผิดชอบงาน พัฒนาชนบทอยู่ และบังเอิญอีกว่าผม มีประสบการณ์เรื่องการพัฒนาองค์กร ความมั่นคง ผมจึงดำเนินการโดยยึดตาม แบบระบบที่เคยดำเนินการเกี่ยวกับการ พัฒนาองค์กรความมั่นคง คือออกเป็น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีมีคณะกรรมการ

ควบคุมดูแล โดยจะต้องมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน อันเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จ เนื่องจากงานโครงการพระราชดำริ มีลักษณะเหมือนการพัฒนาความมั่นคงที่ต้องการความฉับไว รวดเร็ว รวมทั้งได้ถอดแบบระบบบริหารการเงินมาด้วย ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีใครใช้มาก่อนคือ งบลอย (Floating Fund) เป็นงบที่ตั้งไว้ก่อนเหมือนงบของการพัฒนาความมั่นคง

เมื่ออาจารย์เสนาะนำไปให้ พลเอก เปรม พิจารณา ท่านบอกว่าดีแล้ว และให้พิจารณาหาตัว บุคคลมารับงานนี้ อาจารย์เสนาะจึงเสนอชื่อผมและเริ่มจัดตั้งองค์กรขึ้นตาม “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๒๔” ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๒๔ กำหนดให้มืองค์การระดับชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เรียกว่า “คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”

ทรงแสดงความเป็นประชาธิปไตย... ทรงละพระราชอำนาจสั่งการ

เดิมเราคิดกันไว้ว่าจะใช้ชื่อคณะกรรมการโครงการตามพระราชดำริตามที่เราค้นเคย แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทักท้วงและรับสั่งว่า **ไม่ได้หรอก เป็นเผด็จการ พระเจ้าแผ่นดิน จะมาสั่งอะไรต่อมิอะไรไม่ได้** หน้าที่เราคือต้องคิด เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หน่วยงานราชการสามารถ ทำได้เต็มที่ ซึ่งทรงแสดงความเป็นประชาธิปไตย และทรงเน้นย้ำในระยะต่อมาหลายครั้งหลายหนว่า **หน้าที่ของพระองค์ทรงเป็นที่ปรึกษา ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระทรวง ทบวง กรม พระองค์ไม่ทรงมีอำนาจ อะไรที่จะมาสั่งงาน ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะช่วยเหลือประเทศในฐานะที่ปรึกษา เพราะฉะนั้น เมื่อตั้งองค์กรในระบบราชการมาก็ดีแล้ว ก็ลองพิจารณา เห็นด้วยก็ทำ ผลสุดท้ายชื่อจึงกลายมาเป็น “อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”** แล้วทรงมีรับสั่งว่าต่อไปนี้ให้ใช้ชื่อในลักษณะนี้อย่างเดียว จึงได้มีการจัดตั้ง

“คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)” ขึ้นในปี ๒๕๒๔ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และผมเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่ดำเนินการควบคุม อำนวยการ กำกับดูแลติดตามผลประสานการดำเนินงาน นอกจากนั้นเป็นหน่วยปฏิบัติทั้งหมด กรรมการ ได้แก่ ปลัดกระทรวงสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานพระราชดำริ โดยมี

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานเลขานุการ กปร.) สังกัดสภาพัฒน์ ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการฯ

ขณะนั้นผมทำงานในตำแหน่งผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจของสภาพัฒน์ จึงมีหน้าที่หลากหลาย และหนึ่งในนั้นยังเป็นผู้ประสานงานสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รับผิดชอบงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้วย

ตามเสด็จฯ เรียนรู้ จด จำ และนำมาปฏิบัติ... หน้าที่แรกของเลขาธิการ กปร.

หน้าที่ประการแรกของการเป็นเลขาธิการ กปร. คือ ตามเสด็จฯ และเนื่องจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีหลากหลายรูปแบบมาก ทั้งที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพของประชาชน ปัญหาสังคม และพื้นที่ดำเนินการก็กระจายทั่วทุกภูมิภาค ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จฯ และประทับในภูมิภาคต่างๆ ภูมิภาคละ ๒ เดือน ๔ ภาคก็ ๘ เดือน

ระยะแรกๆ ไม่กล้าตามเสด็จฯ เข้าไปใกล้ๆ เพราะไม่มีกุ๊ซีให้เราเข้าใจก่อนว่าเราควรอยู่ตรงไหนอย่างไร จำได้ว่าตามเสด็จฯ ครั้งแรกที่อำเภอชะอำ แล้วก็จังหวัดนครราชสีมา ผมอยู่ท้ายขบวน ห่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาก พอพระองค์ทรงรับสั่งไปตามถุงเงินมา เนื่องจากผมดูแลงบประมาณ พระองค์จึงทรงตั้งชื่อว่า “ถุงเงิน” ทุกคนก็เล็กเล็ก เพราะไม่มีใครรู้จัก ตอนหลังจึงรู้ว่าคือผมเอง

ตั้งแต่นั้นมาถึงได้รู้ว่าตัวเองควรอยู่ตรงไหน คือ ให้อยู่ใกล้ๆ พระองค์ จดทุกสิ่งทุกอย่างที่มี พระราชากระแสบว่าพระองค์มีพระราชดำริอะไรบ้าง ผมจึงมักบอกกับใครๆ เสมอว่า การถวายงานต้องศึกษา และเรียนรู้เอง คอยสังเกตและซึมซับการปฏิบัติงานต่างๆ ไม่มีใครมาสอน และก็ไม่มีใครสามารถสอนด้วย

ต้องการพภูมิสังคม พัฒนาพื้นที่ในทุกมิติ

พระองค์ทรงมีพระเมตตา พื้นฐานของผมไม่ได้เรียนเกษตร แต่พระองค์ทรงมีความรอบรู้เชี่ยวชาญทางการเกษตร เพราะเป็นกิจกรรมที่พระองค์ทรงงานอยู่ ทรงสอนทุกอย่างให้เรา รู้จักดิน น้ำ ลม ไฟ รู้จักธรรมชาติ รู้จักคน ซึ่งพระองค์ทรงสรุปให้ฟังในวันหนึ่งว่า **ต้องการพภูมิสังคม ภูมิ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ส่วนสังคม คือ คน** ซึ่งเป็นคนในมิติที่มี **ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมของเขาด้วย** พระองค์ทรงสอนให้เรา รอบรู้หมดทุกอย่างในการทำงาน เช่น เวลาทำโครงการเราคิดแต่จะวางโครงการบนแผ่นกระดาษเท่านั้น แต่เมื่อได้ถวายงานจึงได้เรียนรู้ว่า กิจกรรมหรือโครงการนี้จะต้องมีครบทุกมิติ แต่ก่อนเราดูแต่มิติกายภาพ ดูเป็นถนน เป็นสะพาน เป็นตึกอาคาร เราดูเพียงแค่นั้น แต่พระองค์ทรงสอนให้เห็นถึงมิติของ**คน หรือความจริงที่ว่า “คน” คือผู้ใช้ถนน เป็นสิ่งมีชีวิต** คนใช้เขาพร้อมจะใช้หรือเปล่า การไปลาดยางถนน ในขณะที่เขาใช้เกวียนเป็นพาหนะอยู่ ถ้าลาดยางแล้วเขาจะใช้หรือเปล่า เหมาะสมหรือไม่ เพราะฉะนั้น ทรงสอนให้มองมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน เวลาทำงานพัฒนาจึงต้องมองทุกมิติ ทุกอย่างต้องวางให้สอดคล้องกับภูมิประเทศและสังคมที่แตกต่างกันไป

นอกจากนี้ โครงการต่างๆ มีหลากหลายสาขา ต้องประสานงานกับหลายหน่วยงาน เริ่มต้นจากการสร้างแหล่งน้ำ จากแหล่งน้ำก็ต้องมีอาชีพ เรื่องการเกษตร ปศุสัตว์เข้ามา หน้าที่หลักๆ ของ สำนักงานเลขาธิการ กปร. อีกประการหนึ่งคือ เป็นตัวกลางคอยประสานเพื่อให้งานลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งจะทำให้ดีได้**ต้องเข้าใจพระราชดำริอย่างแท้จริง** พระองค์ทรงมีพระราชกระแสหรือพระราชดำริอะไรต้องจดให้หมด ดังนั้น ในการตามเสด็จฯ กลับมาแต่ละครั้ง จะทำรายงานว่าวันนี้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งอะไรบ้าง เป็นคัมภีร์ ใครจะมากล่าวอ้างเป็นอย่างอื่นไม่ได้ รวมทั้งต้องทำบันทึกให้ทีมงานนำไปประสาน ถ้าหากจำเป็นจะตั้งเป็นคณะทำงานหรือเป็นกรรมการในระดับโครงการในพื้นที่ ก็ทำเป็นโครงการเล็กๆ และประสานการจัดสรรงบประมาณจนครบถ้วนกระบวนการตามพระราชดำริ

งานทุกชั้นตอนต้องถูกต้องเป็นระบบ...

ทรงตรวจเยี่ยมและติดตามความก้าวหน้าของโครงการด้วยพระองค์เอง

หน้าที่ประการต่อมาคือ ติดตามประมวลผล และถวายรายงาน ทุก ๓-๔ เดือนต้องประมวล ติดตาม ผลกระทบเป็นอย่างไร ประชาชนเขาเปลี่ยนไปไหม รายได้เป็นอย่างไร สภาพแวดล้อม ป่า น้ำ ได้รับการฟื้นฟูหรือไม่ ต้องติดตามประมวลผลอย่างใกล้ชิด ทำเป็นระบบ และทูลเกล้าฯ ถวาย จะทำแบบหละหลวมไม่ได้ เนื่องจาก พระองค์ทรงติดตามเรื่องด้วยพระองค์เอง บางปีถัดมา เสด็จฯ เข้าในพื้นที่เดิม ในพระหัตถ์จะมีรายงานนั้นอยู่ จริงไม่จริงทรงรู้ โดยทรงตรวจติดตามความก้าวหน้าของ โครงการอีกครั้งด้วยพระองค์เอง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยในการแก้ไขปัญหาของ ราษฎรเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ

ใครๆ มักคิดว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไม่มีใครมาตรวจสอบ จริงๆ แล้วไม่ใช่ เราทำกันอย่างเข้มงวดมาก เพราะจะผิดพลาดไม่ได้ ต้องระมัดระวังเพิ่มอีกหลายเท่า เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นามธรรมหรือรูปธรรม ย่อมส่งผลต่อสถาบัน ต้องระวังทุกอย่างก้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้กำชับให้หน่วยปฏิบัติห้ามอ้างว่าเป็นโครงการพระราชดำริ ต้องให้ประชาชนเขา ทำด้วยความเต็มใจ

ทุกโครงการได้รับความเชื่อถือ... ถูกต้อง รัดกุม และรอบคอบ

ทุกโครงการต้องผ่านระบบราชการ มีการ ตรวจสอบ ไม่ได้มีอภิสิทธิ์อะไร จำได้นำแบบฟอร์ม ให้คณะกรรมการมาธิการงบประมาณตรวจสอบ ซึ่งเขา เข้มงวดมากกับการติดตามประเมินผล เมื่อตรวจสอบแล้ว คณะกรรมการมาธิการงบประมาณบอกว่า อยากให้การติดตาม ประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการ กปร. เป็นต้นแบบ ให้กับหน่วยราชการทุกหน่วยดำเนินการตามนี้ด้วย นั่นคือ งานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จึงได้รับความเชื่อถือว่าทำอย่างรัดกุมรอบคอบที่สุด ไม่มีหน่วยราชการไหนจะทำละเอียดถี่ถ้วนทุกมิติ เท่ากับที่สำนักงานเลขาธิการ กปร. ทำ ทำให้ได้รับการยอมรับในเรื่องนี้มาก

ถือได้ว่างานประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น มีสภาพัฒน์เป็นหน่วยงาน เริ่มต้น เหมือนกับอีกหลายหน่วยงานในประเทศที่แตกกรากมาจากสภาพัฒน์ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

จากสภาพพัฒนา... สู่ตึกแดง โรงเรียนนายร้อย จปร.

ต่อมา ผมได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้ช่วยเลขาธิการฯ และทำงานในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติของสภาพัฒน์ด้วย และได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นอีกเป็นรองเลขาธิการสภาพัฒน์ ต้องดูแลเรื่องงานบริหารและงานวิชาการเพิ่มขึ้น เมื่อปริมาณงานมากขึ้น จึงคิดว่าน่าจะถึงเวลาแยกออกจากสภาพัฒน์ เนื่องจากโครงการต่างๆ ขยายเพิ่มมากขึ้น เจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ต้องสวมหมวกหลายใบ ทำหน้าที่หลายอย่าง งานล้นคน จึงขอ

แยกสำนักงาน โดยมีการตรากฎหมายเฉพาะของสำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๓๖ ย้ายมาอยู่ที่โรงเรียนนายร้อย จปร. เก่า หรือตึกแดงหลังเล็ก โดยผมดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เป็นคนแรกในปี ๒๕๓๖ ต่อมาในปี ๒๕๓๗ ทางรัฐบาลได้ขอให้ผมกลับสภาพัฒน์เพื่อดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ ตอนนั้นผมมีเพียงเงื่อนไขเดียวที่ขอไว้คือ ผมขอทำงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาทด้วย ระหว่างดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาพัฒน์ ผมจึงรักษาการตำแหน่งเลขาธิการ กปร. ไปพร้อมกันด้วย จนกระทั่งครบ ๒ ปี

ทรงให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติ... ดิน น้ำ ลม ไฟ

งานที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริและทรงงานมาตลอดช่วยรักษาแผ่นดินไว้ให้เรา ปัญหาสำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ผมคิดว่าเราต้องรักษาดิน น้ำ ลม ไฟ ไว้ให้ได้ เพราะขณะนี้ถูกทำลายไปมาก น้ำเน่า ดินพังทลาย ป่าถูกเผา ต้นไม้ถูกตัด คนบุกรุกป่ากันทุกวัน ตลอดระยะเวลาที่ทรงงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งคือการรักษาดิน น้ำ ลม ไฟ ทำอย่างไรให้ทรัพยากรที่เสื่อมโทรมแล้วฟื้นกลับคืนมา ทั้งทรงแก้ไข ฟื้นฟู และบำรุงรักษา พระองค์ทรงมีรับสั่งแล้วทรงทำให้ดูด้วย ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำไมต้องมี ๖ แห่ง ทั้งทางภาคกลางเหนืออีสานใต้ ตะวันออก และตะวันตก ก็เพื่อให้เห็นวิธีการแต่ละภาคไม่เหมือนกัน

การคิดโครงการแล้วนำมาทำเหมือนกันหมดทั้งประเทศ พระองค์ตรัสว่าไม่ใช่ แต่ละแห่งย่อมมีภูมิสังคม ดิน น้ำ ลม ไฟ กระทบกัน แตกต่างกัน ทรงยึดถือเป็นอย่างมากว่า การพัฒนาใดๆ นั้น จะต้องให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนั้นๆ ทำอะไรให้คิดถึงภูมิภาคก่อน และให้นึกถึงสังคมหรือคน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ปฏิบัติในแต่ละท้องถิ่นที่ต้องให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และลักษณะของคน ซึ่งมีเรื่องประเพณี หลักปฏิบัติ ค่านิยม แต่ละแห่งไม่เหมือนกัน

ทรงคิดค้นวิธีแก้ปัญหา จนเป็นองค์ความรู้ ถ่ายทอด และขยายผลสู่การปฏิบัติจริง

ตลอดระยะเวลากว่า ๖๕ ปีที่ผ่านมา ทรงคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แน่นนอนที่สุดประชาชนป้อนความต้องการเข้ามา เราสนอง แต่ในขณะที่เราสนองการแก้ไขปัญหาระบบดิน น้ำ ลม ไฟ อาชีพ และปัญหาสารพัดที่แอบแฝงอยู่ ไม่ใช่โครงการที่รักษาหายหรือให้แล้วก็จบ พระองค์ทรงเป็นองค์ความรู้ ให้แต่ละแห่งที่ไปช่วย เกิดบทเรียนขึ้นมา ให้มีการถ่ายทอดต่อเนื่องกัน ด้วยเหตุนี้ แหล่งความรู้จึงมีอยู่มากมายตามโครงการต่างๆ ซึ่งน่าเสียดายที่ทุกคนมองข้ามไป

ก่อนที่พระองค์จะพระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนา จะทรงทำการทดลองก่อน ทรงรวบรวมองค์ความรู้เป็นระบบ แล้วจึงทรงนำมาถ่ายทอด ทรงมีรับสั่งเสมอว่า **การที่เราจะแนะนำหรือไปสอนเขาต้องระวังให้มาก เพราะหากพลาดไปแล้ว เราไม่ได้แย่นะ แต่เขาจะแย่** เช่น เราไปแนะนำให้เขาปลูกอะไรสักอย่าง ถ้าได้ผลก็ดีไป แต่ถ้าไม่ได้ผล เขาแย่ เพราะฉะนั้น เราต้องระวังให้มาก และที่แยกว่านั้นคือ ต้นไม้ที่เราแนะนำให้เขาปลูก กว่าจะรู้ว่าสำเร็จหรือไม่ ใช้เวลา ๔-๕ ปี เพราะฉะนั้น เรื่องเกษตร ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้องระวังอย่างมาก เพราะเมื่อพลาดแล้วฟื้นกลับคืนยาก ไม่เหมือนเรื่องอุตสาหกรรมหรือเรื่องอื่นๆ ที่สามารถไปกู้เงินมาดำเนินการต่อได้ เรื่องธรรมชาติฟื้นกลับมายากที่สุด

จากห้องทดลองในพระราชวัง... ถ่ายทอดสู่ประชาชน

หากย้อนกลับไปดูประชาชนที่เราช่วยอยู่ ที่เขาพัฒนาตัวเองสำเร็จ และประชาชนได้มาเรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้น หรือที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ได้ช่วยเหลือประชาชนเป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นสรุปรวมไว้ เราทำงานอย่างจริงจัง มีการบริหารจัดการ มีการทดลองหรือห้องทดลอง **เริ่มจากในวังเป็นห้องทดลอง ส่วนพระองค์ และมีเป้าหมายสำคัญคือถ่ายทอดความรู้** ซึ่งก่อนเกษียณอายุราชการ ผมได้รวบรวมทฤษฎีและแนวความคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเชิงวิทยาศาสตร์ไว้ค่อนข้างสมบูรณ์ จัดทำเป็นหนังสือ

ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งผมภูมิใจที่สุด เพราะยังสามารถใช้ได้จนทุกวันนี้ เช่น หากพบปัญหาติดอย่างนี้มีคำตอบ มีวิธีการซึ่งล้วนได้พิสูจน์แล้ว ถ้ายทอดไว้หมดว่าล้มเหลวหรือสำเร็จอย่างไร

การดำเนินงานต่างๆ เหล่านี้จะว่าไปแล้ว เริ่มจากหน่วยงานเล็กๆ ที่สภาพคนผู้มีหน้าที่พัฒนาประเทศนั่นเอง ซึ่งได้ทำมาก่อน แต่ไม่ได้นำไปพัฒนาต่อยอด ทำตั้งแต่สมัยผมรับผิดชอบเป็นผู้อำนวยการศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ โดยมีการนำปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้ รวมถึงจัดทำข้อมูลและตัวชี้วัดความยากจนต่างๆ รวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐาน แล้วผมก็นำงานจากสภาพคนมาต่อยอดที่สำนักงาน กปร.

การพัฒนาต้องเริ่มจากจุดเล็กๆ ก้าวทีละก้าว อย่างพื้ถึถึถึถึ

ดังนั้น ทุกย่างก้าวต้องระวังอย่างที่สุด พระองค์ทรงกำชับเสมอว่าอย่าลัดขั้นตอน เป็นพระราชดำริของพระองค์คือ การพัฒนาต้องเริ่มจากจุดเล็กๆ ก่อน ต้องพื้ถึถึถึถึ และก้าวไปที่ละก้าว (Step by Step) รวมทั้งยังทรงเป็นนักพัฒนาที่มีความเป็นศิลปิน ทำแล้วต้องสวยงามด้วย เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทุกศูนย์จะสวยงามและสอดคล้องกับธรรมชาติ ความคิดต้องสวยงาม แล้วย้อนกลับมาพฤติกรรมต้องสวยงามด้วย เพราะฉะนั้น ย้อนมาตอนต้นเรื่องที่พระองค์ทรงสอนให้รู้จัก ดิน น้ำ ลม ไฟ ทรงสอนให้รู้จักคน ให้เรารู้จักเป็นคน ที่รู้จักการให้ พระองค์ตรัสมาตลอดคือ **ไม่นึกถึงตัวเราเป็นเบื้องต้น** ให้นึกถึงคนอื่นคือให้เสียสละ

มูลนิธิชัยพัฒนา... เพื่อการพัฒนาอย่างครบวงจร

ในช่วงปี ๒๕๓๑ ขณะอยู่ที่จังหวัดสกลนคร มีเหตุการณ์หนึ่งคือ มีงานชิ้นหนึ่งล่าช้ามากจนไม่ทันการและส่งผลกระทบต่อผู้คนลำบาก และหลายครั้งเวลาเราไปทำงานแล้วต้องแข่งกับเวลาแข่งกับฤดูกาลของธรรมชาติ ไม่เช่นนั้นต้องรออีก ๔-๕ เดือน ประชาชนจะพลาดโอกาส ต้องรอรอบจรรอรอบต้องรอเริ่มต้นใหม่อีก เราจึงต้องรู้ช่วงจังหวะ ธรรมชาติ ผมจึงมีธรรมอยู่ ๒ ข้อ ธรรมดา และธรรมชาติ

เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้แล้ว พระองค์ตรัสถามผม **“ทำแบบโจ”** เป็นหรือเปล่า ทรงมีพระอารมณ์ขัน ทรงให้ความรู้และทดสอบเราว่าแบบฉบับปล้น โจ คือทำแบบองค์กรเอกชน หรือ NGOs นั้นเอง

ถ้าเช่นนั้นต้องสร้างเครื่องมือใหม่ เพื่อให้การพัฒนาครบวงจร จึงทรงให้จัดตั้งมูลนิธิขึ้นมาพร้อมพระราชทานชื่อ **“มูลนิธิชัยพัฒนา”** ซึ่งทรงรับสั่งว่า จะสั่งการเองโดยพระองค์จะทรงเป็นองค์นายกิตติมศักดิ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธานกรรมการมูลนิธิฯ และโปรดเกล้าฯ ให้ผมเป็นกรรมการและเลขาธิการ

พระองค์ทรงมีรับสั่งว่า การแก้ปัญหาของประชาชนและประเทศชาติ ไม่ใช่เรื่องง่าย เป็นงานยาก การเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหา เหมือนกับการเข้าสงคราม แต่เป็นการทำสงครามที่ไม่ใช้อาวุธ เป็นการต่อสู้กับปัญหาเพื่อนำไปสู่ชัยชนะ โดยใช้กระบวนการพัฒนานำไปสู่ความสำเร็จ จึงเป็นที่มาของชื่อ “มูลนิธิชัยพัฒนา” ดังนั้น ในทัศนะของพระองค์ กระบวนการพัฒนาทั้งเรื่องสังคม การเมือง หรืออะไรก็ตาม ต้องพัฒนาคนด้วย

ต้องพัฒนา “คน” และอาศัย “ศรัทธา” การพัฒนาจึงจะประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้ ทรงมีรับสั่งว่าอย่าไปเรียไรเขา แล้วพระองค์พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มาให้ดำเนินงานจำนวนหนึ่ง เมื่อทำอะไรแล้วให้แจ้งข่าวสารเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ และเมื่อเขาศรัทธา เขาก็จะให้เงินมาเอง เราจึงมีวารสารเผยแพร่ออกสื่อเป็นข่าวบ้าง หลังจากที่ทรงมีรับสั่งในวันนั้น เงินบริจาคเข้ามาตลอด

เรียกได้ว่ามีจำนวนเพียงพอ แล้วก็ไม่เคยหยุด ไม่ว่าจะยามวิกฤตหรือไม่ก็ตาม จำนวนเงินที่ได้รับบริจาคก็ยังคงเสียดคงอยู่ตลอด เพราะฉะนั้นคำว่า “ศรัทธา” จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา รวมถึงการพัฒนาและแก้ปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าแก้ตรงจุดนี้ไม่ได้ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้

ดังนั้น **ต้องพัฒนาคนและอาศัย “ศรัทธา”** การพัฒนาจึงจะประสบความสำเร็จ โดยตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ เป็นต้นมาจนกระทั่งปี ๒๕๔๒ ผมจึงมี ๒ มือ มือหนึ่งคือมือของหน่วยงานราชการ เป็นเลขาธิการ กปร. ใช้นับของทางราชการ ส่วนมืออีกข้างหนึ่งคือ เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ใช้นับส่วนพระองค์ ดังนั้นหลังจากตั้งมูลนิธิฯ ขึ้นมาแล้วงานจึงไม่สะดุด เนื่องจากมูลนิธิชัยพัฒนาสามารถทำงานได้ ๒๔ ชั่วโมงสามารถส่งเตี๋ยวนั้นออกได้เตี๋ยวนั้นเลย หรือสามารถออกไปก่อน หรือจะใช้ไปเลยก็ได้ ถ้าทางนี้กระบวนการฯ จะมาใช้ที่หลังก็ยังได้ เพราะฉะนั้น ก็ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานมาก

ทั้ง กปร. และมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินงานควบคู่กันไปอย่างบูรณาการ

ผมดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ ทั้ง ๒ แห่งจนกระทั่งผมเกษียณในปี ๒๕๔๒ จึงแยกสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนาออกมาอยู่ที่สนามเสือป่า แต่ว่างานก็ยังเดินคู่กันไป กล่าวคือ พอมูลนิธิชัยพัฒนาพบกับปัญหาทางโครงสร้างพื้นฐาน ที่เป็นโครงการใหญ่ๆ ต้องใช้งบประมาณมาก เราก็จะส่งไปที่ สำนักงาน กปร. ซึ่งจะรับช่วงต่อ ในมุมกลับกัน หากสำนักงาน กปร. พบปัญหาอะไร เช่น ไม่สามารถเบิกงบประมาณได้ทัน

แต่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ก็ส่งมาให้มูลนิธิช่วยพัฒนา และพระองค์ทรงมีรับสั่งให้ทั้ง ๒ หน่วยงาน ไปอยู่ด้วยกัน โดยในวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔ เราก็จะย้ายสำนักงานไปอยู่ด้วยกัน ตรงบริเวณหลังอนุสาวรีย์รัชกาลที่ ๘ เชียงสะพานพระราม ๘

ทรงสร้างระบบบริหารและพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

ตลอดช่วงระยะเวลาที่ได้ถวายงาน ทำให้ได้เรียนรู้ อีกอย่างหนึ่งว่า **ระหว่างที่พระองค์ทรงงานพัฒนาอยู่นั้นจะทรงสร้างระบบบริหารไปด้วย** เป็นสิ่งที่น่าทึ่งที่นักพัฒนาทุกคนควรคำนึงถึงด้วย เช่น การพัฒนาชนบทควรใช้กระบวนการอย่างนี้จะต้องสร้างกลไกอะไรบ้างเพื่อให้งานพัฒนาบรรลุผล ดังจะเห็นว่า **ทรงให้จัดตั้งมูลนิธิต่างๆ โดยแต่ละมูลนิธิมีหน้าที่ต่างกัน** เมื่อเกิด

ภัยพิบัติ น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือสึนามิ มูลนิธิต่างๆ เช่น มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ จะรีบออกไปแจกถุงยังชีพก่อน ช่วงนั้นแม้จะไม่เห็นมูลนิธิช่วยพัฒนาเป็นข่าวในการให้ความช่วยเหลือ **แต่แท้ที่จริงแล้วมูลนิธิช่วยพัฒนาได้เริ่มงานแล้ว** เพราะมีหน้าที่พัฒนาและฟื้นฟู โดยนำทีมลงไปสำรวจเก็บข้อมูลในพื้นที่และเตรียมให้ความช่วยเหลือในรายละเอียด ในเรื่องอื่นๆ ที่ทุกคนคาดไม่ถึง เช่น การแจกเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อช่วยเหลือคนในพื้นที่ประสบภัย แต่ละคนจะได้รับไม่เหมือนกัน เราต้องศึกษาถึงความต้องการและความจำเป็นของเขาด้วย อาจจะแจกเมล็ดแตงโมไปสัก ๕ กล่อ่ง สำหรับปลูกไว้ขาย เมล็ดผักบุ้งอีก ๒ กล่อ่ง เมล็ดคะน้าอีก ๒ กล่อ่ง สำหรับปลูกไว้กินและขาย เป็นต้น

นอกจากนี้ **การให้ความช่วยเหลือจะต้องมีการบูรณาการ** เห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากเหตุการณ์สึนามิ ในเบื้องต้นต้องสร้างบ้านให้ประชาชนได้อยู่อาศัย แต่การสร้างนี้ไม่ใช่แค่สร้างบ้านให้อยู่เท่านั้น ต้นแบบของบ้านที่มูลนิธิช่วยพัฒนาวางไว้ สร้างไว้โดยคิดเผื่อถึงวิถีชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนไปด้วย ซึ่งขณะนี้เหตุการณ์สึนามิผ่านไปกว่า ๖ ปี งานยังไม่สิ้นสุด แต่ยังคงเชื่อมโยงบูรณาการถึงเรื่องการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยเช่น ได้นำเด็กๆ ไปฝึกเรียนวิชาการโรงแรม เมื่อจบแล้ว ให้เขาใช้บ้าน ๑๐ หลัง มาทำเป็นโฮมสเตย์ (Home Stay) ให้เขาจัดระบบบริหารจัดการกันเอง เพื่อยึดเป็นอาชีพอีกทางหนึ่ง โดยเขาก็ยังสามารถจับปลาไปขายได้ และเราก็มีโรงงานแปรรูปปรับซ้ออยู่ นำมาแปรรูปเป็นกะปิ น้ำปลา ปลาหยอง แสมปลา และสติกปลา ส่งขายโรงแรม เป็นอาชีพต่อเนื่องไปไม่รู้จบและครบรอบด้าน

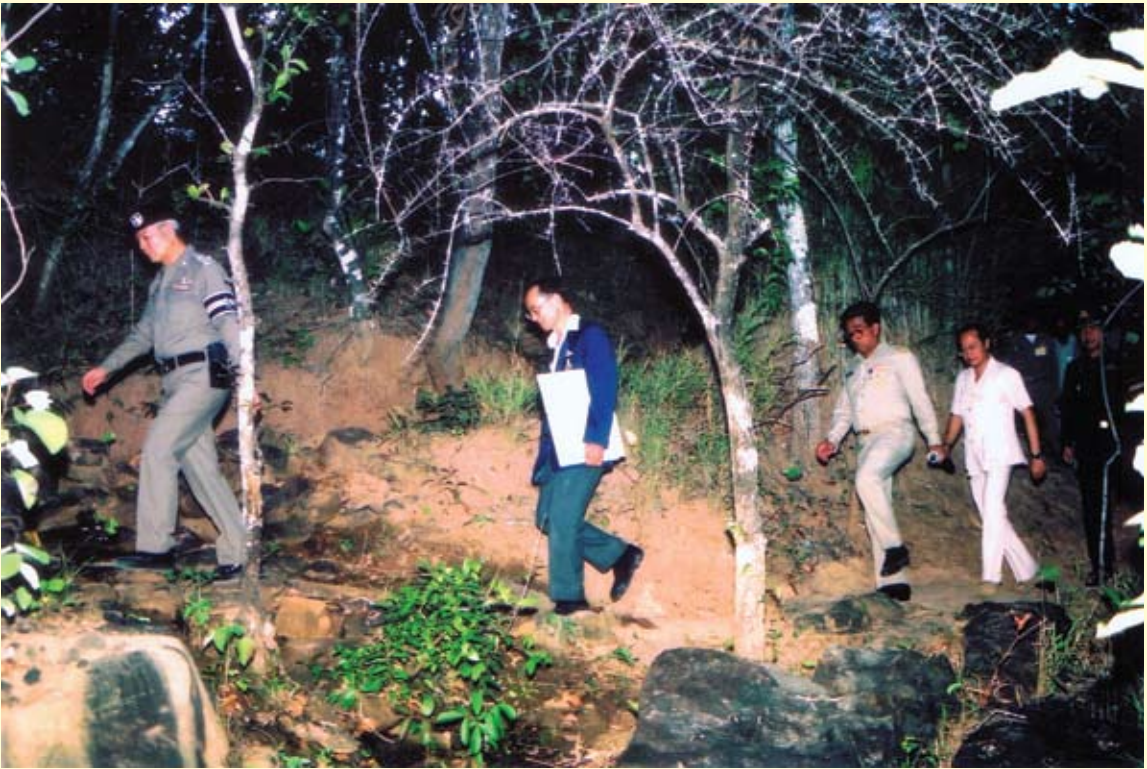
ทรงงานใกล้ชิดประชาชน... ทรงมีพระราชวิริยะอุตสาหะในการช่วยเหลือพสกนิกร

การตามเสด็จฯ นั้นมีเหตุการณ์มากมายที่ทำให้ผมประทับใจ ซึ่งเป็นภาพที่ประชาชนไทยคุ้นตา เช่น ชาวบ้านนุ่งผ้าขาวม้าก็เข้าเฝ้าฯ ได้ และพระองค์จะประทับนั่งพับเพียบอยู่บนพื้นดินรับสั่งกับชาวบ้านเป็นชั่วโมงๆ เป็นภาพปกติ ไม่ใช่ภาพนานๆ เกิดสักที เสด็จฯ ครั้งใดก็ทรงปฏิบัติอย่างนี้ทุกครั้ง ทรงโน้มพระวรกายไปหาประชาชน ทรงคุกเข่าต่อหน้าประชาชน เป็นภาพที่ลืมไม่ได้

นอกจากนี้ เสด็จพระราชดำเนินบุกป่าฝ่าดง ขึ้นเขาลงห้วย ข้ามลำน้ำ บางที่มีเส้นทางเดินเล็กๆ ข้างล่างเป็นเหว ก็เสด็จพระราชดำเนิน ไม่ทรงคำนึงว่าจะมีอะไรขวางกั้น ฝนจะตกแดดจะออกไม่ใช่ปัญหา มีอยู่ครั้งหนึ่งต้องหยุดรถพระที่นั่ง เพื่อแกะตัวทากออกจากพระวรกาย น้ำท่วมก็เสด็จพระราชดำเนินลุยน้ำเข้าไป บางที่เราขอเปลี่ยนจุดเพราะฝนตกน้ำท่วมหมดแล้ว แต่ไม่ทรงเปลี่ยน เสด็จพระราชดำเนินลุยน้ำเข้าไป แสดงถึงพระราชวิริยะอุตสาหะในการช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์เป็นอย่างดี

บางที่นำเสด็จฯ พระองค์หลงทางก็บ่อย ทั้งๆ ที่มีแผนที่ มีเครื่องมือเครื่องไม้พอสสมควร มีครั้งหนึ่งที่ภาคใต้ ทรงเปลี่ยนจุดโดยกะทันหัน วันนั้นเสด็จฯ ไปพื้นที่โครงการพัฒนา “พรุฒแหม” ที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ย่ำค่ำแล้ว ทรงมีรับสั่งว่าจะไปทอดพระเนตรอีกจุดหนึ่ง ต้องเปลี่ยนแผนกันกลางป่า กลางสวน จนได้มีโอกาสพบลุงวาเต็ง ก็วันนั้นเอง สนุกสนานที่สุด

พระราชกรณียกิจของพระองค์แตกต่างจากพระมหากษัตริย์ทั่วโลก

เพราะพระองค์ทรงรักแผ่นดิน ทรงรักประชาชน จึงทรงทำทุกสิ่งทุกอย่างให้แผ่นดินให้ประชาชนมีความสุข ขณะที่ทรงมีโอกาสแปรพระราชฐานได้ทอดพระเนตรเห็นความทุกข์ของประชาชน เสด็จฯ ออกเยี่ยมเยียนราษฎรและโครงการต่างๆ เสด็จฯ ออกเยี่ยมป่วย และเสด็จฯ กลับที่ประทับยามดึกแก่ๆ ทุกวัน เสด็จฯ แปรพระราชฐานที่หัวหินก็ทรงเจออากาศร้อน เสด็จฯ ใต้ทรงเจอฝนแน่นอน อีสานร้อนสลับหนาว และภาคเหนือก็หนาวเหน็บ โดยเฉพาะภาคเหนือ ถนนหนทางทุรกันดาร ประทับเฮลิคอปเตอร์บ่อยมาก ทรงลงจากเฮลิคอปเตอร์ บางครั้งต้องเสด็จพระราชดำเนินเป็นระยะไกลๆ ข้ามเนินเขาลงหุบห้วยผ่านไปในนาข้าว บางทีฝนตก แต่มิได้ทรงปริพระโอษฐ์บ่นอะไรเลยแม้แต่น้อยแล้วประการถัดไปคือ ประชาชนหวังจากพระองค์ พอเห็นพระเจ้าแผ่นดินเสด็จฯ มา เขาไขว่คว้า เขาขอบมาระบายความทุกข์กับพระองค์ว่าเขาลำบากยากเย็น เขาจะกราบบังคมทูลระบายปัญหาต่างๆ

พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงรับฟังปัญหา ทรงเข้าไปแก้ไข ไม่ทรงวางเฉยซึ่งพระองค์จะทรงวางเฉยก็ได้ จะส่งหน่วยราชการต่างๆ ไปก็ได้ แต่ทรงเลือกที่จะทรงทำด้วยพระองค์เอง อันนี้คือจุดแตกต่าง จนกระทั่งต่างประเทศยกย่องพระองค์ว่าทรงเป็น Working Monarch พระเจ้าแผ่นดินที่ทรงงาน มีพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ไหนบ้าง ทรงงานต้องเสด็จพระราชดำเนินบุกลุยป่าลุยดง กลางค้ำกลางคืน ไม่ว่าจะฝนตกหรือแดดออกก็ตาม

เพราะฉะนั้น ถึงมีความรู้สึกว่าการงานนี้หยุดไม่ได้ งานหนักอย่างไรเราก็สนุก พอเจอความทุกข์ของประชาชนแล้ว เราช่วยได้สำเร็จ ปัญหาถูกล่วงไป ประชาชนก็หลุดจากทุกข์เรื่องนั้น ทำให้เรามีความสุขไปด้วย ความสุขอย่างนี้ซื้อไม่ได้ เราอาจจะจะมีเงินไปซื้อของแพงๆ อะไรร่เล่น สิ่งนั้นไม่ใช่ความสุข เป็นความสนุก

แต่เนี่ยเป็นความสุขที่เราได้มาจากการถวายนงาน พื้นที่บางแห่งแห้งแล้งมา ๓-๔ ปีแล้ว ฝนไม่ตกเลย ก็เสด็จฯ ไปสร้างอ่างเก็บน้ำ พอเราไปอีกปีหนึ่ง โอ้โฮ ความสมบูรณ์พูนสุขเกิดขึ้น ถึงแม้เราไม่ใช่คนอยู่ตรงนั้น แต่เหมือนได้แบ่งส่วนของความสำเร็จนั้นมาให้เราด้วย เราเป็นผู้ปฏิบัติคนหนึ่ง เราก็มีความสุข แล้วยังมีคุณค่ามากกว่าเงินทองหลายเท่า เงินทองซื้อไม่ได้ บางคนมีเงินทองก็ไม่มีโอกาสที่จะทำ ตรงนี้ต่างหากที่มีค่า

วันหนึ่งหลายปีมาแล้ว พระองค์ทรงมีรับสั่งเป็นปริศนา กับพวกเราที่ถวายนงาน โดยทรงมีรับสั่งลอยๆ ขึ้นมาว่า *“ทำไมพระเจ้าอยู่หัวต้องเหน็ดเหนื่อยอยู่อย่างนี้ ที่ต้องเหน็ดเหนื่อยก็เพราะประชาชนยังยากจนอยู่ และเมื่อเขาอยากจน เขาจึงไม่มีอิสรภาพ เสรีภาพ และเมื่อเขาไม่มีอิสรภาพ เสรีภาพ เขาจึงเป็นประชาธิปไตยไม่ได้”* ฉะนั้นการปูพื้นฐานของประชาธิปไตย มิใช่เรื่องกฎหมาย ระเบียบ กติกา

เพียงอย่างเดียว หากพื้นฐานจริงๆ คือต้องพัฒนาประชาชนให้หลุดพ้นจากความยากจนก่อน จึงจะเป็นประชาธิปไตยได้

ยังทรงงานด้วยพระราชหฤทัยห่วงใยพสกนิกร

ในสายตาของพวกเราคนไทยมองพระองค์ว่าทรงไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย เมื่อเหลียวกลับมาดูในวันนี้ต้องอย่าลืมว่า ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษาแล้ว จะให้พระองค์เสด็จพระราชดำเนินออกพื้นที่สมบุกสมบัน ตากแดดตากฝน ข้ามเขาลูกแล้วลูกเล่าเหมือนแต่ก่อนนี้ไม่ได้แล้ว ในฐานะที่ทรงงานต่อเนื่องมาอย่างหนักและยาวนานอย่างพระองค์ ทรงเหน็ดเหนื่อยมากแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของเราที่ต้อง

แบกรับถ่ายทอดงานต่างๆ แทนพระองค์เสียที อย่าให้ทรงแบกอะไรมากเหมือนแต่ก่อน แม้วันนี้อาจจะไม่ได้เห็นพระองค์เสด็จฯ ออกพื้นที่ แต่พระองค์ก็ยังทรงงานอยู่ทุกวัน

ทุกวันนี้ แม้พระองค์จะประทับอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราชก็ยังทรงงานไม่ได้หยุด ในห้องประทับติดตั้งคอมพิวเตอร์และระบบไอทีเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ทั้งกรมชลประทาน กรมอุตุนิยม

วิทยา และระบบสารสนเทศเพื่อการเกษตรตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อทรงติดตามการเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ หากมีแม่ข้าวพายุก่อตัวที่ไหนสักแห่ง พระองค์จะทรงมีรับสั่งและทรงชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหา พร้อมทั้งทรงให้หน่วยงานในพระองค์เตรียมพร้อมทันที รวมถึงทรงมีพระราชดำริเพิ่มเติมว่าจะแก้ไขสิ่งใด เมื่อพระองค์ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งมายังหน่วยปฏิบัติการอย่างพวกเราให้รับไปทำต่อ จึงทำให้มีงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ช่วยกันลงมือทำ... ถวายในหลวง

พระองค์ทรงเคยมีรับสั่งว่า ธรรมชาติปรับตัวไว้หมดแล้ว แต่เราละเลย ผลสุดท้ายก็ใช้ประโยชน์ไม่ได้ เช่น แม่น้ำลำคลองเราก็ไปปลูกบ้าน ยื่นลงไปแม่น้ำ ทิ้งขยะจนทำให้ต้นเขิน สิ่งเหล่านี้ต้องระวัง การที่รักษาบ้านเมืองที่พระองค์ทรงเคยมีรับสั่งไว้ก็คือ “การดูแล” เราอย่าบอกว่ารักเฉยๆ หรือแค่ยืนตรงเคารพธงชาติ เราจะต้องลงมือทำด้วย รักษาดิน น้ำ ดูแลเรื่องมลพิษ ขยะ ควบคุมบริหารทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพราะฉะนั้นต่อไปจะมีชีวิตอยู่ด้วยการปล่อยปละละเลยไม่ได้แล้ว เป็นหน้าที่ของเราต้องทำทุกคน

๓

โครงการสวนพระองค์
สวนจิตรลดา ห้องทดลองในพระราชวัง

ส่วนที่ ๓

โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา ห้องทดลองในพระราชวัง

คงไม่มีใครคาดคิดว่าในพระราชวังของพระมหากษัตริย์ จะมีทุ่งนา โรงสีข้าว โรงเลี้ยงโคนม บ่อเลี้ยงปลา หรือแม้กระทั่งโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ฯลฯ แต่สิ่งเหล่านี้มีอยู่ในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน สถานที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดูแลทุกข์สุขของพสกนิกร ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ทรงพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีความเดือดร้อนและประสบปัญหามากมาย ในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำอาชีพเกษตรกรรม พระองค์จึงทรงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการเกษตร ของไทยให้เจริญก้าวหน้า เพื่อช่วยเหลือเหล่าพสกนิกรให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก จึงมี**พระราชดำริ**ที่จะศึกษา ค้นคว้า และทดลองโครงการต่างๆ ด้วยพระองค์เอง และนำความรู้ นั้น มาฝึกฝนปฏิบัติให้ได้ผล ที่แน่นอน ก่อนที่จะพระราชทานพระราชดำริแก่พสกนิกรอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมและ สภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เพื่อนำไปปรับปรุงการพัฒนาอาชีพของตนเองต่อไป

เมื่อปี ๒๕๐๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอุทิศพื้นที่ในเขตพระราชฐาน พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเป็นสถานที่ทดลองตามพระราชประสงค์ดังกล่าว ภายใต้ชื่อ “โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา” โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ นอกจากประโยชน์ที่จะทรงมอบให้แก่พสกนิกรของพระองค์

ในปัจจุบันโครงการส่วนพระองค์ฯ เป็นแหล่งรวมนวัตกรรมและองค์ความรู้ด้านการเกษตร ของแผ่นดิน อันเป็นต้นแบบที่สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรในภูมิภาคต่างๆ และมีพระบรมราชานุญาตให้ผู้สนใจสามารถเข้าชมกิจการ รวมทั้งฝึกปฏิบัติงาน เพื่อเรียนรู้กิจกรรมการเกษตร ตามแนวพระราชดำริ นำความรู้ไปเป็นแบบอย่างหรือแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป ซึ่งปัจจุบันมีผู้สนใจเข้าชมและศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก และได้นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจนเกิดประโยชน์ต่อตนเองมากมาย

ในโอกาสนี้ สำนักงานฯ ได้รับความกรุณาจาก**นายแก้วขวัญ วัชโรทัย** เลขาธิการพระราชวัง และผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา เล่าให้ทราบถึงการถวายงานตามโครงการฯ ว่าทุกตารางนิ้วของพื้นที่โครงการส่วนพระองค์ฯ นั้น เต็มไปด้วยโครงการทดลองมากมายที่ก่อประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรไทย สิ่งที่ท่านได้เห็นมาตลอดคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยพสกนิกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก โดยทรงถือเป็นพระราชภารกิจของพระองค์โดยตรงที่จะช่วยเหลือและแก้ไข้ปัญหาให้แก่เกษตรกร

โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ห้องทดลองในพระราชวัง

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในพระราชวังดุสิต ที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างจากพระราชวังแห่งอื่นๆ ในโลก เนื่องจากภายในเขตรั้วพระราชฐานนั้น เป็นที่ตั้งของโรงงานเล็กๆ เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น นาข้าวทดลอง ยุ้งฉางข้าว โรงสีข้าว โรงเลี้ยงโคนม บ่อเลี้ยงปลา นิล เรือนเพาะชำ โรงเห็ด ห้องปฏิบัติการวิจัยและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และโรงงานเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้คือ โครงการทดลองสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ที่ทรงเริ่มต้น และค่อยๆ ขยายขอบข่ายงานตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา

จุดเริ่มต้นโครงการทดลองสวนพระองค์ สวนจิตรลดา

สืบเนื่องจากในปี ๒๕๐๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เพื่อเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมโบราณราชประเพณี และเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจแก่เกษตรกร ซึ่งได้ถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน จึงทรงให้

กรมการข้าวในสมัยนั้นนำข้าวพันธุ์ต่างๆ จากทั่วประเทศมาทดลองปลูกในพื้นที่แปลงนาข้าวทดลอง ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เพื่อศึกษาวิธีการทำนา รวมทั้งการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อบำรุงดิน ก่อนนำความรู้มาเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร

โดยในปี ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินงาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขับรถไถนาแบบ ๔ ล้อ หรือที่เรียกว่าควายเหล็กคันแรกของประเทศไทย รวมทั้งทรงหว่านข้าวและทรงเกี่ยวข้าวด้วยพระองค์เอง ผลผลิตข้าวจากแปลงนาข้าวทดลอง ส่วนหนึ่งจะนำไปใช้ในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญในปีถัดไปตราบจนถึงปัจจุบัน

สวนจิตรลดา... แหล่งกำเนิดโครงการสวนพระองค์

จากการที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปในจังหวัดต่างๆ และทรงพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ยังคงมีความเดือดร้อนและประสบปัญหามากมายในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยที่ยึดอาชีพเกษตรกรรม พระองค์ฯ จึงทรงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการเกษตรของไทยให้เจริญก้าวหน้า เพื่อช่วยเหลือเหล่าพสกนิกรให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก

ด้วยเหตุดังกล่าว พระองค์ฯ จึงมีพระราชดำริที่จะศึกษา ค้นคว้า และทดลองโครงการต่างๆ และนำความรู้ที่นำมาฝึกฝนปฏิบัติจนเกิดผลประจักษ์แจ้งและเกิดความชำนาญเสียก่อนที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเผยแพร่แก่เกษตรกร รวมทั้งเป็นการแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น โดยจำลองความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของราษฎรจากภาคต่างๆ ทั่วประเทศมาอยู่ในบริเวณที่ประทับ เพื่อทดลองหาวิธีแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ถูกต้องและตรงจุดด้วยพระองค์ฯ เอง ไม่ว่าจะเป็โครงการป่าไม้สาธิต เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ การเพาะเลี้ยงปลาในล เพื่อเป็นอาหารโปรตีนราคาถูกให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะโรงโคนมสวนจิตรลดา ถือเป็นจุดเริ่มต้นโครงการกึ่งธุรกิจภายในโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา และมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นนมสดพาสเจอร์ไรส์ นมผงสวนดุสิต นมเม็ดสวนดุสิต ตลอดจนผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ผลิตได้จากน้านมสด แสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากกระบวนการผลิตในทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมายที่เกิดขึ้นภายใต้ร่มพระบารมีในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน หรือที่คนส่วนใหญ่เรียกว่า “สวนจิตรลดา”

วัตถุประสงค์ของโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา

โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา มีวัตถุประสงค์เพื่อ **หนึ่ง** ศึกษา ทดลอง และวิจัยหาวิธี แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงานทางด้านการเกษตร เช่น การปลูกข้าว การเลี้ยงโคนม การเพาะพันธุ์ปลานิล รวมถึงอุตสาหกรรมการเกษตรต่างๆ **สอง** โครงการ ศึกษาทดลองดังกล่าวเป็นตัวช่วยให้ผู้ที่สนใจ สามารถเข้ามาศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ได้ และ **สาม** การดำเนินการต่างๆ ดังกล่าว ไม่มุ่งหวังผลตอบแทน ในเชิงธุรกิจ แต่เป็นการดำเนินการเพื่อบรรเทา ความเดือดร้อนของราษฎร เช่น เมื่อเกิดปัญหาน้ำนํมดินล้นตลาด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงนมผงขึ้น เพื่อแปรรูปน้ำนมดิบให้เก็บไว้ได้นานขึ้น โดยพระราชทาน พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนในการก่อสร้าง และยังมี การตั้งศูนย์รวมนม เพื่อรับซื้อน้ำนมดิบจาก เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้วย

ด้วยพระวิสัยทัศน์ พระปรีชาสามารถของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอุทิศพื้นที่ในเขตพระราชฐาน เพื่อเป็นสถานที่ทดลองโครงการต่างๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน ทำให้วันนี้ โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา กลายเป็น แหล่งรวมนวัตกรรมและองค์ความรู้ด้านการเกษตรของ แผ่นดิน อันเป็นต้นแบบที่สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่ เกษตรกรในภูมิภาคต่างๆ และจากพระราชประสงค์ที่จะให้

โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา เป็นโครงการศึกษาทดลอง และเป็นโครงการตัวอย่าง จึงมีพระบรม ราชานุญาตให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าชมกิจการ รวมทั้งฝึกปฏิบัติงาน เพื่อเรียนรู้กิจกรรมการเกษตรตามแนว พระราชดำริ นำความรู้ไปเป็นแบบอย่างหรือแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป ซึ่งปัจจุบันมีผู้สนใจเข้าชม และศึกษาดูงานทั้งจาก นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ บริษัทเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ประมาณ ๔๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ คนต่อปี

ยึดแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”

การดำเนินงานทั้งหมดในโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา แม้จะมีขอบข่ายหลากหลาย ตั้งแต่การพัฒนาสายพันธุ์ข้าวของกรมการข้าวและสายพันธุ์โคนมร่วมกับกรมปศุสัตว์ จนถึงการพัฒนา เครื่องจักรและเทคโนโลยีในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นลักษณะร่วมกันในโครงการ ทั้งหมดก็คือ การมุ่งเน้นดำเนินงานโดยยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ

“เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างยั่งยืน ให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีหลักวิชาการชั้นสูงรองรับ แต่โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ก็เน้นการใช้วิธีการและเครื่องจักรที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน สามารถดัดแปลงและหาได้ง่ายในประเทศ ซึ่งเหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่จะนำไปปรับใช้กับความต้องการของแต่ละคน เช่น มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรภายในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ และการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยกระบวนการผลิตที่ง่าย แต่มีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย โดยดำเนินการภายใต้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีการศึกษา ทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลและผลการศึกษา เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

รูปแบบโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา

โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา เป็นโครงการที่เริ่มดำเนินการจากพระราชทรัพย์สวนพระองค์ และดำเนินการต่อมาด้วยรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งจากการทูลเกล้าฯ ถวายเงินสนับสนุนจากพสกนิกร ตลอดจนการน้อมเกล้าฯ ถวายอาคาร เครื่องมือ และคำแนะนำต่างๆ ทั้งจากภาคเอกชน หน่วยราชการและสถาบันการศึกษา จึงถือเป็นหน่วยงานราชการที่สามารถบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน

เลี้ยงตนเอง ซึ่งแต่ละโรงงานจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตน และมีบัญชีเบิกจ่ายแยกกันไป โดยโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา แบ่งกิจกรรมออกเป็น ๒ ประเภท คือ โครงการที่ไม่ใช่ธุรกิจ และโครงการกึ่งธุรกิจ

โครงการประเภทไม่ใช่ธุรกิจ นับเป็นต้นกำเนิดของโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา เนื่องจากพระราชประสงค์เริ่มแรกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการดำเนินโครงการคือ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในระยะยาว เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยทรงเริ่ม “นาข้าวทดลอง” และ “ป่าไม้สาธิต” ภายในพระตำหนัก จิตรลดาไร่หลวง

จากนั้นจึงมีโครงการประเภทไม่ใช้ธุรกิจเกิดขึ้นตามมาอีกหลากหลายโครงการ โดยได้รับคำปรึกษาสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องต่างๆ อาทิ กังหันลม ระบบผลิตน้ำเย็นโดยใช้พลังงานความร้อนจากแกลบ บ้านพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานลม และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

ตัวอย่างโครงการประเภทไม่ใช้ธุรกิจ

นาข้าวทดลอง ในปี ๒๕๐๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมการข้าวจัดทำนาข้าวทดลองปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ ซึ่งทางราชการได้ขอพระราชทานเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกที่ปลูกได้ส่วนหนึ่งไปใช้ในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ และเก็บเมล็ดพันธุ์สำหรับไว้ใช้ในพระราชพิธีปลัดไป

ป่าไม้สาธิต ในคราวเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อเสด็จฯ ผ่านอำเภอนาทาย จังหวัดเพชรบุรี ทอดพระเนตรสองข้างทางมีต้นยางขนาดใหญ่ปลูกอยู่จำนวนมาก จึงมีพระราชดำริที่จะสงวนบริเวณป่าแห่งนี้ไว้เป็นสวนสาธารณะ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะมีราษฎรทั่วไปทำสวน ทำไร่ จึงทรงทดลองปลูกต้นยางด้วยพระองค์ฯ เอง โดยทรงเพาะเมล็ดยางในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล และทรงปลูกต้นยางนั้นในแปลงป่าไม้ทดลอง ต่อมา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพันธุ์ไม้ต่างๆ ทั่วประเทศมาปลูกในบริเวณพระตำหนักจิตรลดารโหฐานในลักษณะป่าไม้สาธิตโดยคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกรมป่าไม้

ปลานิล ในปี ๒๕๐๘ สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่น ขณะนั้นดำรงพระยศเป็นมกุฎราชกุมารเจ้าชายอากิฮิโตะ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายพันธุ์ปลาจากประเทศญี่ปุ่น (Tilapia Nilotica) จำนวน ๕๐ ตัว พระองค์ฯ ทรงเลี้ยงไว้ในบ่อปลาภายในสวนจิตรลดารโหฐาน โดยทรงปล่อยปลาด้วยพระองค์ฯ เอง และได้พระราชทานชื่อปลาพันธุ์ใหม่ว่า “ปลานิล” พร้อมทั้งพระราชทานพันธุ์ปลานิลดังกล่าวแก่กรมประมง เพื่อนำไปขยายพันธุ์ทั่วประเทศ

ข้าวไร่ ในปี ๒๕๑๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทดลองปลูกข้าวไร่ (ข้าวหยอดหลุม) ขึ้นในบริเวณสวนจิตรลดารโหฐาน เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่มีผลผลิตต่ำ ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้จากข้าวไร่ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ

โครงการประเภทกึ่งธุรกิจ เป็นการศึกษาทดลองเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และจำหน่ายโดยไม่แสวงผลกำไรและไม่แข่งขันทางธุรกิจ แต่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนได้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ภายในประเทศในราคาที่เป็นธรรม และนำรายได้มาใช้พัฒนาโครงการส่วนพระองค์

สวนจิตรลดาต่อไป โดย “โรงโคนม” เป็นโครงการกึ่งธุรกิจโครงการแรกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น โดยมีพระราชประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชาวไทยได้ดื่มน้ำนมซึ่งมีคุณค่าต่อร่างกาย และส่งเสริมให้เป็นอาชีพใหม่แก่เกษตรกร ในระยะแรกของการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม พระองค์ฯ ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สาธิตการปลูกหญ้าขึ้นในสวนจิตรลดา โดยวิธีทำ “นาหญ้า” เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำวิธีการนี้ไปทดลองปฏิบัติ

สำหรับโครงการประเภทกึ่งธุรกิจสามารถแบ่งเป็นกลุ่มงานต่างๆ ได้แก่ กลุ่มงานเกี่ยวกับนม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์นม กลุ่มงานเกี่ยวกับการเกษตรและการแปรรูปทางการเกษตร กลุ่มงานทดลองผลิตภัณฑ์เชื้อเพลิง ดังนี้

กลุ่มงานเกี่ยวกับนมและการแปรรูปผลิตภัณฑ์นม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย และการแปรรูปน้ำนมดิบเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคนม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากน้ำนม ซึ่งมีประโยชน์ต่อสุขภาพ ได้แก่ โรงโคนมสวนจิตรลดา โรงนมผงสวนดุสิต ศูนย์รวมนม โรงนมเม็ดสวนดุสิต โรงเนยแข็ง โรงนมยูเอชที สวนจิตรลดา และโรงน้ำดื่ม

กลุ่มงานเกี่ยวกับการเกษตรและการแปรรูปทางการเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าวตัวอย่างสวนจิตรลดาและโรงบด

แกลบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาข้าวเปลือก การสีข้าว และการใช้ประโยชน์จากผลพลอยได้จากการสีข้าว พร้อมทั้งส่งเสริมให้ชาวนารวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์ และดำเนินการสีข้าวเปลือก โรงน้ำผลไม้พาสเจอร์ไรส์ สวนจิตรลดา โรงน้ำผลไม้บรรจุกระป๋อง โรงผลไม้อบแห้ง และขนมอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตผักและผลไม้ รวมทั้ง

ส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผักและผลไม้ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ โรงปุ๋ยอินทรีย์ การเพาะเลี้ยงสาหร่ายเกลียวทอง และการแปรรูปสาหร่ายเกลียวทอง โรงเพาะเห็ด โรงน้ำผึ้ง และโรงหล่อเทียน

กลุ่มงานทดลองผลิตภัณฑ์เชื้อเพลิง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการผลิตแก๊สโซฮอลล์ ดีโซฮอลล์ และการผลิตไบโอดีเซล เพื่อเป็นพลังงานทดแทนน้ำมัน รวมทั้งการผลิตผลิตภัณฑ์จากแอลกอฮอล์ เช่น การผลิตแอลกอฮอล์แข็ง เจลล้างมือไม่ต้องใช้น้ำ น้ำหอมแก้วเจ้าจอม ฯลฯ

ตัวอย่างโครงการกึ่งธุรกิจ... ส่งเสริมอาชีพและการบริโภคผลิตภัณฑ์ในประเทศ

โรงโคนม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นภายใน เขตพระราชฐานสวนจิตรลดา โดยพระราชทาน พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการจัดสร้าง และเริ่มเลี้ยง โคนม ๖ ตัว ซึ่งบริษัท เอส.อาร์. จำกัด น้อมเกล้าฯ ถวาย ๔ ตัว และกรมปศุสัตว์น้อมเกล้าฯ ถวาย ๒ ตัว โดยได้ริดนมและนํานํ้านมจำหน่ายให้แก่ข้าราชการบริพาร

ภายในสวนจิตรลดา เมื่อปี ๒๕๐๔ ต่อมาเมื่อมีจำนวนโคนมเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถผลิตนํ้านมสด ออกจำหน่ายแก่บุคคลภายนอกและโรงเรียนในละแวกใกล้เคียง เมื่อมีกำไรสะสมมากขึ้น จึงได้ขยายงาน ออกไปตามลำดับ ทั้งในด้านการผลิตนํ้านม คุณภาพของนม และการส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกร

โรงนมผงสวนดุสิต ในปี ๒๕๑๒ เกิดภาวะนมสดล้นตลาดภายในประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบถึงความเดือดร้อนของผู้เลี้ยงโคนม ที่ไม่สามารถจำหน่ายนมสดที่ผลิตได้ มีนมสด เหลืออยู่มากเกินความต้องการของตลาด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงงานผลิตนมผง ขนาดย่อมขึ้นภายในสวนจิตรลดา เพื่อทดลองผลิตนมผงจากนมสดที่รับซื้อจากสมาชิกผู้เลี้ยงโคนม เป็นการแก้ปัญหานมสดล้นตลาดและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรส่วนหนึ่ง และได้เสด็จฯ ทรงเปิดโรงงานเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๑๒ และพระราชทานชื่อว่า **“โรงนมผงสวนดุสิต”** ซึ่งถือเป็นโรง นมผงแห่งแรกในประเทศไทย

ศูนย์รวมนม สวนจิตรลดา การผลิตนมผงในระยะแรกประสบอุปสรรคและภาวะขาดทุน อยู่เรื่อยๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินกิจการอื่นเสริม จึงทรงสร้าง **“ศูนย์รวมนม”** ขึ้นในปี ๒๕๑๒ เพื่อรับซื้อนํ้านมดิบจากเกษตรกร และจากสหกรณ์ต่างๆ โดยผ่านกรรมวิธีการผลิตระบบพาสเจอร์ไรส์ และโฮโมจิไนส์ มีระบบการบรรจุอัตโนมัติเพื่อนำรายได้จากการจำหน่ายไปสนับสนุนการดำเนินกิจการ ของโรงงานนมผงสวนดุสิตในระยะเริ่มต้น

โรงสีข้าวตัวอย่าง สวนจิตรลดา ด้วยทรงห่วงใยฐานะความเป็นอยู่ของชาวนา และทรง ตระหนักว่า ชาวนาส่วนใหญ่มีหนี้สิน เนื่องจากการขายข้าวเปลือกได้ในราคาถูก แต่ต้องซื้อข้าวสารและ เครื่องอุปโภคในราคาแพง จึงมีพระราชดำริว่าสมควรที่จะแก้ไข โดยมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงสีข้าว ตัวอย่าง ซึ่งกองเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ มาควบคุมดำเนินการก่อสร้างโรงสีข้าว และทำการสีข้าวในระยะเริ่มแรก ในปี ๒๕๑๔ โครงการนี้ถือเป็น โครงการเพื่อการศึกษาหาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเก็บรักษาข้าว และการสีข้าวให้ได้ผลดี โดยจัดซื้อ ข้าวเปลือกจากชาวนาในต้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว นอกจากนั้น ยังมีการทดลองใช้แกลบให้เป็นประโยชน์ โดยนำไปผสมกับดินทำเป็นปุ๋ยใช้ในการปลูกผักสวนครัว ไม้ดอก และอัดแกลบดเป็นแท่ง เพื่อนำไปใช้ เป็นเชื้อเพลิงแท่งต่อไป

บทสัมภาษณ์ นายแก้วขวัญ วัชโรทัย
เลขาธิการพระราชวัง
ผู้อำนวยการโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ให้ตามเสด็จฯ ไปศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่คุณแก้วขวัญกล่าวว่าไม่เคยลืมในพระมหากรุณาธิคุณ และถือเป็นการเริ่มต้นของการเป็นข้าราชการในพระองค์

หลังจากสำเร็จการศึกษาคุณแก้วขวัญได้เข้ารับราชการที่สำนักพระราชวัง จวบจนได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพระราชวัง ตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ จนถึงปัจจุบัน ในขณะเดียวกันคุณแก้วขวัญยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้อำนวยการโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ในปี ๒๕๐๔

เริ่มต้นโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา

ผมได้มีโอกาสตามเสด็จฯ ไปศึกษาที่ประเทศสวีเดนและแลนด์ และโปรดเกล้าฯ ให้ศึกษาทางด้านการเกษตร เมื่อกลับมาแล้วผมก็ทำงานรับใช้พระองค์ตั้งแต่วัยที่ยังไม่มีโครงการสวนพระองค์ฯ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้พื้นที่ภายในสวนจิตรลดาอันเป็นที่ประทับส่วนหนึ่ง ทำโครงการสวนพระองค์ฯ เพื่อเป็นแหล่งทดลองวิทยาการใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตร และเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ก่อนจะเริ่มโครงการฯ ต้องหักล้างถางพงและปรับพื้นที่ให้เรียบ เนื่องจากสมัยนั้นบริเวณสวนจิตรฯ ชุกชุมไปด้วยงู แล้วจึงเริ่มกิจการโครงการต่างๆ ในปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา ซึ่งในช่วงเริ่มต้นนั้นมีการทำนาข้าวทดลองและป่าไม้สาธิตในบริเวณที่ประทับ ได้ปลูกต้นไม้มาชนิด โดยได้รับความช่วยเหลือจากกรมป่าไม้ และคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งคิดเฉลี่ยแล้วเป็นบริเวณที่ปลูกต้นไม้ถึง ๑๒๕ ไร่ คือปลูกประมาณ ๑ ใน ๔ ของบริเวณที่ประทับ

เมื่อมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการสวนพระองค์ฯ ขึ้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผมเป็นผู้อำนวยการ มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับกิจการเกษตรในสวนจิตรลดา แล้วต่อมาจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็นเลขาธิการพระราชวัง โดยพระองค์ทรงย้ำด้วยว่าเป็นเลขาธิการพระราชวังแล้วอย่าทิ้งโครงการฯ

ผมเป็นผู้อำนวยการโครงการสวนพระองค์ฯ ตั้งแต่เริ่มแรก โดยโครงการสวนพระองค์ฯ แบ่งเป็น ๒ แบบ คือ แบบไม่ใช้ธุรกิจ และแบบกึ่งธุรกิจ

โครงการแบบไม่ใช้ธุรกิจ... ทดลองและพัฒนาเพื่อการเกษตร

โครงการแบบไม่ใช้ธุรกิจนั้นเป็นแบบที่ดำเนินการโดยที่ไม่มีรายได้ แต่มีส่วนราชการหรือหน่วยงานต่างๆ มาช่วยในการดำเนินการ เช่น กรมการข้าว กรมป่าไม้ กรมประมง โครงการเหล่านี้จึงประกอบด้วย การทำนาข้าวทดลอง เมื่อปี ๒๕๐๔ การทำข้าวไร่ โดยทดลองปลูกเมื่อปี ๒๕๑๗ การทำป่าไม้สาธิต ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปลูกต้นไม้จากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากนิสิตและอาจารย์คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และข้าราชการกรมป่าไม้ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา โดยเฉพาะพวกที่เรียนเกี่ยวกับต้นไม้ต้องรู้ถึงลักษณะต้องรู้ว่าเปลือกต้นไม้และการเจริญเติบโตเป็นอย่างไร เช่น ต้นยางที่ปลูกมาตั้งแต่ต้น เหมาะสมกับดินที่ใช้ปลูกเพียงใด

นอกจากนี้ มีการเลี้ยงปลานิล เดิมที่มีการเลี้ยงปลาหมอเทศซึ่ง เอฟ.เอ.โอ. นำมาถวาย ปรากฏว่าคนไม่ชอบรับประทาน เพราะมีกลิ่น เมื่อเจ้าชายอากิฮิโตะ มกุฎราชกุมารญี่ปุ่นนำปลานิลมาถวาย ๒๕ คู่ จึงพระราชทานให้เจ้าหน้าที่ไปเลี้ยง ตอนหลัง ปลาเหลือ ๒๐ ตัว ทางกรมประมงจึงจัดส่งเจ้าหน้าที่มาช่วยดำเนินการ จนเดี๋ยวนี้มีเป็นล้านๆ ตัว พิสูจน์ได้ว่าปลานิล ขยายพันธุ์เก่งและเจริญเติบโตรวดเร็ว ถ้าหากเลี้ยงไม่แออัดจนเกินไป

โครงการแบบกิ่งธุรกิจ... ส่งเสริมอาชีพประชาชน

สำหรับโครงการแบบกิ่งธุรกิจ จะเป็นการศึกษาทดลองเกี่ยวกับการแปรรูป ทางการเกษตรต่างๆ โดยไม่แสวงผลกำไร เช่น โรงสีข้าวตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค ได้มีการติดต่อ ใกล้ชิด โดยไม่หวังผลกำไรจากการซื้อขาย มากเกินไป โดยเฉพาะชาวนาซึ่งเป็นทั้ง ผู้ผลิตและผู้บริโภค ทั้งนี้ ไม่ใช่เป็นการ ตัดคนกลาง แต่เป็นการช่วยให้ชาวนามีส่วน เป็นเจ้าของกิจการ และยินดีให้ภาคเอกชน

หรือชาวบ้านที่รวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ เข้ามาศึกษาข้อมูลการลงทุนเพื่อนำไปดำเนินการเองได้

อย่างไรก็ตาม โรงสีข้าวตัวอย่างนี้ต้องศึกษาข้อมูลทุกๆ อย่างในการสีข้าว รวมถึงการทดลอง เก็บข้าวด้วยวิธีต่างๆ ว่าวิธีใดจะได้ผลดีที่สุด ตลอดจนทดลองการสีข้าว ซึ่งพบว่าถ้าข้าวเปลือกที่เราซื้อ มา ต่อยคุณภาพ เมื่อสีข้าวออกมาจะได้จำนวนน้อยลง รวมทั้งทรงโปรดเกล้าๆ ให้ดำเนินโครงการอื่นๆ เช่น โครงการสร้างโรงบดแกลบแล้วอัดให้เป็นเชื้อเพลิงแท่ง และทดลองเผาแกลบอัดแท่งให้เป็นถ่าน ออกจำหน่าย การทดลองนำแอลกอฮอล์จากอ้อยมาใช้เป็นเชื้อเพลิง เป็นพลังงานทดแทน เป็นต้น

ทั้งนี้ การทำงานทุกอย่างจะต้องสรุปผลถวายรายงานเป็นระยะๆ และทุกปีต้องทำรายงาน การดำเนินงานประจำปีเป็นรูปเล่มถวายด้วย

ทรงสอน... ทำให้ดีที่สุดในด้วยความรอบคอบ

พระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงงานอย่างหนักและมีพระวิริยะอุตสาหะ เป็นแบบอย่างในการทำงานที่ผมจดจำและดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท มาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชกรณียกิจต่างๆ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์และทราบกันดีว่า พระองค์ทรงงานอย่างมากมายเพื่อประชาชนเสมอมา พระองค์ทรงสอนผมว่า **ต้องทำให้ดีที่สุด ทำให้สำเร็จด้วย อย่าไปคิดท้อแท้ ต้องมีความอดทน และมีความตั้งใจดี การจะทำการสิ่งใดควรจะต้องตรองคิดให้รอบคอบ นึกถึงข้อดีและข้อเสียก่อนจะลงมือทำ**

ดังนั้น หลักในการทำงานของผมจึงยึดตามแนวทางการทรงงานของพระองค์ ที่มุ่งเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ผมจึงทำงานถวายให้ดีที่สุด มีความจริงจังกับงาน โดยไม่นึกถึงสิ่งตอบแทน แต่ประการใด

ตอนนี้อายุมาก พระองค์ก็ยังทรงใช้งานอยู่ แสดงว่าทรงวางพระราชหฤทัยในตัวเอง คิดแบบนี้ก็ไม่เหนื่อย ไม่ท้อ และขอทำงานด้วยความจงรักภักดี และเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุดตลอดไป

พสกนิกรมีความสุข... เป้าหมายของพระองค์

ดังที่พสกนิกรชาวไทยได้ประจักษ์แล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้พื้นที่ภายในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน อันเป็นที่ประทับ ดำเนินโครงการส่วนพระองค์ฯ เพื่อเป็นแหล่งทดลองวิทยาการใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตร เรียกได้ว่าทุกตารางนิ้วของพื้นที่โครงการส่วนพระองค์ฯ นั้น เต็มไปด้วยโครงการทดลองมากมายที่ก่อประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรไทย

ดังนั้น สิ่งที่ผมได้เห็นมาตลอดและประทับใจผมอยู่เสมอมาคือ **พระองค์ทรงเป็นห่วงเหล่าพสกนิกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรมาก เมื่อเกษตรกรมีปัญหาและขอความช่วยเหลือก็มีพระเมตตาและพระราชทานความช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ยาก โดยถือเป็นพระราชภารกิจของพระองค์โดยตรง** และที่ประทับใจมากที่สุดอีกเหตุการณ์หนึ่งก็คือ ทรงไม่พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ขึ้นราคามงพวงสุติ เนื่องจากเป็นโครงการทดลอง และไม่มีวัตถุประสงค์ในเรื่องกำไร แต่อย่างไรก็ตามโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องปรับราคาขึ้นบ้างตามสถานการณ์ โดยไม่ได้เน้นเรื่องผลกำไรแต่อย่างไร

๓ แนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ
และการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ ๓

แนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ และการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติ

จากการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วประเทศในทุกภูมิภาค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับทราบถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎร โดยเฉพาะปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ เนื่องมาจากขณะนั้นการพัฒนาประเทศยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ในระยะแรกพระองค์จึงมีพระราชดำริจากสิ่งที่เป็นที่สวดก่อน คือ ด้านการแพทย์ สาธารณสุข และสังคมสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่เจ็บไข้ได้ป่วยและยากไร้ ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ให้พ้นจากโรคภัยทั้งผอง โดยทรงตระหนักว่าเมื่อเหล่าพสกนิกรมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค การพัฒนาอาชีพ การศึกษา ฯลฯ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

ทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปยังพื้นที่ชนบท พระองค์จะทรงซักถามเรื่องราวต่างๆ ทำให้ทรงรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากราษฎรเอง และจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งทรงสังเกตสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคมไปพร้อมๆ กัน โดยทรงรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ไว้เพื่อเป็นแนวทางที่จะพระราชทานพระราชดำริช่วยเหลือราษฎรให้มีความอยู่ดีกินดี และสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์และซาบซึ้งในน้ำพระทัยและพระวิริยะอุตสาหะของพระองค์ ที่ทรงทุ่มเทพระวรกายและพระทัยในการทรงงานอย่างมิย่อท้อต่อความเหนื่อยยากในการเสด็จฯ ไปทุกหนแห่งเพื่อปัดเป่าทุกข์ และนำประโยชน์สุขสู่ปวงประชาในทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเชื้อชาติและศาสนาใด โดยพระองค์จะทรงงานอย่างถี่ยิบ รอบคอบ และรอบด้าน สมดังพระราชสมัญญานาม “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา” ดังพระอรรถาธิบายการทรงงานของพระองค์ในพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ความตอนหนึ่งว่า

“...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงติดตามงานทุกโครงการโดยตลอด และทรงงานละเอียดมากทุกอย่าง ภาพที่คุ้นตาประชาชนคือ ภาพที่ทรงถือแผนที่ที่ติดพระองค์เป็นประจำ แม้เวลาประทับบนเฮลิคอปเตอร์ หรือเวลาที่ทรงขับรถยนต์พระที่นั่ง จะทรงวางแผนที่ไว้ข้างพระองค์ และทอดพระเนตรสภาพพื้นที่จริงเทียบกับแผนที่ และทรงซักถามชาวบ้านถึงชื่อหมู่บ้าน ถนน แม่น้ำลำคลอง ทรงทำเครื่องหมายไว้ และเพิ่มเติมข้อมูลใหม่ลงไปเสมอ ในห้องทรงงานที่พระตำหนักทุกแห่ง จะมีแผนที่ประเทศไทยขนาดใหญ่ติดผนังห้องไว้ ทำให้ทุกพื้นที่ในประเทศไทยอยู่ในสายพระเนตรตลอดเวลา...”

พระคลังข้อมูลด้านการพัฒนา...

สู่แนวพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ข้อมูลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบจากการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่างๆ ดังกล่าว เป็นประจักษ์ “พระคลังข้อมูลด้านการพัฒนา” ที่ทรงนำมาเป็นฐานข้อมูลสำคัญเพื่อการดำเนินงานด้านการพัฒนา ด้วยพระราชประสงค์ที่ไม่เพียงจะให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น หากยังทรงมองถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาคน ซึ่งจะช่วยเหลือเสริมให้การพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยรอบทุกด้านๆ มีความก้าวหน้าทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยทรงยึดหลักการอนุรักษ์วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้วย รวมถึงการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ประชาชน ตลอดจนแนวคิดให้สามารถพึ่งตนเองได้ จึงจะเป็นการพัฒนาอย่างถาวรและยั่งยืน ดังปรากฏให้เห็นเป็นโครงการต่างๆ จำนวนกว่า ๔,๑๐๐ โครงการ

แนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศตามโครงการต่างๆ ล้วนเกิดจากพระอัจฉริยภาพ และพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไข ให้การพัฒนาเป็นงานที่ดำเนินการได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และระบบนิเวศโดยรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้นๆ โดยทรงมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคน สังคม และทรัพยากรธรรมชาติอย่างครบวงจร ให้บังเกิดความสมบูรณ์ มั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแท้จริง

พระมหากษัตริย์คุณที่พระองค์ทรงงานพัฒนาประเทศ โดยพระราชทานแนวพระราชดำริ ซึ่งมีอยู่มากมายนั้น สำนักงานฯ ขอยกตัวอย่างแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ มาสรุปสาระสำคัญโดยสังเขปรวม ๑๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข การศึกษา สังคมสงเคราะห์ และสวัสดิการ เกษตรกรรม การส่งเสริมอาชีพ ทรัพยากรน้ำ ดิน และป่าไม้ การพัฒนาชนบท การคมนาคม พลังงาน การจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่

รวมทั้งนำเสนอบทสัมภาษณ์ของผู้ถวายงานในการน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติ ให้บังเกิดผล โดยได้เลือกมานำเสนอในบางด้าน ได้แก่ **ด้านการศึกษา** นายขวัญแก้ว วัชโรทัย รองเลขาธิการพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ และประธานกรรมการบริหารมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และ **ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย** องคมนตรี และเลขาธิการมูลนิธิพระดาบส **ด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการ** นายกองเอก ดร.ดิศธร วัชโรทัย รองเลขาธิการพระราชวัง ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้อำนวยการกองงานส่วนพระองค์ **ด้านทรัพยากรน้ำ** ดร.รอยล จิตรดอน ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)

๑. แนวพระราชดำริด้านการแพทย์และสาธารณสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพบว่าราษฎรได้รับบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขไม่ทั่วถึง ทำให้ประสบปัญหาด้านสุขภาพอนามัย อันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตเป็นปกติสุข และทรงเห็นความสำคัญของการมีสุขภาพอนามัยที่ดี โดยเมื่อประชาชนมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงจะนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดี และส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติโดยรวมเป็นได้ด้วยความราบรื่น ดังนั้น จึงมีแนวพระราชดำริให้การช่วยเหลือประชาชนที่เน้นความรวดเร็วและการเข้าถึงประชาชนทุกพื้นที่ โดยใช้หลัก “เร่งด่วนเคลื่อนเข้าหา” และ “สร้างความเข้มแข็ง” ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๒ ความตอนหนึ่งว่า

“...การรักษาความสมบูรณ์ของร่างกายเป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดี และสังคมที่มั่นคงเพราะร่างกายที่แข็งแรงนั้น โดยปกติจะอำนวยผลให้สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดี พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ย่อมมีกำลังทำประโยชน์ สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองได้เต็มที่ สุขภาพที่สมบูรณ์ในร่างกาย และจิตใจนั้นเป็นรากฐานของการสร้างสรรค์จรรโลงประเทศ อันจะเป็นทางขจัดปัญหาของสังคมส่วนสำคัญลงได้ และจะทำให้การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ บรรลุถึงความสำเร็จ มั่นคง และเจริญก้าวหน้า...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพระราชดำริโครงการด้านการแพทย์และสาธารณสุขเป็นจำนวนมาก เพื่อขจัดทุกข์ผดุงสุขแก่ราษฎร โดยการส่งเสริมสุขภาพ รักษา และป้องกันโรคภัยต่างๆ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑.๑ การส่งเสริมสุขภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักว่าราษฎรในชนบทขาดสารอาหาร จึงทรงส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีน โดยทรงทดลองเลี้ยงในเขตพระราชฐานแล้วได้ผลดีจึงพระราชทานแก่ประชาชน อาทิ **ปลาหมอเทศ** จากปีนัง ประเทศมาเลเซีย และปลาที่เจ้าฟ้าชายอะกิฮิโตะ แห่งประเทศญี่ปุ่นทูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งพระราชทานนามว่า “**ปลานิล**” เป็นอาหารที่สำคัญของคนไทยในปัจจุบัน รวมทั้งทรงทดลองเลี้ยงโคนมในบริเวณสวนจิตรลดา และต่อมาทรงส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโคนมอย่างกว้างขวางด้วยทรงตระหนักถึงคุณค่าของนมและทรงปรารถนาให้คนไทยได้บริโภคนมอย่างเพียงพอ

๑.๒ การป้องกันโรค จากการเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่างๆ ทรงพบว่า ประชาชนเป็นโรคคอตีบพอกอยู่มากในหลายพื้นที่ จึงทรงนำน้ำเกลือผสมไอโอดีนไปแจกจ่ายประชาชนในถิ่นทุรกันดารหลายครั้ง และได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเกลือเสริมไอโอดีนให้กระทรวงสาธารณสุขและสภาอากาศไทย แจกจ่ายให้แก่ทุกครัวเรือน

เพื่อป้องกันการขาดสารไอโอดีน อันเป็นจุดเริ่มต้นที่กระตุ้นให้ชาวไทยบริโภคเกลือเสริมไอโอดีนเป็นประจำ และเมื่อเกิดโรคระบาดต่างๆ ในประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงนิ่งนอนพระทัย อาทิ เมื่อปี ๒๕๐๑ เกิดอหิวาตกโรคระบาดในกรุงเทพฯ และอีก ๓๕ จังหวัด พระองค์ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ให้จัดตั้ง “**ทุนปราบอหิวาตกโรค**” ขึ้น และพระราชทานเครื่องฉีดยาป้องกันแบบใหม่ที่ทันสมัยและฉีดได้รวดเร็ว พร้อมอุปกรณ์ผลิตวัคซีนแก่สภาอากาศไทย และด้วยทรงห่วงใยสวัสดิภาพของประชาชนจากการระบาดของโรคไข้เลือดออก กระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดตั้ง “**สำนักควบคุมไข้เลือดออก**” ขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานเฉพาะกิจดำเนินการและประสานงานการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกในประเทศไทย นอกจากนี้ ทรงให้จัดตั้ง “**หน่วยยุวพุทธสงเคราะห์**” ขึ้น เพื่อจัดอบรมเยาวชนให้มีความรู้และเข้าใจพิษภัยของยาเสพติด

๑.๓ การรักษาพยาบาล ทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร จะพระราชทานแพทย์หลวงให้รักษาราษฎรที่เจ็บป่วย ทรงให้จัดตั้ง “**หน่วยแพทย์เคลื่อนที่พระราชทาน**” ซึ่งมีการจัดบริการอย่างเป็นระบบเสมือนเป็นโรงพยาบาลเคลื่อนที่ โดยไม่คิดค่ารักษาพยาบาล และหากมีผู้ใดเจ็บป่วยอาการร้ายแรง จะทรงรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ และ “**โครงการแพทย์หลวงเรือเวชพาหน์**” เป็นอีกโครงการหนึ่งที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

พระราชทรัพย์ให้สภาอากาศไทยจัดหาเรือใช้เป็นพาหนะนำหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปรักษาราษฎรที่มีบ้านเรือนอยู่ตามลำน้ำ และเดินทางไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลในเมืองลำบาก รวมถึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ “หน่วยแพทย์หน้าวัง” ตรวจรักษาและแจกจ่ายยาบริเวณหน้าพระตำหนักในเขตพระราชฐาน ๒ แห่ง คือ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร และพระตำหนักทักษิณราชินิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส

ต่อมา พระองค์ทรงขยายการรักษาพยาบาลในสาขาต่างๆ อาทิ “หน่วยจักษุแพทย์พระราชทาน” และ “หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน” ทรงจัดซื้อรถทันตกรรมพระราชทานพร้อมอุปกรณ์ และเครื่องมือทำฟัน โดยมีทันตแพทย์อาสาสมัครร่วมออกปฏิบัติงาน รวมถึงโครงการฟันเทียมพระราชทาน ที่กระทรวงสาธารณสุขได้สนองพระราชดำริจัดทำขึ้น เพื่อรณรงค์ส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

นอกจากนั้น เพื่อให้ราษฎรได้รับบริการด้านการแพทย์เป็นการถาวร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานพระราชดำริ “โครงการหมอบูบ้าน” โดยคัดเลือกคนหนุ่มสาวในหมู่บ้านมารับการอบรมให้มีความรู้ สามารถให้ยาและรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อคนในหมู่บ้านเจ็บป่วย และติดต่อส่งตัวผู้ป่วยไปรักษา ณ โรงพยาบาลเมื่อจำเป็น รวมทั้งให้ความรู้ด้านบำรุงรักษาสุขภาพอนามัยแก่คนในหมู่บ้าน และ “คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา” ให้บริการตรวจรักษาโรคแก่ประชาชนโดยไม่มุ่งผลกำไร โดยแพทย์ผู้ชำนาญจากโรงพยาบาลต่างๆ หมุนเวียนมาปฏิบัติงาน โดยระยะแรกพระองค์พระราชทานพระราชทรัพย์จำนวนหนึ่งจัดตั้งบริษัทขึ้นบริหารงาน ต่อมาได้โอนเป็นโรงพยาบาลของทางราชการ

๑.๔ การส่งเสริมบุคลากรด้านการแพทย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน “ทุนอานันทมหิดล” แก่อาจารย์แพทย์ไปศึกษาและวิจัย ณ ต่างประเทศ เพื่อขยายการศึกษาแพทยศาสตร์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและต่อมาได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนเริ่มแรกเพื่อก่อตั้งเป็น “มูลนิธิอานันทมหิดล” เพื่อพระราชทานทุนในสาขาวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้ง “มูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดล” เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และเป็นรางวัลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนบุคคลหรือองค์กรที่ปฏิบัติงาน และ/หรือวิจัยดีเด่นทางด้านการแพทย์ หรือด้านสาธารณสุข อันเป็นประโยชน์แก่สุขภาพอนามัยของมนุษยชาติ

๑.๕ การก่อสร้างตึกและอาคารเพื่อการแพทย์และพยาบาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ให้สภาอากาศชาวไทยสร้าง **“อาคารมหิตลวงศานุสรณ์”** เพื่อเป็นศูนย์ผลิตวัคซีน บี.ซี.จี เพื่อป้องกันรักษาวัณโรค ซึ่งก่อนหน้านั้นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรายได้จากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ให้สร้าง **“ตึกอานันทมหิตล”** ในโรงพยาบาลศิริราช เพื่อใช้เป็นศูนย์รักษาเด็กที่ป่วยด้วยโรคติดเชื้อโดยเฉพาะ และ **“อาคารราชสาทิศ”** ในโรงพยาบาลสมเด็จพระยา

เพื่อให้มีสถานพยาบาลที่มีบรรยากาศ อันจะช่วยให้ผู้ป่วยจิตเวชมีสภาพจิตใจดีขึ้น รวมถึงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ สมทบทุนโครงการสร้าง **“ตึกอานันทราช”** ในบริเวณโรงพยาบาลศิริราช สำหรับเป็นหน่วยวิจัยโลหิตวิทยา และก่อสร้างตึกผ่าตัดภายในบริเวณโรงพยาบาลเพชรบุรีโดยพระราชทานนามว่า **“ตึกเพชรานุกูล”** รวมทั้ง **“ตึกพิทักษ์ไทย”** ในโรงพยาบาลประจำจังหวัดน่าน

๑.๖ การจัดตั้งกองทุนและมูลนิธิต่างๆ

เมื่อปี ๒๔๙๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้วิทยุ อ.ส. ประกาศเชิญชวนประชาชนบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลเพื่อจัดตั้ง **“มูลนิธิโพลิโอสองเคราะห์”** นำเงินไปรักษาผู้ป่วยและจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการรักษา รวมทั้งพระราชทานพระราชทรัพย์ให้กระทรวงสาธารณสุขจัดซื้อ **“ปอดเหล็ก”** ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการแพทย์สำหรับใช้ในการช่วยหายใจของผู้ป่วย เพื่อรักษาโรคไข้สันหลังอักเสบ หรือโรคโพลิโอสองเคราะห์ให้แก่โรงพยาบาลศิริราชนำไปรักษาผู้ป่วยที่ระบบหายใจเป็นอัมพาต เนื่องจากขณะนั้นโรคดังกล่าวกำลังระบาดในกรุงเทพฯ

ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินรายได้จากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ เป็นทุนสำหรับสร้างอาคารเพื่อการวิจัยและพัฒนาการบำบัดรักษาโรคทางระบบประสาท โดยต่อมากระทรวงสาธารณสุขได้จัดตั้งเป็น **“มูลนิธิวิจัยประสาท ในพระบรมราชูปถัมภ์”** และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนเริ่มแรกในการจัดตั้ง **“มูลนิธิพัฒนาอนามัย”** ขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อซื้ออุปกรณ์การแพทย์ เวชภัณฑ์ และจัดการรักษาโรคแก่ประชาชนในพื้นที่

๒. แนวพระราชดำริด้านการศึกษา

ตลอดระยะเวลากว่า ๖๕ ปีของการครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยในการศึกษาของพสกนิกรเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีพระราชปณิธานที่จะให้การศึกษแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ทรงเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและการพัฒนาประเทศ

แนวพระราชดำริด้านการศึกษาที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ทรงสนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุกระดับ พระองค์มีแนวพระราชดำริให้วางรากฐานความรู้และการศึกษาอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างคนให้มาพัฒนาประเทศต่อไป โดย **“สร้างโอกาสให้ประชาชนได้รับความรู้”** ในทุกระดับของการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นับตั้งแต่ในระดับปัจเจกบุคคล จนถึงระดับประเทศ และทรง **“สร้างรากฐานอย่างทั่วถึง”** โดยพระราชทานพระราชดำริให้ราษฎรที่ด้อยโอกาสไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ดังเห็นได้จากการพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ หรือที่ดิน ในการจัดสร้างโรงเรียนต่างๆ อาทิ การจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเยาวชนชาวเขาและเยาวชนในชนบทห่างไกล และพระราชทานนามโรงเรียนว่า **“โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์”** นอกจากนี้ ทรงจัดตั้ง **“โรงเรียนร่มเกล้า”** สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นชนบทห่างไกลหรือพื้นที่เสี่ยงภัย ทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และทรงสนับสนุนให้จัดตั้ง **“โรงเรียนราชประชาสมาสัย”** เพื่อเป็นสถานศึกษาอยู่ประจำสำหรับเยาวชนที่เป็นบุตรธิดาของคนไข้โรคเรื้อน ซึ่งมีได้ติดโรคจากบิดามารดา โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนในวัดหลายแห่ง อาทิ ในจังหวัดสมุทรปราการ ราชบุรี นครพนม และน่าน โรงเรียนจิตรลดา โรงเรียนราชวินิต และโรงเรียนราชวินิตมัธยม สำหรับบุตรข้าราชการบริพารในพระราชวังและประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงโรงเรียนพระราชมงคล เป็นโรงเรียนพระราชทานสาธิตแห่งแรกของกรุงเทพฯ

ตลอดจนทรงรับโรงเรียนวังไกลกังวล และโรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ รวมทั้งทรงริเริ่มให้มีสถาบันเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร อันเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยได้พระราชทานพระราชดำริให้ศึกษาแนวทางการก่อตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หรือ NIDA

๒.๒ พระราชทานทุนการศึกษาในทุกระดับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง

พระกรุณาพระราชทานทุนการศึกษาและรางวัลต่างๆ ทุกระดับการศึกษา เช่น ทุนการศึกษาในมูลนิธิช่วยนักเรียนขาดแคลน ทุนการศึกษาแก่นักเรียนชาวเขา รางวัลแก่นักเรียนและโรงเรียนดีเด่นระดับประถมและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ทุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์เพื่อเกื้อหนุนครอบครัวที่ประสบ

สาธารณภัย ทรงส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินกิจการโรงเรียนสำหรับเด็กพิการทุกประเภท ทรงพระกรุณาฟื้นฟูทุนเล่าเรียนหลวงและทรงก่อตั้งทุนภูมิพล และทุนอานันทมหิดล ส่งเยาวชนไปศึกษาวิทยาการระดับสูงสาขาต่างๆ ในต่างประเทศ

๒.๓ จัดทำโครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สำคัญแก่เยาวชน ได้แก่ โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยทรงมีวัตถุประสงค์ให้เป็นหนังสือความรู้ที่เหมาะสมแก่เด็กในวัยต่างๆ รวมทั้งผู้ใหญ่ก็สามารถใช้ประโยชน์ได้

โดยพระองค์ทรงกำหนดหลักการทำคำอธิบายเรื่องต่างๆ แต่ละเรื่องเป็นสามตอนหรือสามระดับ สำหรับให้เด็กรุ่นเล็กอ่านเข้าใจระดับหนึ่ง สำหรับเด็กรุ่นกลางอ่านเข้าใจได้ระดับหนึ่ง และสำหรับเด็กรุ่นใหญ่ รวมถึงผู้ใหญ่ผู้สนใจอ่านได้อีกระดับหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้บิดามารดาสามารถใช้หนังสือนี้เป็นเครื่องมือแนะนำวิชาแก่บุตรธิดา และให้ที่แนะนำวิชาแก่น้องเป็นลำดับกันลงไป นอกจากนี้ เมื่อเรื่องหนึ่งเรื่องใดมีความเกี่ยวพันต่อเนื่องถึงเรื่องอื่นๆ ก็ให้อ้างอิงถึงเรื่องนั้นๆ ด้วยทุกเรื่องไปด้วยประสงคจะให้ผู้ศึกษาทราบและตระหนักว่าวิชาการแต่ละสาขามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องถึงกัน ควรศึกษาให้ครบถ้วนทั่วถึง

๒.๔ พระราชทานการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงมีพระราชดำริด้วยว่าราษฎรในชนบทโดยเฉพาะในท้องที่ทุรกันดารควรได้รับการศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับความเป็นอยู่

ให้สามารถอยู่ได้โดยการ “พึ่งตนเอง” ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยพระราชทานโครงการต่างๆ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของราษฎรในท้องถิ่นชนบทให้ช่วยตัวเองได้

๒.๕ สร้างศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ให้ราษฎรเรียนรู้

นอกจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความ “ตัวอย่างของความสำเร็จ” ในเรื่องการพึ่งตนเอง มีพระราชประสงค์ที่จะให้ราษฎรในชนบทได้มีโอกาส ได้รู้ได้เห็นถึงตัวอย่างของความสำเร็จนี้และนำไปปฏิบัติได้เอง ดังนั้น พระองค์จึงพระราชทาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาจำนวน ๖ ศูนย์ กระจายอยู่ในภาคต่างๆ ตามสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาสรรพวิชา ค้นคว้า ทดลอง สาธิตและดูงานทั้งของส่วนราชการและประชาชน ทุกสิ่งทุกอย่างจัดไว้ให้ผู้เข้ามาศึกษาดูได้ในลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” แล้วนำไปเป็นแนวทางประกอบอาชีพที่เหมาะสม

๒.๖ ทรงสอนให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติ

ทรงตระหนักดีว่าประเทศไทยนั้นเป็นประเทศ เกษตรกรรมโดยพื้นฐาน ประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร ต้องอาศัยธรรมชาติในการทำมาหากิน จึงจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ จากธรรมชาติให้มากที่สุด และไม่ทำลายธรรมชาติ ทรงมุ่งเน้น ให้ประชาชนชาวไทยอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสันติ ไม่เบียดเบียนหรือก่อปัญหาให้เกิดขึ้น

กับภาวะแวดล้อม แนวพระราชดำริที่พระราชทานดังกล่าว คือ การให้การศึกษแก่เกษตรกรให้มีการทำ การเกษตรอย่างยั่งยืน

๒.๗ พระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” เพื่อเกษตรกร

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรได้แก่ “ทฤษฎีใหม่” ว่าด้วยการบริหารจัดการ ที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การปฏิบัติตาม ทฤษฎีใหม่นี้ เกษตรกรจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ในขั้นแรก และสามารถพัฒนาไปขั้นที่สอง เป็น การรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ในการขาย ผลผลิตและเมื่อผ่านพ้นขั้นที่สองแล้ว ก็สามารถพัฒนา ไปขั้นที่สาม เพื่อหาทุนหรือแหล่งเงินมาช่วยในการลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “ครูแห่งแผ่นดิน” โดยวิธีการสอนของพระองค์ คือ “ทรงทำให้ดู” ซึ่งรับสั่งอยู่เสมอว่า “ทำให้เขาดู” ดังจะเห็นว่า

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ จะทรงทดลอง ทดสอบ แล้วจึงแสดงให้ดูเพื่อชักจูงให้ประชาชนสนใจ อันเป็นลักษณะประชาธิปไตย และทรงมีความเป็นครูมาก โดยจะพระราชทานคำอธิบายที่มีแง่มุมต่างๆ อย่างละเอียด

ทั้งนี้ จะทรงใช้ “อุบาย” เป็นการสอนแบบ ทางอ้อม เช่น บางสถานการณ์ที่เร่งด่วนและอาจมีภัย ถึงประชาชน พระองค์จะทรงไต่ถามสถานการณ์ขณะนั้นว่า เป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกและเข้าใจว่า ต้องรีบดำเนินการโดยทันที จะรอเวลาราชการไม่ได้ **เพราะความทุกข์ยากของประชาชนไม่มีวันหยุด**

นอกจากนี้ ทรงตระหนักว่า การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนและการพัฒนาประเทศ และทรงถือว่า **“การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตมนุษย์”** ดังกระแสพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทซึ่งได้พระราชทานไว้ ณ โอกาสต่างๆ ที่อัญเชิญมาบางตอน ความว่า

“...การพัฒนาให้ประชาชนทั่วไป มีความอยู่ดีกินดี มีความมั่นคงด้วยการ ให้การศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ให้เป็น ทรัพยากรทางปัญญาที่มีค่าของชาติ...”

“...งานด้านการศึกษา เป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญ และความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมือง เป็นข้อใหญ่...”

พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการศึกษาดังกล่าวแล้วนี้ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตพลสกนิกรของพระองค์ เพื่อสามารถมีการศึกษาเรียนรู้ ในการประกอบอาชีพ มีรายได้พอเพียงเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีจริยธรรมคุณธรรม ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป และประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความผาสุกภายใต้ร่ม พระบารมีตลอดไป

ทั้งนี้ สำนักงานฯ ขอนำเสนอการดำเนินงานของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และมูลนิธิพระดาบส ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทางการศึกษา ตามแนวพระราชดำริ โดยสำนักงานฯ ได้รับเกียรติจากนายขวัญแก้ว วัชโรทัย รองเลขาธิการ พระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย องคมนตรี และเลขาธิการมูลนิธิพระดาบส ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์ถึงความเป็นมาและการน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติผ่านมูลนิธิ ดังกล่าวดังนี้

*บทสัมภาษณ์ นายขวัญแก้ว วัชโรทัย
รองเลขาธิการพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ
ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นที่โรงเรียนไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อดำเนิน “โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม” โดยเป็นแม่ข่ายการถ่ายทอดระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ส่งสัญญาณออกอากาศแพร่ภาพไปยังโรงเรียนต่างๆ ในเครือข่ายทั่วประเทศ ซึ่งนอกจากจะเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้เสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ขยายไปสู่ชนบทห่างไกล ซึ่งไม่มีใครคิดทำมาก่อนแล้ว ยังเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน ระหว่างโรงเรียนชนบทท้องถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนในเมือง รวมทั้งช่วยให้ประชาชนได้นำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนบรรเทาปัญหาของโรงเรียนในจังหวัดห่างไกลและโรงเรียนในชนบทที่ขาดแคลนครูสอนวิชาเฉพาะหรือสอนวิชาสามัญ โดยพระองค์ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม” เพื่อบริหาร

จัดการและดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนต่างๆทั่วประเทศเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่ง

ปัจจุบันโรงเรียนที่จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีจำนวนกว่า ๒๔,๐๐๐ โรงเรียน ซึ่งรวมถึงโรงเรียนปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเปิดสอนวิชาสามัญตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา โครงการนี้ไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ได้ถ่ายทอดไปยังโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในประเทศต่างๆ ได้แก่ ลาว พม่า เวียดนาม จีน สิงคโปร์ กัมพูชา และวัดไทย ๑๕ แห่งในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย สอนภาษาไทย พุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทยให้กับคนมาเลย์เชื้อสายไทยด้วย

“ครูตู้” คุณครูพระราชทานผ่านดาวเทียม

ตลอดระยะเวลา ๑๖ ปีที่ผ่านมา มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้จัดการศึกษา โดยการถ่ายทอดการเรียนการสอนหลักสูตรขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนวังไกลกังวล หัวหิน ซึ่งเป็นโรงเรียนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉะนั้น การรับฟังการเรียนการสอนจากโรงเรียนนี้เท่ากับได้รับฟังการเรียนการสอนที่พระราชทานจากโรงเรียนของพระองค์ท่านในรูปแบบ “ถ่ายทอดสด

๑ ช่อง ๑ ชั้น” สอนโดยครูคนเดียวกัน วิชาเดียวกัน เวลาเดียวกัน คุณภาพมาตรฐานเช่นเดียวกันกับนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้โรงเรียนต่างๆ ที่ขาดแคลนครูโดยเฉพาะครูประจำวิชา สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้เท่าเทียมกัน อีกทั้งช่วยให้เด็กนักเรียนในต่างจังหวัดผู้ด้อยโอกาสและยากจนรู้สึกว่าคุณครูได้ถูกทอดทิ้ง แต่ได้รับพระราชทานการศึกษา ผ่าน “ครูตู้” หรือเครื่องรับโทรทัศน์ ถ่ายทอดการเรียนการสอนสู่ห้องเรียนแต่ละห้อง แต่ละชั้นเรียนในโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ โดยแต่ละโรงเรียนติดตั้งจานดาวเทียมเพียงจานเดียว และติดตั้งเครื่องรับสัญญาณ (IRD) จำนวนเท่ากับจำนวนห้องเรียนเท่านั้น ก็สามารถรับสัญญาณได้

“ศึกษาทัศน์” รายการพระราชทาน... ค้นหาความรู้จากพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากหลักสูตรขั้นพื้นฐานแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานรายการ “ศึกษาทัศน์” หรือ Quest for Knowledge เป็นรายการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นักเรียนและครูโรงเรียนวังไกลกังวล เดินทางไปทัศนศึกษาออกสถานที่ ศึกษาหาความรู้จากพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเรื่องภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยว และศิลปะแขนงต่างๆ โดยพระราชทานให้มีการ

บันทึกเทปการเรียนการสอน อาทิ การดูแลปรับปรุงคุณภาพดินในโครงการอ่างเก็บน้ำเขาเต่า กิจกรรมฝนหลวง โดยทรงหยิบบกประสมประสานเรื่องราวต่างๆ ที่มีแง่คิดชวนติดตาม ทรงแสดงแผนภูมิที่ทรงวาดและภาพถ่ายฝีพระหัตถ์เป็นสื่อการสอน ซึ่งแสดงถึงพระปรีชาสามารถในศาสตร์แขนงต่างๆ นับว่ามีพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในโลกที่ทรงสอนนักเรียนในลักษณะเช่นนี้

มูลนิธิฯ มอบอุปกรณ์ และจัดการเรียนการสอน

สำหรับวิธีดำเนินงาน มูลนิธิฯ จะจัดสรรอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมให้แก่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทั่วประเทศ และดำเนินการซ่อมแซมและจัดสรรให้ใหม่ในกรณีชำรุดหรือเสื่อมคุณภาพ ตลอดจนจัดสรรกล้อง Video Conference เพื่อการศึกษาสื่อสาร ๒ ทาง รวมทั้งส่งสัญญาณการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทุกแห่ง

นอกจากนี้ มูลนิธิฯ ได้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ หรือ NECTEC นำเทปที่บันทึกการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล มาปรับปรุงและจัดทำในรูปแบบ e-Learning ตามโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยนำเทปการสอนทุกกลุ่มสาระส่งกลับไปให้ครูประจำวิชาที่โรงเรียนวังไกลกังวลตรวจสอบความถูกต้องก่อนจะนำเข้าระบบคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) เพื่อเผยแพร่ตามโรงเรียนต่างๆ ที่ร่วมโครงการเพื่อการสอนเสริมด้วยอินเทอร์เน็ตนอกเวลาเรียน โดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจะจัดสรรคอมพิวเตอร์แม่ข่ายให้แก่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทุกแห่ง

พัฒนาการศึกษาทางไกล... สู่วิทยาลัย

มูลนิธิฯ ได้พัฒนาจัดการศึกษาทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามโครงการ DLF e-School โดยจัดการเรียนการสอนทุกชั้นเรียนด้วยระบบ e-Learning ที่ www.dlf.ac.th ซึ่งสามารถเลือกเข้าชมได้ทั้งการถ่ายทอดสด (Live Broadcast) เช่นเดียวกับที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ในช่วงเปิดภาคการศึกษา หรือเลือกชมรายการย้อนหลัง (On Demand) ได้ ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศและวัดไทยในต่างประเทศ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางไกลขึ้น ๔ แห่ง ได้แก่ วัดป่าธรรมชาติ นครลอสแอนเจลิส

และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา วัดศรีนครินทร์ วราราม ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และวัดไทยธรรมประทีป ประเทศฝรั่งเศส เพื่อจัดการศึกษาทางไกลให้ลูกหลานไทยในต่างประเทศ และชาวต่างประเทศที่สนใจสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศไทยได้ตามอัธยาศัย โดยสามารถรับชมได้ที่ www.dlfeschool.in.th ซึ่งเป็นการสอนนอกระบบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

และตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ มหาวิทยาลัยโอเรกอน เมืองยูจีน สหรัฐอเมริกา ได้จัดโครงการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษให้โรงเรียนทั่วประเทศไทย ด้วยระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ที่บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ให้การสนับสนุน

เทคโนโลยีที่ธรรมดาแบบไม่ธรรมดา... เรียบง่าย ได้ผล และประหยัด

เมื่อปี ๒๕๔๙ คณะกรรมการธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ หรือ เอสแคป ได้จัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับผู้ทรงคุณวุฒิในภูมิภาคจากนานาประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อาทิ ประเทศจีน อินเดีย อิหร่าน มาเลเซีย เนปาล ปากีสถาน เกาหลี และไทย เพื่อเตรียมข้อเสนอแนะสำหรับการประชุมระดับรัฐมนตรีในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ว่าด้วยการใช้เทคโนโลยีอวกาศ

เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรากฏว่ารายงานผลการประชุมดังกล่าว ได้ชื่นชมมูลนิธิว่า ความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศ และประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ล้วนเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การจัดการศึกษาทางไกลสัมฤทธิ์ผลเป็นที่พึงพอใจได้สมควรเป็นแบบอย่างของความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาทางไกลในภูมิภาค ตลอดจนการรู้จักเลือกใช้ “เทคโนโลยีที่ธรรมดาแบบไม่ธรรมดา” เป็นเทคโนโลยีที่เรียบง่าย แต่ได้ผลและประหยัด เป็นสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญระดับผู้ทรงคุณวุฒิมีความประทับใจ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการจัดการห้องเรียนต้นทางที่ประหยัด หรือการสื่อสาร ๒ ทางด้วยระบบ TV Conference ในลักษณะ ๒ Way Audio, ๑ Way Visual ที่ปลายทางเห็นภาพและได้ยินเสียงต้นทาง ส่วนต้นทางไม่เห็นภาพ แต่ได้ยินเสียงปลายทาง สามารถโต้ตอบกันได้โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่า ต้นทางไม่จำเป็นต้องเห็นปลายทาง ๔ ล้านคน เนื่องจากไม่สมเหตุผลและไม่คุ้มค่า

เรียนผ่าน “ครูตู้” ผลสัมฤทธิ์ที่พิสูจน์ได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจากการเรียนกับระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ “ครูตู้” เป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง และมีสถิติสูงขึ้นทุกปี โดยนักเรียนในโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ที่ได้เกรดเฉลี่ย ๓.๕ ขึ้นไป มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ จะสนับสนุนทุนการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยขณะนี้มึนักเรียนที่จบจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทั่วประเทศด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมจากทุกภาคของประเทศ จำนวน ๖๘๔ คน สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและประสบความสำเร็จเป็นจำนวนมาก อาทิ มีผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปี ๒๕๔๔ และ ๒๕๔๕ โดยได้รับเกียรตินิยมนับดับหนึ่ง

จำนวนปีละ ๔ คน ในปี ๒๕๔๖ จำนวน ๕ คน ปี ๒๕๔๗ จำนวน ๑๒ คน ปี ๒๕๔๘ จำนวน ๒๔ คน ปี ๒๕๔๙ จำนวน ๒๒ คน และปี ๒๕๕๐ จำนวน ๒๕ คน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี นอกจากนี้ มีนักเรียนที่เรียนจบจาก “ครูตู้” และเรียนจบถึงระดับปริญญาโท หรือได้รับทุนพระราชทานเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา มีความสามารถจนได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันโต้เถียงปัญหาทางกฎหมาย โดยการแถลงด้วยวาจาในชั้นศาลอุทธรณ์ ร่วมกับ ๒๐ มหาวิทยาลัย หรือแม้แต่ชาวเขาเผ่าลีซอก็สามารถประสบความสำเร็จ โดยศึกษาต่อในคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ หรือนักเรียนในโรงเรียนปอเนาะ ที่มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ประมาณ ๑๐๐ คน สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ถึง ๗๐ คน

สิ่งเหล่านี้พิสูจน์ได้ว่าการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ “ครูตู้” ไม่ได้ด้อยกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ อีกทั้งการเรียนจากโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมช่วยฝึกฝนให้เด็กนักเรียนรู้จัก “รักดี รักเรียน” ตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฟังตนเอง สามารถจับใจความ ย่อความ เก็บสาระของบทเรียน และติดตามเรื่องราวได้ และจากการที่ทางโรงเรียนวังไกลกังวล ได้กำหนดวิชาซีพีให้เป็นวิชาเลือก เช่น การโรงแรม ช่างกล ฯลฯ ช่วยให้นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สามารถช่วยตนเองได้เพิ่มขึ้น ไม่ต้องเป็นภาระกับผู้ปกครอง และสังคม

นอกจากนี้ มูลนิธิฯ ยังให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการส่งเสริมนักเรียนให้รักความเป็นไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วง คือ กิริยามารยาท จริยธรรม คุณธรรม มิใช่การเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่นักเรียนควรรู้จักช่วยเหลือตนเองและสังคม มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ โดยเน้นให้นักเรียนรู้ทันเทคโนโลยีและเรียนรู้ความเป็นไทยควบคู่ไปด้วย จึงจะสามารถเติบโตเป็นคนไทยที่สมบูรณ์แบบ ช่วยพัฒนาประเทศชาติได้ต่อไป

**บทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย
องคมนตรี และเลขาธิการมูลนิธิพระดาบส**

ตั้งมูลนิธิพระดาบส... สร้างอาชีพ... พัฒนาผู้ด้อยโอกาส

ในการพัฒนาคนนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับการมองคนไทยว่าจะทำอะไรให้ราษฎรของพระองค์พ้นทุกข์ มีความสุข สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ได้มีพระราชดำริตั้งมูลนิธิอานันทมหิดล เพื่อให้ทุนการศึกษาแก่ผู้ที่ยากจนที่สุดไปศึกษาวิชาการที่ดีที่สุดของโลก ได้แก่ วิชาการแพทย์ และสาขาอื่นๆ ในระยะต่อมา เพื่อกลับมารับใช้ประเทศชาติ ส่วนกลุ่มที่พ้นวัยเรียนแล้ว แต่ไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีสัมมาอาชีพอะไร ทรงรับสั่งว่า น่าจะให้ได้รับการฝึกวิชาชีพสักสาขาหนึ่ง เพื่อจะได้ช่วยตนเองและครอบครัว เมื่อสามารถช่วยครอบครัวได้แล้วก็จะเป็นการช่วยสังคม เด็กกลุ่มนี้ใช้ชีวิตด้วยตนเองด้วยความยากลำบาก อาจจะทำสิ่งที่ไม่ดีไม่งามให้กับสังคม พระองค์จึงมีพระราชดำริที่จะเปลี่ยนชีวิตของคนเหล่านั้นให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นที่มาของโรงเรียนพระดาบส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้โรงเรียนพระดาบสรับนักเรียนรุ่นแรกในปี ๒๕๑๘ จำนวน ๖ คน เพื่อเรียนช่างวิทยุ ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปี ๒๕๑๙ โดย พลตำรวจตรี สุชาติ เผือกสกนธ์ เป็นผู้รับสนองพระราชดำริ ซึ่งขณะนั้น ท่านเป็นอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข เนื่องจากสำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์ ท่านจึงมีความเชี่ยวชาญในงานช่างต่างๆ จึงได้ขอที่ไร่กว่าๆ จากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ บริเวณตรงข้ามหอสมุดแห่งชาติ เทเวศร์ ตั้งโรงเรียนพระดาบสขึ้น

ปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นองค์ประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์รองประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ และ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ เป็นประธานกรรมการ

เหตุใดใช้ชื่อ “พระดาบส”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามโรงเรียนว่า “พระดาบส” โดยทรงเปรียบเทียบกับเรื่องจันทโครพ ที่เข้าไปเรียนรู้กับพระฤๅษีในป่า เข้ามาอยู่มากินเรียนวิชา กับพระดาบส เพราะผูกพันกัน ไม่ใช่สอนเฉพาะวิชาช่าง แต่ให้วิชาความดีด้วย เมื่อออกไปแล้ว จะได้เป็นคนดี วิชาระเบียบวินัย โทษของอบายมุข ถ้าสามารถเรียนจนจบ เรามั่นใจว่าศิษย์พระดาบส จะเป็นคนดี แต่ทุกปีก็จะมีคนปรับตัวไม่ได้ เช่น อดบุหรี่หรือเหล้าไม่ได้ ถูกหักคะแนน ต้องออกไปประมาณปีละ ๕ - ๑๐ คน

โรงเรียนพระดาบสเปิดกว้างสำหรับผู้ด้อยโอกาส ที่มีความตั้งใจจริง

โรงเรียนพระดาบสเปิดให้การศึกษาโดยไม่จำกัดเพศ วัย ศาสนา ถิ่นฐานที่อยู่ หรือวุฒิของผู้ที่จะเข้ามาเป็นศิษย์พระดาบสแต่อย่างใด เพียงอ่านออกเขียนได้ก็เพียงพอ โรงเรียนจะมีการอบรมวิชาชีพควบคู่ไปกับการอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ศิษย์พระดาบสสามารถดำเนินชีวิตในทางที่ชอบที่ควร เป็นผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม มีความประพฤติเรียบร้อยเป็นพลเมืองดี เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์

ให้สังคมและประเทศชาติต่อไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่าต้องไม่สร้างเงื่อนไขในการรับเข้า เพราะถ้าสร้างเงื่อนไขมาก คนจนจะไม่มีสิทธิ์เข้ามาเรียนได้ ทรงรับสั่งว่าไม่ใช่มาเรียนเพราะพ่อแม่ให้มา แต่มาเพราะตนเองต้องการจะเรียน เพราะเป็นผู้ใหญ่มีความรับผิดชอบ ตรงนี้คือเงื่อนไขหลักของเรา ปัจจุบันมีผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนพระดาบส และออกไปประกอบอาชีพต่างๆ แล้วกว่า ๓,๐๐๐ คน

วิธีการเรียนการสอนของโรงเรียนพระดาบส ซึ่งรับสนองมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีเป้าหมายในการฝึกช่างฝีมือ และฝึกให้เป็นคนดี ศิษย์พระดาบสมีจุดเด่น คือ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และมีความสามารถ มีความขยัน และรับผิดชอบต่องาน

เด็กที่มาเรียนมีพื้นฐานความรู้และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เราไม่จำกัดเรื่องความรู้พื้นฐาน เพียงอ่านออกเขียนได้ก็รับมาสอนเสริม เด็กส่วนใหญ่จบมัธยมปีที่ ๓ หรือปีที่ ๖ แต่เนื่องจากความยากจนและเกิดวิกฤตในชีวิตจึงสมัครเข้าเรียน ส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุระหว่าง ๑๘-๓๕ ปี เคยรับอายุเกิน ๓๕ ปี ปรากฏว่าเรียนไม่ไหว ขณะนี้รับปีละ ๑๕๐ คน อยู่ประจำที่โรงเรียน เราเคยรับนักเรียนแบบไป-กลับ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากกินเหล้า สูบบุหรี่ ก็คิดว่าลงทุนให้อยู่ประจำดีกว่า เพื่อสนองตามแนวพระราชดำริ

โครงการหลวงได้คัดเลือกเด็กชาวเขาให้เข้ามาเรียนเป็นประจำ สำเร็จการศึกษาไปหลายรุ่นแล้ว หรือผู้ที่ประสบภัยสึนามิเราก้ไปรับมาเรียน เช่น รายหนึ่ง สามีกับลูกเสียชีวิต เหลือลูกคนเดียว ผากยายไว้ ตอนที่เราไปชวนมาเรียนยังอยู่ในสภาวะที่ไม่สมบูรณ์ ทำใจไม่ได้ ต้องให้จิตแพทย์ช่วยดูแลอยู่ประมาณ ๒ เดือน จึงสามารถปรับตัวได้ และเรียนจบได้งานโรงแรมใกล้ๆ บ้าน และสามารถเลี้ยงดูลูกได้

อีกรายหนึ่งเป็นพี่น้องอยู่จังหวัดลพบุรี เป็นลูกทหารยศนายสิบ พ่อไปปฏิบัติราชการที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วถูกฆ่าตาย เมื่อพ่อซึ่งมีสิทธิอยู่บ้านหลวงเสียชีวิตลง ทำให้ลูกไม่มีที่อยู่ มีนายทหารนำมาฝากเข้าเรียน ซึ่งจบการศึกษาและมีงานทำแล้ว

๑ ปี... กับการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

ขณะนี้โรงเรียนพระดาบส มีการสอน ๘ หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรวิชาชีพช่างไฟฟ้าวิद्यุโทรทัศน หลักสูตรวิชาชีพช่างยนต์ หลักสูตรช่างอิเล็กทรอนิกส์ หลักสูตรวิชาชีพเกษตรพอเพียง หลักสูตรช่างซ่อมบำรุง หลักสูตรเคหะบริหาร หลักสูตรช่างไม้เครื่องเรือน และหลักสูตรช่างเชื่อม

สำหรับช่างยนต์นั้น เรามีโรงฝึกงานดูแลรถยนต์ จักรยานยนต์ เครื่องจักรกลเกษตร ส่วนช่างไฟฟ้านักเรียนจะต้องสามารถแก้ไขระบบไฟฟ้าและเดินสายไฟได้ ช่างคอมพิวเตอร์ สามารถซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ ช่างซ่อมบำรุง ๒ กลุ่มสาขา เด็กที่เรียนจบแล้ว สามารถดูแลซ่อมบำรุง ในหมู่บ้านจัดสรร บริษัทใหญ่ๆ โรงเรียนต่างๆ และหม้อน้ำในบริษัทใหญ่ๆ ส่วนสาขาช่างเชื่อมเริ่มเปิดมาได้ ๒-๓ ปี แล้ว และได้ส่งนักเรียนไปฝึกในบริษัทญี่ปุ่น เมื่อกลับมาได้เป็นครูช่างเชื่อม ปรากฏว่าช่างเชื่อมของเราเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างมาก

นอกจากนี้ ยังมีหลักสูตรใหม่คือช่างไม้เครื่องเรือน ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริว่า ช่างนี้วันวันจะหายาก และเป็นที่ต้องการ ดังนั้นจึงเปิดสอนเพื่อจะได้ถ่ายทอดฝีมือต่อไป ศิษย์ของเรามีความสามารถในด้านช่างอย่างแท้จริง เคยชนะการประกวด และได้งานทำทุกคน

ติวเข้มความรู้เรื่องช่าง... เสริมการพัฒนาจิตใจ

ในช่วง ๑ ปี แบ่งการเรียนออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ คือ ๓ - ๔ เดือนแรก เรียนรู้ช่างพื้นฐานทุกสาขา หมุนเวียนกันไปตามสถานีช่างต่างๆ ให้ได้รับความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งถือว่าตรงนี้เป็นประโยชน์สำหรับชีวิต สมมุติว่าเขาเป็นช่างซ่อมบำรุง ถ้าสุขภาพดีในหมู่บ้านเสีย ต้องซ่อมได้ สามารถเดินสายไฟได้ ซึ่งทำให้นายจ้างพอใจมาก เด็กจะตระหนักได้ว่า วิชาช่างทุกสาขาเชื่อมโยงกัน ซึ่งควรให้ความสำคัญในการผลิตแรงงานสาขาช่างให้มาก เพื่อรองรับการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม ๘ เดือนที่เหลือ จะศึกษาตามสาขาในหลักสูตร โดยระยะที่ ๒ ใน ๖ เดือนแรกจะเรียนทฤษฎีและฝึกปฏิบัติในห้องทดลอง ส่วนระยะที่ ๓ คือ ๒ - ๓ เดือนสุดท้าย จะออกไปเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการฝึกงานที่โรงงาน หรือบริษัทต่างๆ

นอกจากนี้ ในช่วง ๔ เดือนแรก นักเรียนจะได้รับการปรับฐานความรู้ และพัฒนาในด้านจิตใจ โดยได้จัดให้มีการเรียนวิชาศีลธรรม จริยธรรม ในวันศุกร์และวันเสาร์ ส่วนวันอาทิตย์ ฝึกให้เป็นผู้มีจิตอาสา โดยการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น ทำความสะอาดลานวัดใกล้ๆ อาทิวัดราชาธิวาส เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักคืนสู่สังคม ส่วนวันอื่นๆ ก็เรียนหนังสือตามปกติ

หากถามว่าทำไมลูกศิษย์พระดาบสจึงแตกต่างจากศิษย์จากสถาบันอื่น นายจ้งจะให้เหตุผลว่า ศิษย์พระดาบสได้รับการกล่อมเกลาในเรื่องอุปนิสัย ทั้งในเวลาเรียนหนังสือ และขณะรับประทานอาหารร่วมกัน ดาบสอาสาจะสอดใส่เรื่องวินัยและเรื่องพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ เพื่อสร้างจิตสำนึกว่า ความรู้ ประสบการณ์ และหลักปฏิบัติต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มา เนื่องจากพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ เด็กจะต้องรับทราบว่ามีเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะต้องประพฤติตนเป็นคนดี และให้ตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดเวลา เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับพระราชทานประกาศนียบัตรจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีพระเมตตา ซึ่งช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์พระดาบสและครอบครัวเป็นอย่างมาก

จบแล้วพัฒนาสู่ระดับมาตรฐานของประเทศ... พระราชทานทุนเรียนต่อ

หลักสูตรการเรียน ๘ สาขานี้ถือว่าเป็นสาขาที่ประเทศชาติต้องการ โดยเฉพาะในระดับช่างฝีมือ ซึ่งคนไทยมีความสามารถด้านนี้มาก เมื่อเรียนจบหลักสูตรของโรงเรียนพระดาบสแล้ว ได้สนับสนุนให้ไปสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานของกระทรวงแรงงาน เพื่อพัฒนาสู่ระดับมาตรฐานของประเทศ (Thailand Quality Qualification Standard) ซึ่งสอบได้ทุกคน โดยทุกปีได้พยายามส่งเสริมให้นักเรียนประมาณ ๑๕๐ คน ผ่านการทดสอบนี้

ทั้งนี้ นักเรียนของเราที่มาจากครอบครัวยากจน ประมาณร้อยละ ๘๐-๙๐ ได้มีโอกาสเข้าทำงานในบริษัทเอกชน และนักเรียนที่มีความตั้งใจและเรียนดีเป็นพิเศษ ร้อยละ ๓-๔ ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการให้ได้รับพระราชทานทุนการศึกษา เพื่อเรียนต่อ ซึ่งสำเร็จการศึกษาแล้วหลายคน และบางส่วนได้กลับไปช่วยงานทางบ้าน

โครงการลูกพระดาบส และการขยายการเรียนการสอน

ได้มีการจัดตั้ง “โครงการลูกพระดาบส” ขึ้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางด้านเกษตรกรรม พืช การใช้พลังงานทดแทน และอื่นๆ จัดการเรียนการสอนแก่ศิษย์พระดาบส ในหลักสูตรการเกษตรพอเพียงซึ่งมีทั้งเกษตร ปศุสัตว์ ประมงน้ำจืด เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เพาะเห็ด ปลูกผัก ไฮโดรโปนิคส์ (แบบไร้ดิน) หลักสูตรเคหะบริหาร

สำหรับสตรี ซึ่งแยกเป็น ๒ ด้าน คือ การดูแลเด็กเล็กและดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตรนี้เริ่มมาประมาณ ๕ ปีแล้ว ได้ผลดีมาก และหลักสูตรช่างไม้เครื่องเรือน นอกจากนี้ ยังรับประชาชนทั่วไปมาเรียนแบบเข้าไปเย็นกลับ เพื่อฝึกอาชีพเสริม เมื่อจบแล้วจะมีอุปกรณ์ให้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ ได้มีการจัดตั้งโครงการฝึกอาชีพจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวทางโรงเรียนพระดาบส ที่จังหวัดยะลา โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอบต.) เห็นว่าควรจะให้โอกาสเด็กหนุ่มสาวชาวมุสลิม หรือชาวไทย-มุสลิม ได้รับการฝึกอาชีพ เพื่อสร้างงานและรายได้ โดยทางมูลนิธิพระดาบสส่งครูไปช่วยสอน และส่งนักเรียนให้มาทำงานที่กรุงเทพฯ ด้วย สำเร็จการศึกษารุ่นแรกเมื่อปี ๒๕๕๓ จำนวน ๓๙ คน ใน ๒ หลักสูตร คือช่างยนต์และช่างไฟฟ้า และได้งานทำแล้วทุกคน ขณะนี้รับรุ่นที่ ๒ แล้ว

ศิษย์พระดาบสเรียนจบอย่างมีคุณภาพ... เก่งและดี

เมื่อทบทวนถึงค่าใช้จ่ายประมาณ ๖ - ๗ หมื่นบาทต่อคนต่อปี นับว่าไม่แพง เพราะได้เปลี่ยนชีวิตคนให้ดีขึ้นปีละประมาณ ๑๕๐ คน ซึ่งเงินจำนวนนี้เมื่อเข้าทำงานเพียง ๑ ปี ก็นับว่าคุ้มค่าแล้ว ที่เหลืออีก ๒๐-๓๐ ปี ถือเป็นกำไร เราเคยสำรวจอัตราเงินเดือนของเด็กที่สำเร็จออกไปทำงานได้รับเงินเดือนประมาณ ๘,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาทเศษ ซึ่งนับว่าดีมากสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้มาก่อนเลย จึงนับว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มมาก

เราจ้างครูวุฒิปริญญาตรีด้านวิศวกรรมศาสตร์จากต่างประเทศมาสอนหลักสูตรช่างเชื่อมในโรงงาน ขณะที่ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานวุฒิในระดับนั้น ดังนั้นจึงควรประสานเชื่อมโยงกับโรงงานต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาที่สำเร็จหลักสูตรแล้วได้ทำงาน นอกจากนี้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านช่างไม้เครื่องเรือน ยังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างมากด้วย ซึ่งทำให้เราต้องให้ความสำคัญกับการผลิตแรงงานสายช่าง

อย่างมีคุณภาพ มีสมรรถนะความสามารถ และมีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการฝึกฝนควบคู่กันไปด้วย

โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ส่งนายตำรวจมาช่วยในเรื่องการฝึกวินัย และการปรับปรุงอุปนิสัยให้มีความอดทน อดกลั้น ซึ่งส่งผลดีต่อการฝึกงาน เมื่อคราวส่งไปฝึกที่โรงงานในประเทศญี่ปุ่น จึงได้รับความชื่นชมมาก เนื่องจากญี่ปุ่นให้ความสำคัญในเรื่องระเบียบวินัย และเมื่อรวมในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เข้าด้วยแล้ว ทำให้ได้ผลผลิตที่สูงและมีคุณภาพมากขึ้นเพราะสามารถทำงานอย่างมีความสุข

ดาบสอาสา... เครือข่ายการเรียนรู้การสอน

ระบบครูอาสา มี ๒ รูปแบบ คือ แบบที่ ๑ การสร้างเครือข่ายพันธมิตรช่วยตั้งแต่ต้น เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระมงกุฎเกล้าพระนครเหนือ ช่วยดูแลอุปกรณ์การเรียนการสอน ส่งอาจารย์มาช่วยเป็นประธานหลักสูตร หรือสอนด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ ส่งอาจารย์และเครื่องมือมาช่วย และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตเทเวศร์ ส่งอาจารย์มาช่วยสอน เป็นต้น

อีกประเภทหนึ่ง คือ ผู้ที่ทำงานอยู่ตามกระทรวง ทบวง กรม หรือทำงานตามบริษัทห้างร้านหรือครู อาจารย์ที่เกษียณอายุแล้ว สมัครมาเป็นพระดาบสอาสา ผู้อำนวยการโรงเรียนช่วยกันคัดเลือกว่าใครจะเข้ามาสอนวิชาอะไรบ้าง นอกจากวิชาชีพ ยังมีวิชาพัฒนาทักษะชีวิต วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันของชาติ ศีลธรรม พุทธธรรม โดยใช้หลักสูตรนักธรรมตรี

งบประมาณจากทรัพย์สินส่วนพระองค์ และผู้มีจิตศรัทธา

ปัจจุบันมูลนิธิพระดาบส ต้องใช้งบประมาณในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือจำนวนมากต่อผู้ที่เข้ามาเรียนในโครงการมูลนิธิพระดาบสแต่ละราย ซึ่งในแต่ละปีมูลนิธิพระดาบสสามารถรับศิษย์พระดาบสได้ประมาณ ๑๕๐ คน ต่อปี งบประมาณที่ใช้จ่ายนั้นส่วนใหญ่ได้รับมาจากทรัพย์สินส่วนพระองค์เป็นหลัก และอีกส่วนหนึ่งมาจากผู้มีจิตศรัทธา ห้างร้านต่างๆ ช่วยเหลือสงเคราะห์

ทั้งเครื่องมืออุปกรณ์และครุฝึก ส่วนค่าใช้จ่ายประจำได้รับบริจาคเป็นเงินสด รวมทั้งได้รับบริจาคเพื่อก่อสร้างอาคารเรียน เช่น เมื่อเร็วๆ นี้ คุณชุมพล พรประภา และครอบครัว ได้สร้างอาคารเรียนให้ ๑ หลัง บริษัทตะวันออก ฮอลดีเมอ์ ในกลุ่มวิฑูรย์และปรกรณ์ สร้างอาคารให้ ๑ หลัง เป็นอาคารเรียนของเด็กผู้หญิง พร้อมโรงอาหารและหอพักด้วย

ทั้งนี้ มูลนิธิฯ จะต้องบริหารการใช้จ่ายให้เพียงพอ เพราะต้องดูแลค่าใช้จ่ายให้ผู้ที่เข้ามาเรียนตั้งแต่ต้นจนจบ

โรงเรียนพระดาบส... ต้นแบบการพัฒนาคนและสังคม

ควรมีการขยายผลการเรียนการสอนในแนวทางของโรงเรียนพระดาบส อาจดำเนินการโดยภาครัฐหรือภาคเอกชน เพื่อฝึกช่างฝีมือต่างๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการ บริษัทใหญ่ๆ ที่มีการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) อาจพิจารณาเปิดโรงเรียนลักษณะดังกล่าวในถิ่นทุรกันดาร เพื่อผลิตบุคลากรด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม โดยสร้างเครือข่ายกับครูผู้ฝึก ซึ่งทำได้ไม่ยากในการออกแบบระบบโรงเรียนในแนวทางของโรงเรียนพระดาบสในพื้นที่ต่างๆ เพื่อพัฒนาคนให้มีอาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอย่างมั่นคง เป็นการคืนกำไรให้กับสังคม

ทรงมองประชาชนเสมือนลูกหลาน...

ทรงให้ความรัก ความหวังโย และความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมองประชาชนทุกคนเสมือนลูกหลาน พระองค์ทรงให้ความรัก ความหวังโย ทรงให้ความสำคัญกับลูกทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในเมือง หรือบนดอย ไม่ว่าจะยากดีมีจน ไม่ว่าจะฉลาดมากหรือน้อย ไม่ว่าจะมีโอกาสมากโอกาสน้อย ทำให้พระองค์มีพระราชดำริว่าจะทำอย่างไรให้ลูกแต่ละคนสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้สูงสุด พึ่งตนเองได้ ผู้ที่มีพื้นฐานที่ดีมากอยู่แล้วก็ขอให้ต่อยอด

ขึ้นไปอีก เพื่อกลับมาช่วยคนอื่นช่วยสังคม เช่น ลูกศิษย์คนหนึ่งเป็นเจ้าของโรงงาน ๔ โรงงาน ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และสำนักอยู่เสมอว่าที่ได้รับโอกาสชีวิตอย่างนี้ เพราะว่าโรงเรียนพระดาบสมอบให้ จึงได้ตั้งแหล่งเรียนรู้คล้ายๆ โรงเรียนพระดาบสขึ้นในพื้นที่

ด้วยพระอัจฉริยภาพและสายพระเนตรอันยาวไกล พระองค์ทรงทราบว่า จะช่วยประชาชนแต่ละกลุ่มและแต่ละพื้นที่อย่างไร ทรงตั้งพระราชหฤทัยให้ลูกทุกคนสามารถช่วยตนเอง ครอบครัวย และช่วยสังคมได้ นับเป็นบุญของคนไทยที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแนวพระราชดำริโครงการต่างๆ มากมาย เพื่อให้ลูกแต่ละคนได้รับการพัฒนาสูงสุด และพระองค์ทรงหวังว่า ลูกบางคนเมื่อช่วยตนเองได้แล้วจะสามารถช่วยผู้อื่นต่อไป ซึ่งตรงนี้จะทำให้ประชาชนของพระองค์มีความรู้รัก สามัคคี

๓. แนวพระราชดำริด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า การให้หรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก จะช่วยทำให้โลกนี้มีความสงบร่มเย็น และช่วยให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยความสุข โดยทรงมีหลักการในการพระราชทานความช่วยเหลือว่า **“ให้ เพื่อให้ช่วยตนเองได้”** ดังนั้นพระองค์จึงทรงมุ่งมั่นส่งเสริมฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรให้ **“พออยู่พอกิน”** และสามารถพึ่งตนเองได้

ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีความมั่นคงในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง และมีความมั่นคงในที่สุด

นอกจากนี้ หากราษฎรประสบความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ พระองค์จะพระราชทานความช่วยเหลือในทันทีทันใด จนอาจกล่าวได้ว่า เมื่อเกิดความทุกข์แก่ราษฎรขึ้น ณ ที่ใด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงประทับอยู่ ณ ที่นั้น หรือหากเสด็จฯ ไปช่วยเหลือด้วยพระองค์เองไม่ได้ จะทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการบริพารที่ทรงไว้วางพระทัยเดินทางไปให้ความช่วยเหลืออย่างทันการณ์ โดยมีรับสั่งว่า **“ไปให้ไว ไปให้ถึง ไปให้เร็ว”**

สำหรับพระราชดำริด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการ อาทิ

๓.๑ โรงงานแขนขาเทียมพระราชทาน โดยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งขึ้น เพื่อให้บริการอวัยวะแขนขาเทียมสำหรับทหารพิการ ทั้งนี้ ในระหว่างฝึกหัดการใช้อวัยวะแขนขาเทียม และฟื้นฟูสมรรถภาพ จะได้พิจารณาคำขอและความต้องการของผู้ป่วย เพื่อฝึกอาชีพต่อไป โดยได้มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพให้แก่ทหารผ่านศึกพิการภายในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าด้วย

๓.๒ งานคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรเจ็บป่วยที่ยากจนซึ่งทรงพบในระหว่างเสด็จฯ ทรงเยี่ยมราษฎรทั่วประเทศ รวมถึงผู้ที่หน่วยแพทย์พระราชทาน หน่วยแพทย์ที่ตามเสด็จฯ แพทย์หลวงหรือผู้แทนพระองค์พบ หรือผู้ที่มีหนังสือมาขอพระราชทานการรักษาทั่วไปให้ความช่วยเหลือจัดส่งคนไข้เข้าโรงพยาบาล และติดตามผลระยะยาวไปจนกว่าจะสิ้นสุดการรักษา

๓.๓ มูลนิธิสายใจไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมูลนิธิสายใจไทยเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๑๘ เพื่อช่วยเหลือทหารที่บาดเจ็บหรือพิการจากการปฏิบัติราชการสนามทั่วประเทศ เยี่ยมเยียนให้กำลังใจในระหว่างการรักษา ช่วยติดตามทวงถามสิทธิราชการให้แก่ผู้ที่ได้รับสิทธิล่าช้า สอบถามทุกข์สุข ให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพหรือการศึกษาแก่ทหารพิการและครอบครัว มอบเงินช่วยเหลือแก่ครอบครัวผู้เสียชีวิต และสำหรับผู้บาดเจ็บทุพพลภาพให้รับเป็นรายเดือนตลอดชีพ

๓.๔ งานฎีการ้องทุกข์ ในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเพื่อทรงเยี่ยมเยียนราษฎรตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ มีผู้ได้รับความเดือดร้อนจำนวนมากเฝ้าคอยรับเสด็จฯ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาอยู่เสมอ จนถึงปัจจุบันยังคงมีราษฎรจำนวนมากทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาผ่านสำนักราชเลขาธิการ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประสานหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบข้อมูล หากพบว่าราษฎรนั้นได้รับความเดือดร้อน ก็จะทำให้ความช่วยเหลือคลี่คลายปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อนต่อไป

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักราชเลขาธิการจัดทำ “โครงการพระราชทานความช่วยเหลือ” เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรที่ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาเพิ่มเติมจากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ซึ่งหากพบว่าราษฎรรายใดยังมีความเดือดร้อนอยู่ จะส่งให้คณะกรรมการโครงการฯ พิจารณาให้ความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนตามหลักเกณฑ์ อันเป็นการพระราชทานความช่วยเหลือโดยตรง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนในที่สุด นอกจากนี้ หากพบว่าราษฎร

กลุ่มใดได้รับความเดือดร้อน ขาดแคลนปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ แม้ว่าจะมิได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา โครงการฯ จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตามความเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานความช่วยเหลือต่อราษฎรที่ทูลเกล้าฯ ถวายฎีการ้องทุกข์ในเรื่องต่างๆ ทรงหาทางให้ราษฎรที่ได้รับการช่วยเหลือ

เหล่านี้รู้จักช่วยเหลือตนเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไปด้วย

การที่มีราษฎรจำนวนมากทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา แสดงถึงความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และตระหนักในน้ำพระทัยที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตา ที่พระราชทานความช่วยเหลือต่อราษฎรของพระองค์ ประดุจบิดาที่ดูแลบุตรด้วยความรักและเมตตาอย่างสม่ำเสมอตลอดมา โดยไม่เคยทรงเลือกว่าเขาเหล่านั้นจะเป็นใคร ทั้งยังแสดงถึงความไม่มีช่องว่างระหว่าง “พระเจ้าแผ่นดิน” กับ “ราษฎร” ซึ่งไม่มีแผ่นดินใดในโลกนี้เสมอเหมือน

๓.๕ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งขึ้น สืบเนื่องจากมหาวาตภัยพายุโซนร้อน “แฮเรียต” ที่แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อปี ๒๕๐๕ มีผู้เสียชีวิตประมาณ ๑,๐๐๐ คน และทำความเสียหายแก่ภาคใต้ถึง ๑๒ จังหวัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นห่วงผู้ประสบภัย และทรงติดต่อขอเครื่องบินจากกองทัพอากาศให้กรมประชาสัมพันธ์เดินทางไปช่วยเหลือประชาชนโดยด่วน รวมทั้งทรงพระกรุณา

โปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทยุ อส. พระราชวังดุสิต ประกาศเชิญชวนให้ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์และสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทรงรับและพระราชทานสิ่งของด้วยพระองค์เองเป็นเวลาเดือนเศษ นับเป็นการใช้สื่อวิทยุในกิจการลักษณะนี้เป็นครั้งแรก ทั้งนี้มีผู้บริจาคทรัพย์ถึง ๑๑ ล้านบาท และสิ่งของมูลค่าประมาณ ๕ ล้านบาท ทรงให้จัดและขนส่งสิ่งของไปบรรเทาภัยแก่ประชาชนตลอดเวลา และจัดซ่อมแซมบ้านและที่พักให้ผู้ประสบภัย รวมทั้งเครื่องมือประกอบอาชีพ หลังจากการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยเฉพาะหน้าแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินบริจาคส่วนที่เหลือจำนวน ๓ ล้านบาท ให้เป็นทุนประเดิมก่อตั้ง “มูลนิธิราชประชานุเคราะห์” โดยทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ราษฎรที่ประสบสาธารณภัย

ทั่วประเทศ และให้การสงเคราะห์ด้านการศึกษา แก่ลูกหลานผู้ประสบภัย โดยพระราชทานทุน การศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมในโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ฯ และเด็กกำพร้าหรืออนาถา ที่ครอบครัวประสบสาธารณภัยทั่วประเทศ จนจบ ชั้นสูงสุด รวมทั้งการบูรณะซ่อมแซมและปรับปรุง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ฯ ตามความเหมาะสม ซึ่งขณะนี้มีอยู่ทั่วประเทศรวม ๔๔ แห่ง ดำเนินการ

ให้มีการป้องกันสาธารณภัยทั่วประเทศ ตลอดจนให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อนประการอื่น ซึ่งคณะกรรมการบริหารมูลนิธิฯ พิจารณาเห็นสมควร และได้รับความเห็นชอบจากมูลนิธิฯ

นอกจากนี้ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้กระทรวงศึกษาธิการ สร้างโรงเรียน ประชาบาลที่ถูกพายุพัดพัง รวม ๑๒ โรงเรียน ใน ๖ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งภายหลัง พระราชทานชื่อว่า “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕ ถึง ๑๒” ตามลำดับ

ในโอกาสนี้ นายกองเอก ดร.ดิสร วชิโรทัย รองเลขาธิการพระราชวัง ประธานกรรมการ บริหารมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้อำนวยการกองงานส่วนพระองค์ ได้ให้เกียรติสำนักงานฯ โดยให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการน้อมนำแนวพระราชดำริการจัดตั้งมูลนิธิฯ ไปปฏิบัติ บทบาทและการดำเนินงานของมูลนิธิฯ ตลอดจนได้กรุณาให้คณะทำงานจัดทำหนังสือฯ ร่วมคณะในการเดินทางไปช่วยเหลือและแจกถุงยังชีพพระราชทานแก่ผู้ประสบอุทกภัย ครั้งใหญ่ ณ จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยมีรายละเอียดดังนี้

บทสัมภาษณ์ นายกองเอก ดร.ดิสรณ์ วัชรโรทัย
รองเลขาธิการพระราชวัง
ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้อำนวยการกองงานส่วนพระองค์

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ บุรุษไพบรณีย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นเหมือน “ไพบรณีย์” มีหน้าที่นำพาน้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตา พระมหากรุณาธิคุณ และความห่วงใยประชาชน ไปพระราชทานแก่ผู้ประสบสาธารณภัยทั่วประเทศ เช่น น้ำท่วม พายุ ดินถล่ม ไฟไหม้ อากาศหนาวจัด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิฯ จัดหน่วยสงเคราะห์เคลื่อนที่นำสิ่งของพระราชทาน อาทิ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น และเป็นประโยชน์กับประชาชนผู้ประสบภัยแต่ละประเภท ออกไปร่วมปฏิบัติงาน

กับส่วนราชการต่างๆ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ประชาชนที่จะฟื้นฟูการประกอบอาชีพให้กลับคืนเช่นเดิม หรือดีกว่าเดิม รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในระยะยาว โดยการพิจารณาสงเคราะห์แก่เด็กที่ประสบสาธารณภัยให้ได้รับทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ด้วย

เวลาไปพบประชาชนผมจะบอกอยู่ตลอดเวลาว่า เราไม่ใช่ผู้แทนพระองค์ แต่เป็น “บุรุษไปรษณีย์” คือ เรานำความห่วงใยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปสู่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เป็นหน้าที่ของบุรุษไปรษณีย์ที่มีเจ้านายพระนามว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

พระบรมราโชบาย “ไปช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากโดยฉับพลัน ไปให้ความอบอุ่น”

มูลนิธิฯ จึงโชคดีที่ได้มีโอกาสทำหน้าที่นี้ โดยยึดมั่นในพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากว่า “ต้องไปโดยฉับพลันและรวดเร็วที่สุด ไปให้ความอบอุ่น ทำให้ผู้ประสบภัยได้รับการช่วยเหลือ และมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานต่อไป”

เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่าผู้ประสบภัยเหมือนคนที่กำลังจะจมน้ำ เขาย่อมตะเกียกตะกายไขว่คว้าหาอะไรยึดเหนี่ยว เพื่อเอาชีวิตรอด มูลนิธิฯ ก็เปรียบเสมือน “พระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ที่ยื่นเข้าไปช่วยเหลือราษฎร ให้ได้คว้าพระหัตถ์ของพระเจ้าแผ่นดินเป็นอันดับแรก เพื่อให้พ้นจากภัยนั้น

“พระหัตถ์ของพระเจ้าแผ่นดิน” ซึ่งคือมูลนิธิฯ เป็นสิ่งแรกที่ดึงคนขึ้นจากน้ำ และพระหัตถ์เดียวกันนี้จะส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเยียวยา ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๖ ความตอนหนึ่งว่า

“...ให้ไปให้ความอบอุ่น ไปช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากโดยฉับพลัน ทำให้ผู้ประสบภัยได้รับการช่วยเหลือ มีกำลังใจจะปฏิบัติงานต่อไป... การช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้น จะต้องช่วยในระยะสั้น หมายความว่า เป็นเวลาที่ฉุกเฉินต้องช่วยโดยเร็ว และต่อไปก็จะต้องช่วยให้ต่อเนื่อง... ส่วนเรื่องการช่วยเหลือในระยะยาวก็มีความจำเป็นเหมือนกัน... เป็นผลว่าเขาได้รับการดูแลเหลียวแล มาจนกระทั่งได้รับการศึกษา ที่สามารถทำมาหากินได้โดยสุจริตและโดยมีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ...”

ดังนั้น ทุกครั้งเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใดในประเทศไทยก็ตาม เป็นภาพคุ้นตาที่จะเห็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ตลอดจนอาสาสมัครเข้าไปมอบถุงยังชีพพระราชทาน และให้ความช่วยเหลือประชาชนเป็นหน่วยงานแรกๆ ซึ่งสะท้อนถึงการยึดมั่นในพระบรมราโชบายของพระองค์ และการส่งสรรพกำลังไปสู่ความช่วยเหลือที่ยิ่งใหญ่ขึ้น ผ่านความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อให้งานสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานกรรมการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์

ประจำจังหวัดนั้นๆ โดยมูลนิธิ สนับสนุนเงินปีละ ๕ แสนบาท ยามมีสาธารณภัยจะได้ดูแลช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว

ถุยังชีพพระราชทาน... น้ำพระทัยและความเอื้ออาทรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แม้ว่ามูลค่าของใน “ถุยังชีพพระราชทาน” ที่ผู้ประสบภัยได้รับไปจะเพียงแค่ว่าประทังชีวิต แต่สิ่งที่เขาเหล่านั้นได้รับคือ **ความปรารถนาดี** ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความเอื้ออาทรและพระราชทานกำลังใจแก่ผู้ประสบภัย จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงที่ครั้งหนึ่งในชีวิต ขณะที่ประสบภัยและได้รับความเดือดร้อน จะได้รับถุยังชีพพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในเบื้องต้น จากความห่วงใยและน้ำพระทัยของพระองค์ที่ทรงไม่ทอดทิ้งประชาชน **เวลาคนหมดหนทาง พอเขาได้อะไรมาค้าขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นน้ำพระทัยของพระเจ้าแผ่นดิน ก็จะมีแรงมาสู้ต่อไป**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นมากกว่าพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจและที่ยึดเหนี่ยวของทุกคน ผมจะบอกกับราษฎรว่า มูลค่าสิ่งของนั้นน้อยนิด แต่น้ำพระทัยเปี่ยมล้นไปด้วยพระเมตตาที่พระราชทานให้กับพวกเรา

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของมูลนิธิฯ

สำหรับการเลือกที่จะซื้ออะไรมาใส่ถุยังชีพนั้น เราพิจารณาอย่างถ่วงถี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ประสบภัยมากที่สุด โดยเน้นของที่สามารภบริโภคได้ทันทีและเก็บได้นานพอสมควร สำหรับขั้นตอนการแจกสิ่งของพระราชทาน ผมได้กราบบังคมทูลอย่างชัดเจนถึงวิธีการแจกของว่าเหตุใดจึงไม่จัดสิ่งของใส่ถุไปตั้งแต่แรก จะเห็นว่าเวลาที่มูลนิธิฯ ไปแจกถุยังชีพพระราชทาน จะวางสิ่งของต่างๆ ที่จะแจกไว้เป็นจุดๆ เพื่อให้ทุกคนได้เห็นและทราบว่าจะนำไปแจกนั้นมีทั้งหมดก็อย่าง แต่ละอย่างที่ให้ไปนั้นมีจำนวนเท่าไร และซื้อมาจากไหน ซึ่งสำคัญมาก หากของไม่มีคุณภาพก็สามารถนำไปขอเปลี่ยนกับร้านค้าที่มูลนิธิฯ ซื้อมาได้ โดยทุกคนจะถือถุพระราชทานเดินผ่านเพื่อรับของในแต่ละจุด เหมือนการตักบาตร ฉะนั้นทุกคนจะได้รับสิ่งของที่มีคุณภาพเหมือนกัน ในเวลาเดียวกัน รวมทั้งเป็นการลดการใช้กำลัง และค่าใช้จ่ายในการจัดของลงถุ ตลอดจนป้องกันการเสียหายได้ด้วย

ส่วนการประสานให้ผู้ประสบภัยมารวมตัวและรับของในจุดเดียว แทนที่มูลนิธิจะเดินทางเข้าไปแจกของถึงตัวประชาชนที่พัก ช่วยให้สามารถแจกถุงยังชีพพระราชทานได้มากถึง ๖,๐๐๐ ชุดต่อวัน รวมถึงใช้วิธีการให้ผู้รับของแจกช่วยเก็บเก้าอี้และขยะ เพื่อลดภาระของเจ้าหน้าที่ ซึ่งนับเป็นการบริหารจัดการที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และช่วยสร้างวินัยให้เกิดแก่ประชาชนด้วย

ด้านการกำหนดพื้นที่ให้ความช่วยเหลือ จะเข้าไปแจกในส่วนที่เดือดร้อนที่สุด โดยใช้กลไกของทางรัฐบาลในจังหวัดคือผู้ว่าราชการจังหวัดทำงานร่วมกับฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ใกล้ชิดข้อมูลช่วยคัดเลือกให้ และเวลาที่มูลนิธิ ลงพื้นที่จะมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เข้ามาร่วมดำเนินการด้วย ซึ่งจะช่วยให้การแจกของของหน่วยงานต่าง ๆ ไปถึงผู้ที่เดือดร้อนจริง และมีการกระจายอย่างทั่วถึง และนี่คือเหตุผลที่มูลนิธิฯ เข้าถึงพื้นที่เร็วที่สุด

ให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างบูรณาการ

อย่างไรก็ตาม มูลนิธิฯ ไม่สามารถทำงานทุกอย่างเพียงลำพังได้ รัฐบาลยังคงต้องเป็นเสาหลักในการที่จะเข้ามาช่วยเหลือ มูลนิธิฯ เพียงแต่ช่วยดึงเขาขึ้นมาก่อน หน้าที่ต่อไปคือ ไปตามหมอหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มาช่วยเหลือเขา เพราะเราคงไม่สามารถทำทุกอย่างเพียงลำพัง เราไปถึงที่เกิดเหตุก่อน เพื่อให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย คำว่า เบื้องต้น คือ น้ำท่วม

ไม่มีอาหารกิน ก็ส่งเครื่องบริโภค ข้าวปลาอาหาร น้ำดื่ม ฯลฯ ไปให้ ไฟไหม้ บ้านพัง ก็ส่งเครื่องอุปโภค เช่น หม้อ กระทะ อุปกรณ์ต่างๆ หรือผู้ประสบภัยหนาว ก็จะได้รับพระราชทานผ้าห่ม เป็นต้น เราทำหน้าที่อุ้มชูเขาขึ้นมา แล้วส่งต่อผ่านให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนให้การช่วยเหลือต่อไป

ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้รับสั่งแก่เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครที่มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ความตอนหนึ่งว่า

“...เมื่อผู้ใดประสบภัยธรรมชาติแล้วย่อมมีความเดือดร้อนมาก เพราะไม่ทราบล่วงหน้าว่าภัยธรรมชาติจะมาเมื่อไหร่ ใครจะโดนมากน้อยแค่ไหนก็ไม่ทราบ ฉะนั้นเมื่อถูกภัยธรรมชาติแล้ว จึงทำให้จิตใจมีความทุกข์มาก และการที่มูลนิธิราชประชานุเคราะห์

ได้ปฏิบัติภารกิจ ก็ได้บรรเทาความเดือดร้อนนั้นได้เป็นอย่างดี เพราะว่าเมื่อเดือดร้อน ได้มีผู้ไปช่วยเหลือโดยเร็ว ก็ทำให้จิตใจนั้นเบิกบานขึ้นได้ ในภารกิจก็ต้องอาศัยกำลังคน ที่จะไปปฏิบัติภารกิจ และกำลังทรัพย์ที่จะนำสิ่งของไปบริจาค ท่านทั้งหลายที่บริจาคเงิน จึงเป็นผู้ที่ช่วยเหลือกิจการนี้และนับได้ว่าได้บุญมากที่ได้ส่งเคราะห์ผู้ที่ถูกทุกข์ได้ยาก โดยฉับพลัน...”

ด้วยเหตุนี้ บทบาทการทำงานของมูลนิธิฯ ไม่เพียงแค่ส่งมอบบุญยังชีพพระราชทาน แต่รวมถึง การประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ ให้เข้าช่วยเหลือประชาชนได้อย่างทันท่วงที คือช่วย “เติมเต็ม ในสิ่งที่ขาด” ซึ่งเป็นภาระหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของมูลนิธิฯ ที่จะต้องทำงานร่วมกับหน่วยงาน ต่างๆ ได้ ด้วยมีเป้าหมายเดียวกันคือ ช่วยเหลือประชาชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้พ้นจาก ความทุกข์ที่เขาประสบ

เพราะมูลนิธิฯ ไม่ใช่มีเพียงพระราชา แต่โดยความหมายคือ พระราชาและประชาชน อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน อันเป็นการแสดงน้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “เวลาทำงานควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย” ปัจจุบันนี้ จึงมีหน่วยงานราชการ องค์กรสาธารณกุศล เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยไม่ต้องแข่งกันทำ แต่เป็นการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจจาก ทุกๆ คน ทุกๆ ฝ่าย

ไม่ควรให้ปลาแก่ผู้ยากไร้ แต่ควรให้เบ็ด เพื่อให้เขายังชีพต่อไปได้

นอกจากการเข้าช่วยเหลือได้รวดเร็วและ ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้เยียวยาต่อไปได้แล้ว สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือ แนวทางช่วยเหลือระยะยาว แก่ผู้ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กกำพร้า ที่สูญเสียผู้ปกครองจากภัยพิบัติ ก็จะช่วยผู้อุปการะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ ให้เด็กเหล่านี้ได้เรียนหนังสือตามกำลังความสามารถ เด็กคนไหนถนัดทางวิชาชีพก็ส่งเสริมในทางวิชาชีพ คนไหนขยันขันแข็งก็ส่งเสริมให้เรียนถึงขั้นอุดมศึกษา เพื่อจะได้ช่วยตนเองและเป็นกำลังรับใช้ประเทศชาติต่อไป โดยมูลนิธิฯ ให้ทุนการศึกษาต่อเนื่องระยะยาว เพื่อแบ่งเบาภาระงบประมาณของทางราชการ โดยพระองค์รับสั่งว่า

“เราไม่ควรให้ปลาแก่ผู้ยากไร้ เราควรให้เบ็ด เพื่อให้เขายังชีพต่อไปได้ในอนาคต”

การให้การศึกษาก็เป็นหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของมูลนิธิฯ ที่จะช่วยให้ลูกหลานของผู้ประสบภัย ได้เล่าเรียนจนถึงวุฒิการศึกษาที่สูงสุดตามที่เด็กประสงค์จะเรียน เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ และเป็น พลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

ขยายขอบเขตทุนพระราชทานการศึกษา

นอกจากนี้ในระยะเริ่มแรกกรรมการเป็นห่วงเรื่องจะต้องใช้เงินจำนวนมาก แล้วเด็กจะเรียนต่อไปไม่ได้ หากมูลนิธิ มีปัญหาเรื่องการเงิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รับสั่งว่า จะทรงช่วย โดยให้กรรมการมูลนิธิฯ กราบบังคมทูลขอไป

ต่อมาเมื่อมูลนิธิฯ เติบโตมั่นคงขึ้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขยาย “ทุนพระราชทานการศึกษา” แก่นักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทุกแห่ง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นบุตรผู้ประสพภัยเท่านั้น โดยขยายโอกาสถึงเด็กยากจนมากเป็นพิเศษ มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ถูกทอดทิ้งและกำพร้า ถูกทำร้ายอย่างทารุณ ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ เด็กในชนกลุ่มน้อย เร่ร่อน ถูกบังคับให้ขายแรงงานอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ และเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดังนั้น จึงมีเด็กในความอุปถัมภ์ของมูลนิธิฯ เรียนจบออกไปทำงานรับใช้ชาติบ้านเมืองเป็นจำนวนมาก

ทุนดำเนินการของมูลนิธิฯ

การดำเนินงานของมูลนิธิฯ ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจาก ๕ ส่วนด้วยกัน **หนึ่ง** ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ **สอง** เงินอุดหนุนจากรัฐบาล **สาม** เงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา โดยผู้ที่บริจาคเงินเกินหนึ่งพันบาททางมูลนิธิฯ จะนำเงินไปฝากธนาคารหรือซื้อพันธบัตร ภายใต้ชื่อโครงการ “สมุดออมเงินเพื่อผลบุญที่ออกเงยไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด” **สี่** ทรัพย์สินซึ่งมีผู้ยกให้ และ **ห้า** จากดอกผลที่เกิดจากทรัพย์สินอันเป็นทุนของมูลนิธิฯ

ผลการดำเนินงานสำคัญ

นับเป็นเวลา ๔๘ ปี ที่ไปรษณีย์แห่งนี้ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ประสพสาธารณภัยต่างๆ โดยให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ด้านอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ซ่อมแซมที่พักอาศัย สร้างที่พักชั่วคราว รวมทั้งรับสงเคราะห์บุตรหลานของผู้ประสพภัยที่กำพร้าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่เสียชีวิต

ด้านการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมูลนิธิฯ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๐๖ - กันยายน ๒๕๕๔ ได้ให้ความช่วยเหลือรวม ๒,๔๖๕,๘๒๒ ครอบครัว มีจำนวน ๙,๖๖๖,๔๒๗ คน คิดเป็นมูลค่าสิ่งของพระราชทาน ๖๖๒.๕ ล้านบาท ประกอบด้วย อุทกภัย ๔๖๑.๔ ล้านบาท ภัยหนาว ๑๐๘.๐ ล้านบาท อัคคีภัย ๓๖.๘ ล้านบาท วาตภัย ๒๐.๓ ล้านบาท และภัยอื่นๆ ๓๖.๐ ล้านบาท

สำหรับการมอบทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ต่อเนื่องแก่นักเรียนกำพร้าที่ครอบครัวประสบสาธารณภัยต่างๆ โดยได้มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดี ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ซึ่งมีอยู่ ๔๔ แห่งทั่วประเทศ ตลอดจนให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อนตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนตามความถนัดของแต่ละคนจนจบการศึกษาชั้นสูงสุดเท่าที่จะเรียนได้ ตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ จนถึงปัจจุบัน รวม ๑,๗๑๖ คน โดยสำเร็จการศึกษาระดับต่างๆ แล้ว ๑,๒๐๖ คน และกำลังศึกษาอยู่ ๕๑๐ คน

“เครือข่ายสังคม” ภาพลักษณ์ใหม่และแนวทางการบริหารของมูลนิธิฯ

แนวความคิดหลักการบริหารของผมคือ พบกันเมื่อเกิดภัย เวลาที่ทัศนียภาพสวยงาม อากาศเย็นสบาย ผมไม่เคยได้ไปเที่ยวเลย ถ้าอากาศหนาวจัดผมจะไปแจกผ้าห่ม ภัยแล้งก็ไปทำฝนหลวง น้ำท่วมก็ไปแจกถุงยังชีพ มูลนิธิฯ จะเข้าไปถึงก่อน ต่อมาหน่วยงานราชการก็จะตามเข้ามาบูรณาการต่อไป จากนั้นเราจะกลับเข้าไปอีกรอบไปดูแลสงเคราะห์ว่าเรามีความเป็นอยู่อย่างไร พร้อมทั้งให้ทุนการศึกษาแก่เด็กกำพร้าที่สูญเสียผู้ปกครองจากภัยพิบัติ สร้างโรงเรียน หรือสถานที่สาธารณประโยชน์ที่ทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งย่น

ปัจจุบันผมได้ใช้แนวการบริหารแบบใหม่ ซึ่งเห็นได้จากการปรากฏตัวของมูลนิธิฯ ในโลกของเครือข่ายสังคม (Social Network) ที่นิยมในปัจจุบันคือ facebook ที่วิวดาวเทียม สื่อสิ่งพิมพ์ และได้ร่วมทำกิจกรรมกับหน่วยงานที่หลากหลาย ตลอดจนร่วมจัดทำภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๗ เรื่อง เพื่อให้

ประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ได้รับรู้ถึงพระราชกรณียกิจอันแสดงถึงพระวิริยะอุตสาหะ พระมหากรุณาธิคุณ และความเสียสละของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีต่อปวงชนชาวไทย เด็กรุ่นใหม่รู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่ง แต่ไม่ซาบซึ้งว่าการใช้ชีวิตอย่างสุขสบายในทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงงานไว้อย่างเหน็ดเหนื่อยและตรากตรำ โดยมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือภาคเอกชนเข้ามาร่วม จึงทำให้เกิดประโยชน์สุข

การเปิด facebook ของมูลนิธิฯ เป็นประโยชน์อย่างมาก มีผู้ที่จิตอาสาเข้ามาเป็นเครือข่ายจำนวนมาก เช่นขณะนี้ประชาชนประสบปัญหาอุทกภัย ในบางพื้นที่จำเป็นต้องจัดถุงยังชีพไปจากสำนักงาน ต้องบรรจุถุงยังชีพครั้งละ ๒ หมื่นถุง เราใช้วิธีแจ้งทาง facebook ปรากฏว่าผู้มีจิตอาสาเข้ามาช่วยเป็นจำนวนมาก

โชคดีที่เกิดมาเป็นคนไทย และโชคดีที่คนไทยมีในหลวง

เราโชคดีมากที่เกิดมาเป็นคนไทย เนื่องจากคนไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยและคอยดูแลสอดส่องทุกข์สุขของประชาชนเสมอมา ผมบอกได้เลยว่าไม่มีประชาชนประเทศไหนโชคดีเท่ากับประเทศไทย ไม่ว่าจะเกิดภัยธรรมชาติ สาธารณภัย หรืออะไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราไม่เคยทอดทิ้งประชาชนที่พระองค์ทรงรักเลยแม้แต่ครั้งเดียว พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ไม่เคยเอาเปรียบประชาชน ทรงเป็นผู้ให้ ให้ความอนุเคราะห์ ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นที่ประจักษ์ชัดต่อสายตาประชาชนทั้งชาวไทยและชาวโลก

ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ที่ดีและประเสริฐที่สุด การได้ถวายงานใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทช่วยให้มีโอกาสเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างจากพระองค์ โดยทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เสียสละความสุขของพระองค์ให้แก่ประชาชน ทรงใช้หลักทศพิธราชธรรมครบทุกข้อ ทรงเป็นแบบอย่างของผมตลอดมา ดังนั้น หน้าที่ของผมคือ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด และรู้สึกภาคภูมิใจมากที่ได้รับ ความไว้วางพระทัย โดยทรงมอบหมายให้ไปปฏิบัติภารกิจหลายๆ อย่าง ในการให้ความช่วยเหลือราษฎรที่เดือดร้อนที่สุดในชีวิต เพื่อให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“คิดดี ทำดี ได้ดี” คือสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานมาตลอด การทำงานที่ดีต้องเริ่มต้นจากความคิดที่ดี เพราะเราคิดดีแล้ว เราก็ต้องทำได้ดี เมื่อคิดดี ทำดี จะได้ดีเมื่อไหร่ก็ต้องได้ มูลนิธิฯ จึงมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อนำพาความหวังและความปรารถนาดีของพระองค์ไปสู่ประชาชน ที่ได้รับความเดือดร้อน โดยยึดมั่นในรับสั่งของพระองค์ว่า “เมื่อไรก็ตามที่ผู้คนรู้สึกท้อแท้ ก็ให้นึกถึงพระองค์” และนี่ก็คือหน้าที่ของพวกเรา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ ไม่เคยทรงทอดทิ้งประชาชน

วันที่ประเทศไทยมีความสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีความสุข แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่ประชาชนมีความสุขทุกข์ พระเจ้าแผ่นดินของเราไม่เคยทรงอยู่นิ่งเฉย เราจะเห็นพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ พระราชทานความช่วยเหลือตลอดมา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงให้สภากาชาดที่ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ ดูแลเครื่องอุปโภค บริโภค ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เราจะแบ่งกันชัดเจนเลย นอกจากนี้ ยังมีมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เป็นต้น และที่สำคัญที่สุดคือ เรามีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น The Greatest of the King และมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ นี้ เป็นน้ำพระทัยอันยิ่งใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มอบแก่ผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยทุกคน

๔. แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาเกษตรกรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งพระทัยที่จะให้ชาวนาที่มีอาชีพ เกษตรกรรม สามารถพึ่งตนเอง โดยอาศัย ปัจจัยภายนอกให้น้อยที่สุด ทรงเห็นว่าการ จัดสรรทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญๆ จะช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่าย และบางกรณีจำเป็นต้องมีมาตรการแก้ไข ความเดือนร้อนเฉพาะหน้าของราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีแนว พระราชดำริที่ถือเป็นหลักเกณฑ์ หรือเทคนิควิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม หลายประการ อาทิ

๔.๑ การให้เกษตรกรอยู่ได้ด้วยตนเอง พระองค์ทรงพยายามทำทุกวิถีทางที่จะช่วยให้ เกษตรกรสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยการบรรเทาทุกข์ต่างๆ เช่น ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้ง **“ธนาคารข้าว”** ขึ้น เพื่อให้ราษฎรมาขอยืมข้าวได้ เมื่อทำนาและมีข้าวเหลือจึงนำมาใช้คืน โดยให้ชาวบ้านดูแลจัดการ กันเอง หรือเมื่อทรงทราบว่า มีราษฎรผู้ยากจนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ตามพระราชดำริจำนวนมาก ต้องเช่าโค-กระบือไว้ใช้แรงงานในราคาแพง และบางครั้งเมื่อจำหน่าย ผลผลิตทางการเกษตรแล้วแทบไม่เหลืออะไร เพราะเงินที่ได้ต้องจ่ายเป็นค่าเช่าโค-กระบือเกือบหมด จึงมีพระราชดำริให้กรมปศุสัตว์จัดตั้ง **“ธนาคารโค-กระบือ”** ขึ้น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจน ได้มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงานเป็นของตนเอง โดยการเช่าซื้อหรือวิธีการอื่นใด ในราคาที่ถูกลงจากราชการ องค์กร หรือเอกชน เป็นต้น

๔.๒ การเน้นมิให้เกษตรกรพึ่งพาอยู่กับ พืชเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว ด้วยพระองค์ ทรงเห็นว่า การพึ่งพาพืชเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว จะเกิดความเสียหายง่าย เนื่องจากความแปรปรวน ของตลาด และความไม่แน่นอนของธรรมชาติ พระองค์จึงทรงมุ่งค้นคว้าทดลอง และวิจัยหา พันธุ์พืชใหม่ๆ ทั้งพืชเศรษฐกิจ พืชเพื่อการ ปรับปรุงบำรุงดิน และพืชสมุนไพร อาทิ พันธุ์ข้าว พระราชทานในพระราชพิธีจรดพระนังคัล

แรกนาขวัญทุกปี ตลอดจนทรงศึกษาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืช รวมทั้งพันธุ์สัตว์ต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น โค กระบือ แพะ แกะ พันธุ์ปลา ฯลฯ เพื่อแนะนำให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ด้วยราคาถูก โดยใช้เทคโนโลยีที่ง่ายและไม่สลับซับซ้อน ซึ่งเกษตรกรจะสามารถรับไปดำเนินการเองได้

๔.๓ การทดลองค้นคว้าต้องปฏิบัติอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า พระองค์ได้ทรงทำให้อาณาเขตพระราชฐานสวนจิตรลดาบางส่วนกลายเป็นสถานีค้นคว้า ทดลองด้านเกษตรกรรมในทุกๆ เรื่องตามโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ โดยทรงเน้นให้มีการค้นคว้าทดลองทั้งก่อนและหลังการผลิต ซึ่งพิจารณาตั้งแต่เรื่องความเหมาะสมของพืชและดิน ส่วนการค้นคว้าวิจัยหลังการผลิตคือ การดูเรื่องความสอดคล้องของตลาด คุณภาพของผลผลิต ทำอย่างไรจึงจะให้เกษตรกรได้มีความรู้เบื้องต้นในด้านการบัญชีและธุรกิจการเกษตรในลักษณะที่พอจะทำธุรกิจแบบพึ่งตนเองได้ เช่น “ศูนย์สาริตสภรณ์โครงการหุบกะพง” จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีผลการดำเนินงานเป็นอย่างดีและยกระดับขึ้นเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่าง

๔.๔ การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในระยะยาว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ดิน แหล่งน้ำ ฯลฯ ให้อยู่ในสภาพที่จะมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมากที่สุด รวมทั้งควรจะต้องมี

รายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากภาคเกษตร เช่น การอุตสาหกรรมในครัวเรือน ดังเช่นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสานต่อ งานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจวบจนปัจจุบัน

๔.๕ การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์หรือการอยู่ร่วมกันระหว่างธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมนุษย์ โครงการพระราชดำรินี้ในด้านการเกษตรหลายโครงการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ ทรงให้มีการปลูกป่าควบคู่กันไปด้วยเสมอ และป่าที่ปลูกนั้นจะมีทั้ง ป่าไม้ยืนต้น ป่าไม้ผล และป่าไม้ใช้สอย เพื่อให้ราษฎรมีผลไม้บริโภคและมีไม้ใช้สอยตามความจำเป็น และยังเป็นการปลูกป่าเพื่อช่วยยึดหน้าดินไม่ให้น้ำเซาะพังทลาย และเพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นของดินและอากาศในบริเวณนั้นๆ เป็นต้น

๔.๖ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้มากที่สุด ทรงเน้นความจำเป็นที่จะลดค่าใช้จ่ายในการทำมาหากินของเกษตรกรลงให้เหลือน้อยที่สุด โดยอาศัยพึ่งพิงธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับวิธีการที่สำคัญของพระองค์อีกประการหนึ่งคือ การประหยัด

๔.๗ การแนะนำและส่งเสริมการเกษตรที่สูง โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศของภาคเหนือ เพื่อให้ชาวไทยภูเขามีรายได้สูง โดยไม่จำเป็นต้องเคลื่อนย้าย ถางป่า ทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูกฝิ่น โดยพระองค์ทรงเห็นว่าชาวไทยภูเขาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร ดังนั้น วิธีการที่สำคัญคือ ทรงพยายามเข้าถึงชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ แม้ในพื้นที่จะทุรกันดารและยากแสนลำบาก พระองค์ก็เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียน ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ ศาลาดุสิดาลัย ความตอนหนึ่งว่า

“...ก่อนที่จะเป็นโครงการหลวงนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปตาม ดอยต่างๆ ไม่ทราบว่าเป็นร้อยครั้ง ลงจากรถพระที่นั่ง หรือเฮลิคอปเตอร์ แล้วก็ต้อง ทรงพระดำเนินต่อไปอีกหลายกิโลเมตร พระราชประสงค์ที่ทรงจัดตั้งโครงการหลวง ก็เพื่อที่จะช่วยชาวไทยภูเขาให้เขาสามารถช่วยตนเองได้ ในการเลี้ยงชีพ ปลูกพืชที่มี

ประโยชน์ เช่น พืช ผัก ผลไม้ และไม้ดอกเมืองหนาวมากกว่า ๒๐๐ ชนิด ทดแทนการปลูกพืชเสพติด ช่วยสร้างรายได้ให้ชาวไทยภูเขา สามารถเลี้ยงครอบครัวของเขาได้ดีกว่าแต่ก่อน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

นอกจากนั้น โครงการหลวงยังช่วยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า ถ้าเราช่วยชาวไทยภูเขาให้อยู่ดีกินดี โดยไม่ต้องปลูกพืชเสพติด เท่ากับช่วยบ้านเมืองของเราให้ปลอดภัยได้ทั่วประเทศ และได้รับการป่าไม้ รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป ซึ่งประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก

ขณะนี้ โครงการหลวงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ที่มีทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ นิยมไปท่องเที่ยว และพักผ่อนจำนวนมากทุกปี ผลงานของโครงการหลวงเป็นที่ประจักษ์ไปทั่วโลก หลายประเทศมาขอรับคำแนะนำ จนกลายเป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่สูงให้แก่หลายประเทศไปแล้ว...

การที่พระองค์เสด็จฯ ไปในพื้นที่ทุรกันดารด้วยพระองค์เอง ทำให้ทรงเข้าถึงปัญหาของแต่ละพื้นที่ และหาวิธีแก้ไขได้ตรงจุด...”

๔.๘ การส่งเสริมอาชีพด้านเกษตรและ

ปศุสัตว์ เมื่อปี ๒๕๐๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก ขึ้นที่อำเภอแมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ร่วมกับพระเจ้าเฟรเดริกที่ ๙ แห่งประเทศเดนมาร์ก และต่อมาได้พัฒนา กลายเป็น**องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย** รวมทั้งทรงริเริ่มให้จัดตั้งบริษัท ผลิตภัณฑ์นมหนองโพ จำกัด ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดำเนินการผลิตนมผง โดยต่อมาทรงโอนกิจการให้สหกรณ์โคนมราชบุรี จำกัด และได้เปลี่ยนชื่อเป็น**สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด ในพระบรมราชูปถัมภ์**

นอกจากนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้ง**โครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา** เมื่อปี ๒๕๑๒ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น **“โครงการหลวง”** โดยมีมูลนิธิโครงการหลวง เป็นผู้ดูแลและ ดำเนินงานช่วยเหลือชาวเขา ปัจจุบันได้ดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน และพะเยา ซึ่งในแต่ละจังหวัดประกอบด้วย**สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง** โดย**สถานีวิจัยโครงการหลวง** ดำเนินงานทดลองค้นคว้าและสนับสนุนการวิจัย พืชเมืองหนาวชนิดต่างๆ พร้อมทั้งพัฒนาและเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยให้แก่เกษตรกรในโครงการหลวง นำไปเพาะปลูก เพื่อสนองความต้องการของตลาดทดแทนการปลูกฝิ่น ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวง มีสถานีวิจัยหลัก ๔ สถานี ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับ**ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง** มูลนิธิโครงการหลวงได้จัดตั้งขึ้น เพื่อนำประโยชน์ จากการวิจัยไปสู่ชาวเขา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัด ๒๐ อำเภอ โดยมีจำนวน ๓๔ แห่ง อาทิ **ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอ่างขาง** **ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์** โดยดำเนินงานส่งเสริม เกษตรกรให้มีรายได้จากการปลูกพืชชนิดต่างๆ จากผลงานวิจัย รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการประมง และ พัฒนาปัจจัยพื้นฐานและคุณภาพชีวิตชาวเขา ตลอดจนอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ได้มีพระราชดำริให้จัดสรรที่ดินแก่ ราษฎร พร้อมทั้งจัดหาน้ำให้สามารถเพาะปลูกได้ ตลอดทั้งปี หรือปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นทุ่งหญ้าสำหรับใช้ เลี้ยงสัตว์ในจังหวัดต่างๆ เช่น **โครงการศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ ตามพระราชดำริ อำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย** และ **โครงการหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ ในเขตอำเภอดาเกา อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส** เป็นต้น

ตลอดจนทรงให้เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้ง**โครงการเมืองสหกรณ์** โดยมีพื้นที่นำร่องในจังหวัดกาฬสินธุ์ น่าน นครนายก และได้ขยายความสำเร็จจากพื้นที่นำร่องไปสู่พื้นที่อื่นในลักษณะของเครือข่ายในจังหวัด

สระแก้ว กาญจนบุรี บุรีรัมย์ พะเยา นครราชสีมา ลพบุรี นราธิวาส นครพนม มุกดาหาร ทั้งนี้ได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สร้าง **โรงสีข้าวพระราชทาน** เพื่อสนับสนุนสหกรณ์ตามโครงการเมืองสหกรณ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นโรงสีข้าวคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งทรงส่งเสริมสมาชิกสหกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น โครงการส่งเสริมพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงปลากระพง ได้แก่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำยะหริ่ง จำกัด และ **โครงการส่งเสริมและฟื้นฟูอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ที่ประสบภัยธรรมชาติจากพายุไต้ฝุ่นเกย์ จังหวัดชุมพร เป็นต้น**

๕. แนวพระราชดำริด้านการส่งเสริมอาชีพ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานโครงการเพื่อพัฒนาหรือช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ใดแล้ว พระองค์จะพระราชทานพระราชดำริให้มีการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนด้วยเสมอ โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ แห่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ **เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา**ด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

และการประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ และให้ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้ รวมถึงโครงการประเภทการส่งเสริมอาชีพโดยตรง เพื่อให้ประชาชนนำความรู้จากการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งหลายไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองและพึ่งตนเองได้ในที่สุด

นอกเหนือจากการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรแล้ว ยังมีการส่งเสริมอาชีพอื่นๆ ดังนี้

๕.๑ การส่งเสริมอาชีพด้านงานฝีมือ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้ฟื้นฟูและพัฒนางานฝีมือพื้นบ้านในแต่ละภูมิภาคขึ้น โดยส่งเสริมให้ราษฎรมีอาชีพเสริมตามทักษะความสามารถ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงสานต่องานตามพระราชดำริ โดยทรงจัดตั้ง **“มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ”** ซึ่งนอกจากราษฎรจะมีรายได้เลี้ยงชีพแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่นอันทรงคุณค่าของชาติด้วย

นอกจากนี้ ในคราวเสด็จฯ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเพื่อทรงเยี่ยมทหารบาดเจ็บจากราชการสงครามในสาธารณรัฐเวียดนาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภว่า กองทัพบกควรมีหน่วยงานฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพให้แก่ทหารพิการ เพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงตนและครอบครัวได้

“ศูนย์ฝึกออาชีพพระราชทาน” จึงได้ก่อกำเนิดขึ้น ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เมื่อปี ๒๕๑๓ ซึ่งต่อมาได้แยกออกมาสร้างเป็นสถานฝึกออาชีพที่ถนนวิภาวดีรังสิต โดยพระองค์ได้พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นค่าก่อสร้างตึก และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการรักษา สำหรับผู้ที่ขาดทุนทรัพย์ หรือผู้ทุพพลภาพที่ยังพอทำงานเลี้ยงตัวได้

๕.๒ การส่งเสริมอาชีพด้านการแปรรูปและ

การตลาด พระองค์ทรงตระหนักถึงกลไกทางการผลิตและการตลาดที่ทันสมัย จึงได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งโครงการหลวงอาหารสำเร็จรูปแห่งแรก เพื่อผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคภายใต้ตราสัญลักษณ์ “ต๋อยคำ” รวมทั้งพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้ง **บริษัท มงคลชัยพัฒนา จำกัด** ขึ้นเพื่อศึกษา ทดลองและดำเนินงานด้านการตลาด ตลอดจน

แปรรูปสินค้าเกษตรไปสู่สินค้ารูปแบบใหม่ รวมทั้งวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรที่ผลิตได้จากโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

นอกจากนี้ ทรงให้จัดตั้ง **บริษัท สุวรรณชาติ จำกัด** ในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้น เพื่อจำหน่ายสินค้าในโครงการที่พระองค์ได้ส่งเสริมไว้จำนวนมาก ซึ่งสามารถผลิตสินค้าได้หลากหลายและมีคุณภาพมาตรฐาน โดยพระราชทานนามร้านว่า “โกลเด้น เพลซ” (Golden Place) เพื่อพัฒนาช่องทางการค้าปลีกที่เหมาะสมแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น ๕ สาขา ซึ่งยังถือเป็นโครงการทดลองเพื่อศึกษาถึงรูปแบบและการจัดการที่เหมาะสมสำหรับดำเนินการต่อไปในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินการ คือ

- **เป็นต้นแบบ ของร้านค้าปลีกของไทยที่มีรูปแบบและการจัดการที่เหมาะสมกับประชาชนไทย** โดยให้เป็นประโยชน์ทั้งด้านผู้บริโภคที่ได้ซื้อสินค้าดี มีคุณภาพมาตรฐาน ราคายุติธรรม และด้านผู้ผลิตที่สามารถจำหน่ายสินค้าได้โดยไม่ขาดทุน
- **เป็นแหล่งรวบรวมผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากโครงการตามพระราชดำริ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา และสินค้าเกษตรปลอดภัยจากสารพิษตามมาตรฐานสากล สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าในท้องถิ่นที่มีคุณภาพ เพื่อคุณภาพชีวิต**
- **เป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าดังกล่าวข้างต้น และสินค้าในโครงการอื่นๆ ที่สนับสนุนเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านต่างๆ รวมทั้งสินอุปโภคบริโภคทั่วไป โดยมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพถึงแหล่งผลิต ตลอดจนถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรเพื่อผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานสากล**

“โกลเด้น เพลซ” มีส่วนในการสร้างงานให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้น โดยการให้ความรู้และส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดสารพิษตามมาตรฐานสากล ซึ่งแนวโน้มตลาดมีความต้องการมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัย และเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง

มีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก ประกอบกับการที่รัฐเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของการพัฒนาการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดก็จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ภาคการผลิตสินค้าเกษตร มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมด้านการผลิตให้ผลผลิตมีคุณภาพสม่ำเสมอ ใช้หลักอุตสาหกรรมเกษตรหรือ Agro Industry และกำหนดยอดขาย หรือ Margin ค่อนข้างต่ำเพื่อให้ผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพในราคาขายดีธรรม ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า “ไกลเดิน เฟลช” ตามแนวพระราชดำริ สามารถส่งผลต่อการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจได้โดยต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวของภาคเกษตร และภาคธุรกิจค้าปลีก ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระยะยาวได้อีกทางหนึ่ง

๖. แนวพระราชดำริด้านทรัพยากรน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งอยู่เสมอว่า “น้ำคือชีวิต” และทรงตระหนักว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม แหล่งน้ำจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดหาและพัฒนาให้มีปริมาณมากเพียงพอที่จะใช้ได้ตลอดปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงสนพระทัยและทุ่มเทพระวรกายในการศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องน้ำจากทุกแหล่งด้วยพระองค์เอง ทั้งจาก

เอกสารและรายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทรงศึกษารายละเอียดจากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ตลอดจนเสด็จฯ ทรงตรวจสภาพพื้นที่ภูมิประเทศ จากนั้นทรงร่างโครงการต่างๆ ขึ้นบนแผนที่ และทรงวิเคราะห์อย่างถ่วงถ่วงอีกครั้งถึงความคุ้มค่าของโครงการ โดยเปรียบเทียบค่าลงทุนกับประโยชน์ที่ราษฎรในท้องถิ่นจะได้รับ เพื่อมีพระบรมราชวินิจฉัยว่าสมควรดำเนินการหรือไม่ จากนั้นจึงพระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่รับผิดชอบรับไปพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม ซึ่งโครงการต่างๆ ได้ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของราษฎร และช่วยให้มีน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และทำการเกษตรตามความต้องการอย่างเพียงพอในทุกฤดูกาล

พระองค์ทรงมีหลักและวิธีการการจัดการทรัพยากรน้ำที่สำคัญ คือ การพัฒนาแหล่งน้ำจะเป็นรูปแบบใด ต้องเหมาะสมกับรายละเอียดสภาพภูมิประเทศแต่ละท้องที่เสมอ และต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการเข้าไปสร้างปัญหาความเดือดร้อนให้กับคนกลุ่มหนึ่ง โดยสร้างประโยชน์ให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง โดยมุ่งขจัดปัญหาความแห้งแล้งอันเนื่องมาจากสภาพของป่าไม้ต้นน้ำเสื่อมโทรม และลักษณะดินที่เป็นปัญหา

ทั้งนี้ ทรงเชิญนักวิชาการต่างๆ มาร่วมปรึกษาหารือและช่วยดำเนินโครงการต่างๆ โครงการพระราชดำริโครงการแรกเกิดที่ภาคกลาง โดยทรงเริ่มโครงการอ่างเก็บน้ำที่เขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อช่วยชาวบ้านเขาเต่าที่ขาดแคลนน้ำ

นอกจากนี้ พระองค์ทรงมองว่า แม้ประเทศไทย มีปริมาณน้ำต้นทุนอย่างมาก แต่ไม่สามารถเก็บกัก หรือนำมาใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทั้งยังประสบ ปัญหาซ้ำซากเป็นประจำทุกปีจากอุทกภัย และมลภาวะ ทางน้ำ ทำให้ต้องเผชิญกับการขาดน้ำอันนำไปสู่การ แย่งชิงทรัพยากรน้ำ และมีแนวโน้มว่า ปัญหาดังกล่าว จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และด้วยทรงตระหนัก

ในความสำคัญของการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของพสกนิกร จึงทรงมองทางแก้ปัญหามาจากน้ำฝนที่ตกลงมาสู่พื้นโลกว่า จะบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร โดยสามารถ นำน้ำนั้นมาใช้เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ราษฎรได้ ไม่ว่าจะเป็่นน้ำที่มีมากจนท่วมล้น หรือน้ำเสียที่ต้องได้รับการฟื้นฟู รวมไปถึงการดำเนินการต่อพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำ

พระองค์จึงทรงคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหาทั้งจากภัยน้ำแล้ง น้ำท่วม และน้ำเน่าเสีย ตลอดเวลา เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร ให้น้ำกินน้ำใช้ที่พอเพียง และมีคุณภาพ โดยมีหลักการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ และหลักการสร้างแหล่งเก็บน้ำเพื่อบริหารพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

๖.๑ หลักการบริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดตามแนวพระราชดำริ ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการน้ำแล้ง การบริหารจัดการน้ำท่วม การจัดการน้ำเสีย การจัดการน้ำเค็ม และน้ำกร่อย ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๖.๑.๑ การบริหารจัดการน้ำแล้ง

จากการเสด็จฯ ทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ทุรกันดารในภูมิภาคต่างๆ ปัญหาที่พระองค์ทรงพบอยู่เสมอคือ ราษฎรขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร จึงมีพระราชดำริแก้ไขปัญหามการขาดแคลนน้ำให้กับราษฎร อันประกอบด้วย

(๑) การพัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างฝายทดน้ำ ประตุน้ำ การขุดลอกสระน้ำเพื่อการเกษตร การขุดลอกหนองบึงที่ตื้นเขิน ตลอดจนการสร้างอุโมงค์ผันน้ำ (๒) การจัดการทรัพยากรน้ำในบรรยากาศ อาทิ การปฏิบัติการฝนหลวง เนื่องจากขณะเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกร ทรงพบว่าพื้นที่ในภูมิภาคหลายแห่งประสบปัญหาจากภาวะฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ราษฎรได้รับความเดือดร้อนและยากจน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้มีพระราชดำริแก่ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล ว่าจะทรงค้นหาวิธีการที่จะทำให้เกิดฝนตกนอกเหนือจากที่จะได้รับจากธรรมชาติ และ

ทรงให้ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ คิดค้นหาเทคนิคหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ด้านการแปรสภาพอากาศ มาช่วยให้เกิดการก่อและรวมตัวของเมฆให้เกิด “ฝน” โดยทรงเชื่อมั่นว่า ด้วยลักษณะภูมิอากาศและภูมิประเทศของบ้านเราจะสามารถดำเนินการให้บังเกิดผลสำเร็จได้อย่างแน่นอน

การพัฒนาค้นคว้าเกี่ยวกับฝนหลวงได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงทำการทดลองวิจัยด้วยพระองค์เอง รวมทั้งได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อทำการทดลองปฏิบัติการฝนหลวง ตลอดจนได้พระราชทานคำแนะนำและมีพระราชดำริเพิ่มเติมในการปรับปรุงหลายประการ จนสามารถปฏิบัติการฝนหลวงได้ดี และทรงให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทรงติดตามการปฏิบัติงานทดลองอย่างใกล้ชิดทุกระยะ พร้อมกันนี้ได้จัดตั้งส่วนราชการ “สำนักงานปฏิบัติการฝนหลวง” ขึ้น รับผิดชอบการดำเนินงานฝนหลวง ซึ่งต่อมาได้รวมกับกองบินเกษตร และจัดตั้งเป็น “สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร” ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

หลังจากที่ทรงประสบผลสำเร็จ และมีการยอมรับจากทั้งภายในและต่างประเทศ แล้วนั้น ปริมาณความต้องการฝนหลวงเพื่อช่วยพื้นที่เกษตรกรรม และการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ประโยชน์สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้แก่อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขื่อนกักเก็บน้ำเพื่อการชลประทาน และผลิตกระแสไฟฟ้า อีกทั้งยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงป่าไม้ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ความชุ่มชื้นที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากฝนหลวงช่วยลดการเกิดไฟป่าได้มาก รวมทั้งช่วยแก้ไขและลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงนับว่าฝนหลวงเป็นความสำเร็จที่เกิดจากพระอัจฉริยภาพ และความสนพระราชหฤทัยอย่างจริงจังของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยแท้ โดยมีพระราชประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนของพระองค์

หลังจากที่ทรงประสบผลสำเร็จ และมีการยอมรับจากทั้งภายในและต่างประเทศ แล้วนั้น ปริมาณความต้องการฝนหลวงเพื่อช่วยพื้นที่เกษตรกรรม และการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ประโยชน์สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้แก่อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขื่อนกักเก็บน้ำเพื่อการชลประทาน และผลิตกระแสไฟฟ้า อีกทั้งยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงป่าไม้ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ความชุ่มชื้นที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากฝนหลวงช่วยลดการเกิดไฟป่าได้มาก รวมทั้งช่วยแก้ไขและลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงนับว่าฝนหลวงเป็นความสำเร็จที่เกิดจากพระอัจฉริยภาพ และความสนพระราชหฤทัยอย่างจริงจังของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยแท้ โดยมีพระราชประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนของพระองค์

๖.๑.๒ การบริหารจัดการน้ำท่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงห่วงใยในปัญหาภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและดินถล่มในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในหลายจังหวัด พระองค์จึงทรงวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วม โดยทรงศึกษา

ทั้งจากเอกสาร แผนที่ และรายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเสด็จพระราชดำเนิน โดยทรงพระดำเนินลุยน้ำเพื่อตรวจสอบพื้นที่จริง รวมถึงวางแนวทางการแก้ไขด้วยพระองค์เอง และพระราชทานวิธีแก้ไขและป้องกันอันหลากหลายตามสภาพพื้นที่และสถานการณ์ให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบรับไปพิจารณา ดำเนินการตามความเหมาะสม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันหลากหลาย อาทิ

(๑) การสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาน้ำท่วมด้วยการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำในหลายพื้นที่ อาทิ **เขื่อนขุนด่านปราการชล** จังหวัดนครนายก เพื่อบรรเทาปัญหาวิกฤต ๓ ประการคือ น้ำท่วม น้ำแล้ง และปัญหาดินเปรี้ยว และ **เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์** จังหวัดลพบุรี เพื่อแก้ปัญหาลูกทกภัยในช่วงฤดูน้ำหลากบริเวณลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนล่าง และลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ส่งผลสืบเนื่องถึงกรุงเทพฯ และปริมณฑลอีกด้วย

(๒) การก่อสร้างทางผันน้ำ

การก่อสร้างทางผันน้ำหรือชุดคลองสายใหม่ เชื่อมต่อกับแม่น้ำที่มีปัญหาน้ำท่วม มีหลักการอยู่ว่า จะผันน้ำในส่วนที่ไหลล้นตลิ่งออกไปจากลำน้ำโดยตรง ปล่อยน้ำส่วนใหญ่ที่มีระดับไม่ล้นตลิ่งให้ไหลอยู่ในลำน้ำเดิมตามปกติ วิธีการนี้จะต้องสร้างอาคารเพื่อควบคุมและบังคับน้ำบริเวณปากทางให้เชื่อมกับลำน้ำสายใหญ่ และกรณีต้องการผันน้ำทั้งหมดให้ไหลไปตามทางน้ำที่ชุดใหม่ ควรชุดลำน้ำสายใหม่แยกออกจากลำน้ำสายเดิมตรงบริเวณที่ลำน้ำเป็นแนวโค้งและระดับท้องน้ำของคลองชุดใหม่จะต้องเสมอกับท้องลำน้ำเดิมเป็นอย่างน้อย หลังจากนั้นก็ปิดลำน้ำสายเดิม เช่น **การผันน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาโดยทางตะวันตก ผันเข้าแม่น้ำท่าจีน**

แล้วผันลงสู่ทุ่งบริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี ก่อนระบายออกสู่ทะเล ส่วนด้านตะวันออกผันน้ำเข้าคลองระพีพัฒน์เข้าสู่คลอง ๑๓ จากนั้นระบายออกคลอง ๑๔ โดยน้ำส่วนหนึ่งผันไปลงแม่น้ำบางปะกง อีกส่วนหนึ่งลงคลองพระองค์เจ้าไชยานุชิตผ่านสู่คลองชายทะเล หรือการผันน้ำออกสู่ทะเลโดยคลองสนามบิน คลองโคกเกลือ คลองบางเกวียนหัก คลองนิน และคลองทะเลน้อย

(๓) การสร้างคันกันน้ำ

เป็นวิธีป้องกันน้ำมิให้ไหลล้นตลิ่งเข้าไปท่วมพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหายด้วยการเสริมขอบตลิ่งของลำน้ำให้มีระดับสูงมากขึ้นกว่าเดิม เช่น การทำคันดินป้องกันน้ำท่วมบริเวณต่างๆ ในโครงการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งสามารถป้องกันน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาและน้ำตามคลองไม่ให้ไหลบ่าเข้ามาท่วมกรุงเทพฯ ชั้นใน และพื้นที่เศรษฐกิจ

(๔) การปรับปรุงสภาพลำน้ำ

โดยการขุดลอกลำน้ำในบริเวณที่ตื้นเขิน ตกแต่งดินตามลาดตลิ่งที่ถูกกัดเซาะ กำจัดวัชพืชหรือทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำไหล และกรณีลำน้ำมีแนวโค้งมากเป็นระยะไกล อาจพิจารณาขุดคลองลัดเชื่อมบริเวณด้านเหนือโค้งกับด้านท้ายโค้ง ซึ่งจะให้น้ำไหลผ่านได้เร็วขึ้น เช่น **โครงการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางโครงการขุดลอกคลองลัดโพธิ์ขึ้น เนื่องจากทรงเห็นว่าแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างในเขตจังหวัดสมุทรปราการ มีลักษณะโค้งอ้อมคล้ายกระเพาะหมู เป็นระยะทางถึง ๑๘ กิโลเมตร หากสามารถขยายและปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ที่เชื่อมต่อด้านเหนือโค้งแม่น้ำและปลายโค้งแม่น้ำ มีความยาวเพียง ๖๐๐ เมตร จะช่วยย่นระยะทางระบายน้ำได้สั้นลงและเร็วขึ้นนั้น จะสามารถบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้

นอกจากนี้ พระองค์มีพระราชดำริสร้างประตูระบายน้ำที่คลองลัดโพธิ์เพื่อปิด - เปิดในช่วงเวลาต่างๆ เช่น ประตูระบายน้ำจะปิดในช่วงหน้าแล้ง เพื่อป้องกันน้ำทะเลไหลกลับเข้ามาในแม่น้ำเจ้าพระยา และจะเปิดประตูเพื่อระบายน้ำในช่วงน้ำหลากที่มีน้ำไหลบ่ามาจากทางภาคเหนือ เป็นต้น และเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้ศึกษาการใช้พลังงานน้ำที่ระบายผ่านคลองลัดโพธิ์ให้เกิดประโยชน์ โดยมีพระราชกระแสรับสั่งว่า

“...โครงการคลองลัดโพธิ์จะทำประโยชน์ได้อย่างมหัศจรรย์ มีพลังงานมหาศาล จะใช้พลังงานน้ำที่ระบายผ่านคลองทำประโยชน์อย่างอื่นด้วยได้หรือไม่...”

(๕) การระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่ม

โดยการจัดหาพื้นที่รองรับและกักเก็บน้ำในช่วงฝนตก มีน้ำมากด้วยการขุดลอกคลองต่างๆ เพื่อให้ น้ำไหลมารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้ในบ่อพักน้ำอันเปรียบเสมือนกับแก้มลิง แล้วจึง

ระบายน้ำลงทะเลเมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลง เพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยและให้สามารถเพาะปลูกได้ และก่อสร้างประตูระบายน้ำทำหน้าที่ควบคุมการเก็บกักน้ำในคลองและป้องกันน้ำจากบริเวณด้านนอกไม่ให้ไหลย้อนเข้าไปในพื้นที่ โดยพระองค์พระราชทานพระราชอรรถาธิบาย ความตอนหนึ่งว่า

“...ลิงโดยทั่วไป ถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิงก็จะรีบปอกเปลือกแล้วเอาเข้าปาก

เคี้ยวๆ แล้วเอาไปเก็บที่แก้ม จะกินกล้วยเข้าไปไว้ที่กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งทวี โดยเอาไปเก็บไว้ที่แก้มก่อนแล้วจะนำออกมาเคี้ยวและกลืนกินเข้าไปภายหลัง ด้วยพฤติกรรมการนำเอากล้วยหรืออาหารมาสะสมไว้ที่กระพุ้งแก้มก่อนการกลืนนี้ จึงเป็นพฤติกรรมตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการระบายน้ำท่วมออกจากพื้นที่น้ำท่วมขัง...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการแก้มลิงในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ อาทิ ในเขตกรุงเทพฯ ได้แก่ โครงการแก้มลิงฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อรับน้ำจากจังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี และคลองสายต่างๆ ในกรุงเทพฯ โดยใช้คลองที่ตั้งอยู่ริมทะเลด้านจังหวัดสมุทรปราการทำหน้าที่เป็นบ่อพักน้ำ และพิจารณาหนองบึงหรือพื้นที่ว่างเปล่าตามความเหมาะสมเป็นบ่อพักน้ำเพิ่มเติม โดยใช้คลองธรรมชาติในแนวเหนือ-ใต้ เช่น คลองพระองค์ไชยานุชิต คลองบางปลา คลองด่าน คลองบางปิ้ง คลองตำหรุ คลองชายทะเล เป็นแหล่งระบายน้ำเข้าและออกจากบ่อพักน้ำ และโครงการแก้มลิงในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ทำหน้าที่รับน้ำจากจังหวัดอ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นครปฐม กรุงเทพฯ และสมุทรสาคร ไปคลองมหาชัย-สนามชัยและแม่น้ำท่าจีน เพื่อระบายออกสู่ทะเลด้านจังหวัดสมุทรสาคร

นอกจากนี้ เพื่อให้การระบายน้ำออกสู่ทะเลเร็วขึ้น ทรงชี้แนะให้ดำเนิน**โครงการแก้มลิงนอกเขตกรุงเทพฯ** ที่เอื้อประโยชน์กับในเขตกรุงเทพฯ ได้แก่ โครงการแก้มลิงแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง โดยใช้หลักการควบคุมน้ำ คือเปิดประตูระบายน้ำสู่อ่าวไทยเมื่อระดับน้ำทะเลต่ำ และปิดกั้นเมื่อระดับน้ำทะเลสูง รวมถึงโครงการแก้มลิงคลองมหาชัย-สนามชัย และโครงการแก้มลิงคลองสุนัขหอน

โครงการแก้มลิงดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามแนวพระราชดำริได้ จะต้องยึดหลัก ๓ ประการ ได้แก่ **หนึ่ง** พิจารณาสถานที่ที่จะทำหน้าที่เป็นบ่อพักและวิธีการชักน้ำท่วมไหลเข้าสู่บ่อพักน้ำ **สอง** เส้นทางน้ำไหลที่สะดวกต่อการระบายน้ำเข้าสู่แหล่งที่ทำหน้าที่บ่อพักน้ำ และ **สาม** การระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้พระองค์ได้พระราชทานแนวพระราชดำริแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในหลายกรณี อาทิ

๑) เหตุการณ์น้ำท่วมกรุงเทพฯ ในปี ๒๕๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ๕ ประการ ได้แก่ (๑) เร่งระบายน้ำออกสู่ทะเล โดยผ่านแนวคลองทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพฯ (๒) จัดให้มีพื้นที่สีเขียว (Green Belt) เพื่อกันการขยายตัวของเมือง และเพื่อแปรสภาพให้เป็นทางระบายน้ำเมื่อมีน้ำหลาก (๓) สร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพฯ (๔) สร้างสถานที่เก็บกักน้ำตามจุดต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพฯ เพื่อช่วยในโครงการป้องกันน้ำท่วม และ (๕) ขยายหรือเปิดทางน้ำในจุดที่ผ่านทางหลวงหรือทางรถไฟ

๒) เหตุการณ์น้ำท่วมอำเภอลาดใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริ โครงการบรรเทาอุทกภัย อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยทรงเห็นว่าหากน้ำท่วมอำเภอลาดใหญ่นั้น ซึ่งเป็นเมืองธุรกิจอยู่เนืองๆ ย่อมส่งผลที่ไม่ดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการดังกล่าว ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๑ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา ความตอนหนึ่งว่า

“...การแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยโดยมีการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่คลองอู่ตะเภาหรือตามลำน้ำสาขา เพื่อสกัดกั้นน้ำจำนวนมากไม่ให้ไหลลงมาอำเภอลาดใหญ่นั้น คงไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะไม่มีทำเลที่เหมาะสมในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่ดังกล่าวได้เลย ดังนั้นการแก้ไขและบรรเทาน้ำท่วมที่ควรพิจารณาดำเนินการน่าจะได้แก่ การขุดคลองระบายน้ำขนาดใหญ่ ให้ทำหน้าที่แบ่งน้ำจากคลองอู่ตะเภาหรือช่วยรับน้ำที่ไหลลงมาท่วมตัวอำเภอลาดใหญ่ให้ระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลา โดยเร็ว นอกจากนั้นหากต้องการที่จะป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ธุรกิจให้ได้ผลโดยสมบูรณ์แล้ว หลังจากทีก่อสร้างคลองระบายน้ำเสร็จ ก็ควรพิจารณาสร้างคันกั้นน้ำรอบบริเวณดังกล่าว พร้อมกับติดตั้งระบบสูบน้ำออกจากพื้นที่ไม่ให้ท่วมขังตามความจำเป็น ทั้งนี้ให้พิจารณาร่วมกับระบบผังเมืองให้มีความสอดคล้องและได้รับประโยชน์ร่วมกันด้วย...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวทางและวิธีการแก้ไข เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน และพื้นที่ธุรกิจในเขตอำเภอหาดใหญ่ โดยกรมชลประทานได้น้อมรับมา ดำเนินการ โดยแบ่งงานออกเป็น ๕ กิจกรรม คือ ๑) การขุดลอกคลอง ธรรมชาติเดิม ๒) การขุดลอกคลอง ระบายน้ำสายใหม่ จำนวน ๕ สาย ๓) การ ก่อสร้างประตูระบายน้ำในคลอง

ระบายน้ำต่างๆ ๔) การติดตั้งระบบเตือนภัย ๕) ออกแบบก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดต่างๆ และสระเก็บน้ำ ขนาดใหญ่ในรูปแบบแก้มลิง

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปอย่างล่าช้าในช่วงต้น เนื่องจากติดปัญหา เรื่องการเวนคืนที่ดินที่จะใช้ในการขยายคลองธรรมชาติเดิม และขุดคลองระบายน้ำสายใหม่ทั้ง ๕ สาย แต่หลังจากเกิดเหตุน้ำท่วมครั้งใหญ่อีกครั้ง ในปี ๒๕๔๓ ทำให้ประชาชนตื่นตัวและให้ความร่วมมือกับ ทางราชการ ผลักดันโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ฯ ที่อยู่ในแผนระยะเร่งด่วนแล้วเสร็จ อย่างรวดเร็ว สามารถบรรเทาวิกฤตน้ำท่วมในปี ๒๕๕๓ ที่มีปริมาณน้ำถึง ๑,๖๒๓.๕๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อวินาที สูงมากกว่าปี ๒๕๓๑ ที่มีปริมาณน้ำ ๘๓๙ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยสามารถแบ่งรับน้ำและ ระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความรุนแรงของอุทกภัยที่เกิดขึ้น กล่าวคือ น้ำลดลงภายใน ๓ วัน ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ใช้เวลาถึง ๗ วัน

นอกจากนี้ แม้ในขณะทรงประทับอยู่ ณ โรงพยาบาลศิริราช ยังทรงห่วงใยและทรงงาน ติดตามสถานการณ์น้ำอยู่เสมอ และได้พระราชทานพระราชดำริและแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาน้ำท่วมเป็นระยะ ซึ่งได้ช่วยให้การแก้ไขสถานการณ์น้ำท่วมและน้ำท่วมขังในหลายพื้นที่ สามารถ ลดลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งลดระดับความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และเป็นขวัญกำลังใจแก่ ผู้ประสบอุทกภัย

๖.๑.๓ การจัดการน้ำเน่าเสีย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริในการจัดการน้ำเสียแก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยทรงให้ศึกษาทดลองและดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งโดยกระบวนการ ทางธรรมชาติ พิสิกส์ เคมี การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น หรือผสมผสานวิธีต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยทรงเน้นการใช้วิธีการที่เป็นรูปแบบง่ายๆ ด้วยกรรมวิธีแบบธรรมชาติ เสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่มีประสิทธิภาพ และให้พิจารณาดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น และเมื่อผลการศึกษาทดลองได้ผลหรือประสบความสำเร็จแล้ว พระองค์จึงได้พระราชทานโครงการ

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับนำไปใช้บำบัดน้ำเสียในพื้นที่ต่อไป ซึ่งแต่ละโครงการได้ช่วยส่งผลให้ได้น้ำคุณภาพดีกลับคืนมาอีกครั้ง และเป็นตัวอย่างให้หน่วยงานต่างๆ น้อมนำพระราชดำริไปใช้ ซึ่งได้ผลสัมฤทธิ์เป็นที่น่าพอใจอย่างมาก

หลักการสำคัญของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในการจัดการน้ำเน่าเสีย ประกอบด้วยวิธีการโดยทางธรรมชาติ การใช้เครื่องกลเติมอากาศ และการผสมผสานทั้ง ๒ อย่าง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(๑) การบำบัดน้ำเสียโดยวิธีทางธรรมชาติ ทรงใช้กลไกทางธรรมชาติในระบบนิเวศในการบำบัดน้ำเสีย อาทิ

(๑.๑) น้ำดีไล่น้ำเสีย เป็นวิธีการใช้น้ำที่มีคุณภาพดีช่วยผลักดันน้ำเน่าเสียออกไป โดยอาศัยปรากฏการณ์น้ำขึ้น-น้ำลง ควบคุมระบบการถ่ายเทของน้ำ ซึ่งช่วยให้น้ำเน่าเสียมีสภาพเจือจางลง พระราชดำรินี้ได้นำมาแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในคลองของกรุงเทพฯ โดยใช้ น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเจือจางน้ำเน่าเสียและชักพาสิ่งสกปรกจากคลองต่างๆ ทำให้คลองสะอาดขึ้น

(๑.๒) เครื่องกรองน้ำธรรมชาติ โดยการนำผักตบชวา มาทำหน้าที่ดูดซับความสกปรกและโลหะหนัก รวมทั้งสารพิษจากน้ำเน่าเสีย ซึ่งทรงเรียกว่า **“ใช้อธรรมปราบอธรรม”** ในโครงการปรับปรุงบึงมักกะสัน ที่ทรงวางแผนศึกษาด้วยพระองค์เอง และจากการทดสอบคุณภาพน้ำในบึงพบว่าออกซิเจนที่ละลายในน้ำตามจุดต่างๆ มีปริมาณเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า น้ำในบึงหลังปรับปรุงโดยทั่วไปมีคุณภาพดีขึ้น สามารถช่วยแก้ไขปัญหามาได้ในระดับหนึ่ง

(๑.๓) การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบบ่อบำบัดและพืชน้ำ เป็นการบำบัดน้ำเสียชุมชนด้วยวิธีการธรรมชาติ ประกอบด้วย ๔ ระบบ คือ ระบบบ่อบำบัดน้ำเสีย ระบบบ่อชีวภาพ ระบบหญ้ากรอง และระบบบำบัดน้ำเสียโดยใช้ป่าชายเลน เช่น โครงการศึกษาวิจัยพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยนำน้ำเสียจากเทศบาลเมืองเพชรบุรี แล้วส่งต่อด้วยระบบท่อมายังพื้นที่โครงการฯ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่าระบบบ่อบำบัดน้ำเสียด้วยบ่อบำบัดและพืชทั้ง ๔ ระบบ สามารถบำบัดน้ำเสียได้เป็นอย่างดี

(๒) การบำบัดน้ำเสียโดยใช้เครื่องกลเติมอากาศ

เนื่องจาก สภาพความเน่าเสียของน้ำบริเวณต่างๆ ยังคงมีแนวโน้มรุนแรงมากยิ่งขึ้น การใช้วิธีธรรมชาติไม่อาจบรรเทาความเน่าเสียของน้ำอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย โดยการเติมออกซิเจนในน้ำเสียซึ่งมี ๒ วิธี คือ วิธีที่หนึ่ง ใช้อากาศอัดเข้าไปตามท่อเป่าลงไปใต้ผิวน้ำแบบกระจายฟอง และวิธีที่สอง ใช้กังหันวิดน้ำ ตักขึ้นไปบนผิวน้ำ แล้วปล่อยให้ตกลงไปยังผิวน้ำตามเดิม โดยทรงได้แนวทางจาก “หลุก” ซึ่งเป็นอุปกรณ์วิดน้ำเข้าน้ำอันเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน พระองค์ทรงมุ่งช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการบรรเทาน้ำเน่าเสียอีกทางหนึ่ง จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิชัยพัฒนา สนับสนุนงบประมาณ เพื่อการศึกษาและวิจัยสิ่งประดิษฐ์ใหม่นี้ และให้ดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือบำบัดน้ำเสียร่วมกับกรมชลประทาน ซึ่งได้มีการผลิตเครื่องกลเติมอากาศขึ้นในเวลาต่อมาและรู้จักกันแพร่หลายทั่วประเทศว่า “กังหันน้ำชัยพัฒนา”

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานรูปแบบและพระราชดำริ ในการสร้างและพัฒนาเครื่องต้นแบบ กังหันน้ำชัยพัฒนา หรือ “เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย” ซึ่งมีใบพัด ขับเคลื่อนน้ำและช่องวิดน้ำไปสาดกระจาย เป็นฝอย เพื่อให้สัมผัสกับอากาศได้อย่างทั่วถึง เป็นผลให้ออกซิเจนในอากาศสามารถละลาย เข้าไปในน้ำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในช่วงที่น้ำเสีย ถูกยกขึ้นมาและกระจายสัมผัสกับอากาศ

ตกลงไปยังผิวน้ำ จะทำให้เกิดฟองอากาศจมตามลงไป ก่อให้เกิดการถ่ายเท ผสมผสาน และการทำให้เกิดการไหลตามทิศทางที่กำหนด โดยได้นำไปทดลองติดตั้งใช้ในกิจกรรมบำบัดน้ำเสียที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และที่วัดบวรนิเวศวิหาร

ทั้งนี้เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย (Chaipattana Low Speed Surface Aerator) หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “กังหันน้ำชัยพัฒนา” ซึ่งเป็น Model RX-2 หมายถึง Royal Experiment แบบที่ ๒ ซึ่งสามารถบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกในการใช้งาน ประหยัดค่าใช้จ่ายและบำรุงรักษาได้ง่าย ตลอดจนมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน จึงเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ “กังหันน้ำชัยพัฒนา” ได้รับการพิจารณาและทูลเกล้าฯ ถวายสิทธิบัตรในพระปรมาภิไธย โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ นับเป็นสิ่งประดิษฐ์เครื่องกลเติมอากาศเครื่องที่ ๙ ของโลกที่ได้รับสิทธิบัตร และเป็นครั้งแรกที่ได้มีการรับจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรถวายแด่พระมหากษัตริย์ด้วย

ต่อมาพระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาศึกษาและสร้างต้นแบบเครื่องกลเติมอากาศแบบ อาร์เอ็กซ์ - ๕ ซี ตามภาพฝีพระหัตถ์ และได้นำไปพัฒนาปรับปรุงให้เครื่องมีขนาดเล็ก จนในที่สุดพัฒนาเป็น “**เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ อาร์เอ็กซ์ - ๕ ซี**” มีขนาดเพียง ๖๐ เซนติเมตร และมีประสิทธิภาพการใช้งานสูงสุด โดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างน้อย

สามารถขนย้ายและติดตั้งง่าย โดยสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในแหล่งชุมชนและสถานที่ต่างๆ ที่ไม่สามารถติดตั้งกังหันน้ำชัยพัฒนาได้ หรือนำไปใช้งานร่วมกับกังหันน้ำชัยพัฒนา และมูลนิธิชัยพัฒนา ได้รับพระบรมราชานุญาตให้จดสิทธิบัตรเครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ อาร์เอ็กซ์ - ๕ ซี ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ออกสิทธิบัตรการประดิษฐ์ เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๔๔ ในชื่อ “**เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ**”

“กังหันน้ำชัยพัฒนา” และ “เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ อาร์เอ็กซ์ - ๕ ซี” ดังกล่าวสามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยคืนสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่หน่วยงานและชุมชนใกล้เคียง ด้วยค่าใช้จ่าย และภาระในการดูแลและบำรุงรักษาเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับการกลับคืนมาของคุณภาพน้ำ สิ่งแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นับเป็นอีกหนึ่งพระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่ายแต่สามารถแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพน้ำให้ดีขึ้นได้ และผลที่ได้รับนั้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริง

(๓) การบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีผสมผสาน

ทรงใช้เครื่องจักรกลเติมอากาศมาช่วยเพิ่มออกซิเจนละลายน้ำ นอกเหนือจากได้ออกซิเจนจากพืชน้ำตามธรรมชาติ ด้วยการสร้างบ่อดักสารแขวนลอย ปลูกผักตบชวา ดูดสิ่งสกปรกและโลหะหนัก และต้นกกอียิปต์ เพื่อใช้ดับกลิ่น จากนั้นใช้เครื่องกลเติมอากาศหรือกังหันน้ำชัยพัฒนาและแผงท่อเติมอากาศให้กับน้ำเสียตามความเหมาะสม ตลอดจนให้ตกตะกอนก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำ โดยได้นำมาทดลองที่หนองสนม จังหวัดสกลนคร ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่า**คุณภาพน้ำในหนองสนมใสและสะอาดยิ่งขึ้น** และที่บึงพระราม ๙ ซึ่งเป็นบึงขนาดใหญ่อยู่ใจกลางกรุงเทพฯ ด้วยการสูบน้ำเสียจากคลองลาดพร้าวเข้าในบ่อเติมอากาศ ซึ่งจะมีการเติมอากาศด้วยเครื่องเติมอากาศตลอดเวลา เพื่อให้แบคทีเรียทำการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำเสียโดยปฏิกิริยาแบบการให้ออกซิเจนอย่างต่อเนื่อง จากนั้น

จะไหลไปยังบ่อกึ่งไร้อากาศ เพื่อบำบัดสารอินทรีย์ที่หลงเหลือในบ่อน้ำ เมื่อน้ำใสแล้วจะส่งลงคลองลาดพร้าวตามเดิม ผลปรากฏว่าคุณภาพน้ำในคลองดีขึ้น และสามารถบรรเทาปัญหาน้ำเน่าเสียตามคลองและชุมชนบางแห่ง

๖.๑.๔ การจัดการน้ำเค็มและน้ำกร่อย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ไขปัญหาน้ำเค็มรุกล้ำเข้าไปตามแม่น้ำหลายสายในภาคใต้ เพื่อช่วยเหลือราษฎรและพื้นที่เพาะปลูกบริเวณสองฝั่งแม่น้ำและลำน้ำสาขาต่างๆ ให้มีน้ำจืดใช้ทำการเกษตรและใช้อุปโภคบริโภคตลอดปี โดย**พระองค์**

พระราชทานพระราชดำริ ให้พิจารณาสร้างประตูบังคับน้ำปิดกั้นปากแม่น้ำ เพื่อกั้นน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าไปในพื้นที่เพาะปลูก และเก็บกักน้ำจืดไว้ในแม่น้ำหรือลำธาร เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรและการอุปโภคบริโภค มีโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ได้แก่ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบางนราอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้ประกอบการทำนาเกลือมักปล่อยน้ำเค็มจากลานตากเกลือหรือน้ำฝนที่ตกชะลานตากเกลือลงไปตามร่องน้ำและลำห้วยบริเวณข้างเคียงโดยไม่มี การควบคุม น้ำเค็มจึงไหลตามร่องน้ำและลำห้วยต่างๆ แพร่กระจายเข้าไปในตามพื้นที่ต่างๆ เป็นบริเวณกว้าง จนเกษตรกรไม่สามารถใช้พื้นที่เหล่านั้นปลูกข้าวได้หรือได้รับผลผลิตข้าวน้อยลง ทำความเสียหายให้แก่ชาวนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้พระราชทานพระราชดำริแนวทางแก้ไขที่ผู้ประกอบการทำนาเกลือสามารถดำเนินการได้ โดยไม่ทำความเสียหายแก่พื้นที่ปลูกข้าวใกล้เคียง โดยผู้ประกอบการทำนาเกลือทั้งหลายจะต้องจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งที่บริเวณลานตากเกลือ ขุดเป็นสระเก็บน้ำใหญ่สำหรับรองรับน้ำเค็มที่ปล่อยทิ้งจากลานตากเกลือทั้งหมด เก็บไว้ในสระเพื่อรอการระเหยหรือไหลลงในดินโดยบ่อบาดาลเล็กๆ ที่ขุดขึ้นเพื่อระบายน้ำลงสู่ชั้นน้ำเค็มใต้ดินที่สูบขึ้นมา

ทั้งนี้ ขนาดของสระน้ำดังกล่าว จะมีขนาดและความลึกเท่าใด ต้องกำหนด ให้สัมพันธ์กับบริเวณน้ำที่จากลานตากเกลือ และความสามารถของน้ำในสระที่ไหลลงไป ได้ดิน ทั้งนี้ให้มีความสมดุลพอดีกัน โดย ไม่ทำให้น้ำเค็มไหลล้นไปยังลำห้วยข้างๆ อีกต่อไป พระราชดำริในการแก้ไขปัญหา น้ำเค็มอันเนื่องจากการทำนาเกลือในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือดังกล่าว ได้น้อมนำไป

ปฏิบัติอย่างได้ผลในพื้นที่ต่างๆ อาทิ อำเภอวานรนิวาสและอำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี และอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น

๖.๒ หลักการสร้างแหล่งเก็บน้ำเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริในการสร้างแหล่งเก็บน้ำเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ สิ่งแวดล้อมว่า ควรควบคุมปริมาณและคุณภาพน้ำให้พอดี ไม่มากและไม่น้อยเกินไป หากปริมาณน้ำ มากเกินไป ก็ต้องหาทางระบายออกให้ทันการณ์ และในขณะที่เกิดภาวะขาดแคลนก็จะต้องมีน้ำกักเก็บ ไว้ใช้อย่างเพียงพอ โดยมีคุณภาพเหมาะสมแก่การเกษตร อุตสาหกรรม และอุปโภคบริโภค การพัฒนา แหล่งน้ำอาจจะมึผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงมีหลักในการสร้างแหล่งเก็บน้ำเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนี้

๖.๒.๑ การกักเก็บน้ำไว้

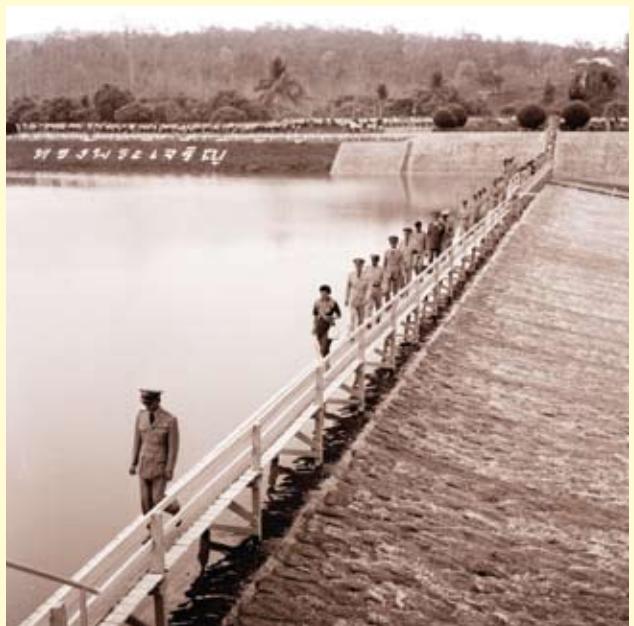
บนที่สูงให้มากที่สุด แล้วจ่ายปันลดหลั่นลงมา โดยพยายามเก็บน้ำไว้ในดินให้มากที่สุด ควบคุมและจัดการสภาวะการไหลของน้ำให้ สม่าเสมอ

๖.๒.๒ การจ่ายปันน้ำ

เพื่อแผ่ขยายความชุ่มชื้นแก่สิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ การอุปโภค บริโภค และการเพาะปลูก โดยการทำท่อและลำเหมืองส่งน้ำ ซึ่งพระองค์ ทรงให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุในพื้นที่ ที่หาง่ายและประหยัดเป็นหลัก ด้วยหลัก ง่ายๆ คือ “ธรรมชาติและธรรมดา”

๖.๒.๓ สำหรับพื้นที่

ทำกินที่อยู่สูงกว่าลำห้วย ทรงเลือกใช้วิธีการก่อสร้างอาคารปิดขวางทางน้ำไหลที่เรียกว่า “ฝายทดน้ำ”

เพื่อท่อน้ำที่ไหลมาให้มีระดับสูงขึ้น จนสามารถผันน้ำเข้าไปตามคลองหรือคูส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูก ส่วนปริมาณน้ำที่เหลือจะไหลข้ามสันฝายไปเอง การก่อสร้างฝายจะต้องกำหนดให้มีขนาดความสูงความยาวมากพอที่จะท่อน้ำให้ไหลเข้าคลองส่งน้ำ และสามารถจะระบายน้ำในฤดูน้ำหลากให้ไหลข้ามสันฝายไปได้ทั้งหมด สามารถแก้ปัญหาหน้าล้นตลิ่งและปัญหาขาดน้ำในพื้นที่เพาะปลูกได้

๖.๒.๔ ในท้องที่ซึ่งมีหนองและบึงธรรมชาติที่ตื้นเขินหรือถูกมนุษย์บุกรุกทำลายนั้น มีพระราชดำริให้ขุดลอกดินเพื่อเพิ่มพื้นที่รองรับปริมาณน้ำฝนได้มากขึ้นเมื่อมีฝนตกมาก น้ำจะไหลลงไปในหนองน้ำ บางส่วนก็จะไหลล้นไป และอีกส่วนหนึ่งเก็บกักไว้ในหนองและบึง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการทำการเกษตรฤดูแล้ง

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าว นับเป็นการจัดการน้ำอย่างครบวงจร เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง การเกิดน้ำท่วมในฤดูฝน และปัญหาหน้าแล้งเสียหาย สะท้อนแนวคิดที่เป็นระบบอย่างครบถ้วน ทรงมองปัญหาในองค์รวมหาวิธีการว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถนำน้ำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อน และแก้ไขปัญหาสภาพความยากจนของประชาชนให้อยู่ในฐานะพอมีพอกิน หรือถึงขั้นมีกินมีใช้ ไม่ว่าจะป็นน้ำจากบนฟ้า น้ำจากใต้ดิน น้ำดีที่มีมากเกินไป น้ำเสียที่ต้องได้รับการบำบัด ตลอดจนคิดค้นนวัตกรรมที่หลากหลาย ทรงเป็นเสมือนจุดศูนย์รวมที่เป็น “แรงบันดาลใจอันยิ่งใหญ่” ให้ประชาชนได้น้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติ เพื่อสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทยทั่วประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

ในโอกาสนี้ **ดร.รอยล จิตรดอน** ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) ซึ่งถวายงานในเรื่องสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร ได้กรุณาให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของสถาบันฯ และแนวพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

บทสัมภาษณ์ ดร.รอยล จิตรดอน
ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)

ภารกิจของสถาบันฯ... ส่งต่อความรู้สู่ประชาชน

ปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งที่เกิดขึ้นทุกปี เป็นปัญหาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญและห่วงใยมาโดยตลอด จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งหน่วยงานที่รวมและจัดการข้อมูลน้ำของประเทศ อันเป็นที่มาของสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร มีภารกิจสำคัญในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการจัดการทรัพยากรน้ำและการเกษตร โดยรวบรวมข้อมูลทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำเจ้าพระยาทั้งหมด จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วสำเนากระจายข้อมูลนี้กลับไปให้หน่วยงานต่างๆ อีกครั้ง ให้ได้ใช้ข้อมูลร่วมกัน เกิดเป็นกลไกในการประสานงาน ประกอบการตัดสินใจ และดำเนินการบริหารจัดการน้ำของประเทศ

นอกจากนี้ หน่วยงานได้พิจารณานำข้อมูลที่รวบรวมได้จากระบบเครือข่าย มาจัดรวบรวมเพื่อเปิดให้ประชาชนนำข้อมูลไปใช้ได้ ได้แก่ ข้อมูลน้ำ อากาศ ฝน และพายุ ซึ่งจะเป็นฐานในการพัฒนาความร่วมมือกับภาคประชาชน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำต่อไป

สำหรับด้านการเกษตร ได้มีการดำเนินงานโครงการระบบเครือข่ายสารสนเทศการเกษตร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนำข้อมูลมาสนับสนุนการเรียนรู้ในการจัดการ และการผลิตด้านการเกษตร และการพัฒนาชุมชน เพื่อส่งต่อให้แก่เกษตรกรและชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งปัจจุบันชุมชนหลายแห่งได้นำไปปรับใช้อย่างเหมาะสมกับชุมชนของตนเอง เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดจากชุมชนสู่ชุมชน ส่งผลให้การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนในหลายพื้นที่เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน

ทรงติดตามสถานการณ์น้ำและพระราชทานพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า ในสภาพปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น กระแสลมเปลี่ยนทิศทาง จากเดิมเคยพัดจากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มาเป็นทิศตะวันออกเฉียงใต้ จึงจำเป็นต้องกลับมาศึกษา ทบทวน ทำความเข้าใจ แล้วปรับบริหารจัดการน้ำใหม่ให้เหมาะสม รวมทั้งต้องมีการบันทึกข้อมูลสภาพภูมิอากาศของปีที่ผ่านมา เพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลปัจจุบัน และคาดการณ์ล่วงหน้า เพื่อนำมาใช้ตัดสินใจในการปฏิบัติงาน โดยทรงเห็นว่า แนวทางการศึกษาของสถาบันฯ เกี่ยวกับอุทกภูมิ และคลื่นในทะเล และแบบจำลองลมของสถาบันนั้นถูกแล้ว ให้ดำเนินการต่อให้ใช้ได้โดยเร็ว

การจัดการทรัพยากรน้ำในอนาคต

การบริหารจัดการน้ำต่อไปให้มีการบริหารน้ำข้ามลุ่มน้ำ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ท่อใช้แรงโน้มถ่วง สภาพธรรมชาติ ห้วย คลอง เพื่อค่อยๆ ระบายน้ำข้ามลุ่มน้ำ ระบายไปเรื่อยๆ โดยตลอด ไม่จำเป็นต้องผันน้ำให้เร็วและแรง ค่อยๆ ผันน้ำให้สม่ำเสมอ การบริหารจัดการอย่างนี้ เป็นการจัดการเหมือนเป็น “พวง” คือเป็นกลุ่มของเขื่อน บริหารน้ำข้ามลุ่มน้ำได้ โดยให้คำนึงถึงประโยชน์การใช้น้ำ และสิทธิของเจ้าของน้ำเดิมเป็นหลัก เช่น ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ ก็ให้นำเอาเขื่อนดอกทรายหนองปลาไหล ประแสร์ คลองใหญ่ และอาจรวมถึงเขื่อนท่าด่าน (เขื่อนขุนด่านปราการชล) เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ด้วย มาบริหารจัดการน้ำ ผันน้ำร่วมกันเป็นพวง ให้เกิดประโยชน์ในการใช้น้ำ โดยผันน้อยๆ โดยตลอด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและปัญหาตามมา การจัดระดับกักเก็บน้ำก็ให้จัดให้เหมาะสมเป็นพวงหรือเป็นกลุ่ม

สำหรับน้ำที่ไหลอยู่ใต้ดินตามหินปูนในภาคเหนือที่เชียงดาว ห้วยลึก ที่แม่ฮ่องสอนไหลลงสู่ลางะวิน ที่อ่างขางไหลลงมาทางฝาง ลงมาที่หนองอู ก็ให้หาทางกักเก็บแล้วผันน้ำไปใช้ที่ภาคอีสาน ก็จะมีแนวโครงการหินปูนเริ่มจากบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ที่สกลนครไปยังนครพนม น้ำที่ไหลตามโครงการนี้ พระองค์รับสั่งว่าเป็น “น้ำรัฐ” ต้องปิดรูให้ได้เพื่อกักน้ำไว้ใช้

เร่งแก้ไขในส่วนที่ใช้เงินลงทุนน้อยและสำคัญก่อน

นอกจากนี้ พระองค์ทรงยกตัวอย่างเขื่อนยางชุม ที่อำเภออุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เสริมสันอ่างเก็บน้ำขึ้นไปเพียงเล็กน้อย ๒-๓ เมตร ช่วยให้กักเก็บน้ำเพิ่มขึ้นได้มาก ป้องกันน้ำท่วม ลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าหากเร่งทำ เร่งแก้ไขในส่วนที่ใช้เงินลงทุนน้อย และสำคัญๆ ก่อน ก็จะได้รับผลกำไรตอบแทนเร็ว เพราะถ้าช้า เงินลงทุนก็ยิ่งมาก ความเสียหายยิ่งสูง ในการคิด

ผลตอบแทน กำไร ให้คิดทั้งการลดความเสียหาย ผลประโยชน์อื่นที่จะได้รับ ทั้งภาพรวมผลตอบแทนทางเกษตรทั้งหมดและการผลิตไฟฟ้า หากขาดแคลนงบประมาณก็ให้ขอสำนักงาน กปร. หรือมูลนิธิชัยพัฒนาจัดสรรให้ หรือจะเป็นเงินส่วนพระองค์ก็ทรงยินดี และขอให้ติดตามข้อเท็จจริงหลังจากการก่อสร้าง หรือแก้ไขปรับเปลี่ยน

ทรงงานแก้ปัญหาเรื่องน้ำแม่ทรงประทับ ณ โรงพยาบาล... ด้วยทรงห่วงใยพสกนิกร

ในปี ๒๕๕๔ นี้ แม้ขณะที่พระองค์ทรงประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช ด้วยทรงห่วงใยพสกนิกรในปัญหาเรื่องน้ำ เนื่องจากฤดูฝนมาเร็วกว่าปกติ ส่งผลให้ระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำหลายแห่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัยอย่างหนักในหลายพื้นที่ พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะผู้บริหารสถาบันฯ เข้าเฝ้าฯ กราบบังคมทูลถวายรายงานผลการดำเนินงาน เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๔

สถาบันฯ ได้ถวายรายงานว่า สถาบันฯ และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้น้อมนำแนวพระราชดำริระบบโทรมาตร และแบบจำลองลม มาดำเนินการพัฒนาเทคโนโลยีโทรมาตรตรวจวัดระดับน้ำในแม่น้ำด้วยคลื่นเรดาร์ โดยคำนวณระดับน้ำจากคลื่นสะท้อนระหว่างอุปกรณ์กับผิวน้ำ จนสามารถวัดระดับน้ำที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง และอุปกรณ์ไม่เสียหายจากกระแสน้ำ สำหรับแบบจำลองลมและแบบจำลองสภาพอากาศ สามารถคาดการณ์ลม และสภาพอากาศล่วงหน้าได้ในหนึ่งสัปดาห์ โดยได้ส่งข้อมูลให้หน่วยงานต่างๆ นำไปใช้ในการดำเนินงาน เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใช้เตรียมการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย กรมชลประทานใช้ติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์น้ำ สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) ใช้วางแผน

รับสัญญาณข้อมูลดาวเทียม ติดตามและประเมินความเสียหาย จากอุทกภัย และสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรใช้วางแผนเพื่อ ปฏิบัติการฝนหลวง เป็นต้น

ทั้งนี้ สถาบันฯ ได้ติดตั้งระบบโทรมาตร ณ พระตำหนัก เปี่ยมสุข พระราชวังไกลกังวล เพื่อส่งข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายชั่วโมง ทำให้ทราบข้อมูลปริมาณฝนที่ตกในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว และมีระบบ ฐานข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติดังกล่าว เรียกดูย้อนหลังได้ อีกทั้ง ยังส่งข้อความแจ้งเตือนผ่านระบบข้อความสั้น (SMS) ทางโทรศัพท์ เคลื่อนที่ได้อีกด้วย ซึ่งพระองค์ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยว่ามีประโยชน์มาก สำหรับการบริหารจัดการน้ำ เนื่องจากสามารถเรียกดูข้อมูลได้ทุกที่ ทุกเวลา ทั้งนี้ในช่วงน้ำท่วมขนาดใหญ่ และ ๓ จังหวัดภาคใต้ สามารถ บริหารจัดการได้ดี ดังนั้น ความก้าวหน้าในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ขณะนี้ได้จัดทำจนเกือบจะครบวงจรทั้งหมด อันจะนำไปสู่การวางแผน และการคาดการณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยในอนาคตได้

ทรงเปรียบเทียบ... ระบบข้อมูลน้ำคือทีวีของพระองค์

ในการทรงงานติดตามสถานการณ์น้ำ พระองค์ทรงติดตามระบบข้อมูลจากหน้าจอคอมพิวเตอร์ บางครั้งระบบขัดข้องในช่วงกลางดึกหรือก่อนรุ่ง เช้าวันรุ่งขึ้นผมจะได้รับโทรศัพท์จากในวังแจ้งว่า เมื่อคืน ระบบข้อมูลของอาจารย์ขัดข้อง โดยเคยทรงมีรับสั่งผ่านมาทางท่านองคมนตรี เชาวน์ ณ ศิลวันต์ ว่า *“อาทิตย์ที่แล้วทีวีฉันหาย”* ทรงเปรียบเทียบว่าระบบข้อมูลน้ำคือทีวีของพระองค์

ทรงชื่นชมการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา สถาบันฯ ได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดการประกวด “การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ” เพื่อค้นหาและสร้างเครือข่ายในการจัดการน้ำ ชุมชน ทรงชื่นชมมาก เนื่องจากชุมชนใช้วิธีง่ายๆ ลงมือปฏิบัติจนเข้าใจแนวพระราชดำริต่างๆ โดยเฉพาะ ที่ชาวบ้านใช้แผนที่ในการวางแผนและจัดการน้ำของชุมชน ส่วนการจัดการน้ำชุมชนที่มีแบบอย่าง ความสำเร็จแล้วจะขยายผล ทรงให้คำนิ้งถึงพื้นที่ สังคม ภูมิอากาศ ให้มีการปรับตัวตลอด นำไปสรุป ให้เรียบง่าย เหมาะสมกับพื้นที่ และดึงให้ชุมชนมาร่วมทำงาน โดยต้องเรียนจากชาวบ้านไปด้วย ไม่ควรใช้ความสำเร็จเป็นทฤษฎี แล้วปฏิบัติตามความเคยชิน คิดว่าถูกต้องนำไปใช้โดยไม่ปรับแก้ ก็จะทำให้พัฒนาชุมชนไม่สำเร็จ

ผมคิดว่าการนำพระราชดำริไปใช้แล้วประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น ในระดับชุมชน ไปได้ดีและเร็ว เนื่องจากเป็นการ “ระเบิดจากข้างใน” ชาวบ้านทำแล้วได้รับประโยชน์และเห็นผลจริง

เนื่องจากพระองค์ทรงเริ่มด้วยข้อมูล จากนั้นทรงวิเคราะห์ข้อมูล และทรงทดลอง จนได้แนวพระราชดำริ คือการสร้างตัวอย่าง เมื่อนำไปเป็นตัวอย่างให้ประชาชน จะสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ความสำเร็จของประชาชน... คือความสุขของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

วันที่พระองค์ได้ทอดพระเนตรวิถีโอบการประกาศผลการประกวดการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำรินำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย นั้น พระพักตร์ของพระองค์ทรงฉายถึงความสุขพระทัย และทรงพระเกษมสำราญที่ทรงเห็นชาวบ้านแก้ไขปัญหาได้สำเร็จด้วยแนวพระราชดำริ ที่ทำได้ง่ายและใช้เงินไม่มาก

ผมคิดว่าการทำงานถวาย ไม่ต้องทำเรื่องที่ยิ่งใหญ่ เริ่มจากทำเล็กๆ แต่ทำตัวอย่างต่อเนื่องและมั่นคง พระองค์ก็จะทรงพอพระทัย และทรงพระเกษมสำราญแล้ว

๗. แนวพระราชดำริด้านทรัพยากรดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีแนวพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของทรัพยากรที่ดิน ทั้งในแง่ของปัญหาดินที่เสื่อมโทรม ขาดคุณภาพ และการขาดแคลนที่ดินทำกินสำหรับเกษตรกร แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทรัพยากรดินที่สำคัญมีดังนี้

๗.๑ การจัดการและพัฒนาที่ดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำวิธีการปฏิรูปที่ดินมาใช้ในการจัดและพัฒนาที่ดินที่เป็นป่าเสื่อมโทรม ทั้งร้าง ว่างเปล่า นำมาจัดสรรให้เกษตรกรที่ไร้ที่ทำกิน ได้ประกอบอาชีพในรูปของหมู่บ้านสหกรณ์ และโครงการจัดและพัฒนาที่ดินในรูปแบบอื่นๆ โดยให้สิทธิทำกินชั่วคราวชั่วคราว แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์ในการถือครอง พร้อมกับจัดบริการพื้นฐานให้ตามความเหมาะสม โดยทรงมีหลักการว่า ต้องมีการวางแผนการจัดการให้ดีเสียตั้งแต่ต้น โดยใช้แผนที่ และภาพถ่ายทางอากาศช่วยในการวางแผน ไม่ควรทำแผนผังที่ทำกินเป็นลักษณะตารางสี่เหลี่ยมเสมอไป โดยไม่คำนึงถึงสภาพภูมิประเทศ แต่ควรจัดสรรพื้นที่ทำกินตามแนวพื้นที่รับน้ำจากโครงการชลประทาน นั่นคือจะต้องดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตรควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งน้ำ

๗.๒ การพัฒนาและอนุรักษ์ดิน หลังจากงานจัดสรรที่ดินทำกินในระยะแรกแล้ว แนวพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรดินของพระองค์ได้ขยายขอบเขตไปสู่เรื่องการพัฒนาและ

อนุรักษ์ดินเพื่อการเกษตรกรรม เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้นหรือรักษาไว้ไม่ให้ตกต่ำ เช่น การวิจัยและการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับลักษณะสภาพดิน การศึกษาเพื่ออนุรักษ์ บำรุงรักษา และฟื้นฟูดิน โดยวิธีส่วนใหญ่ เป็นวิธีการตามธรรมชาติที่พยายามสร้างความสมดุลของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม รวมถึงอนุรักษ์ และฟื้นฟูดินที่มีสภาพธรรมชาติและปัญหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค

สำหรับพระราชดำริในการพัฒนาและอนุรักษ์ดินที่สำคัญ แบ่งเป็น ๔ ส่วน ได้แก่

๗.๒.๑ แบบจำลองการฟื้นฟูบำรุงดินที่มีสภาพขาดความสมบูรณ์ ดินปนทราย และปัญหาการชะล้างพังทลาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ๖ แห่งดังกล่าว เป็นแหล่งศึกษาวิจัยการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ตามสภาพภูมิสังคมของแต่ละแห่ง ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาดูงานและนำความรู้ไปปรับใช้ตามสภาพปัญหาพื้นที่ และพระราชทานพระราชดำริ ในการแก้ปัญหาดินต่างๆ อาทิ ปัญหาดินทราย พระราชทานแนวทางแก้ปัญหาคือ ต้องปลูกหญ้าตามแนวระดับเพื่อยึดดิน และให้เกิดปุ๋ยอินทรีย์ **ปัญหาดินดาน ดินลูกรัง** ในเบื้องต้นพระราชทานพระบรมราโชบาย **“ป่าไม้หมู่บ้าน”** ให้ราษฎรเป็นเจ้าของ ดำเนินการปลูกป่าและบำรุงรักษาต้นไม้เอง **ปัญหาดินปนหิน และกรวด** ทรงมีแนวพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำและฝาย เพื่อคืนความชุ่มชื้นให้แก่พื้นที่และพัฒนาคุณภาพของดิน เป็นต้น

๗.๒.๒ การแก้ปัญหาดินเปรี้ยวด้วย “ทฤษฎีแก้งดิน” ในการแก้ปัญหาดินเปรี้ยวหรือดินพรุ ซึ่งพบมาก ในภาคตะวันออกและภาคใต้ และบริเวณที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล พระองค์ได้พระราชทานแนวพระราชดำริ **“แก้งดิน”** โดยทรงใช้วิธีเลียนแบบธรรมชาติ ทรงร่นระยะเวลาช่วงแล้ง และช่วงฝนในรอบปีให้สั้นลง คือ ปล่อยให้ดินแห้ง ๑ เดือน และขังน้ำให้ดินเปียก ๒ เดือน สลับกันไป เพื่อเร่งปฏิกิริยา

ให้ดินเปรี้ยวจัดขึ้น และทรงใช้ปูนมาร์ลซึ่งมีคุณสมบัติเป็นต่างผสมคลุกเคล้ากับหน้าดิน เพื่อลดความเป็นกรดได้ดีในระดับหนึ่ง จากนั้น ทรงใช้น้ำชะล้างและทรงควบคุมระดับน้ำใต้ดินควบคู่ไปด้วย อันเป็นวิธีการที่สมบูรณ์ที่สุดและให้ได้ผลมากกับที่ดินที่เป็นกรดรุนแรง ความเปรี้ยวของดินจะค่อยๆ เจือจางจนดินมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น

๗.๒.๓ การอนุรักษ์ดินด้วยหญ้าแฝก ในปี ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหญ้าแฝกของธนาคารโลก (World Bank) และทรงพบว่าหญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากลึกแผ่กระจายลงไปดินตรงๆ เป็นแผง ซึ่งช่วยกรองตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี จึงควรมานำมาใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมดินให้ดีขึ้น โดยทรงให้ศึกษาดำเนินการ ทั้งในพื้นที่เพาะปลูกและในพื้นที่ป่าไม้ และได้ทอดพระเนตรการทดลองเกี่ยวกับหญ้าแฝกอยู่เป็นระยะๆ รวมทั้งพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้ธนาคารโลกผ่านทางเครือข่ายข่าวสารหญ้าแฝก เพื่อสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับหญ้าแฝกด้วย

นอกจากนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริให้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหญ้าแฝก และทรงให้นำไปทดลองปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี และในบริเวณที่ต่างๆ จึงได้มีการค้นหาพันธุ์หญ้าแฝก และพัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดินของประเทศ เพื่อขยายพันธุ์ และส่งเสริมให้มีการปลูกอย่างกว้างขวาง

เมื่อนำหญ้าแฝกมาปลูกเป็นแถวตามแนวระดับ ขวางความลาดเทของพื้นที่แล้ว หญ้าแฝกจะแตกหน่อเจริญเติบโตชิดติดกันจนมีลักษณะเสมือนมีกำแพงที่กั้นขวางน้ำที่ไหลบ่า ลดความรุนแรงและชะลอความเร็วของ กระแสน้ำ โดยน้ำส่วนใหญ่จะซึมลงไปดินทำให้ดินมีความชุ่มชื้นอยู่ได้ยาวนาน และประการสำคัญคือ เป็นหญ้าที่มีความทนทานปลูกง่าย ขึ้นได้ดีในดินหลายๆ ประเภท

ทั้งในดินดีและดินไม่ดี ซึ่งเป็นวิธีง่ายๆ ประหยัดค่าใช้จ่าย และเกษตรกรก็สามารถทำได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ระบบรากที่แข็งแรงและหยั่งลึกลงไปดินตามแนวดิ่ง รวมทั้งสานกันอย่างหนาแน่นมากกว่าที่จะแผ่ขยายในแนวกว้าง รากหญ้าแฝกจึงช่วยยึดเกาะดิน ป้องกันการสูญเสียดินที่เกิดจากการกัดเซาะของน้ำได้เป็นอย่างดี จึงมีหลายคนเรียกหญ้าแฝกว่า “กำแพงที่มีชีวิต”

๗.๒.๔ การห่มดิน พระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการดูแลและรักษาดินอีกทางหนึ่งคือ “การห่มดิน” เพื่อให้ดินมีความชุ่มชื้น จุลินทรีย์ทำงานได้ดี อันจะส่งผลให้ดินบริเวณนั้นทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และพัฒนาทรัพยากรดินให้เกิดแร่ธาตุ การห่มดินมีหลายวิธีการ เช่น ใช้ฟางและเศษใบไม้มาห่มดิน หรือวัสดุอื่นตามที่หาได้ตามสภาพทั่วไปของพื้นที่ การใช้พรมโยปาล์ม (wee drop) ซึ่งทำมาจากพาล์มที่ผ่านการรีดน้ำมันแล้ว เริ่มจากการนำทะเลายพาล์มมาตะกุกให้เป็นเส้น ๆ ก่อนจะไปอัดให้เป็นแผ่นเป็นผ้าห่มดิน นอกจากประโยชน์ที่กล่าวไปแล้ว การห่มดินยังจะช่วยคลุมหน้าดินไม่ให้วัชพืชขึ้นรบกวนต้นไม้หรือพืชหลักอีกด้วย

๗.๓ การดำเนินการเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน ได้มีพระราชดำริว่า ปัญหาการบุกรุกเข้าไปครอบครองที่ดินของรัฐโดยราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นหลักแหล่งจะทวีความรุนแรงขึ้น จึงพระราชทานแนวทางการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ สำหรับที่ดินป่าสงวนที่เสื่อมโทรมและราษฎรได้เข้าไปทำกินอยู่แล้วนั้น รัฐน่าจะดำเนินการตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้กรรมสิทธิ์แก่ราษฎร

ในการทำกินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่มิได้เป็นการออกโฉนดที่จะสามารถนำไปซื้อขายได้ เพียงแต่ควรออกหนังสือรับรองสิทธิทำกิน (สทก.) แบบสามารถเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทให้สามารถทำกินได้ตลอดไป ด้วยวิธีการนี้จะช่วยให้ราษฎรมีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองและครอบครัว โดยไม่อาจนำที่ดินนั้นไปขาย และจะไม่ไปบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนอื่นๆ อีก

๘. แนวพระราชดำริด้านทรัพยากรป่าไม้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของปัญหาป่าเสื่อมโทรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านอื่นๆ ไม่เฉพาะแต่ปัญหาเรื่องดิน เรื่องน้ำเท่านั้น หากโยงใยถึงปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง คุณธรรม และระบบนิเวศ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้แนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาป่า มิได้เป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่าง โดดๆ หากแต่ทรงรวมงานพัฒนาที่เกี่ยวข้องเรื่องทั้งหมดเข้าไปทำงานในพื้นที่อย่างประสานสัมพันธ์กัน

แนวพระราชดำริด้านการป่าไม้ จำแนกเป็นหมวดหมู่ตามงาน ได้ ดังนี้

๘.๑ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม จากการเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสมดุลทางธรรมชาติ จึงพระราชทานแนวพระราชดำริในการจัดการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

๘.๑.๑ การรักษาป่าต้นน้ำ ตามหลักการขั้นพื้นฐานคือ เมื่อมีป่าก็จะมีน้ำ มีดิน อุ่นอุดม มีความชุ่มชื้นของอากาศ และเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ และสิ่งมีชีวิต เช่น พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริ “**ทฤษฎีป่าเปียก**” โดยทรงให้หาวิธีให้น้ำจากป่าไหลผ่านกลีกลงในใต้ดิน เพื่อรักษาหน้าดินให้มีความชื้น ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการสร้างแนวป้องกันไฟในระยะยาว

๘.๑.๒ การจัดการเรื่องน้ำและการสร้างความชุ่มชื้นในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ โดยการกักเก็บน้ำไว้บนที่สูงให้มากที่สุด แล้วจ่ายปันลดหลั่นลงมา ด้วยการควบคุมและจัดการสภาวะการไหลของน้ำให้สม่ำเสมอ เช่น การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น หรือ Check Dam ปิดกั้นร่องน้ำในเขตต้นน้ำลำธาร เพื่อแผ่กระจายความชุ่มชื้นออกไปให้กว้างขวาง อันจะช่วยฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณที่สูงให้สมบูรณ์ขึ้นเป็นภูเขาป่าน้ำในอนาคต

๘.๑.๓ การจ่ายปันน้ำ เพื่อแผ่ขยายความชุ่มชื้นแก่สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเพาะปลูก โดยการทำท่อส่งและลำเหมือง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นการใช้วัสดุในพื้นที่ที่หาง่ายและประหยัดเป็นหลัก

๘.๑.๔ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (สัตว์ป่าและอุทยาน) โดยจัดให้มีการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ให้แพร่หลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ราษฎรเลี้ยงสัตว์ป่าเป็นอาชีพ และหากพื้นที่โครงการมีสภาพภูมิประเทศสวยงามอุดมสมบูรณ์ มีความเหมาะสมก็ให้ดำเนินการจัดตั้งเป็นวนอุทยานหรืออุทยานแห่งชาติต่อไป

๘.๑.๕ การรักษาป่าชายเลน โดยปลูกป่าไม้ชายเลนด้วยการอาศัยระบบน้ำขึ้นน้ำลงในการเติบโต อันเป็นแนวป้องกันลมและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง และเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นการช่วยสร้างความสมดุลให้แก่ธรรมชาติให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

๘.๒ การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า พระองค์มีแนวพระราชดำริในการฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า ได้แก่ **“ปลูกป่าในใจคน”** โดยการทำความเข้าใจกับราษฎรให้รู้ถึงประโยชน์ของป่าและการอยู่ร่วมกับป่าอย่างพึ่งพาอาศัยกัน ให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่า โดยจัดจำแนกความเหมาะสมการใช้ที่ดินตามลักษณะโครงสร้างของดิน ส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การปลูกป่า ตลอดจนรู้จักนำพืชมาใช้สอยอย่างถูกต้อง ดังเช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทราย ตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร และโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำพูน

“ปลูกป่า ๓ อย่าง ให้ประโยชน์ ๔ อย่าง” เป็นแนวคิดของการผสมผสานการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่กับความต้องการด้านเศรษฐกิจ ด้วยการจำแนกป่า ๓ อย่าง คือ ป่าไม้ใช้สอย ป่าไม้กิน และป่าไม้เศรษฐกิจ ซึ่งช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย **“การปลูกป่าทดแทน”** เช่น การปลูกป่าทดแทนตามไหล่เขา และในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เป็นต้น

นอกจากนี้ ทรงชี้แนะแนวทางโดยถือหลักให้ธรรมชาติฟื้นตัวเอง เช่น **“การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก”** โดยการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเติบโตของต้นไม้ และควบคุมไม่ให้คนเข้าไปตัดต้นไม้ และรบกวนเหยียบย่ำต้นไม้เล็กๆ เมื่อทิ้งไว้ช่วงระยะหนึ่ง พืช ลูกไม้ พันธุ์ไม้ต่างๆ จะค่อยๆ เจริญเติบโตและขยายพันธุ์ฟื้นตัวขึ้น เช่น โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

๘.๓ การพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน พระองค์มีพระราชดำริให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้ โดยพยายามเปลี่ยนราษฎรจากผู้บุกรุกทำลายป่าให้กลายมาเป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรป่า ด้วยทรงตระหนักถึงการพึ่งพาของคนและป่า โดยทรงมีแนวพระราชดำริ อาทิ ส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่า และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง พระองค์ทรงแนะนำให้ตั้ง **“ป่าไม้หมู่บ้าน”**

เพื่อให้ราษฎรเพาะต้นกล้าให้แก่ราชการ เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน และเสริมสร้างคุณธรรมและจิตสำนึก เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้ต้นน้ำลำธารยังมีอยู่ การสร้างจิตสำนึกแก่ราษฎรตามแนวพระราชดำริ เป็นการร่วมกันดำเนินการ ซึ่งชาวบ้านเห็นและสัมผัสได้ ตลอดจนได้รับประโยชน์ได้จริงจากความอุดมสมบูรณ์ของป่า ดิน และน้ำ

๙. แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาชนบท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ชนบทก่อนพื้นที่อื่นใด เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาให้ประชาชนในชนบทสามารถพึ่งตนเองได้ ดังพระบรมราโชวาทที่ทรงเริ่มต้นงานพัฒนาในชนบท เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๒ ความตอนหนึ่งว่า

“..การที่นำความเจริญการพัฒนาไปสู่ชนบท หมายถึงประชาชนในชนบทนั้นมีเหตุผลหลายประการ เหตุผลใหญ่ที่สุด

ข้อแรกก็คือมนุษยธรรม ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ร่วมประเทศกับเรา... เหตุผลที่สองที่จะต้องพัฒนาชนบทนั้นก็คือ เพื่อความปลอดภัยของบ้านเมือง... ความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญคือ ความมั่นคงของประชาชนทั่วไปในชนบท เพราะประชาชนในชนบทเป็นประชาชนส่วนใหญ่ เป็นประชาชนส่วนรวม และประชาชนส่วนรวมหรือประชาชนทั้งหมดนั้นคือชาติ เราจึงต้องปฏิบัติให้ชาติคือประชาชนในส่วนรวมมีความมั่นคง...”

พระราชดำริที่สำคัญในการพัฒนาชนบท สรุปได้ดังนี้

๙.๑ การสร้างความแข็งแรงให้ชุมชนด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต เพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองในระยะยาว อาทิ แหล่งน้ำ เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกร โดยเฉพาะที่ต้องพึ่งพาอาศัยน้ำฝนได้มีโอกาสที่จะผลิตได้ตลอดปี และเมื่อชุมชนแข็งแรงพร้อมดีแล้ว จึงสร้างโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของชุมชน เช่น เส้นทางคมนาคม ฯลฯ การพัฒนาในลักษณะที่เป็นการมุ่งเตรียมชุมชนให้พร้อมต่อการติดต่อกับโลกภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนนี้ทรงเรียกว่า “การระเบิดจากข้างใน” ตลอดจนพระราชทานสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น ในปี ๒๕๑๘ ได้พระราชทานที่ดินแก่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จัดสรรให้พสกนิกรได้มีที่ดินทำกิน จำนวน ๔๔,๖๒๔ ไร่ ใน ๕ จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นครนายก ฉะเชิงเทรา นครปฐม และอยุธยา และมีพระราชดำริให้กรมปศุสัตว์จัดตั้ง “ธนาคารโค-กระบือ” โดยเริ่มแรกให้นำกระบือจำนวน ๒๔๐ ตัวให้เกษตรกรผู้ยากจนที่ไม่มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงานเป็นของตนเองในท้องที่อำเภอสระแก้ว และอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี เช่าซื้อและผ่อนส่งในราคาถูกลง

๙.๒ การส่งเสริมความรู้ในการ
 ทำมาหากินตามหลักวิชาการสมัยใหม่
 ที่เหมาะสมแก่ราษฎร ปัญหาหลัก
 ประการหนึ่งของการพัฒนาการเกษตร
 ในปัจจุบัน คือประสิทธิภาพการผลิต โดย
 ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต
 ทางการเกษตร คือความรู้ความเข้าใจ
 ในการผลิตตามหลักวิชาการสมัยใหม่
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น
 ถึงความจำเป็นที่จะต้องมี “ตัวอย่างของ

ความสำเร็จ” ในเรื่องการพึ่งตนเอง เพื่อให้ราษฎรในชนบทได้มีโอกาสเห็นถึงตัวอย่างและนำไปปฏิบัติได้เอง
 และทรงปรารถนาที่จะให้ตัวอย่างของความสำเร็จทั้งหลายได้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ

๙.๓ การนำความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่เข้าไปให้ถึงมือชาวชนบทอย่าง
 เป็นระบบ และต่อเนื่องเป็นกระบวนการเดียวกัน และต้องเป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ชาวบ้านรับได้และ
 สามารถนำไปปฏิบัติอย่างได้ผลแท้จริง อาทิ การสร้างและพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรให้เหมาะสมต่อ
 การผลิตและการใช้งานในประเทศไทย เช่น ควายเหล็ก รถไถสำหรับงานเตรียมดิน เป็นต้น

๙.๔ การยึดปัญหาสภาพ
 แวดล้อมของแต่ละพื้นที่เป็นหลัก โดยเฉพาะ
 ทรงให้ความสำคัญกับความกระตือรือร้นของ
 คนในพื้นที่ รวมทั้งปัญหาและความต้องการ
 ของเขาเหล่านั้นมากเป็นพิเศษดังพระราชดำรัส
 ความตอนหนึ่งว่า

“การพัฒนาจะต้องเป็นไป
 ตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และ
 ภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคม
 วิทยาภูมิประเทศตามสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่น
 ไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไป ไปช่วยโดยที่จะตัดเขาให้เข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว
 เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจ หลักการของการเข้าไป
 พัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์...”

๙.๕ การรวมกลุ่มประชาชนเพื่อแก้ปัญหาลึกของชนบท ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ
 ประการหนึ่งของการพัฒนาเพื่อสู่การพึ่งตนเอง โดยเฉพาะการรวมตัวกันในรูปของสหกรณ์ ทรงเน้นเสมอ
 ถึงความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ปัญหที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน

หรือเพื่อให้การทำมาหากินของชุมชนโดยส่วนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด จะเห็นได้ว่ากลุ่มสหกรณ์ในโครงการพระราชดำริที่ประสบความสำเร็จในหลายโครงการ พัฒนาขึ้นมาจากการรวมตัวกันของราษฎรกลุ่มเล็กๆ

๙.๖ การพัฒนาโดยกระตุ้นผู้นำชุมชนให้เป็นแกนนำในการพัฒนา เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทรงใช้ในบางพื้นที่ตามความเหมาะสม ทรงพิจารณาผู้นำ โดยเน้นในด้านคุณธรรม ความโอบอ้อมอารี ความเป็นคนในท้องถิ่นและรักท้องถิ่น จากนั้นทรงอาศัยโครงสร้างสังคมไทยโดยการกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนที่มีภักดีมีฐานะดีให้เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น โดยชาวบ้านที่ยากจนให้ความสนับสนุนร่วมมือ ซึ่งในที่สุดแล้วผลแห่งความเจริญที่เกิดขึ้น ก็จะตกแก่ชาวบ้านในชุมชนนั้นทุกคน

อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาชนบทตามโครงการพระราชดำรินั้น เป็นกิจกรรมที่กระจายครอบคลุมอย่างกว้างขวางในพื้นที่ต่างๆ ทั่วทุกภาคของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ล้าหลังและทุรกันดาร ซึ่งทรงให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และเสด็จฯ เยี่ยมพื้นที่เหล่านั้นอยู่เสมอ จากเป้าหมายของการพัฒนาชนบทที่ทรงมุ่งเน้นในเรื่องพื้นฐานการพึ่งตนเองของประชาชนในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นฐานในเรื่องของปัจจัย

การผลิตที่จำเป็น เช่น แหล่งน้ำ ที่ดิน ป่าไม้ ตลอดจนความรู้ในการที่จะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด ทั้งหมดนี้ได้ช่วยให้ชนบทภายใต้โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในปัจจุบัน ได้รับประโยชน์อย่างมาก และมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำรัสว่า

“ที่ซึ่งเคยเสด็จพระราชดำเนินไปแล้ว ในปีต่อๆ มาจะดีขึ้น คนมีสุขภาพดี สภาพแวดล้อมดีขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น คู่กับแรงที่เราเหนื่อยและเงินทองที่เสีย”

๑๐. แนวพระราชดำริด้านการคมนาคม

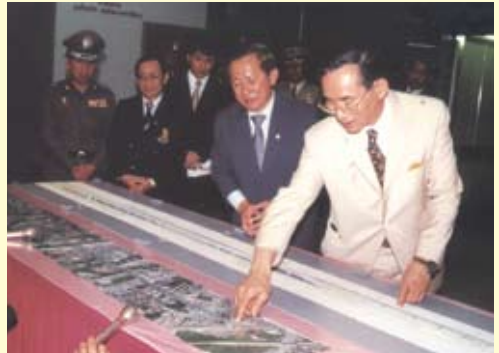
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พระองค์มีพระราชดำริเปิดเส้นทางพัฒนาสู่ชนบทที่ห่างไกล อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการนำความเจริญไปสู่ชนบท โดยถนนสายประวัติศาสตร์สายแรกที่สร้างตามพระราชดำริคือ โครงการถนนเข้าสู่หมู่บ้านห้วยมงคล ตำบลหินเหล็กไฟ (ปัจจุบันคือ ตำบลทับใต้) อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี ๒๔๙๕

นอกจากนี้ พระองค์ได้เสด็จฯ ไปในพื้นที่อันตรายหลายแห่ง เพื่อพระราชทานขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดำเนินการบุกเบิกสร้างเส้นทาง นำมาซึ่งโครงการก่อสร้างถนนอันเนื่องมาจากพระราชดำรินามากมายหลายสายที่พระราชทานแก่พสกนิกรทั่วประเทศ รวมทั้งทรงห่วงใยปัญหา

การจราจรที่แออัดบนท้องถนนในกรุงเทพมหานคร ด้วยทรงเล็งเห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องเร่งแก้ไข พระองค์จึงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหารถจราจรในกรุงเทพฯ มากมาย อาทิ

๑๐.๑ การขยายผิวการจราจรและเพิ่มเส้นทางคมนาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักว่าปัญหาการจราจรที่ติดขัดของกรุงเทพฯ เกิดขึ้นเนื่องจากปริมาณรถและการจราจรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น พระองค์จึงพระราชทานให้ดำเนินการทั้งแบบเร่งด่วน ในจุดวิกฤตและแบบระบบโครงข่ายจราจร **การแก้ปัญหาจราจรเฉพาะหน้าอย่างเร่งด่วน** อาทิ โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมทางรถไฟสายใต้จากสถานีบางกอกน้อยถึงถนนจรัญสนิทวงศ์ และพระราชทานนามว่า “ถนนสุขธาวาส” **การขยายพื้นผิวจราจร** เช่น โครงการถนนหยดน้ำ และการปรับปรุงขยายผิวจราจรโดยรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมบึงมักกะสัน จากถนนศรีอยุธยาถึงถนนโอศก-ดินแดง **การขยายช่องทางโดยไม่ทำลายภูมิทัศน์เดิม** เช่น โครงการสะพานผ่านฟ้าลีลาศ และโครงการก่อสร้างสะพานคู่ขนานสะพานมัชฌิมานรังสรรค์ เป็นต้น

๑๐.๒ การแก้ปัญหาการจราจรอย่างเป็นระบบ
โครงข่าย การที่กรุงเทพฯ เป็นจุดศูนย์กลางในการลำเลียงขนส่งสินค้าเข้าและออกเพื่อผ่านไปยังตัวเมือง พื้นที่อุตสาหกรรม หรือภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจราจรติดขัด พระองค์จึงมีพระราชดำริให้มีการก่อสร้างเส้นทางใหม่ **การเชื่อมต่อถนนและการสร้างทางวงแหวนเลี้ยงเมือง** เพื่อบรรเทาปัญหาจราจร อาทิ เมื่อปี ๒๕๑๔ มีพระราชประสงค์ให้สร้างถนนเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาจราจร พระราชทานเป็นของขวัญแก่ประชาชน คือ โครงการถนนวงแหวนรัชดาภิเษก (ถนนวงแหวนชั้นใน) แทนการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ ที่ทางราชการจะจัดสร้างและน้อมเกล้าฯ ถวาย เป็นของขวัญ เนื่องในโอกาสสมหามงคลพระราชพิธีรัชดาภิเษก โครงข่ายจตุรทิศตะวันตก-ตะวันออก และเหนือ-ใต้ เพื่อเชื่อมเส้นทาง

จราจรด้วยถนน สะพาน และปรับปรุงเส้นทางเดิมและเส้นทางใหม่ให้เชื่อมกันอย่างสมบูรณ์ รวมถึงโครงการถนนวงแหวนอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการขนถ่ายสินค้าจากท่าเรือกรุงเทพฯ ต่อเนื่องไปจนถึงพื้นที่อุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ และภูมิภาคอื่น เพื่อไม่ให้รถบรรทุกวิ่งเข้าตัวเมืองหรือทิศทางอื่น อันเป็นสาเหตุของการจราจรติดขัดโดยรอบ

ทั้งนี้ สำนักงานฯ ขอยกตัวอย่างพอสังเขป เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจและซาบซึ้งในแนวพระราชดำริการแก้ไขปัญหารถจราจรดังกล่าว ได้แก่ โครงการพระราชดำรินถนนคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี โครงการ

สะพานพระราม ๘ โครงการสะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒ และการแก้ไขปัญหาจราจรรอบโรงพยาบาลศิริราช ดังนี้

๑๐.๒.๑ โครงการพระราชดำริ

ทางคู่ขนานลอยฟ้าถนนบรมราชชนนี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทอดพระเนตรเห็นการจราจรที่ติดขัดเป็นอย่างมากบริเวณสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ต่อเนื่องไปจนถึงถนนบรมราชชนนี จึงพระราชทานแผนที่การก่อสร้างทางคู่ขนานที่ทรงร่างด้วยลายพระหัตถ์ของพระองค์เองแก่กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไข จากนั้นได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้ก่อสร้างทางคู่ขนานลอยฟ้าจากเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ไปยังบริเวณสถานีขนส่งสายใต้แห่งใหม่ เชื่อมสะพานข้ามสี่แยกอรุณอมรินทร์และสะพานข้ามถนนจรัลสนิทวงศ์เข้าด้วยกัน เพื่อให้การจราจรคล่องตัวยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเพื่อระบายรถที่จะออกนอกเมืองให้ได้เร็วที่สุด ผ่อนคลายสภาพการจราจรที่ติดขัดในถนนราชดำเนินต่อเนื่องถึงถนนหลานหลวงได้

จากแนวพระราชดำรินี้ รัฐบาลในสมัยนั้นได้น้อมรับมามอบให้แก่กรุงเทพมหานครและกรมทางหลวงร่วมกันรับผิดชอบการก่อสร้างทางคู่ขนานลอยฟ้าจากแยกอรุณอมรินทร์ไปจนถึงแยกพุทธมณฑลสาย ๒ อันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับการจราจร จากบริเวณสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าจนถึงทางแยกตลิ่งชันถนนบรมราชชนนีทั้งขาเข้าและขาออกโดยไม่ติดสัญญาณไฟจราจร และเพื่อแยกการจราจรของยานยนต์ที่ต้องการเดินทางระยะไกลออกจากยานยนต์ที่เดินทางในระยะใกล้ ตั้งแต่สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ทางแยกตลิ่งชัน จนถึงพุทธมณฑลสาย ๒

๑๐.๒.๒ โครงการสะพานพระราม ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ได้มีพระราชดำริชี้แนะว่า ควรก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเพิ่มขึ้นอีก ๑ แห่ง บริเวณถนนอรุณอมรินทร์ไปเชื่อมกับถนนวิสุทธิกษัตริย์ใกล้กับธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นจากการเปิดใช้เส้นทางคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี รวมทั้งเพิ่มจุดเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครฝั่งพระนครและธนบุรี และเป็นจุดเชื่อมต่อ

“โครงข่ายจตุรทิศ” พระองค์จึงได้พระราชทานพระราชหัตถเลขาแนวแผนผังสะพานให้กรุงเทพมหานครนำไปศึกษาความเหมาะสมในการดำเนินการ อีกทั้งโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อของสะพานแห่งใหม่นี้ว่า “สะพานพระราม ๘” เพื่อแบ่งเบาปริมาณการจราจรที่ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า และผ่อนคลายนโยบายการจราจรในถนนที่ต่อเนื่องจากสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ทั้งฝั่ง

พระนครและฝั่งธนบุรี เช่น ถนนราชดำเนิน ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า ถนนบรมราชชนนี ถนนจรัญสนิทวงศ์ เป็นต้น และเพื่อลดปริมาณการจราจรที่จะผ่านเข้าไปในเกาะรัตนโกสินทร์ ตลอดจนเพื่อเชื่อมต่อโครงข่ายถนนให้มีความสมบูรณ์ เอื้ออำนวยต่อการคมนาคมขนส่ง ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของ “โครงข่ายจตุรทิศตะวันตก-ตะวันออก” ที่เชื่อมต่อกันให้ผู้สัญจรระหว่างฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรีได้เลือกใช้ไม่ต้องเดินทางเข้าเมืองโดยไม่จำเป็น รวมทั้งเป็นการพัฒนาพื้นที่ สภาพแวดล้อมที่ดี และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่ในฝั่งธนบุรีและบริเวณใกล้เคียง

๑๐.๒.๓ โครงการสะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒ หรือชื่ออย่างไม่เป็นทางการว่า “สะพานวงแหวนอุตสาหกรรม” เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างขึ้นเชื่อมต่อเขตราชบุรีบูรณะและเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร กับอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อเป็นโครงข่ายถนนรองรับการขนถ่ายลำเลียงสินค้าจากท่าเรือ

กรุงเทพฯ ต่อเนื่องไปจนถึงพื้นที่อุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ และภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ มิให้รถบรรทุกวิ่งเข้าไปในตัวเมืองหรือทิศทางอื่น อันเป็นสาเหตุของการจราจรติดขัดโดยรอบ โดย “สะพานภูมิพล ๑” เชื่อมระหว่างแขวงบางโพงพาง เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร กับตำบลทรงคะนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และ “สะพานภูมิพล ๒” เชื่อมระหว่างตำบลทรงคะนองกับตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

๑๐.๒.๔ การแก้ไขปัญหาการจราจรรอบ

โรงพยาบาลศิริราช แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช พระองค์ยังทรงห่วงใยที่จะแก้ไขปัญหาให้พสกนิกรอยู่ตลอดเวลา โดยเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๔ พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ กราบบังคมทูลถวายรายงานโครงการแก้ไขปัญหาการจราจรโดยรอบโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งเป็นการดำเนินการ

ต่อเนื่องกับโครงการทางคู่ขนานลอยฟ้าถนนบรมราชชนนี และสะพานพระราม ๘ เพื่อบรรเทาปัญหาการจราจรในบริเวณดังกล่าว โดยมีพระราชกระแสรับสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินงานสำรวจและออกแบบโครงการก่อสร้างต่างๆ อาทิ การต่อเชื่อมสะพานพระราม ๘ กับถนนพราณิก และพุทธมณฑลสาย ๔ งานขยายสะพานอรุณอมรินทร์ ตลอดจนผิวการจราจรกลับรถใต้สะพานอรุณอมรินทร์ และสะพานข้ามคลองบางกอกน้อย ถนนจรัญสนิทวงศ์ การก่อสร้างทางลอดใต้ทางสามแยกไฟฉาย และสะพานข้ามแยกถนนเลียบบทางรถไฟ เพื่อเพิ่มโครงข่ายถนนที่เชื่อมโยงพื้นที่ฝั่งตะวันตกและ

ตะวันออกของกรุงเทพฯ และประสิทธิภาพการจราจรบริเวณแยกอรุณอมรินทร์ แยกศิริราช แยกพรานนก สามแยกไฟฉาย และทางแยกอื่นๆ ที่ต่อเนื่องกัน พร้อมกันนั้น ยังช่วยลดจุดตัด และทางแยกสัญญาณไฟจราจร บนถนนจรัญสนิทวงศ์ ที่เป็นส่วนหนึ่งของถนนวงแหวนรัชดาภิเษก ซึ่งช่วยให้ถนนวงแหวนรัชดาภิเษก ผังธนบุรีสัญจรได้สะดวกขึ้น

โอกาสนี้ พระองค์ทรงซักถามเกี่ยวกับการจัดทำระบบรถไฟฟ้าบริเวณโดยรอบโรงพยาบาลศิริราช และการพัฒนารถไฟความเร็วสูงไปสู่ส่วนภูมิภาคต่างๆ โดยมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“...ที่จริงรถไฟนี้จะได้ประโยชน์มาก เพราะว่ามันดีกว่าการคมนาคมทางถนน ทางถนน แพงมาก รถไฟจะถูกกลงไปมาก ดีสำหรับการเศรษฐกิจ ของไทย ถ้าทำได้สำเร็จโดยเร็ว...”

๑๐.๓ การแก้ปัญหาจราจรด้วยหน่วยเคลื่อนที่เร็ว

พระองค์ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุน เริ่มต้นในโครงการจัดการรถจักรยานยนต์ให้แก่กองบัญชาการ ตำรวจนครบาล ให้จัดการนำขบวนให้แก่ประชาชน เพื่อแก้ปัญหาจราจรในช่วงโมงเร่งด่วน ต่อมาพัฒนาเป็น **จราจรโครงการพระราชดำริ** ซึ่งตำรวจจราจรในโครงการ พระราชดำรินี้ ต้องผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการทำคลอดด้วย เพราะนอกจากการอำนวยความสะดวก

แก่การจราจรแล้ว ยังพบปัญหาผู้เจ็บป่วยและผู้ใกล้คลอดระหว่างการเดินทางอยู่เสมอ **ซึ่งเจ้าหน้าที่จราจรโครงการพระราชดำรินี้** จึงเป็นที่พึ่งยามคับขันของประชาชนเป็นอย่างดี โครงการดังกล่าว ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ โดยมีหน่วยปฏิบัติการกิจ ๓ ชุด คือ ชุดเคลื่อนที่เร็ว ชุดอำนวยความสะดวก การจราจร และชุดตำรวจช่าง

๑๑. แนวพระราชดำริด้านพลังงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยเรื่องน้ำมันในโลกซึ่งนับวันจะค่อยๆ หมดไป จึงทรง ให้ความสนพระทัยเกี่ยวกับพลังงานทดแทน ก่อนที่จะเกิดภาวะน้ำมันขาดแคลน ด้วยทรงเล็งเห็นถึง ความสำคัญของแหล่งพลังงานทดแทนที่จะนำมาใช้ภายในประเทศ และช่วยเหลือให้เกษตรกรลดต้นทุน การผลิต รวมทั้งสามารถผลิตพลังงานขึ้นมาใช้ตัวเอง ดังพระราชดำรัสพระราชทานแก่เอกอัครราชทูตไทย และกงสุลใหญ่ไทยทั่วโลกที่เข้าเฝ้าฯ เนื่องในโอกาสประชุมประจำปี เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ ความตอนหนึ่งว่า

“...การที่น้ำมันแพงขึ้น คนซื้อก็ตกใจ เพราะว่ามันนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยให้ทำมาหากินได้ และถ้าน้ำมันแพงแล้วค่าตอบแทนในอาชีพมันคงที่ หรือค่าใช้จ่ายมากขึ้น แต่รายได้น้อยลง อย่างนี้บางคนเกือบจะอยู่ไม่ได้ ฉะนั้น จะต้องค้นคว้า น้ำมันเชื้อเพลิงทดแทนที่ราคาถูก... เรื่องพลังงานทดแทนนั้น เป็นการนำพืชมาทำพลังงานทดแทน และมีหลายชนิดศึกษามาหลายสิบปี ไม่ใช่เพิ่งจะมาทำตอนน้ำมันแพงขึ้นครั้งละ ๔๐ สตางค์... สำหรับเชื้อเพลิงที่จะได้จากดินโดยการปลูกนั้น ก็ต้องให้สามารถปลูกในราคาที่ประหยัด...”

พระองค์จึงทรงริเริ่มการศึกษาวิจัยเรื่องพลังงานทดแทนรูปแบบต่างๆ ผ่านโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา อย่างเป็นรูปธรรมมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๓๐ ปี โดยมีพระราชดำริให้นำพืชผลการเกษตรมาผลิตเป็นพลังงานทดแทน เพื่อให้คนไทยพึ่งตัวเองได้ในด้านพลังงาน รวมทั้งรองรับปัญหาหาราคาพืชผลเกษตรตกต่ำตลอดจนเป็นการนำเศษวัสดุเหลือใช้มาทำประโยชน์ให้คุ้มค่าที่สุด และสร้างระบบนิเวศให้เกิดความสมดุล อาทิ

๑๑.๑ ผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลโค ในปี ๒๕๑๘ พระองค์มีพระราชดำริว่า ควรนำแกลบมาใช้งานให้เป็นประโยชน์ ทั้งด้านการทำเป็นปุ๋ยสำหรับปรับปรุงสภาพดิน และทำเป็นเชื้อเพลิง โดยได้ทดลองนำวัสดุต่างๆ อาทิ แกลบอบ ผักตบชวา และขี้เลื่อยจากถุงเพาะเห็ดมาอัดเป็นเชื้อเพลิงแห้งที่ให้ความร้อนได้ดี ซึ่งปัจจุบันมีจำหน่ายแก่บุคคลทั่วไป รวมทั้งผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลโคนมในการดำเนินงานโรงโคนมสวนจิตรลดา เพื่อไม่ให้มูลโคเหล่านี้ถูกขนไปทิ้งเปล่าประโยชน์ โดยนำมาเก็บใส่ถังหมักเพื่อผลิตแก๊สชีวภาพใช้ในโรงโคนม ได้ก๊าซมีเทนกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ และก๊าซอื่นๆ ที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงได้

๑๑.๒ การวิจัยและพัฒนาโรงงานแปรรูปปาล์มน้ำมัน หรือไบโอดีเซล พระองค์ทรงค้นพบว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ให้ปริมาณน้ำมันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดใดๆ ในโลก จึงมีพระราชดำริให้ทำการวิจัยและพัฒนาโรงงานแปรรูปปาล์มน้ำมัน โดยได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทำการวิจัยและพัฒนาโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มขนาดเล็กให้กลุ่มเกษตรกรสวนปาล์มรายย่อย และจัดสร้างโรงงานทดลองขึ้นที่สหกรณ์นิคมอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และได้พัฒนาปรับปรุงเครื่องจักรหลายครั้ง จนกระทั่งปี ๒๕๓๑ ได้รับสั่งให้สร้างโรงงานแปรรูปน้ำมันปาล์มขนาดเล็กครบวงจรที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส และในปี ๒๕๔๓ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา และกองงานส่วนพระองค์ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เริ่มการทดลองใช้น้ำมันปาล์มเป็นเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ดีเซล และจากการทดสอบพบว่า น้ำมันปาล์มกลั่นบริสุทธิ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

สามารถใช้เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ดีเซล โดยไม่ต้องผสมกับน้ำมันเชื้อเพลิงอื่นๆ หรืออาจใช้ผสมกับน้ำมันดีเซลได้ตั้งแต่ ๐.๐๑ เปอร์เซ็นต์ไปจนถึง ๙๙.๙๙ เปอร์เซ็นต์

จากการจุดประกายความคิดการพัฒนาพลังงานทดแทนดังกล่าว ประกอบกับเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เขื่อนคลองท่าด่าน จังหวัดนครนายก ในวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ รถยนต์พระที่นั่งติดสติ๊กเกอร์ทำยรกว่า “รถคันนี้ใช้น้ำมันปาล์ม ๑๐๐%” ทำให้มีการเคลื่อนไหวและตื่นตัวในการศึกษาค้นคว้าทดลอง และทำวิจัยเกี่ยวกับการนำน้ำมันพืชมาใช้เป็นเชื้อเพลิงกันอย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่เป็นการนำน้ำมันพืชและน้ำมันมะพร้าวมาใช้ในเครื่องยนต์

และเรียกเชื้อเพลิงที่ได้จากน้ำมันพืชนี้รวมๆ ว่า “ไบโอดีเซล”

ในปี ๒๕๔๗ จึงได้เริ่มมีการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชที่ใช้แล้ว โดยโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา ร่วมกับหน่วยงานและบริษัทต่างๆ ดำเนินการสร้างอาคารและอุปกรณ์ผลิตไบโอดีเซลขึ้น ในบริเวณงานทดลองผลิตภัณฑ์เชื้อเพลิงโครงการส่วนพระองค์ฯ และปิดหมาบริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ได้น้อมเกล้าฯ ถวายการปรับปรุงกระบวนการผลิตไบโอดีเซลเพื่อลดต้นทุนการผลิต และได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีขึ้น ตลอดจนกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน ได้สนองพระราชดำริด้วยการให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนทำไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้ว เพื่อใช้เติมเครื่องยนต์ทางการเกษตรด้วย

นอกจากนี้ จากบันทึกข้อมูลของสำนักพระราชเลขานุการในการเข้าเฝ้าฯ ของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ประธานกรรมการกิตติมศักดิ์สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร และ ดร.รอยล จิตรดอน กรรมการและเลขานุการสถาบันฯ เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ พระองค์ได้รับสั่งเรื่องน้ำมันปาล์ม หรือการทำ “ไบโอดีเซล” ว่า จะต้องคิดให้รอบด้าน ไม่เช่นนั้นจะเป็นการนำน้ำมันดีเซลมาทำไบโอดีเซล เนื่องจากต้องนำดีเซลมาใช้เติมรถเพื่อขนไบโอดีเซล การนำไบโอดีเซลให้มาใช้ประโยชน์ได้จริงควรทำเพื่อรองรับการใช้งานในพื้นที่เพื่อไม่ต้องขนส่ง ตลอดจนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเคยเล่าถวายว่า ได้ให้ทำวิจัยส่วนอื่นประกอบด้วย เพื่อเป็นผลผลิตข้างเคียง อาทิ กลีเซอริน มาการีน และถ่าน หากทำได้ครบอย่างนี้ เป็นการเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น และพึ่งตนเองได้

๑๑.๓ แก๊สโซฮอลล์ พลังงานทดแทนน้ำมันเบนซิน สำหรับพลังงานทดแทนน้ำมันเบนซิน พระองค์มีพระราชดำรัสให้ศึกษาต้นทุนการผลิตเอทานอลจากอ้อย เพื่อรองรับสถานการณ์ในอนาคตที่อาจจะเกิดภาวะน้ำมันขาดแคลนหรือราคาอ้อยตกต่ำ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ การนำอ้อยมาแปรรูปเป็นเอทานอลเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะแก้ปัญหาซึ่งแม้ว่าในช่วงปี ๒๕๒๘-๒๕๓๐ น้ำมันเบนซินยังคงมีราคาถูก แต่พระองค์ยังทรงให้ศึกษาวิจัย ปรับปรุงและพัฒนาเอทานอลอย่างต่อเนื่องมาตลอด ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตราคาน้ำมันขึ้นสูง จึงได้มีการนำผลการศึกษาวิจัยพลังงานทดแทนตามพระราชดำริมาต่อยอดขยายผลในเชิงพาณิชย์อย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินทุนวิจัยสำหรับการดำเนินงาน เพื่อใช้จัดสร้างอาคารและซื้ออุปกรณ์ต่างๆ ในขั้นต้น โดยในปี ๒๕๔๐ โครงการส่วนพระองค์ฯ ร่วมกับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในปัจจุบัน) และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพของเอทานอลที่ใช้เติมรถยนต์โดยสามารถกลั่นเอทานอลที่มีความบริสุทธิ์ร้อยละ ๙๙.๕ แล้วนำ

กลับมาผสมกับน้ำมันเบนซินธรรมดาในอัตราส่วน ๑ : ๙ ได้แก๊สโซฮอลล์ที่มีค่าออกเทนเทียบเท่าน้ำมันเบนซิน ๙๕

ต่อมา บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ร่วมกับโครงการส่วนพระองค์ฯ ผลิตและจำหน่ายน้ำมันแก๊สโซฮอลล์ ซึ่งเปิดจำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไป และภายในเวลาไม่กี่ปี น้ำมันแก๊สโซฮอลล์ได้รับความนิยมในหมู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง เป็นพลังงานสำคัญในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากช่วยลดการนำเข้าน้ำมันได้ส่วนหนึ่งแล้ว ยังช่วยลดมลพิษในอากาศได้อีกด้วย

๑๑.๔ พลังงานทดแทนอื่นๆ

สำหรับพลังงานด้านอื่นๆ พระองค์ทรงศึกษาเกี่ยวกับน้ำอย่างละเอียดลึกซึ้ง ทำให้ทรงทราบถึงปริมาณน้ำที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านต่างๆ และพระราชทานข้อสังเกต แนวทางแก้ปัญหาแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาการใช้พลังงานน้ำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงพระราชดำริเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนและโรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์และสร้างกระแสไฟฟ้าให้ชุมชนในละแวกใกล้เคียงในพื้นที่ชนบทห่างไกล และมีพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาพลังงานลม ซึ่งส่วนใหญ่นำมาใช้ในการสูบน้ำ เช่น มีพระราชดำริให้ปลูกป่าด้วยการนำพลังงานลมมาใช้สูบน้ำขึ้นไป

บนภูเขา เพื่อให้ดินมีความชุ่มชื้น สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของต้นไม้ โดยทรงนำไปใช้ประโยชน์ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ กระทรวงพลังงาน ได้สนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงสนพระทัยในการนำพลังงานจากแสงอาทิตย์มาใช้ประโยชน์ ด้วยการติดตั้งระบบเซลล์แสงอาทิตย์ผลิตกระแสไฟฟ้าในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ เช่น โครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านพระกำ จังหวัดราชบุรี โครงการศูนย์ศิลปาชีพเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สถานีพัฒนาเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ดอยม่อนล้าน จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนจิตรลดา เป็นต้น

๑๓. แนวพระราชดำริการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของการมี “ต้นแบบของความสำเร็จ” หรือตัวอย่างของการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ ว่าควรจะดำเนินการไปในทิศทางใดจึงจะประสบความสำเร็จ และแนวทางนั้นต้องเป็นสิ่งที่ราษฎรสามารถทำตามตัวอย่างได้โดยง่าย จึงมีพระราชดำริจัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้น

ดังพระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๖ เกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนา ความตอนหนึ่งว่า

“...เป็นการสาธิตการพัฒนาเบ็ดเสร็จ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ทุกด้านของชีวิตประชาชนที่จะหาเลี้ยงชีพในท้องที่จะทำอย่างไร และได้เห็นวิทยาการแผนใหม่จะสามารถที่จะหาตัววิธีการจะทำมาหากินให้มีประสิทธิภาพ...ด้านหนึ่งก็เป็นจุดประสงค์ของศูนย์การศึกษา ก็เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้า วิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่สภาพฝนฟ้าอากาศและประชาชนในท้องที่ต่างๆ กัน ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนกัน...”

ทั้งนี้ สามารถสรุปแนวทางและวัตถุประสงค์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริได้ดังนี้

๑) ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา วิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพของราษฎรที่อยู่ในพื้นที่นั้น รวมทั้งขยายผลจากความรู้หรือผลจากการทดลองและการวิจัยให้กระจายไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวางด้วยเทคนิควิธีการอย่างง่าย โดยผ่านการสาธิตและการอบรมในรูปแบบต่างๆ ในขณะเดียวกัน

ก็มีผลการศึกษาค้นคว้าที่ไม่ประสบผลสำเร็จ แต่มีคุณประโยชน์ในฐานะเป็นตัวอย่างที่ไม่ควรดำเนินการตาม นอกจากนี้ ยังมีส่วนของการสาธิตเทียบเคียง ระหว่างพื้นที่ก่อนและหลังการพัฒนา และการปรับปรุง ดัดแปลงด้วย

๒) เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างนักวิชาการ นักปฏิบัติ และประชาชน โดยให้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เป็นแหล่งผสมผสานวิชาการและการปฏิบัติ โดยเป็นแหล่งความรู้ของราษฎร แหล่งศึกษาค้นคว้าของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และแหล่งแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์และแนวทาง แก้ไขปัญหาระหว่างคน ๓ กลุ่ม คือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ และราษฎร

๓) เป็นการพัฒนาแบบผสมผสาน ศูนย์ศึกษา การพัฒนาฯ เป็นตัวอย่างที่ดีของแนวความคิดแบบสหวิทยาการ โดยแต่ละแห่งจะเป็นแบบจำลองของพื้นที่และรูปแบบการ พัฒนาที่ควรจะเป็น เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่นั้นๆ อันจะเป็นตัวอย่างว่า ในพื้นที่และรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ ลักษณะหนึ่งๆ นั้น จะสามารถใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้อย่างไร วิธีใดบ้าง โดยใช้ความรู้ทุกสาขาให้เป็นประโยชน์เกี่ยวพันกัน อย่างที่สุด มิใช่การพัฒนาเฉพาะทางใดทางหนึ่ง และระบบ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ จะเป็นการผสมผสานไม่เพียงเฉพาะเรื่องความรู้เท่านั้น แต่ต้องมีการผสมผสาน การดำเนินงานและการบริหารที่เป็นระบบด้วย

๔) เน้นการประสานงานระหว่างส่วนราชการ แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษา การพัฒนาฯ ทุกแห่งเน้นการประสานงาน แผน และการจัดการระหว่างกรม กอง และส่วนราชการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาระบบราชการ

๕) เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) กล่าวคือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ มีการศึกษาค้นคว้า และสาธิต ให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานพร้อมๆ กันในทุกด้าน ทั้งด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ตลอดจนการพัฒนาทางด้าน สังคม และงานศิลปาชีพ ในลักษณะของ **“พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ที่มีชีวิต”** เมื่อผู้สนใจเข้าไปศึกษาดูงานโดยจะมีให้ดูได้ทุกเรื่อง

ในบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้งหมด ผู้สนใจหรือเกษตรกรจะได้รับความรู้รอบด้าน อีกทั้งมีความสะดวก รวดเร็ว ซึ่งนำไปสู่การได้รับประโยชน์สูงสุด

เมื่อผลการศึกษาของแต่ละศูนย์ประสบผลสำเร็จ จะทำการขยายผลไปยังหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ รอบๆ ศูนย์ฯ เรียกว่า **“หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ”** ซึ่งเป็นหมู่บ้านเป้าหมายอันดับแรก โดยให้เกษตรกรเข้ามา รับการอบรม หรือจัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปให้คำแนะนำ เมื่อส่งเสริมให้กับหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ได้ผลใน

ระดับหนึ่งแล้ว หมู่บ้านเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นหมู่บ้านตัวอย่างให้เกษตรกรพื้นที่อื่นๆ ที่ห่างออกไปได้เข้ามาศึกษาและดูงานได้ เพื่อสามารถขยายขอบเขตกว้างขวางออกไปเรื่อยๆ

นอกจากนี้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ยังได้ขยายผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพแล้ว ไปสู่พื้นที่แห่งอื่นในลักษณะของ “ศูนย์สาขา” เพื่อทำการศึกษาเป็นการเฉพาะเรื่อง เฉพาะพื้นที่นั้นๆ และผลที่ได้จากการศึกษาจะได้ส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเช่นกัน

สำหรับศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ดังกล่าว ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นรวมจำนวน ๖ แห่งทั่วภูมิภาค ดังนี้

๑๒.๑ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสาร จังหัดฉะเชิงเทรา “ป่าหาย น้ำแห้ง ดินเลว... ก็พัฒนาได้”

เนื่องจากผืนดินบริเวณตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสาร จังหัดฉะเชิงเทรา เสื่อมโทรมไม่สามารถทำการเกษตรได้ เนื้อดินเป็นทราย มีการชะล้างพังทลายของดินสูง และปลูกพืชชนิดเดียว (มันสำปะหลัง) ติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน ผลผลิตพืชที่ได้รับต่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์ตัวอย่างด้านเกษตรกรรมที่สมบูรณ์แบบทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำฟื้นฟูสภาพป่า การพัฒนาดิน การวางแผนปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกร และผู้สนใจสามารถเข้ามาชมศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและนำไปปฏิบัติตามได้ เพื่อพัฒนาอาชีพและพื้นที่ทำกินของตนให้เพิ่มผลผลิตมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผลงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เปรียบเสมือน “ต้นแบบ” ของความสำเร็จ ที่สามารถเป็นแนวทางและตัวอย่างให้แก่พื้นที่อื่นๆ โดยรอบได้ และได้สนองพระบรมราโชบายในการบริหารจัดการองค์กรตามแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งหวังที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งเอนกประสงค์ของผู้คนในทุกด้าน

๑๒.๒ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอมือง จังหัดนราธิวาส “ป่าพรุเสื่อมโทรม สะสมดินเปรี้ยว แกล้งดินอย่างเดียว พัฒนาได้ยั่งยืน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวิเคราะห้และพระราชทานความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ว่า

“...ส่วนใหญ่เป็นสภาพ ‘พรุ’ เก่า ดินประกอบด้วยพืชที่ทับถมลงมาเป็นเวลานาน และผสมกับน้ำทะเล มีผลให้เป็นดินที่มีแร่กำมะถัน เมื่อผสมกับอากาศก็กลายเป็น ออกไซด์ และเมื่อผสมกับน้ำก็กลายเป็นกรดกำมะถัน...”

พระองค์จึงทรงให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดินพรุ หรือดินเปรี้ยว โดยเน้นศึกษาทดลองค้นคว้าวิจัย และพัฒนาพื้นที่ดินพรุ ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรมให้ได้มากที่สุด เช่น ทรงใช้วิธีการ “แก้งดิน” การใช้หินปูนปรับสภาพน้ำเปรี้ยว (การปรุงน้ำเปรี้ยว) โดยให้ศึกษาริธีการใช้หินปูนฝุ่นผสมน้ำเปรี้ยว

เพื่อเจือจางความเป็นกรด ก่อนเข้าสู่พื้นที่การเกษตร และการยกทรงปลูกพืชในพื้นที่พรุ ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการตามพระราชดำริแล้ว ปรากฏว่าพืชสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดี และเป็นแบบอย่างในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว รวมทั้งจัดทำหนังสือคู่มือการปรับปรุงดินเปรี้ยว แจกจ่ายแก่หน่วยงานต่างๆ เกษตรกร และผู้สนใจ

๑๒.๓ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี “การฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล จากยอดเขาสู่ท้องทะเล”

ด้วยประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณอ่าวคุ้งกระเบน อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี ได้รับความเดือดร้อนในการทำมาหากิน เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้และทะเลชายฝั่งใกล้เคียงอันเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมอย่างรุนแรง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำรวจข้อเท็จจริง ซึ่งทรงพบว่า สภาพป่าชายเลนรอบชายฝั่งอ่าวคุ้งกระเบนซึ่งเป็นเขตป่าสงวนนั้นมีพื้นที่บางส่วนที่สภาพป่าเสื่อมโทรมลง และราษฎรได้บุกรุกเข้าไปจับจองและประกอบอาชีพอยู่จำนวนหนึ่ง ทรงเห็นว่า สภาพดังกล่าวสามารถที่จะพัฒนาการเพาะเลี้ยงชายฝั่งและจัดตั้งสถานีเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อประโยชน์แก่ราษฎรและชุมชนโดยรอบ จึงทรงให้พิจารณาหาพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม หรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ เพื่อจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาในเขตที่ดินชายทะเล โดยมีเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้า เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านประมงชายฝั่ง เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิต เพื่อการพึ่งตนเองในระยะยาว และมีการดำเนินงานในกิจกรรมที่สำคัญ อาทิ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรในพื้นที่รอยต่อป่าชายเลนและเชิงเขา การอนุรักษ์ป่าชายเลนที่สมบูรณ์รอบอ่าวคุ้งกระเบน การส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

๑๒.๔ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร “สร้างน้ำ เพิ่มป่า พัฒนาชีวิตแบบพอเพียง”

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ แต่เดิมนั้นเป็นป่าโปร่ง เนื่องจากชาวบ้านตัดไม้สำหรับเป็นฟืน และใช้พื้นที่ทำเกษตรกรรม ป่าไม้ที่อยู่เหนือพื้นที่ถูกทำลายไปมาก จึงไม่มีน้ำในหน้าแล้ง น้ำไหลแรงในหน้าฝน ทำให้มีการชะล้างหน้าดินบางลง และเกลือที่อยู่ข้างใต้จึงผุดขึ้นเป็นหย่อมๆ พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว จึ่งทรงให้พิจารณาวางโครงการจัดหาน้ำ สนับสนุนโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานตาม พระราชดำริ จังหวัดสกลนคร เพื่อศึกษาทดลอง งานพัฒนา แบบเบ็ดเสร็จ ได้แก่ การพัฒนาป่าไม้ การเกษตรต่างๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งการดำเนินงานด้านเกษตร อุตสาหกรรม สำหรับเป็นตัวอย่างอันจะนำไปสู่ความ สามารถในการพึ่งตนเองได้ต่อไป และได้ให้ราษฎรนำไป ปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึ่งถือกำเนิดขึ้น เพื่อเป็นแบบจำลองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นพื้นที่ส่วนย่อย ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหา และศึกษา วิธีการพัฒนาของภูมิภาคนี้ได้อย่างเหมาะสม โดยมีมุ่งศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นในด้านการปรับปรุงบำรุงดิน การเร่งรัดพัฒนาป่าไม้โดยอาศัยระบบชลประทาน และการปลูก พืชเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร โดยมีการ ดำเนินงานในกิจกรรมที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาป่าไม้ในเขต ปริมาณชลของศูนย์ ด้วยระบบชลประทาน การพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค การเป็นศูนย์ศึกษาทดลองควบคู่ กับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรด้านต่างๆ ฯลฯ

๑๒.๕ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ “ต้นทางคือป่าไม้ ปลายทางคือประมง ระหว่างทางคือเกษตรกรรม”

ในคราวเสด็จไปตรวจเขื่อนห้วยฮ่องไคร้ตอนล่าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริที่จะใช้พื้นที่บริเวณเหนือเขื่อนสำหรับการเลี้ยงโคนม แต่เนื่องจากทรงพบว่าผิวดิน ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ซึ่งเกิดจากการลักลอบตัดไม้และจากไฟไหม้ป่า และดินนั้นถูกชะล้าง เป็นส่วนใหญ่ เหลือเป็นหินลูกรังและกรวด พระองค์จึงทรงขอใช้บริเวณลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ทั้งลุ่ม จัดตั้ง เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และได้พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน โดยเน้นการศึกษา ค้นคว้ารูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง รูปแบบการพัฒนาต่างๆ ที่ทำให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อาทิ การพัฒนาให้เน้นเรื่องการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารเป็นพิเศษ โดยให้ศึกษาระบบการควบคุมไฟป่าในลักษณะ Wet Fire Break ควบคู่กับงานศึกษาพัฒนาป่าต้นน้ำลำธาร ให้ส่งเสริมราษฎรในหมู่บ้านที่อยู่บริเวณ รอบอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ เข้ามาอยู่ในแผนงานโครงการ โดยเฉพาะให้กรมประมงวางแผนจัดระบบ

การจับสัตว์น้ำ ให้พัฒนาพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นทุ่งหญ้าสัตว์เลี้ยง และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในด้าน Agro-Industry โดยให้ศึกษาผลผลิตเพื่อการอุตสาหกรรม เช่น หอม กระเทียม กล้วยหวาน รวมทั้งสมุนไพรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยและไม้หอม

๑๒.๖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกกา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ “ฟื้นดิน คืนป่า พัฒนาคุณภาพชีวิต”

ในอดีตพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่ามากมาย โดยเฉพาะเนื้อทรายอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงได้ชื่อว่า “ห้วยทราย” ภายหลังราษฎรจากพื้นที่ต่างๆ อพยพเข้ามาอาศัยทำกิน โดยบุกรุกแผ้วถางป่า ทำการเกษตรอย่างผิดวิธี ทำให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวแปรสภาพอย่างรวดเร็ว ดินกลายเป็นดินทรายและดินดานที่ไม่มีแร่ธาตุ ส่งผลให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำริให้พัฒนาพื้นที่เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูป่าสภาพแวดล้อม ด้วยการปลูกป่า และจัดหาแหล่งน้ำโดยจัดให้ราษฎรที่ทำกินเดิมได้มีส่วนร่วมในการรักษาป่าไม้และได้ประโยชน์จากป่าไม้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเกษตรกรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

พืชจากพระราชดำริ สู่ทฤษฎีการป้องกันการเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน โดยทรงศึกษาถึงศักยภาพ “หญ้าแฝก” และได้พระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการศึกษาที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย ซึ่งมีทรายแข็ง ดินเหนียว หินปูนและแร่ธาตุต่างๆ รวมตัวกันเป็นแผ่นแข็งคล้ายหินยากที่พืชชั้นสูงจะเจริญเติบโต เมื่อทำการปลูกหญ้าแฝกในดินดานพบว่า รากหญ้าแฝกสามารถหยั่งลึกลงไปใ้เนื้อดินดานทำให้ดินแตกร่วนขึ้น สำหรับหน้าดินจะมีความชื้นเพิ่มขึ้น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จึงเป็นแบบอย่างของการฟื้นดิน โดยปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในรูปแบบต่างๆ ตามแนวพระราชดำริ และการพัฒนาฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม โดยวิธีการที่ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการปลูก ปรับปรุง และรักษาสภาพป่าพร้อมๆ กับมีรายได้และผลประโยชน์จากป่าด้วย

๑๓. แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดเกือบ ๔๐ ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึง **ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** ตลอดจนใช้**ความรู้และคุณธรรม** เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะหน่วยงานหลักในการวางแผนของประเทศตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว จึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ มาร่วมกันพิจารณาถกแถลงกรอพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัเศรษฐกิจพอเพียง สรุปออกมาเป็นนิยามความหมาย **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** และนำความกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งพระองค์ได้ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ สศช. นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

องค์ประกอบของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรเห็นความเสี่ยงของเศรษฐกิจและสังคมไทยที่พึ่งพิงปัจจัยภายนอกสูง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็ว จึงทรงเตือนให้พสกนิกรตระหนักถึงความสำคัญของ**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และทรงเน้นย้ำว่า การพัฒนาต้องเริ่มจากการ **“พึ่งตนเอง”** สร้างพื้นฐานให้พอมี พอกิน พอใช้ ด้วยวิธีการประหยัดและถูกต้องตามหลักวิชาการให้ได้ก่อน โดยต้องรู้จักประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และ **“ทำตามลำดับขั้นตอน”** สู่การ **“ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”** เมื่อพัฒนาตนเองและชุมชนให้เข้มแข็งแล้ว จะได้ **“พัฒนาเครือข่ายเชื่อมสู่สังคมภายนอกอย่างเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน”** ต่อไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**ให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ นำสู่ความสมดุล อันจะส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

- **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดี ต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม ในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจ ดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ้วนถี่ “รู้จักอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค” และคาดการณ์ ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ “รู้เขารู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาประยุกต์ใช้”
- **การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถ บริหารความเสี่ยงปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอเพียงนั้น จะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจในการปฏิบัติตน ดังนี้

- **มีคุณธรรม** ทั้งนี้ บุคคล ครอบครัว องค์กร และชุมชนที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพฤติปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรม จากศาสนา ตลอดจนการฝึกจิต เข้มใจของตนเอง
- **ใช้หลักวิชา-ความรู้** โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งในขั้นการวางแผนและปฏิบัติ ด้วยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่ง
- **ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร** ความอดทน มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสังคมแต่ละระดับ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสังคมทุกระดับ ได้แก่

ระดับบุคคลและครอบครัว

เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัวนั้น คือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่มีพันธนาการอยู่กับสิ่งใด สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน ๕ ด้าน คือ พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และทางเศรษฐกิจ

รู้จักคำว่า “พอ” และไม่เบียดเบียนผู้อื่น พยายามพัฒนาตนเอง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความชำนาญ และมีความสุขและความพอใจกับชีวิตที่พอเพียง ยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต เช่น ไม่ซื้อของมากมายเกินความจำเป็น หากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าของหลายอย่างที่ซื้อมาแล้วไม่ได้ใช้ กลายเป็นขยะรบกวนความสุขอยู่ที่ความพอใจในชีวิตที่พอเพียง

ระดับชุมชน ประกอบด้วย บุคคลและครอบครัวที่มีความพอเพียงแล้ว

คนในชุมชนรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของบุคคลและชุมชน ซึ่งในการดำเนินงานของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จได้ จะต้องมีส่วนในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินงานด้วยความโปร่งใส ตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้ ดำเนินงานด้วยความพอประมาณ อย่างมีเหตุผล ไม่สนับสนุนการลงทุนจนเกินตัว ดำเนินงานอย่างรอบคอบ มีสติ ปัญญา อีกทั้งต้องมีความรอบรู้ที่เหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานของชุมชนให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนำมาสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากทั้งภายในและภายนอก และมีการพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

นอกจากนี้ การอยู่ร่วมกันในครอบครัวและชุมชนต้องถนอมน้ำใจและอยู่ร่วมกันให้ได้ อาศัยภูมิปัญญาความสามารถของตนและชุมชน มีความเอื้ออาทรต่อกันระหว่างสมาชิกชุมชน จะช่วยให้มีเครือข่าย เกิดพลังขึ้น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัจจุบันคนในเมืองมักจะไม่รู้จักคนข้างบ้าน เพราะตื่นเช้าก็ต้องรีบออกจากบ้านไปทำงาน ไม่เหมือนสังคมสมัยก่อนที่มักจะรู้จักกันหมด จึงเห็นได้ว่าสังคมของเรากำลังอ่อนแอลงไปทุกที

ระดับรัฐหรือระดับประเทศ ประกอบด้วย สังคมต่างๆ ที่เข้มแข็ง

เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมือพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้ รัก สามัคคี เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียง

การพัฒนาประเทศไทย เป็นการวางรากฐานของประเทศว่าควรเดินไปข้างหน้าอย่างไร แค่นั้น ต้องดูสมรรถนะหรือจุดแข็งของเราเสียก่อน พอประมาณของเราอยู่แค่นั้น ศักยภาพของเราอยู่ที่ไหน

ก็ควรไปทางนั้น เช่น เรื่องอาหารมีนโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” เราน่าจะทำได้ เพราะอาหารของเราอร่อย และมีคุณภาพมากกว่าของหลายๆ ประเทศ และเราเป็นประเทศเกษตรมีวัตถุดิบที่มีคุณภาพมากมาย ถ้าได้รับการส่งเสริมจะได้ประโยชน์ตั้งแต่คนผลิตวัตถุดิบจนถึงนักธุรกิจเพียงแค่ว่าผลิตฮาลาลส่งบรูไน มาเลเซีย และตะวันออกกลาง ก็น่าจะมีรายได้มากเพียงพอแล้ว ถ้าเลือกให้เหมาะสม เราจะสามารถไปสู่ที่ ๑ ของโลกได้ เป็นต้น

ระดับนักธุรกิจ

เริ่มจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไรในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น ยอมรับการมีกำไรในระดับพอประมาณ (Normal Profit) และมีเหตุมีผลที่พอเพียงต่อนักธุรกิจที่ลงทุนหรือผู้ถือหุ้น และต้องไม่เป็นการแสวงหากำไรโดยการเอาเปรียบผู้บริโภคหรือผิดกฎหมาย หลักของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ปฏิเสธการส่งออก แต่ต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อให้พร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยระลึกเสมอว่าการจะก้าวให้ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ต้องอาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ นักธุรกิจสามารถกู้เงินมาลงทุนเพื่อสร้างรายได้ และต้องสามารถใช้หนี้ได้ ไม่ทำอะไรงินตัว ต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร อดทน และรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีจริยธรรมคุณธรรม รักษาความสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ได้แก่ พนักงาน บริษัท ผู้บริโภค และสังคมโดยรวม จะอยู่ได้อย่างยั่งยืน

ระดับนักการเมือง

การกำหนดนโยบายการออกกฎหมายและข้อบัญญัติต่างๆ หรือดำเนินวิถีทางการเมืองให้ยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงและผลประโยชน์ของส่วนรวม ต้องใช้ความเสมอภาค มีทัศนคติและความคิดที่ดี บนพื้นฐานของความพอเพียงซื่อสัตย์ สุจริต มีความเพียร และมีสติในการทำกิจการต่างๆ

ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ระดับองค์กรหรือผู้บริหาร ต้องบริหารความเสี่ยง ไม่ทำโครงการที่เกินตัวหรือเสี่ยงเกินไป ปรับขนาดองค์กรให้เหมาะสมจัดกำลังคนตามความรู้ ความสามารถ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและมีคุณธรรม บริหารจัดการทรัพยากรด้วยความประหยัดและคุ้มค่า และถ่ายทอด

ความรู้ในการปฏิบัติงาน การจัดเตรียม นโยบาย แผนงานหรือโครงการต่างๆ ต้องสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้าน สังคมเศรษฐกิจและจิตใจควบคู่กันไป

ระดับเจ้าหน้าที่ ควรปรับวิถีและ ใช้ชีวิตแบบพอเพียง รู้จักพอประมาณ และพึ่งตนเองเป็นหลัก ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

รอบคอบ ระมัดระวัง ใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้ พัฒนาตนเองและความรู้อยู่เสมอ หลีกเลี่ยงอบายมุข รักษาวัฒนธรรมไทย ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สามัคคี แบ่งปัน ให้บริการและช่วยเหลือ ประชาชนด้วยน้ำใจไมตรี อย่างรวดเร็วและเสมอภาค

ในการประกาศนโยบายด้านต่างๆ ต้องมีเหตุมีผล คล่องตัว ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ป้องกันการเกิดปัญหาในภายภาคหน้า โดยการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งภาษาสมัยใหม่เรียกว่า การบริหาร ความเสี่ยง (Risk Management)

ระดับครูอาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษา

เล็งเห็นความสำคัญและน้อมนำ ปรัชญาฯ มาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง เป็นแม่พิมพ์ และพ่อพิมพ์ที่ดี ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต อาทิ ขยัน อดทน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันและอบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฯลฯ และพัฒนาระบบการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาฯ อาทิ ตั้งใจสอน หมั่นหาความรู้ เพิ่มเติม เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้เด็กรักการเรียนคิดเป็น ทำเป็น และ ปลุกฝังคุณธรรม เพื่อเป็นการสร้างคนดี คนเก่งให้แก่สังคม

ระดับนักเรียน นิสิต นักศึกษา

ต้องรู้จักแบ่งเวลาเรียน เล่น และดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและพอประมาณกับตนเอง ใฝ่หาความรู้ ใช้หลักวิชาและความรู้จริงในการตัดสินใจลงมือทำสิ่งต่างๆ ปฏิบัติตนและคบเพื่อนเป็น กัลยาณมิตร ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ แบ่งปัน กตัญญู รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ รวมทั้ง สร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรมให้แก่ตนเอง อาทิ ไม่ลักขโมย ไม่พูดปด ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มสุรา

ประชาชนทุกคน

ดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง การคิดพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงสอดคล้องกับหลักคำสอนของทุกศาสนาที่ให้ดำเนินชีวิตตามกรอบคุณธรรม ไม่ทำการใดๆ ที่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือทำอะไรที่เกินตน รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นตามความเหมาะสมและกำลังความสามารถของตน ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง คือ คำนึงถึงความพอดีไม่มากเกินไป หรือน้อยเกินไป

๑๔. แนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานทฤษฎีใหม่สำหรับเกษตรกรเพื่อเดินทางไปสู่ความพอเพียง เนื่องจากระบบทุนนิยมกระตุ้นให้เกษตรกรปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ปลูกข้าว อ้อย ยางพารา ปอ หรือสับปะรดเพียงอย่างเดียว เพราะขณะนั้นมีรายได้ดี แทนที่จะปลูกหลายๆ อย่างไว้กินและใช้ในครอบครัว และไว้ขายด้วย หากพืชนั้นมีปัญหาที่ไม่สามารถมีรายได้จากทางอื่น และยังต้องซื้อพืชอื่นๆ มาทำอาหารบริโภคอีกด้วย

ยกตัวอย่างเช่น ชาวนาที่ปลูกข้าวอย่างเดียว พอขายข้าวเปลือกแล้วก็ต้องซื้อข้าวสาร และผักอื่นๆ สำหรับบริโภค จึงช่วยตัวเองไม่ได้ หากปีไหนฝนไม่แล้ง และปีนั้นราคาสูง ก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าปีไหนแห้งแล้ง ก็จะทำให้เสียหายได้ พระองค์จึงทรงให้ความสำคัญกับการทำการเกษตรเพื่อพอกินก่อน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ โดย ๓๐ เปอร์เซ็นต์แรก ให้ขุดสระน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ โดยไม่หวังพึ่งน้ำจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว สระน้ำนี้ยังสามารถเลี้ยงปลาได้อีกด้วยเป็นอาหารโปรตีนราคาถูกด้วย และหากมีมากยังขายเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

อีก ๓๐ เปอร์เซ็นต์ที่สอง ปลูกข้าว เพื่อไว้กิน ข้าวใช้เลี้ยงหมูได้อีก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนว่าข้าวกล้องมีคุณค่าทางอาหารสูง เพราะที่สีออกไปเพื่อให้ได้ข้าวขาวนั้นเป็นการเอาสิ่งที่มีประโยชน์ออกไปหมด ได้ความสวยงามและความอร่อยแต่ประโยชน์น้อย ทำให้คนไทยหันมานิยมกินข้าวกล้อง ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่นิยมและราคาแพงกว่าข้าวขาวเสียอีก เพราะฉะนั้นหมูที่กินรำข้าวกลับได้กินของดีที่สุด

ส่วนอีก ๓๐ เปอร์เซ็นต์ที่สาม ปลูกพืชไร่ พืชสวน และผักสวนครัวสำหรับบริโภคและขายได้ด้วย อาทิ พริก หอม ตะไคร้ กระเทียม มะพร้าว ผักและผลไม้ต่างๆ เมื่อทำครบถ้วนหมดแล้วจะสามารถมีอาหารบริโภคโดยไม่ต้องซื้ออะไรเลย ไม่มีสารพิษด้วย สำหรับ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ที่เหลือ เป็นที่อยู่อาศัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่า เศรษฐกิจพอเพียงนี้กินอย่างไรก็ไม่หมด ที่เหลือนำไปขายได้

รวมกลุ่มกันขึ้นมาและนำไปขายที่เดียวกัน หรือจะแปรสภาพเป็นเครื่องแกง หรืออื่นๆ ตามวัตถุดิบได้มากมาย และเมื่อมีทุนมากขึ้นก็สามารถซื้อเครื่องปั้นมาทำเครื่องแกงได้ จากนั้นก็รวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์หรือร้านค้าชุมชนขึ้นมา เพื่อเป็นแหล่งขายสินค้าภายในชุมชน จากอุตสาหกรรมนี้นำไปสู่ธุรกิจได้เป็นการทำตามลำดับขั้น และรวบแบบยั่งยืน

ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

ส่วนที่ ๔

ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

จากแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อช่วยเหลือพสกนิกรนั้น ได้สร้างประโยชน์สุขให้แก่ผู้ยากจนและด้อยโอกาสในถิ่นทุรกันดาร และราษฎรผู้กำลังตกอยู่ในความทุกข์ยากทั่วประเทศ ไม่เว้นแม้แต่หน่วยงานและองค์กรต่างๆ หรือคนกรุงเทพฯ ต่างได้รับพระราชทานความช่วยเหลือทั้งโดยตรงและทางอ้อมจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การได้รับพระราชทานความช่วยเหลือ มีทั้งจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดอย่างเป็นรูปธรรมเป็นจำนวนกว่า ๔,๑๐๐ โครงการ รวมทั้งความช่วยเหลือตามโครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการพัฒนาส่วนพระองค์ และโครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ ซึ่งโครงการที่มีชื่อเรียกขานแตกต่างกันนี้ มีที่มาและวัตถุประสงค์ที่ไม่เหมือนกัน แต่จุดหมายปลายทางของทุกโครงการคือการพัฒนาเพื่อ **“ประโยชน์สุข”** แก่พสกนิกรของพระองค์

เนื่องจากพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อการพัฒนาประเทศนั้นมีมากมายเหลือคณานับ หนังสือเล่มนี้จึงได้เลือกพระราชกรณียกิจที่พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในหลากหลายด้านมานำเสนอเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์สุขที่ประชาชนในภาคส่วนต่างๆ ได้รับจากการน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านต่างๆ โดยส่วนนี้จะได้นำเสนอบทสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จาก **แนวพระราชดำริ** ซึ่งได้ช่วยปลดเปลื้องความทุกข์ยาก และสร้างความผาสุกแก่พสกนิกร รวม ๙ ด้าน ได้แก่ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ การบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาพลังงานทดแทน การแก้ไขปัญหาจราจร การนำหญ้าแฝกมาใช้อนุรักษ์ดิน การขยายโอกาสทางการศึกษา การสงเคราะห์ประชาชนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ทุลกล้ำๆ ถวายฎีกา

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ปัญหาหรือความทุกข์ร้อนที่มีอยู่ นั้นได้คลี่คลาย บรรเทา และหมดสิ้นไป กลับกลายเป็นความสำเร็จ ความสุข มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

ตลอดจนมีความมั่นคงในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนที่ยากไร้ ตกอยู่ในภาวะวิกฤต หรือภัยพิบัติต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จากนั้นทรงให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ผู้ที่ประสบเคราะห์กรรม จึงเกิดความรู้สึกอบอุ่น และกลับมามีพลังและกำลังใจในการทำความดี และต่อสู้ชีวิตต่อไปอย่างบากบั่นอดทน และมีคุณธรรม

นอกจากนี้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายๆ โครงการได้ช่วยคืนสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่พื้นที่และชุมชนใกล้เคียง ช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดมลพิษ สร้างความสมดุลให้แก่ระบบนิเวศ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

บางท่านเล่าว่า เมื่อพบปัญหาจนเกือบทำให้ธุรกิจต้องล้มละลายนั้น หลงไปหาดำร่าต่างประเทศหลายสิบเล่มมาอ่าน ก็ไม่พบทางแก้ไขปัญหา แต่ในที่สุดก็คิดถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้ขอนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ช่วยให้รอดพ้นวิกฤตมาได้ อีกท่านหนึ่งเล่าว่า พยายามใช้สารเคมีเพื่อบำบัดน้ำเสียอยู่นาน ก็ไม่สำเร็จ สุดท้ายได้หันมาใช้กังหันน้ำชัยพัฒนา ช่วยให้น้ำเสียกลับคืนมาเป็นน้ำดีตราบจนทุกวันนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านต่างซาบซึ้งและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ จึงมีคำพูดที่มาจากใจของหลายท่านบอกว่า “คนไทยโชคดีที่สุดที่มีในหลวง” และอีกหลายท่านก็บอกว่า “พระองค์ทรงดูแลและห่วงใยประชาชนเหมือนพ่อดูแลลูก” “ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักเพื่อประชาชน เพราะพระองค์ทรงรักประชาชน” บางคนบอกว่า “ภูมิใจที่เกิดบนแผ่นดินของพระองค์” “รักในหลวงยิ่งกว่าชีวิตตัวเอง” “พระองค์ทรงประทับอยู่กลางใจของพสกนิกรเสมอ”

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของประชาชนที่นำมาเสนอนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของประชาชนทั่วทั้งประเทศ ที่ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันเกิดจากผลของการทรงงานอย่างตราตรึงพระวรกายตลอดเวลา ๖๕ ปี ที่ไม่เคยทรงเหน็ดเหนื่อยหรือย่อท้อที่จะช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ เพราะความสุขของประชาชนคือความสุขของพระองค์

คำบอกเล่าของประชาชนที่นำมาเสนอนี้ เป็นเสียงสะท้อนที่ได้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ที่ประชาชนรักที่สุด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้จัดทำหนังสือ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา” ขอเป็นเสียงหนึ่งที่บอกว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก”

๑. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ปวงชนชาวไทยมาเป็นเวลาเกือบ ๔๐ ปี ซึ่งทุกคนสามารถน้อมนำมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้

ในปัจจุบันหลายภาคส่วนได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นำทางชีวิตและประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้จัดการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น เพื่อค้นหาและนำตัวอย่างความสำเร็จของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเผยแพร่ ส่งเสริม และยกย่องให้เป็นที่

รู้จัก ที่สำคัญสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตพัฒนาชุมชน องค์กร สังคม และประเทศชาติต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่เรื่องของเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา หรือคนยากจนเท่านั้น แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกกลุ่มอาชีพ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ธุรกิจเอกชน ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ จึงขอแนะนำตัวอย่างบางส่วนของบุคคล ชุมชน และองค์กร ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ซึ่งเป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จมานำเสนอ ดังนี้

๑.๑ นายแสนหมั่น อินทรไชยา

ตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ชนะเลิศการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี ๒๕๕๐ ประเภทบุคคล ด้านประชาชนทั่วไป

นายแสนหมั่น อินทรไชยา ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ จนสามารถพัฒนาตนเอง และครอบครัวให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในชุมชน จากนั้นได้แบ่งปันความรู้ ให้ความช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังใช้บ้านของตนเองเป็นศูนย์การเรียนรู้ และแบบอย่างของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีผู้สนใจมาดูงานถึงเดือนละกว่า ๑๐๐ ราย

พึ่งตนเอง หลักธรรมข้อแรกของชีวิต

เนื่องจากครอบครัวของผมมีฐานะยากจน มีหนี้สิน เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ไม่มีโอกาสเรียนต่อ ประกอบกับสุขภาพไม่ดี เกิดความท้อแท้ ไม่อยากมีชีวิตอยู่อีกต่อไป กระทั่งได้บวชเรียน ศึกษาหลักธรรม และคิดว่าการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์นี้นับว่าสุดประเสริฐแล้ว ขณะบวชเป็นพระได้ยึดหลักการพึ่งตนเอง และได้ตระหนักในภายหลังว่า **หลักเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน** ให้พสกนิกรนั้น เป็นหลักธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ให้ยึดหลักการพึ่งตนเองเช่นกัน

ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง... สร้างฐานความมั่นคงให้ตนเองและชุมชน

ผมได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยยึดแนวปฏิบัติเป็น ๓ ระดับ คือ **ระดับแรก** พึ่งตนเองเป็นหลัก **ระดับที่สอง** รวมกลุ่มในชุมชน แบ่งปัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน **ระดับที่สาม** สร้างเครือข่ายร่วมกันขยายผลสู่คนต่อไป

นอกจากนี้ ได้ยึดหลัก ๕ ประการในการดำเนินชีวิต ได้แก่ **หนึ่ง** มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง **สอง** มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม **สาม** มีความรับผิดชอบร่วมกัน **สี่** มีความเห็นอกเห็นใจกัน **ห้า** มีความไว้วางใจกัน ผมได้เริ่มต้นด้วยการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเรื่อยๆ จนมีกิน มีใช้ มีออม สมาชิกครอบครัวมีความสุข แล้วจึงขยายผลสู่เพื่อนบ้านและชุมชน

ต่อมาเมื่อมีโอกาสเรียนรู้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงจัดการพื้นที่ตามหลักทฤษฎีใหม่และทำไร่นาสวนผสม ขุดสระเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง โดยยังสามารถหาปลาจากสระมาประกอบอาหารได้ด้วย ผมจึงชักชวนชาวบ้านช่วยกันขุดสระ โดยผลัดกันขุด ทุกบ้านจึงมีสระน้ำไว้ใช้

แก้ปัญหา พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชน

ผมยังร่วมพัฒนาชุมชนกับชาวบ้าน โดยเริ่มแรกได้แก้ปัญหาที่สำคัญคือ ภาวะหนี้สินและปัญหาน้ำท่วม โดยตั้งกลุ่มนาปรัง และยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อทำคลอง ผลจากการขุดคลองทำให้สามารถทำนาได้ปีละ ๓ ครั้ง ช่วยให้มียาได้มากขึ้น

จากนั้นผมได้รับความไว้วางใจให้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ๓ สมัย ได้ผลักดันให้ **ชาวบ้านมีโอกาสแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนร่วมกัน** เริ่มตั้งแต่การก่อสร้างร้านค้าและปั้มน้ำมันชุมชน กลุ่มผลิตข้าวชุมชน ซึ่งสามารถสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้าน เพราะมีพลังในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

การเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มทำให้เกิดปัญหาในการทำสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน เช่น กลุ่มผลิตข้าว ได้เรียนรู้ถึงการคัดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ หรือการนำทรัพยากรที่เหลือใช้ในชุมชน

มาสร้างความคุ้มค่าโดยนำมาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักอินทรีย์อัดเม็ด และส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้าน ได้รู้จักวัฒนธรรมภูไท ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของคนในหมู่บ้านและสืบทอดให้คงอยู่กับชุมชน โดยจัดตั้ง กลุ่มพัฒนาแคนแดนภูไทให้ลูกหลานได้สืบทอด

สร้างแหล่งทุน พื้นฟูภูมิปัญญา ต่อยอดงานพัฒนา

เมื่อคนในชุมชนเริ่มเห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่ม ทำให้มีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มก่อสร้าง กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน กลุ่มสตรีเลี้ยงหมู กลุ่มผลิตอาหารสัตว์ กลุ่มจักสาน เมื่อกลุ่มอาชีพเติบโตขึ้น ความต้องการเงินทุนก็มีมากขึ้น ผมจึงสร้างระบบเครือข่ายของเงินทุน โดยการ จัดตั้งกองทุนรวมเป็น “ธนาคารชุมชน” ที่เกิดจากการออมของชาวบ้านเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการ บริหารชุมชน ทำให้มีการตั้งธนาคารชุมชนแห่งแรกของจังหวัดอุดรธานีเมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา และขณะนี้ กำลังจัดตั้งศูนย์การค้าในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าของชุมชนโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และแก้ไขปัญหาการถูกโกงตาชั่ง

นอกจากนี้ผมพยายามฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การทอ ได้มีการพัฒนาจนเป็นอุตสาหกรรม ในครัวเรือน และร่วมกับชาวบ้านนำสมุนไพรมาปลูก ส่งเสริมหมอสมนไพร และจะต่อยอดเป็นการนวดสปา และอบสมุนไพร รวมทั้งได้ส่งเสริมอาชีพใหม่ๆ เช่น การทำเครื่องประดับจากหอยกาบ การจักสาน ช่วยสร้าง รายได้ให้แก่ชาวบ้านได้มาก จนในปัจจุบันพัฒนาเป็นอาชีพหลัก และอาชีพทำนากลายเป็นอาชีพเสริม ที่สำคัญคือ ผมให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่า ตามพระราชดำรัสในหลวง

การสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองในชุมชน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ผมคิดว่าที่ชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ก็เนื่องจากการที่เราได้ร่วมกันตั้งกฎให้ทุกคนยึดถือปฏิบัติ เช่น การห้ามบุกรุก ที่สาธารณะ ป่าไม้ หรือพื้นที่ของวัด เด็กวัยรุ่นชกต่อยตีกัน หรือสามีภรรยา ทะเลาะวิวาทกัน ก็จะถูกปรับ และให้นำเงินมาเป็นกองกลางสำหรับพัฒนา หมู่บ้าน ทำให้เยาวชนได้ซึมซับเป็นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

การที่ชุมชนจะพัฒนาเจริญก้าวหน้าได้ ผู้นำต้องเสียสละ ช่วยเหลือ เพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ และในการบริหารหมู่บ้านต้องมีการประชุมหารือเป็นประจำ เมื่อชาวบ้าน เห็นด้วยแล้วจึงดำเนินการ โดยไม่หวังผลประโยชน์ เน้นพออยู่พอกิน พอใช้ มุ่งทำงานแบบพี่น้อง

ทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ผมจะเข้ารับการอบรมดูงานเสมอ และนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ จนเป็นแบบอย่าง โดยทุกเช้าผมจะส่งเสียงตามสายในหมู่บ้าน เผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ให้ชาวบ้านได้รับทราบ และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมถึงยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้แก่ประชาชนทั่วประเทศที่มาดูงานด้วย

เศรษฐกิจพอเพียง... นำชีวิตและครอบครัวสู่ความสุข

จากการยึดมั่นดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้ผมและครอบครัวมีความสุข
อบอุ่น เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ติดอบายมุข ที่สำคัญคือเรามีการปรึกษาพูดคุย และให้
อภัยกัน ครอบครัวผมไม่เคยจัดงานวันเกิด แต่จะพาลูกเข้าวัดทำบุญแทน

นอกจากนี้ ยังส่งผลให้ผมและครอบครัวมีอาหารเหลือกิน และเงินเหลือเก็บ ทั้งยังสร้าง
ประโยชน์ให้ชุมชนได้อย่างมากมาย รางวัลต่างๆ ที่ได้รับนั้น เป็นสิ่งที่มีค่าและเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่สำคัญ
คือ คนในชุมชนหันมาให้ความร่วมมือ และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับผม

พระมหากษัตริย์คุณในหลวง... เศรษฐกิจพอเพียงนำสังคมสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน

เมื่อชาวบ้านต่างเข้าใจหลักปรัชญาฯ ผมจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ
ชุมชนจนประสบความสำเร็จ โดยชาวบ้านจะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปัน ไม่ก้าวกระโดด
มีความรู้ตามภูมิปัญญาของเรา ไม่ต้องหวังพึ่งใคร ช่วยลดความขัดแย้งและชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถ
พึ่งตนเอง ทั้งยังเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นด้วย

ผมเชื่อมั่นว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประโยชน์ต่อชาวบ้าน ชีวิตนี้จะทำเพื่อ
ในหลวง หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนับเป็นหลักการที่สมบูรณ์แบบ ถ้าใคร
ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระองค์จะเจริญก้าวหน้า ไม่มีศัตรู มีแต่มิตร ผมได้ปฏิบัติมาหลายสิบปีแล้ว
เป็นเรื่องจริง

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระชนมายุครบ ๗ รอบ ขอเชิญชวนชาวไทย
ทุกคนดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ ถวายแด่พระองค์ โดยมุ่งพึ่งตนเอง แบ่งปัน เพื่อสร้างความสงบ
ร่มเย็นให้แก่ประเทศชาติครับ

๑.๒๓ นางกอสหมี: แลแมมแบ บ้านยะอ ตำบลจะแนะ อำเภोजะแนะ
จังหวัดนราธิวาส ขณะเลิกการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง ปี ๒๕๕๒ ประเภทประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร

ด้วยความยากลำบากที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลตัวเมือง และยังเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยจากการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่
คอสหมี แลแมมแบ ไม่คิดจะย้ายไปไหน เนื่องจากรักในถิ่นบ้านเกิด และเทิดทูน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงงานหนักที่สุดในโลกจึงทำตามคำสอน
น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ช่วยให้ชีวิตมีความเป็นอยู่
ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน และได้ช่วยเหลือกลุ่มสตรีมุสลิมในชุมชนปฏิบัติตาม
ซึ่งช่วยให้ทุกคนพออยู่พอกิน สุขกายและใจ ไม่มีหนี้สิน มีเงินออม และรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ชีวิตดีขึ้นด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ดิฉันอาศัยอยู่ที่อำเภอจะนะ ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยจากการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ชีวิตความเป็นอยู่ยากลำบาก เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ที่สำคัญคือประสบปัญหาน้ำท่วมทุกปี ดิฉันและครอบครัวรักที่นี่ จึงไม่เคยคิดที่จะย้ายไปไหน โดยยึดอาชีพเกษตรกรรมเลี้ยงชีวิต แต่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ต้องกู้หนี้ยืมสิน

ดิฉันและครอบครัวจึงหันมานำอ้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เริ่มจากการทำบัญชีครัวเรือน วางแผนการผลิต ใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างประหยัด ให้ความสำคัญประมาณสมเหตุสมผล เช่น ปลูกผักกินเอง เพื่อลดรายจ่าย ทำบัญชีครัวเรือน รู้จักการออมเงิน ทำให้พออยู่ พอกิน

นอกจากนี้ ยังนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต หารายได้เสริม ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โดยเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้าไปดูแลผู้ป่วย ให้กำลังใจผู้สูงอายุ บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ลำบากและไม่เบียดเบียนผู้อื่น รวมถึงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาดน่าอยู่ เมื่อปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ช่วยให้ชีวิตดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ขยายผลสู่ชุมชน สร้างรายได้เสริมแก่กลุ่มสตรีมุสลิม

หลังจากมีชีวิตที่ดีขึ้น จึงคิดช่วยเหลือกลุ่มสตรีมุสลิมให้ลดรายจ่ายในครัวเรือน และมีงานทำเป็นอาชีพเสริม โดยสอนวิธีการทำบัญชีครัวเรือนให้เพื่อนบ้านและทดลองนำไปปฏิบัติและได้รวมกลุ่มแม่บ้านทำอาชีพเสริม เช่น นำเศษผ้าเหลือใช้มาทำผ้าเช็ดเท้า ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนารูปแบบผ้าคลุมผมสตรีชาวมุสลิมแบบดั้งเดิมและผ้าละหมาด ให้ตรงกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และทำผลิตภัณฑ์ใส่ขนม ช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำเงินมาพัฒนาหมู่บ้าน เกิดการวางแผนในการประกอบอาชีพและใช้จ่ายอย่างรอบคอบ ยกระดับจนเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน

เศรษฐกิจพอเพียงสร้างสุขให้ชีวิต

หลังจากที่ได้นำแนวทางการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แล้ว ฐานะความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตดีขึ้นตามลำดับ เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไปจนได้เป็นผู้นำชุมชนทำงานเพื่อส่วนรวม ทำให้มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือสังคม

การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ช่วยให้ชาวบ้านมีความพออยู่พอกิน มีความสุขกาย สุขใจ ไม่มีหนี้สิน ทำให้จิตใจสบาย มีเงินออม รู้จักประมาณตน มีเหตุมีผลมีภูมิคุ้มกัน และรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในความคิดของดิฉันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดในโลก ดังนั้นในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ นี้ จึงขอเชิญชวนประชาชนชาวไทยร่วมกันทำความดี และขอให้พระองค์ทรงมีพระพลานามัยแข็งแรง

๑.๓ นายบาล บุญกั๋ ชุมชนบ้านดอกบัว ตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ชนะเลิศการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี ๒๕๕๒ ประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนหมู่บ้านดอกบัวได้หลงไหลไปตามกระแสของยุคโลกาภิวัตน์ เสียเงินไปกับการซื้อสารเคมีมาใช้ในการเกษตร จนร่างกายสะสมสารพิษตกค้าง และเกิดหนี้สินเดือดร้อนกันทั่ว กระทั่งได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในหมู่บ้าน ช่วยให้ทุกชีวิตในชุมชนบ้านดอกบัวอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีหนี้สิน ไม่ต้องดิ้นรนหางานทำนอกหมู่บ้าน ซึ่งต่างจากซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดประโยชน์สุขกับคนไทย จึงเชิญชวนประชาชนทั้งประเทศน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ทุกบ้าน ทุกชุมชน เพื่อจะได้มีความสุขอย่างเช่นชุมชนบ้านดอกบัว

หลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ชุมชนมีหนี้สิน ป่วยด้วยสารพิษตกค้าง

อาชีพหลักของชาวบ้านดอกบัวคือการทำนา และปลูกผัก ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ทำกันมานานกว่า ๒๐๐ ปี สมัยก่อนใช้มูลสัตว์เป็นปุ๋ยใส่ในข้าว จนเมื่อก้าวสู่กระแสโลกาภิวัตน์ คนในชุมชนหลงไหลไปตามกระแส หันมาใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าหญ้าในการทำนา เป็นสาเหตุให้คนในชุมชน ๙๐ เปอร์เซ็นต์ มีสารพิษตกค้างในร่างกาย และเป็นหนี้เป็นสินจากค่าใช้จ่ายซื้อปุ๋ยเคมี ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกันไปทั่ว

อยู่ดีมีสุขเพราะเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ผมรับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านใหม่ๆ ไม่มีประสบการณ์ด้านการปกครอง จึงต้องหาข้อมูลจากภายในและนอกหมู่บ้าน แล้วย่นำมาวิเคราะห์ว่าบ้านดอกบัวมีจุดแข็งและจุดอ่อนอย่างไร โดยเปิดเวทีประชาคม และกระจายอำนาจให้กับคนในชุมชนมาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และหาแนวทางพัฒนาชุมชน

พวกเราจึงคิดหาวิธีแก้ปัญหาราสารเคมีตกค้างในร่างกาย ด้วยการ ลด ละ เลิกใช้สารเคมี จนปี ๒๕๓๙ หมู่บ้านของเราได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำนาคือ ใช้ปุ๋ยหมัก

ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ แทนปุ๋ยเคมี ฟันฟู
วัฒนธรรมการลงแขกเกี่ยวข้าว ช่วยกันทำนา

หันมาปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้
และปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงกบ ปลาตุ๊ก
ไก่พันธุ์พื้นบ้าน และทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อ
ปิดรูรั่ว ซึ่งช่วยให้เราเห็นที่มาของรายรับรายจ่าย
เพื่อนำมาบริหารจัดการลดภาระหนี้สิน รวมทั้ง
ส่งเสริมให้ชาวบ้านทุกครัวเรือนนำมาใช้ด้วย

นอกจากนี้ ในชุมชนมีวัวอยู่ประมาณ ๔๐๐ กว่าตัว เราจึงนำมูลวัวมาทำแก๊ส และกากมูล
ใช้ทำปุ๋ย ตามแนวพระราชดำริ และส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้วัตถุดิบในชุมชนมาทำอาชีพเสริม เช่น นำไม้ไผ่
มาสานเป็นเข่งและส้อมไม้ขาย ได้ราคาดีกว่าขายต้นไผ่ถึง ๖ เท่า ทำให้คนในชุมชนไม่ต้องจากบ้านเกิด
ไปหางานทำที่อื่น

หลังจากน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติช่วยให้เรารู้ว่าสิ่งไหนทำแล้วดีหรือไม่ดีถ้าไม่ดี
ก็ช่วยกันแก้ไข พร้อมทั้งหาแนวทางที่จะช่วยให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขยิ่งขึ้นหาแหล่ง
วิชาการมาสนับสนุนความรู้ให้คนในหมู่บ้าน เช่น เกษตรจังหวัด และกรมพัฒนาชุมชน ผมใช้การบูรณาการ
โดยดึงความรู้จากนักวิชาการลงมาปฏิบัติ เช่น ประสบปัญหาแหล่งน้ำในชุมชนแห้ง จึงได้ศึกษาดูงาน
เรื่องทำฝายชะลอน้ำที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่
และกลับมาทำฝาย ช่วยให้ชุมชนของเรามีน้ำใช้ตลอดทั้งปี มีสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา และ
สาหร่าย ซึ่งสามารถนำมาเป็นอาหารของชาวบ้าน ปัจจุบันเราปลูกพืชผักและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค ช่วยลด
รายจ่าย และคนในชุมชนได้รับประทานอาหารที่ปลอดภัย เหลือกินขาย หรือแบ่งปันให้คนบ้านใกล้ อยู่กัน
แบบเครือญาติเหมือนสมัยก่อน ที่บอกว่า “มีพริกบ้านเหนือ มะเขือบ้านใต้” นอกจากนี้ ยังผลักดันให้ชุมชน
ร่วมกันปกครอง โดยร่วมตั้งกฎระเบียบต่างๆ

น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ คนไทยอยู่เย็นเป็นสุข

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ได้สร้างประโยชน์สุขให้กับคนไทย
ช่วยให้คนในชุมชนลดรายจ่ายและต้นทุนการผลิต ไม่มีหนี้สิน และมีเงินสำหรับนำมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ
ขณะนี้ได้ขยายผลจนครบ ๑๑ หมู่บ้าน และกำลังขยายไปอีกหลายตำบล และหลายอำเภอ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่พสกนิกรชาวไทยเป็นอันมาก ผมจึง
ขอเชิญชวนประชาชนคนไทยทั่วประเทศน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติกันทุกบ้าน
ทุกชุมชน เหมือนกับหมู่บ้านของเราที่ได้น้อมนำมาประยุกต์ใช้และปฏิบัติ ช่วยให้อยู่เย็นเป็นสุขจนทุกวันนี้

๑.๔ นายอินุ ซ้อสุวรรณ อธิการผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ชนะเลิศ การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี ๒๕๕๒ ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง

แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่พระองค์พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยนั้นทำได้จริง มีหลักการ แนวทาง วิธีการ และเทคนิคที่ครบถ้วน คนไทยจึงโชคดีที่สุด สิ่งที่พระองค์พระราชทาน ถ้าเราช่วยกันทำแล้วขยายผลออกไป จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ และประชาชนอย่างแท้จริง พระองค์ทรงขอให้เราทำ ซึ่งเป็นการทำเพื่อตัวเราเอง ทรงขอแค่นี้เราทำไม่ได้หรือ เราจะปล่อยให้พระองค์ทรงเหนื่อยอยู่ตลอดไป เช่นนั้นหรือ

น้อมนำพระบรมราโชวาท... เป็นแนวทางแก้ไขวิกฤต

ช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ ผมเป็นรองผู้จัดการฯ ดูแล ด้านนโยบายของ ธกส. วิกฤตดังกล่าวทำให้โรงงานต้องปิดไปจำนวนมาก ลูกหลานเกษตรกรถูกเลิกจ้าง ไม่มีรายได้ส่งกลับไปทางบ้านและต้องกลับไปพึ่งพิงพ่อแม่ ทำให้ในปี ๒๕๔๑ ยอดการชำระหนี้ของ ธกส. ลดลงมารวมถึงมีสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

ผมพยายามหาวิธีแก้ไขเพื่อช่วยเกษตรกร โดยค้นคว้าวิธีแก้ปัญหาจากตำราเศรษฐกิจต่างๆ ก็ไม่ได้คำตอบ ในที่สุดผมคิดถึงพระบรมราโชวาทเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงตระหนักว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่สามารถช่วยเกษตรกรได้ และน้อมนำหลักไปใช้กับลูกค้าที่เป็นเกษตรกรก่อน โดยใช้สถาบันพัฒนาการเกษตรชนบท จำเนียร สาระนาถ (สจส.) เป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเกษตรกร และขอให้อาสาสมัครซึ่งเป็นพนักงาน ธกส. มาอบรม เพื่อให้ทราบแนวทางดำเนินงาน โดยได้ทดลองทำขั้นที่ ๑ คือ ให้ชาวบ้านลดละเลิกอบายมุข ลดรายจ่ายโดยปลูกของที่กินกินของที่ปลูก ทดลองทำแล้วปรากฏว่าเกิดประโยชน์ได้ผลดี

ต่อมาทำขั้นที่ ๒ ต่อคือ การรวมตัวของชุมชน มุ่งทำแผนแม่บทชุมชน โดยยึดต้นแบบชุมชนไม่เรียง นำไปทดลองทำที่ตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นแห่งแรก โดยมีผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่น และพนักงาน ธกส. ที่ประจำอยู่ที่นั่นช่วยทำแผนชุมชน ทำอยู่ ๒ ปี ได้แผนที่ดีมาก เป็นแผนที่ชาวบ้านได้เรียนรู้ ได้บทเรียนและองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ระเบิดจากข้างใน... เรียนรู้หาวิธีแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

การดำเนินงานช่วยเหลือชาวบ้าน ธกส. เน้นให้เขา “ระเบิดจากข้างใน” ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย ธกส. เป็นผู้ประสานและให้ความรู้ให้เขาคิดโครงการย่อยๆ ที่จะสร้างรายได้จากสิ่งที่มี ตามที่พระองค์ทรงสอนคือ “ใช้สิ่งที่ตัวเองมี”

ในการทำโครงการ ชาวบ้านต้องการกู้เงินเพื่อดำเนินการ แต่เนื่องจากยังมีหนี้ค้างชำระ ธกส. อยู่ จึงไม่สามารถกู้ได้ ปรากฏว่ากลับเป็นสิ่งดี เพราะชาวบ้านไปตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมา แล้วนำเงินมาลงทุน เงินงอกเงยสามารถนำไปใช้หนี้นอกระบบได้

การตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ สามารถปล่อยกู้ให้สมาชิกด้วยดอกเบี้ยที่ถูกลงกว่า โดยแบ่งเงินออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งให้เป็นดอกเบี้ยสำหรับผู้ออม อีกส่วนหนึ่งนำมาเป็นสวัสดิการ และลงทุน โดยมีการประชุมชี้แจงการดำเนินงานร่วมกัน ทุกเดือน ช่วยให้เกิดความโปร่งใส ตรงนี้เป็นจุดแข็งที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เกิดการเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่ม

สิ่งที่ผมได้เรียนรู้จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถนำมาขยายผลแก้ปัญหาใหญ่ของประเทศได้ โดยระเบิดจากข้างใน ทำตามขั้นตอนได้ เป็นบทพิสูจน์ความสำเร็จ โดยต้องมีแผนและการลงมือทำจริง ชาวบ้านต้องทราบว่าชุมชนของตนเองมีปัญหาอะไร และหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตัวเองมีแผนปฏิบัติการ จัดทำเป็นโครงการอย่างละเอียด ถ้าดำเนินการอย่างนี้จะแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ค้นหาผู้ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๓ จัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้ของจังหวัด

ขณะนี้เราดูแลชุมชนที่ถือว่าอยู่ในขั้นที่ ๑ คือสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ประมาณ ๒,๒๐๐ ชุมชน และมีชุมชนที่ถือว่าอยู่ในขั้นที่ ๒ คือมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันภายในชุมชน ประมาณ ๓๓๐ ชุมชน ผมอยากจะผลักดันให้ถึงขั้นที่ ๓ คือ สร้างเครือข่ายธุรกิจ ซึ่งขณะนี้กำลังคัดเลือกชุมชนจำนวน ๘๔ แห่งทั่วประเทศ จัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้ของจังหวัด เพื่อร่วมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา

น้อมนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ในองค์กร

ตลอดเวลาประมาณ ๘ ปี ธกส. ได้แต่บอกกับลูกค้าให้ทำโน่นทำนี่ ผมเคยไปร่วมประชุมกับชาวบ้าน เขาถามว่า “หัวหน้าบอกให้ออม หัวหน้าล่ออมหลายแล้วบ” ผมจึงหันกลับมาส่งเสริมพนักงานของ ธกส. ด้วย โดยคณะกรรมการ ธกส. กำหนดเป็นนโยบายขับเคลื่อนพร้อมกันทั้ง ๓ ด้านคือ หนึ่ง ลูกค้า ซึ่งเราทำแล้ว สอง พนักงาน เพื่อให้เป็นพนักงานพอเพียง ทำสิ่งที่เราไปสอนชาวบ้าน และ สาม นโยบายของ ธกส. ต้องวางแผนไม่เกินตัว เราใช้แนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางจัดทำนโยบายของ ธกส. ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ จนถึงปัจจุบัน

ยั้งลงมือทำยังเข้าใจในพระอัจฉริยภาพ

ผมทำงานเรื่องนี้มานาน เห็นตัวอย่างจำนวนมาก แต่ละตัวอย่างพิสูจน์ได้ว่า แนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้ ทำได้จริง มีหลักการ แนวทาง วิธีการ และเทคนิคครบถ้วนมาก ดำเนินการทุกอย่าง ด้วยความรอบคอบระมัดระวังทุกขั้นตอน ก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง คนทำน้อยๆ อาจจะไม่เข้าใจ โชคดีที่ผมมีตัวอย่างมาก ได้เรียนรู้ ทำให้ผมซาบซึ้งในพระอัจฉริยภาพ ผมคิดว่าคนไทยโชคดีสูงสุดแล้ว

ชวนคนไทยร่วมกันปฏิบัติบูชา ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นอกจากความจงรักภักดี และเคารพบูชาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วสิ่งที่เหนือกว่านั้นคือ ควรปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗ ณ ศาลาดุสิดาลัย ว่า

“...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พอกอยู่พอกิน มีความสงบ... ถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความคิด และมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขออย่าพอกควร พอกอยู่พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวร ที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล...”

ผมอ่านแล้วน้ำตาซึม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขอให้เราทำ ซึ่งเป็นการทำเพื่อตัวเอง ทรงขอแต่کنั้นทำไม่ได้หรือ เราจะปล่อยให้พระองค์ทรงเหนื่อยอยู่ตลอดไปเช่นนั้นหรือ สิ่งที่พระองค์พระราชทาน ถ้าเราทำคนละเล็กละน้อย ทำแล้วตัวเองดีขึ้น แล้วช่วยขยายผลสู่คนใกล้ตัว ญาติพี่น้อง คนในองค์กรเดียวกันก็จะดีขึ้นเหมือนน้ำหยดลงบนผืนน้ำซึมสู่ตัวเองแล้วค่อยๆ กระจายขยายเป็นวงกว้างต่อไป

๑.๕ นายกานต์ ตระกูลอุณ กรรมการผู้จัดการใหญ่ เอสซีจี ชนะเลิศการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปี ๒๕๕๐ ประเภทธุรกิจขนาดใหญ่

นับเป็นการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสครั้งสำคัญที่สุดขององค์กรขนาดใหญ่ อย่าง บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือ เอสซีจี ในปัจจุบัน ที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้บริหารจัดการองค์กรที่ช่วยให้องค์กรผ่านวิกฤตนั้นมาได้ และสามารถก้าวเดินต่อไปด้วยความมั่นคงและแข็งแกร่ง จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานหลักปรัชญาฯ แก่ชาวไทย ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะแค่ในประเทศ นานาประเทศต่างยกย่องว่าเป็นสัจธรรมอันยิ่งใหญ่ หากน้อมนำไปปฏิบัติย่อมช่วยให้ทุกชีวิตในโลกอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและยั่งยืน

บทเรียนครั้งสำคัญของเอสซีจี

เอสซีจี เป็นองค์กรธุรกิจที่เติบโตควบคู่กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมาเกือบ ๑๐๐ ปี และขยายธุรกิจอย่างต่อเนื่อง มุ่งสู่อุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่มีความหลากหลาย จนมีกลุ่มธุรกิจถึง ๑๐ กลุ่ม ได้แก่ ปูนซีเมนต์ วัสดุก่อสร้าง เซรามิก จัดจำหน่ายปิโตรเคมี กระดาษ เหล็ก ยานยนต์ ไฟฟ้า และเครื่องจักรกล มีผลกำไรเฉลี่ย ๔,๔๐๐ ล้านบาทต่อปี แต่ในเวลาเดียวกันก็มีเงินกู้สุทธิสูงถึง ๑๑๙,๐๐๐ ล้านบาท

ถึงแม้จะมีแผนงานที่ดี และดำเนินการโดยพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด คือ การเปลี่ยนมาใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแบบลอยตัวเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เอสซีจีจึงเป็นหนึ่งในหลายองค์กรที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก ปรากฏว่ายอดเงินกู้สุทธิเพิ่มขึ้นเป็น ๒๔๖,๗๐๐ ล้านบาทในปี ๒๕๔๐ ขณะที่ยอดขายในประเทศลดลงอย่างมาก เนื่องจากตลาดภายในประเทศหดตัว ถือเป็นวิกฤตครั้งสำคัญที่เอสซีจีประสบ

จากวิกฤตเศรษฐกิจ สร้างโอกาสให้พบหลักปรัชญาอันยิ่งใหญ่

เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เอสซีจีจึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้บริษัทก้าวเดินผ่านพ้นวิกฤตนั้น โดยเริ่มจากปฏิบัติด้วย “ความพอประมาณ” คือ ประเมินความสามารถขององค์กรว่ามีความเชี่ยวชาญในด้านใด เพื่อนำไปสู่ “ความมีเหตุผล” คือลดบทบาทในธุรกิจที่องค์กรไม่ถนัด และหันมาทุ่มเทกับธุรกิจที่องค์กรมีความถนัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทำการปรับโครงสร้างธุรกิจ จากเดิม ๑๐ กลุ่มธุรกิจ เหลือเพียง ๕ กลุ่มธุรกิจ และลดบทบาทบริษัทร่วมทุนที่ไม่ได้อยู่ในธุรกิจหลักของเอสซีจี พร้อมกับการเร่งสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” โดยบริหารความเสี่ยงอย่างเคร่งครัด และให้ความสำคัญกับการมุ่งพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีนโยบายปลดพนักงานอย่างที่องค์กรอื่นๆ ถือเป็นปฏิบัติ รวมทั้งเสริมสร้าง “ความรู้” โดยพัฒนาระบบการบริหารองค์ความรู้ภายในองค์กร และต่อยอดไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม พร้อมทั้งยึดมั่นใน “คุณธรรม” ด้วยการบำเพ็ญกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

บทพิสูจน์ของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

ด้วยพื้นฐานความเป็นไทยที่หล่อหลอมพนักงานของเอสซีจีให้เป็นเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือร่วมใจในการทุ่มเทของพนักงานทุกระดับเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย รวม

ทั้งคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเสียสละไม่ขึ้นค่าจ้างประจำปีของตนเอง ทำให้บริษัทสามารถผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจ และยังสามารถทำกำไรสูงสุดนับตั้งแต่ก่อตั้งบริษัทมา โดยในปี ๒๕๔๗ มีผลกำไรสุทธิสูงสุดเป็นประวัติการณ์ถึง ๓๖,๔๘๓ ล้านบาท ในขณะที่เงินกู้สุทธิลดลงเหลือ ๑๐๕,๕๑๒ ล้านบาท และมีฐานะการเงินที่แข็งแกร่ง สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

การผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ เป็นบทพิสูจน์ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรภาคธุรกิจ และประชาชนในสังคมทุกระดับและทุกภาคส่วนของประเทศ โดยเป็นการเติบโตอย่างมั่นคง ยั่งยืน เป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ประกอบการรายอื่นๆ ให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับเอสซีจี เราเชื่อว่าเป้าหมายสูงสุดขององค์กรไม่ใช่เพียงการทำกำไร แต่กำไรจากการดำเนินธุรกิจ เป็นเสมือนทางผ่านไปสู่อะไรที่ดียิ่งขึ้นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงเชื่อมั่นว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นกรอบในการดำเนินงานด้วยความสมดุล โดยคำนึงถึงศักยภาพของตนเอง และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำองค์กรสู่ความมั่นคงในการดำเนินงาน

พระมหากษัตริย์คุณ... สร้างประโยชน์สุขแก่ชาวไทยและชาวโลก

สู่ชุมชน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่คนไทยสามารถนำไปใช้ได้ทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน ทำให้คนไทยมีความสุข เป็นอยู่ที่ดีมีความสุข และสังคมก็มีความสุขอย่างยั่งยืน ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อนานาชาติประเทศที่สามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษาครบ ๘๔ พรรษา จึงขอเชิญชวนให้พี่น้องชาวไทยทุกคนร่วมกันแสดงความจงรักภักดีด้วยการประพฤติตนเป็นคนดี คิดดี ทำดี และน้อมนำพระราชดำริส โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง อันจะนำมาซึ่งความสุขอย่างยั่งยืน และขอให้ชาวไทยรักและสมัครสมานสามัคคีกัน เพราะความสามัคคีจะเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง เพื่อสนองพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นที่รักยิ่งของพวกเราชาวไทย

๑.๖ ดร.วัชรมงคล เบญจธนะฉัตร ประธานกรรมการ บริษัท บารุมติไซน์ จำกัด ชนะเลิศ การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี ๒๕๕๒ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง

ดร.วัชรมงคล เบญจธนะฉัตร ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปรับรูปแบบการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาของบริษัทในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ จนสามารถนำพาบริษัทเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน เขาคิดอยู่เสมอว่าการทำงานอย่างหนักของตนเอง เป็นเพียงเศษเสี้ยวธุลีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงงานมาอย่างเหน็ดเหนื่อยตลอดเวลาที่ ๖๕ ปี เขาไม่ต้องการแค่พูดว่ารักพอ แต่ต้องการทำดีให้เป็นต้นแบบแก่ครอบครัว พนักงานและขยายผลสู่สังคมต่อไป

นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจ

บริษัทของผมก่อตั้งในปี ๒๕๓๘ ตอนนั้นเราพึ่งพาสินค้าต่างประเทศ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ พอเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ ทำให้องค์กรของเราต้องปรับรูปแบบการทำงาน ผมมีโอกาสได้รับฟังพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้ฟังการบรรยายเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจาก ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ท่านบอกว่าผู้ที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรกรเท่านั้น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ปรัชญาแห่งความสมดุล ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขคือ ประโยชน์สุขที่สมดุล ถ้าธุรกิจเสียสมดุลย่อมเกิดปัญหา ดร.สุเมธ ได้ให้แนวคิดกับผมว่า ลองย้อนกลับมาวิเคราะห์ธุรกิจว่าขาดความสมดุลมิติไหน

ผมได้วิเคราะห์และพบว่า ปัญหาแรกคือ อัตราแลกเปลี่ยน ผมจึงทำประกันความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยนกับธนาคาร ปัญหาที่ ๒ คือ เราไม่มีตราสินค้าเป็นของตัวเอง เราจึงเรียนรู้ที่จะสร้างตราสินค้าของคนไทย ปัญหาที่ ๓ คือ เราพึ่งพาสินค้าจากต่างประเทศอย่างเดียว เราจึงลดการนำเข้า และพึ่งพาตัวเองมากขึ้น หลังจากนั้นจึงสร้างนวัตกรรมสินค้าใหม่ๆ ที่สามารถยืนอยู่บนตลาดโลกได้ เพื่อให้สมดุลทุกมิติ

ใช้ความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผล และขับเคลื่อนองค์กรด้วยความรัก

หลังจากนั้นเรานำมาคำว่า “พอประมาณ การสร้างภูมิคุ้มกัน และความมีเหตุผล” มาประยุกต์ใช้แบบง่ายๆ ความพอประมาณคือ ต้องเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง การสร้างภูมิคุ้มกันคือการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ ความมีเหตุผลคือ ทำให้องค์กรเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นให้ได้ คำว่าผู้อื่นในที่นี้คือ ผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงานทุกคน รวมถึงลูกค้า คนในชุมชนรอบๆ องค์กร จนกระทั่งคนในสังคม ประเทศ และสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ องค์กรของเราได้ใช้ความรักเป็นตัวขับเคลื่อน บริหารงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความรักด้านแรกคือ รักสิ่งที่เราทำ สิ่งที่เราถนัด นั่นคือการสร้างภูมิคุ้มกันทาน เมื่อพบปัญหาแล้วสามารถยิ้มได้ และไม่ยอมแพ้ ความรักด้านที่สองคือ ต้องรักในสิ่งที่ตัวเองมี และยินดีในสิ่งที่ตัวเองได้ ความสุขอยู่ที่ความพอใจ และไม่โลภ นั่นคือความพอประมาณ

ผู้นำหลักปรัชญา มาประยุกต์ใช้กับวิสัยทัศน์ของบริษัทใน ๓ ประเด็น คือ หนึ่ง เราต้องเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมของห้องน้ำ ๑ ใน ๕ ของโลก สอง เราจะประยุกต์ใช้ปรัชญา และหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร และสาม เราจะพัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดคุณค่าต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ให้ความรักกับพนักงาน ยิ่งให้ยิ่งได้ ยิ่งมีความสุข

ผมมองพนักงานเหมือนน้อง ให้ค่าแรงกับโบนัสที่เป็นมาตรฐาน ให้พนักงานเรียนต่อโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ มีทุนการศึกษาให้ลูกของพนักงาน มีศูนย์เลี้ยงเด็กเล็กสำหรับดูแลลูกพนักงานหลังเลิกเรียน มีหนังสือการ์ตูนให้อ่าน มีกิจกรรมให้เด็กๆ ทำ และสอนทำการบ้าน ให้พนักงานหยุดงานในวันเกิดและมีของขวัญให้ ในทางกลับกันพนักงานต้องรู้จักการให้ โดยแบ่งเงินที่ได้รับเป็นของขวัญวันเกิดส่วนหนึ่งตั้งเป็นกองทุนเลี้ยงเพื่อน มีแปลงปลูกพืชไว้ทำอาหารรับประทานร่วมกัน

เราใช้นโยบายให้พนักงานมีเงินเหลือดีกว่าให้มีรายได้มากขึ้นแต่ไม่มีเงินเหลือ เราเลี้ยงอาหารกลางวันพนักงานทุกคนฟรี และมีนโยบายปลดหนี้ให้พนักงาน ให้ทำบัญชีครัวเรือน ดังนั้นพนักงานที่นี้อยู่กับเรามากกว่า ๑๐ ปี ไม่มีสมองไหล เราดูแลครอบครัว ดูแลลูกหลาน ดูแลคุณพ่อคุณแม่ของเขา เป็นสิ่งหนึ่งที่ใส่ใจเขา

หลายคนอาจสงสัยว่าการทำธุรกิจให้ผลประโยชน์พนักงานมากขนาดนี้จะอยู่ได้อย่างไร ผมคิดว่าการทำธุรกิจให้อยู่ได้ไม่ได้หมายความว่าเราต้องเอาเปรียบพนักงาน เอาเปรียบลูกค้า ความจริงเราต้องให้ก่อน สิ่งตอบแทนที่ได้ก็คือ ประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้น พนักงานทุ่มเททำงานและดูแลองค์กรเหมือนกับเป็นองค์กรของเขาเอง นี่คือนี่สิ่งที่เงินซื้อไม่ได้

ในช่วงนี้เศรษฐกิจไม่ดี พนักงานระดับปฏิบัติที่รายได้ต่ำกว่าหนึ่งหมื่นบาท บริษัทแจกข้าวสารและอาหารแห้งให้ แม้จะไม่มากแต่ก็เป็นน้ำใจ คำว่ากำไรไม่ได้หมายถึงเงินอย่างเดียว กำไรสูงสุดในความหมายของพระเจ้าอยู่หัวคือ “ประโยชน์และความสุข” ไม่ใช่มองแค่ระยะสั้น เราต้องมองระยะยาว แล้วกำไรในแง่ของประโยชน์และความสุขจึงทำให้องค์กรสามารถเลี้ยงตัวเอง และขยายธุรกิจได้

ขณะเดียวกันคนที่ทำงานและอยู่รอบองค์กรก็ต้องมีความสุข

ถ่ายทอดแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่พนักงาน

ผมถ่ายทอดแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้พนักงาน โดยจะบรรยายให้พนักงานฟังทุกเดือน ขณะเดียวกันผมทำให้ดู อยู่ให้เห็น และเย็นให้สัมผัส นำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติเป็นตัวอย่าง

นอกจากนี้ ผมได้สร้างกิจกรรมให้เขาเห็นความสุขง่ายๆ เรามีกิจกรรมที่ช่วยเหลือคนอื่น และจัดประกวดเรื่องของบัญชีรายจ่ายครัวเรือน ทุกวันพุธพนักงานที่บริษัทจะสลับกันไปช่วยงานบ้านเด็กกำพร้า หรือบ้านพักคนชรา ทำให้พนักงานมีความสุขกับการทำประโยชน์ให้แก่คนอื่นก่อน และนำมาถ่ายทอดและเชิดชูเพื่อเป็นตัวอย่างต่อไป

ให้ความรักกับลูกค้าและสังคม... สู่ความยั่งยืน

สำหรับลูกค้าเรารักเหมือนพ่อแม่ ต้องให้เขาได้ใช้ของดีมีคุณภาพเหมือนที่เราอยากให้พ่อแม่ของเราใช้ ผมจึงพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์และความคุ้มค่าอย่างสูงสุดให้กับลูกค้า สินค้าของเราจึงแตกต่างจากสินค้าบริษัทอื่น ซึ่งในปัจจุบันสินค้าของเราได้รับการรับรองมาตรฐานจากสถาบันภายในประเทศ และประเทศในยุโรป

ขณะเดียวกันต้องให้ความรักกับคนในสังคมด้วย เช่น ช่วยงานโครงการพระเมตตาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นวิทยากรช่วยงานในการขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในภาคธุรกิจทั่วประเทศ นอกจากนี้ ผมเป็นกรรมการทางด้านธุรกิจเพื่อสังคมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยพยายามประยุกต์ใช้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR (Corporate Social Responsibility) ของฝั่งตะวันตกกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ของขวัญถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สิ่งที่ผมทำเพื่อตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ คือ การน้อมนำแนวพระราชดำริของพระองค์มาประยุกต์ใช้ และทำให้คนไทยได้เห็น เช่น ในเรื่องของ สังคมถ้าบริษัทหนึ่งบริษัทช่วยจ้างพนักงานหนึ่งคนมาช่วยดูแลผู้ด้อยโอกาส สังคมจะงดงาม เราต้อง ทำเป็นแบบอย่างแล้วขยายผล พวกเราจึงควรต้องลุกขึ้นมาช่วยกันปฏิบัติให้พระองค์ทรงหายเหนื่อย ให้พระองค์ทรงยิ้มได้

ผมคิดว่าของขวัญที่ดีที่สุดที่คนไทยจะทำได้ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ ต้องมองทุกคนเป็นเพื่อน มองโลกในแง่ดี รู้จักสันโดษ คือพอใจในสิ่งที่ตนมี นอกจากคำว่ากตัญญูแล้ว ต้องกตเวทิต์ด้วย คือต้องทดแทนบุญคุณ ศึกษาคำที่พ่อสอนและทำดีที่สุด แล้วขยายผลต่อ

นโยบายของบริษัทผมจะทำให้พนักงานศึกษา เข้าใจ และรักพ่อที่สุด แล้วนำความรู้ไปใช้ที่บ้าน แค่นี้ก็เพียงพอแล้ว ปัจจุบันบริษัทเอกชนในประเทศไทยมีประมาณ ๒.๓ ล้านบริษัท ถ้าน้อมนำแนว พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้ ถ้าบริษัทหนึ่งมีพนักงาน ๑๐ คน และดูแลพนักงาน เหมือนลูกเหมือนน้อง ก็จะมีคนไทยครึ่งประเทศที่อบอุ่นและมีความสุข

ขอทำงานเพื่อเผยแพร่แนวพระราชดำริสจนกว่าชีวิตจะหาไม่

บริษัทของผมก่อตั้งมาเพียง ๑๖ ปี แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานมากกว่า ๖๕ ปี การทำงานของผมเป็นเพียงเศษเสี้ยวฐลีของพระองค์ เวลาที่ผมเหนื่อย เมื่อมองเห็นพระพักตร์ของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วก็หายเหนื่อย ผมคิดว่าผมเป็นแค่ส่วนเล็กๆ เป็นแค่ลูกที่รักพ่อ ที่ไม่ใช่แค่พูด แต่ต้องการทำดีให้เป็นต้นแบบให้ครอบครัว พนักงาน และขยายผลสู่สังคมอย่างกว้างขวางต่อไป และจะ ทำอย่างสุดกำลังความสามารถจนกว่าจะหมดลมหายใจ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้

๓. การประยุกต์ใช้กฤษฎีใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นปัญหาหลักของเกษตรกรที่สำคัญ ประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อเกษตรกรรม และมีความเสี่ยงกับความเสียหายอันเนื่องมา จากความแปรปรวนของดิน ฟ้า อากาศ และฝน ทั้งช่วง จึงได้พระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” เพื่อเป็นแนวทางบริหารจัดการที่ดินและ น้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

จากการน้อมนำแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” มาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของเกษตรกร ในภูมิภาคต่างๆ พบว่า ช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการที่ดินควบคู่กับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามอัตภาพ มีงานทำ มีอาหารไว้บริโภค มีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพตลอดทั้งปี ตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่เน้นการดำรงชีวิตให้อยู่ในความพอดี ไม่เดือดร้อน สามารถอุ้มชูตนเองได้

ดังตัวอย่างความสำเร็จของนายจันท์ที ประทุมภา เกษตรกรตำบลตลาดไทร อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ชนะเลิศการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ปี ๒๕๕๐ โดยสรุปได้ดังนี้

ผมพ้นวิกฤตชีวิตมาได้เพราะน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาใช้ พระองค์ทรงงานหนักเหนื่อยเพื่อปวงประชาชน ทรงเป็นห่วงประชาชน ถ้าเรารักในหลวงก็ควรทำตามที่พระองค์ทรงสอน

ขยัน ประหยัด รั้งฟังความคิดเห็น จุดเริ่มต้นของความพอเพียง

สมัยก่อนครอบครัวของผมค่อนข้างมีฐานะ แต่เพราะความโลภผมถูกหลอกให้เป็นนายหน้าหาคนไปทำงานต่างประเทศ แล้วไม่ได้ไป ผมต้องเอาเงินที่มีอยู่ใช้หนี้ ทำให้เราหมดเนื้อหมดตัว จึงเปลี่ยนอาชีพมาเป็นกรรมกรรับจ้างเลื่อยไม้ ขุดดิน จากที่เคยหาเงินได้วันละ ๒๐๐-๔๐๐ บาท เหลือเพียง ๒๐ บาท รับจ้างอยู่ ๒-๓ ปี เพื่อนสนิทชวนผมไปทำงานรับเหมาก่อสร้างที่ประเทศมาเลเซีย

ความลำบากจากการรับจ้างขุดดิน ทำให้ผมต้องเปลี่ยนตัวเอง สิ่งแรกคือ มีความขยันหมั่นเพียรมากขึ้น ผมทำงานได้เงินค่าล่วงเวลา อันดับ ๑ ของพนักงาน ๕๐๐ คน สิ่งที่สองคือ รู้จักการประหยัดการออม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ผมทำงานอยู่ที่ประเทศมาเลเซีย ๑ ปี เก็บเงินได้ ๑๕๐,๐๐๐ บาท และสิ่งที่สาม คือการวางแผนการเงินร่วมกับคนในครอบครัว ผมปรึกษากับคนในครอบครัวแล้วสรุปว่า เราควรทำสิ่งที่เราถนัด จึงกลับมาทำอย่างเก่า และแบ่งเงินส่วนหนึ่งใช้หนี้ อีกส่วนหนึ่งไถ่ที่นาคืน

ยึดหลักทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวิต

เมื่อได้นาคืนมาแล้วแต่ไม่มีอุปกรณ์ทำนาเพราะเงินหมด จึงตัดสินใจกู้เงิน ธ.ก.ส. ๕,๐๐๐ บาท นำเงินมาลงทุนทำนา และใช้เงินทุกบาททุกสตางค์อย่างคุ้มค่าที่สุด ผ่านไป ๓ ปี หนี้ก็กลับเพิ่มขึ้น ผมจึงศึกษา

หาความรู้จากพ่อผาย สร้อยสรกลาง ประชาญชาวบ้าน ที่ท่านทำเกษตรแล้วประสบความสำเร็จ พ่อผายบอกว่า ให้ใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัดรูรั้วและวางแผนจัดพื้นที่ สำหรับทำการเกษตร อันดับแรกคือขุดสระน้ำเอง และทำเกษตรผสมผสานแบบครบวงจร

จากนั้น ผมได้สำรวจข้อมูลรายรับรายจ่ายใน ครอบครัวเพื่ออุดรูรั้ว และวางแผนการเพาะปลูก โดยปลูก

ทุกอย่างทุกอย่างที่เราซื้อกิน ปีที่ ๒ ผมเริ่มหาลาดขายพืชผลใกล้บ้าน สำรวจร้านค้าใกล้บ้านว่าเขาขายอะไร จากนั้นจึงวางแผนขุดสระเพิ่ม นำเงินจากการเก็บออมมาซื้อปัจจัยการผลิต ผมสามารถเก็บเล็กผสมน้อย ได้เงินก้อน และนำมาขยายพื้นที่ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้เศรษฐกิจ และเลี้ยงสัตว์ จากพื้นที่ ๕ ไร่เป็น ๒๒ ไร่ และสามารถใช้น้ำได้หมดภายใน ๕ ปี

หลักสำคัญที่ผมเน้นคือการลดรายจ่าย เปลี่ยนจากการใช้ปุ๋ยเคมีมาทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง ผลิตอาหารปลาและแปรรูปผลผลิตเอง ประยุกต์ทฤษฎีและการปฏิบัติให้เข้ากัน นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ให้สอดคล้อง ด้วยความพอประมาณ และมีเหตุผล ในที่สุดฝันของเรามีความอุดมสมบูรณ์ มีทุกอย่างทุกอย่างในพื้นที่ของเรา นี่คือภูมิคุ้มกัน

ขยายความรู้สู่ชุมชนตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณ

ความสำเร็จของผมเกิดขึ้นได้เพราะได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ผมคิดว่าหากประชาชนเป็นทุกข์ ในหลวง ก็ทรงเป็นทุกข์ด้วย ถ้าประชาชนมีความสุข พระองค์ก็ทรงมีความสุขด้วย ผมรู้สึกเป็นหนี้พระองค์ ผมจึงอยากตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณพระองค์ที่ทรงทำให้เราสามารถพ้นวิกฤตได้

ผมจึงเริ่มขยายความรู้สู่ชุมชน ให้เขามาเรียนรู้สิ่งที่เราทำจนประสบความสำเร็จ โดยสอนให้ รู้จักทำเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ของในหลวง ผมทุ่มเทแรงใจแรงกายเพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใช้บ้านของผมเป็นแหล่งศึกษาดูงาน และนำเงินที่สะสมมาสร้างอาคาร เพื่อขยายการฝึกอบรม ให้กับเกษตรกร มีคนมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ทั้งหน่วยงานราชการ ชุมชน นักเรียน นักศึกษา รวมถึง ลูกหลานและคนในครอบครัวของผมก็กลับมาช่วยงานที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

หลักเศรษฐกิจพอเพียงทำไม่ยากถ้ามีใจ

ผมพ้นวิกฤตชีวิตมาได้เพราะน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ที่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาใช้ พระองค์ทรงงานหนักเหนื่อยเพื่อปวงประชาชน ทรงเป็นห่วงประชาชน ถ้าเรารักในหลวงก็ควรทำตามที่พระองค์ทรงสอน ชีวิตจิตใจของผมเพื่อในหลวง ถ้าไม่มี

พระองค์ผมคงไม่มีวันนี้ หลักเศรษฐกิจพอเพียงทำไม่ยากถ้ามีใจ และมีความเพียร ความรู้คู่คุณธรรมอยู่ในนั้นหมด หลายคนรักในหลวง แต่ไม่ทำตาม ถ้าจะทำขอให้อันดับแรกเริ่มจากพัฒนาตัวเอง จากนั้นจึงขยายไปสู่คนในครอบครัว แล้วค่อยขยายขับเคลื่อนสู่ชุมชน

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๘๔ พรรษา ขอเชิญชวนให้ชาวไทยทุกคนสร้างความสามัคคีทุกหมู่เหล่า อย่าคิดแตกแยก อย่าคิดสิ่งไม่ดี ช่วยกันขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เห็นเป็นรูปธรรม เมื่อทุกคนมีความสุขพระองค์ก็ทรงมีความสุข เราควรทำให้ประสบความสำเร็จเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันเป็นที่รักของคนไทยทุกคน

๓. การบริหารจัดการน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักว่า “น้ำคือชีวิต” จึงทรงสนพระทัยและ ทุ่มเทพระวรกายในการศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องน้ำจากทุกแหล่ง โดยทรงตรวจสภาพพื้นที่ภูมิประเทศด้วยพระองค์เอง แล้วจึงพระราชทานแนวพระราชดำริในการบริหารจัดการน้ำอย่างครบวงจรและเหมาะสมกับลักษณะปัญหา สภาพภูมิประเทศ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ราษฎร ทั้งนี้สำนักงานฯ ขอนำเสนอตัวอย่างการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายแก่พสกนิกร อันได้แก่ (๑) การจัดการน้ำชุมชน (๒) โครงการฝนหลวง (๓) การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่หัดใหญ่ และการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ (๔) การบำบัดน้ำเสีย ดังมีรายละเอียดแต่ละเรื่องดังนี้

๓.๑ การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ

แนวพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรน้ำของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รับการน้อมนำไปปฏิบัติในภาคส่วนต่างๆ และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชุมชน เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริอย่างผสมผสานในการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

และเอกชนได้จัดการประกวด “การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ” อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา

ผลจากการจัดประกวดดังกล่าว ช่วยฉายภาพได้ชัดยิ่งขึ้นว่า แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วเกิดผลได้จริง อีกทั้งยังประโยชน์และ

ความสุขแก่ผู้น้อมนำไปปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ การที่สถาบันฯ ได้สร้างเครือข่ายผู้ชนะการประกวดในการจัดการน้ำชุมชน ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการก่อกำเนิดเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน อันนำไปสู่การขยายผลความสำเร็จของการดำเนินงานที่ช่วยให้ชุมชนมีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตร และอุปโภคบริโภค

ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของชุมชนที่ชนะเลิศจากการประกวดดังกล่าว ๓ ชุมชน ที่ใช้วิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระราชดำริ ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ พื้นที่ชลประทาน พื้นที่น้ำหลาก และพื้นที่น้ำแล้ง ซึ่งต่างได้รับประโยชน์มีน้ำใช้ตลอดปี และสามารถป้องกันน้ำหลากและน้ำท่วม นำความสุขความสามัคคีมาสู่ชุมชน

๓.๑.๑ นายทองคำ ยี่รัมย์ ผู้แทนชุมชนบ้านโนนขวาง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ รางวัลชนะเลิศประกวดการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนในพื้นที่น้ำแล้ง ตามแนวพระราชดำริ ปี ๒๕๕๐

จากสภาพปัญหาขาดน้ำและดินเสื่อมสภาพที่บ้านโนนขวางทองคำ ยี่รัมย์ ได้ศึกษาและน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาบริหารจัดการแหล่งน้ำและดินจนประสบความสำเร็จ มีรายได้จากผลผลิตเพิ่มขึ้นถึง ๑๐ เท่า ชาวบ้านเห็นตัวอย่างนำไปปฏิบัติตามจนสามารถฟื้นฟื้นดินบ้านโนนขวางให้กลับอุดมสมบูรณ์ มีน้ำใช้ตลอดปีและขยายผลถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนอื่น สามารถต่อยอดพัฒนาโครงการอื่นๆ นำความอบอุ่นกลับสู่ชุมชน เพราะไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่น จึงนับเป็นบุญคุณอันยิ่งใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะและทรงเป็นต้นแบบให้กับพสกนิกร ช่วยให้เหล่าพสกนิกรมีความสุข และชุมชนมีความเข้มแข็ง

ขาดแคลนน้ำ ดินเสื่อมสภาพ... ปัญหาที่รุนแรงที่บ้านโนนขวาง

ชุมชนบ้านโนนขวางตั้งอยู่บนที่ดอน มีร่องน้ำที่แห้งขอด และเส้นทางน้ำอยู่ไกลออกไปถึง ๑๐ กิโลเมตร จึงมีปัญหาไม่เพียงพอต่อการปลูกข้าว และทำการเกษตรอื่นๆ รวมทั้งประสบภัยแล้งซ้ำซากมาโดยตลอด ประกอบกับสภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินเค็ม ดินดาน และดินทราย เมื่อขาดทั้งน้ำและดินมีปัญหาทำการเกษตรไม่ได้ผล ยิ่งทำกลับยิ่งจน มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย คนในชุมชนจึงต้องละถิ่นฐานไปรับจ้าง

ผมจึงศึกษาพบว่า เกิดจากการที่เราใช้ดินมานาน ประกอบกับหมู่บ้านมีสภาพพื้นที่ลาดชัน เวลาไถนาทำให้ชะล้างหน้าดินที่มีธาตุอาหารที่พืชต้องการหมดไป ผมจึงปลูกหญ้าแฝกทำแนวกันตลิ่ง เพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน และเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมูลสัตว์มาทำปุ๋ยปรับปรุงดิน รวมทั้งนำดินในหมู่บ้านไปวิเคราะห์ว่าเหมาะสมแก่การปลูกพืชประเภทใดจนสามารถแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่ง แต่พืชผลที่ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร เนื่องจากมีน้ำไม่เพียงพอ จึงทำให้พบว่าถึงดินดีขนาดไหน ถ้าไม่มีน้ำก็ไม่สามารถอยู่ได้

ดำเนินตามแนวพระราชดำริ... ชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

จนกระทั่งปี ๒๕๒๖ ผมได้ศึกษาพบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับน้ำ จึงศึกษาเรื่องการบริหารจัดการแหล่งน้ำและที่ดินอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาตลอด และได้รื้อฟื้นแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่มาใช้ เริ่มด้วยการวางแผนขุดสระเก็บน้ำในไร่นาด้วยตนเอง และได้เติมมูลสัตว์ลงไปเพื่อปรับสภาพของดินและน้ำ และเพื่อเป็นแหล่งอาหารของปลาด้วย

นอกจากนี้ ผมแก้สภาพปัญหาดินดานด้วยการปลูกพืชตระกูลถั่ว และไม้ยืนต้นต่างๆ เพื่อแปลงผืนดินแล้งให้เป็นสวนป่า แรกเริ่มพืชพันธุ์ล้มตาย แต่ด้วยความอดทนและเชื่อมั่นในพระราชดำรัสของในหลวงว่า ต้นไม้งอกงามและทนได้ดีในสภาพภูมินิเวศของท้องถิ่น ผมจึงสู้ด้วยสองมือปลูกต้นไม้มานานนับสิบปี กระทั่งต้นไม้สามารถหยั่งรากให้ความร่มรื่น ระบบนิเวศได้ฟื้นฟู โดยเป็นการให้ธรรมชาติเยียวยาธรรมชาติตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งขอฝนหลวงด้วย เราจึงมีน้ำใช้ตลอดปี

ภายหลังปรับปรุงคุณภาพดิน และบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริแล้ว สามารถปลูกพืชหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปี มีรายได้ถึงไร่ละ ๓๐,๐๐๐ บาทต่อปี จากเคยปลูกพืชเชิงเดี่ยวขายผลผลิตได้ปีละ ๓,๐๐๐ บาทต่อไร่ ช่วยให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นมาก

เมื่อชาวบ้านเห็นผมมีรายได้และสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงเห็นประโยชน์และเริ่มนำไปปฏิบัติตาม ส่งผลให้ชุมชนบ้านโนนขวางมีแหล่งน้ำและน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร มีรายได้เพิ่มขึ้น ปัญหาว่างงานและการออกไปทำงานต่างถิ่นลดน้อยลง ที่สำคัญชุมชนมีความรู้ เข้าใจ และรู้จักการอนุรักษ์จัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ขยายผลการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันได้ขยายผลการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนอย่างต่อเนื่อง และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำ ผมใช้บ้านจัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง” และขยายเครือข่ายสู่โรงเรียนภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง จนเกิดการขยายเครือข่ายต่อไปเรื่อยๆ โดยเริ่มจากการแก้ปัญหาเรื่องน้ำก่อน จากนั้นจึงแก้ปัญหาเรื่องดินและป่า ทำให้หมู่บ้านที่เคยแห้งแล้งกลับอุดมสมบูรณ์ และสามารถต่อยอดพัฒนาโครงการอื่นๆ ต่อไปได้อีกด้วย

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ... ทรงเป็นต้นแบบให้กับพสกนิกร

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแนวพระราชดำริในเรื่องต่างๆ ซึ่งตัวผมเองได้ศึกษาเรียนรู้จากพระองค์ผ่านสื่อต่างๆ และได้น้อมนำมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ถ้าไม่มีพระองค์ทรงเป็นต้นแบบให้กับพสกนิกรแล้ว ผมไม่รู้ว่าจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้หรือไม่ แนวพระราชดำริของพระองค์เมื่อน้อมนำมาปรับใช้ เกิดผลสัมฤทธิ์ลดบันดาลให้พสกนิกรมีอยู่มีกิน และมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์พระราชทานให้ และเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ที่ชาวไทยมีพระองค์ทรงชี้แนะ

เราโชคดีที่เกิดมาเป็นคนไทย มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงช่วยปกป้องและดูแลพวกเรามาโดยตลอด ผมจึงขอเชิญชวนพี่น้องเกษตรกรและประชาชนชาวไทยทั้งประเทศร่วมกันเดินตามรอยพ่อ โดยน้อมนำแนวพระราชดำริมาใช้ในการดำรงชีวิต และลดการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณ

๓.๑.๒ นายประชวน ไหวงดา ผู้แทนชุมชนบ้านหนองบึงไก่อ ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รางวัลชนะเลิศประกวดการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๕๒ ประเภทพื้นที่ชลประทาน

เนื่องจากปัญหาน้ำหลากจนฝายกั้นน้ำพังหลายอยู่เนืองๆ ต้องซ่อมแซมเป็นประจำทุกปี นำไปสู่ปัญหาการทำนาได้เพียงปีละครั้งเดียว ชาวบ้านหนองบึงไก่อ และประชาชน แพงดา ได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ มาช่วยกันแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการระบบชลประทาน ด้วยการทำฝาย ขุดคลองส่งน้ำ และทำนบแบ่งน้ำที่เรียกว่า “แต” จากความร่วมมือร่วมใจช่วยให้ชุมชนมีน้ำกินน้ำใช้ตลอดปีทำนาได้ถึงปีละ ๓ ครั้ง มีรายได้เพิ่มขึ้น ๒ เท่า จึงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นไปทำงานนอกพื้นที่ ชาวหนองบึงไก่อจึงขอสืบสานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ตลอดชั่วลูกชั่วหลานสืบไป

เมื่อน้ำหลากมาพาฝายพัง... ปัญหาใหญ่ที่ชุมชนหนองบึงไก่อต้องเผชิญ

ปี ๒๕๔๙ ชาวบ้านจากจังหวัดตากได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองบึงไก่อในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นเหตุให้เริ่มมีการบุกรุกป่า หลังจากย้ายมาตั้งถิ่นฐานได้ ๑ ปี ชาวบ้านได้ประชุมร่วมกันเพื่อหาวิธีนำน้ำจากคลองสวนหมาก สายน้ำหลักอันเป็นแหล่งน้ำสำคัญของชุมชนไปใช้ทำการเกษตร โดยเริ่มแรกชาวบ้านร่วมกันขุดคลองส่งน้ำไปตามพื้นที่ทำการเกษตร จากนั้นได้ร่วมกันสร้างฝายกั้นน้ำสวนหมาก เพื่อกั้นน้ำให้เข้าตามลำคลองที่ขุดขึ้น เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรอยู่สูงกว่าระดับคลอง

การสร้างฝายกั้นน้ำสวนหมากครั้งแรกใช้ไม้ไผ่ ไม่สามารถทนกระแสน้ำในช่วงน้ำหลากได้ จึงเปลี่ยนมาใช้ไม้ซุงและหิน ก็พังหลายอีก ต้องซ่อมแซมอยู่ตลอดเวลา ต่อมาชุมชนรวมตัวกันสร้างฝายคอนกรีต แต่ยังไม่ทันสำเร็จ ฝายพังหลายอีกครั้งเมื่อเกิดน้ำหลาก แต่ชุมชนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น คิดหาวิธีทำฝายด้วยการนำดินมาเทหน้าคอนกรีต ปรากฏว่าดินโดนน้ำกัดเซาะไปจนหมด จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ชาวบ้านทำนาได้แค่ปีละครั้ง เพราะหลังจากทำนาเสร็จ ต้องมาช่วยกันซ่อมแซมฝายเป็นประจำทุกปี

สร้างฝายถาวร ขุดคลองส่งน้ำ สร้างระบบน้ำประปา... แก้ปัญหาน้ำของชุมชน

ในปี ๒๕๓๒ ชาวบ้านหนองบึงไก่อจึงได้ร่วมกันเขียนโครงการสร้างฝายถาวรเพื่อขอรับสนับสนุนงบประมาณจากกรมชลประทาน เพื่อเป็นแหล่งน้ำถาวร ต่อมาได้รับอนุมัติให้สร้างฝายคลองสวนหมาก ซึ่งสามารถนำไปใช้ในพื้นที่ยังทำการเกษตรได้ประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ แต่พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดมีประมาณ ๓,๕๐๐ ไร่ ชาวบ้านจึงร่วมกันขุดคลองส่งน้ำเพิ่มเป็นระยะทาง ๒๐ กิโลเมตร เพื่อนำน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตรอีก ๒,๕๐๐ ไร่

คลองส่งน้ำและคลองซอยแต่ละสาย จะมีผู้ดูแลบริหารจัดการในการใช้น้ำอย่างเพียงพอ และร่วมกันกำจัดวัชพืช ช่วยให้คลองส่งน้ำมีสภาพที่ดีตลอดปี และองค์การบริหารส่วนตำบลนาบ่อคำได้สร้างระบบน้ำประปาสำหรับชาวบ้านใช้อุปโภคบริโภคด้วย

นอกจากนี้ ชาวบ้านหนองบึงไก่อได้ร่วมกันบริหารจัดการน้ำจากฝายคลองสวนหมากผ่านคลองส่งน้ำภายในชุมชน โดยน้อมนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน คิดค้นวิธีแบ่งน้ำที่เรียกว่า “แต” ซึ่งหมายถึงทำนบกั้นน้ำในลำเหมือง ทำหน้าที่ควบคุมปริมาณน้ำ และแบ่งน้ำให้แต่ละพื้นที่อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน การจัดสรรน้ำผ่านระบบแตนี้ ทำให้ชุมชนได้รับน้ำอย่างพอเพียง และเป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของการใช้น้ำในพื้นที่เกษตร

ความสำเร็จในชุมชน... ขยายผลจากรุ่นสู่รุ่นอย่างยั่งยืน

ผลจากการร่วมบริหารจัดการน้ำของชุมชน ช่วยให้ชาวบ้านหนองบึงไก่อมีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากเดิมที่ทำนาได้เพียงปีละ ๑ ครั้ง และต้องซ่อมฝายเป็นประจำทุกปี ปัจจุบันสามารถทำนาได้ถึงปีละ ๓ ครั้ง รวมทั้งมีเวลาและมีน้ำเพื่อปลูกพืชผักสวนครัวสำหรับรับประทานในครอบครัว และเหลือไว้ขายในชุมชน

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมในชุมชน มีความสะอาด สวยงาม มีการจัดสรรที่ดินของชุมชนอย่างเป็นระเบียบ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นอย่างชัดเจน คือ ชาวบ้านหนองบึงไก่อไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานนอกพื้นที่

นับตั้งแต่ปี ๒๕๐๐ ที่ชุมชนหนองบึงไก่อได้จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อดูแลการจัดการจัดสรรน้ำในชุมชน ได้สืบทอดกันเรื่อยมาจากรุ่นสู่รุ่น ปัจจุบันนับเป็นรุ่นที่ ๓ แล้ว ซึ่งยังคงน้อมนำแนวพระราชดำริการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน และถ่ายทอดแนวพระราชดำริ ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้านต่างๆ จากรุ่นสู่รุ่น จนถึงเยาวชนในปัจจุบัน

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ... ขอร่วมน้อมนำพระราชดำริมาปฏิบัติช่วยเหลือชุมชน

จากการน้อมนำแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ได้ช่วยให้ชุมชนมีน้ำกินน้ำใช้ตลอดทั้งปี มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้นถึง ๒ เท่า

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมู่บ้านหนองบึงไก่อขอร่วมน้อมนำแนวพระราชดำริมาปฏิบัติต่อไปจนช่วยเหลือชุมชนร่วมมือ ร่วมใจกันรักษาดูแลทรัพยากรน้ำของชุมชน และทำการเกษตรอย่างพอเพียง ไม่ทำเกินกำลังที่มีอยู่ และพร้อมใจถวายความจงรักภักดีต่อในหลวงของปวงชนชาวไทย ตลอดจนขอถวายพระพรให้พระองค์มีพระชนมพรรษาที่ยั่งยืนนาน และทรงเป็น

ร่มโพธิ์ร่มไทรของเหล่าพสกนิกรทุกหมู่เหล่าตลอดไป

๓.๑.๓ นายมนัส คล้ายรุ่ง

ผู้แทนชุมชนบ้านคลองเรือ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ขณะเลิกประกวดการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ ครั้งที่ ๔ ปี ๒๕๕๔ ประเภทพื้นที่ต้นน้ำ

พื้นที่ป่าบ้านคลองเรือถูกถางทำลายเพื่อการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย จนเกิดภาวะขาดแคลนน้ำ มนัส คล้ายรุ่ง และชาวบ้าน จึงได้ร่วมมือกันนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติ ทั้งการจัดการดูแลรักษาป่าและแหล่งน้ำ เศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ นำความสุขและความอบอุ่นสู่ชุมชน เพราะการมีน้ำใช้ตลอดปี นำไปสู่การผลิตไฟฟ้า

พลังน้ำตามแนวพระราชดำริ ช่วยสร้างอาชีพและรายได้ ไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่น เป็นความภาคภูมิใจที่สุดในชีวิตที่เขาได้นำแนวพระราชดำริมาใช้พัฒนาชุมชนมานานกว่า ๑๐ ปี จึงเชื่อมั่นว่าการพัฒนาตามแนวทางนี้จะช่วยให้ประเทศมีความมั่นคง นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่

น้อมนำแนวพระราชดำริมาปฏิบัติ... “คนอยู่ ป่ายัง”

บ้านคลองเรือเป็นหมู่บ้านที่เกิดจากการรวมตัวของคนต่างถิ่นจาก ๔ ภาค อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ ทำให้เกิดการบุกรุกป่าเพื่อใช้พื้นที่ในการสร้างบ้านและทำการเกษตร ทำให้เกิดสถานะขาดแคลนน้ำ ประสบปัญหาฝนทิ้งช่วง น้ำแล้ง เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ปี ๒๕๓๖ หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ได้เข้ามาให้ความรู้กับชุมชนเพื่อให้หยุดการถางป่า เพื่อให้สามารถอยู่ในพื้นที่ต่อไปได้ แทนการอพยพคนออกจากพื้นที่ป่าตามนโยบายของรัฐในขณะนั้น ผมจึงน้อมนำแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง” และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ “บ้านเล็กในป่าใหญ่” ของสมเด็จพระนางเจ้า

พระบรมราชินีนาถ มาจัดทำโครงการร่วมกับชุมชน คือ โครงการ “คนอยู่ ป่ายัง” ทำอย่างไรให้คนอยู่ได้ และยังคงมีป่าอยู่ด้วย

นอกจากนี้ ผมได้นำตัวอย่างความสำเร็จของชุมชนหลายแห่ง ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่มาปฏิบัติ มาปรับใช้ในที่ดินทำกิน โดยทำเกษตรผสมผสานแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งได้นำน้อมนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการป่าต้นน้ำและทรัพยากรน้ำชุมชน มาปรับใช้ในการพัฒนาด้านต่างๆ ในชุมชน โดยปี ๒๕๒๗ เริ่มสร้างฝายชะลอน้ำ จนปัจจุบันมีฝายชะลอน้ำเป็นระยะๆ ตลอดลำห้วยทั้ง ๔ ห้วย และได้ต่อท่อเพื่อทำประปาภูเขา จัดสรรน้ำใช้ภายในชุมชน รวมถึงได้ร่วมกันสร้างฝายกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ เป็นฝายน้ำล้น สามารถใช้ประโยชน์จากตัวฝายเป็นถนนและสะพานในการสัญจรไปมาได้อีกด้วย

ชุมชนคลองเรือคืนสู่ความสมบูรณ์

จากการมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี จึงเป็นจุดเปลี่ยนความคิดของคนในชุมชนว่า เพียงไม่บุกรุกป่า มีการบริหารจัดการที่ดี ก็สามารถมีน้ำไว้ใช้ในชุมชนมากขึ้น ชุมชนจึงหยุดบุกรุกพื้นที่ป่า และหันมาช่วยกันรักษาต้นน้ำไว้ไม่ให้ถูกทำลาย โดยร่วมมือร่วมใจกันฟื้นฟู ดูแลรักษาป่าเป็นอย่างดี จนได้รับพระราชทานธง “พิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต” จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากป่าในการทำมาหากินด้วย

เมื่อฟื้นป่าคืนความอุดมสมบูรณ์ ความชุ่มชื้นก็กลับคืนสู่บ้านคลองเรือ ส่งผลให้มีน้ำใช้ และทำเกษตรผสมผสานและพืชหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปี คนในชุมชนมีรายได้ ไม่เดือดร้อนเรื่องการทำมาหากิน ช่วยให้สามารถพัฒนาเรื่องอื่นๆ ต่อไปได้

ขยายผลการจัดการน้ำ... สู่อการผลิตไฟฟ้าใช้ในชุมชน และแบ่งปันแก่ชุมชนอื่นๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเสด็จฯ มาเยี่ยมชุมชนคลองเรือ และทรงมีพระราชดำริว่า “น้ำคือชีวิต” ผมได้ประจักษ์แล้ว การดูแลรักษาป่าไม่เพียงช่วยให้มีน้ำเพื่อใช้ทำการเกษตรและอุปโภคบริโภคเท่านั้น เราสามารถนำน้ำมาผลิตไฟฟ้าใช้ได้ด้วย เมื่อผมได้ศึกษาดูงานเรื่องไฟฟ้าพลังน้ำที่บ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ จึงกลับมาประดิษฐ์เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก ทดลองใช้กับบ้านตนเองก่อน เมื่อเห็นผลแล้วชาวบ้านจึงทำตาม

ต่อมากรรมการหมู่บ้านมีความเห็นร่วมกันว่าควรสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนคลองเรือ เพื่อให้ทั้งชุมชนมีไฟฟ้าใช้ จึงร่วมกันทำฝายแม้วขึ้นมาเพื่อเก็บกักน้ำ โดยร่วมกันบริจาคเงินเพื่อซื้อเสาไฟฟ้า และสร้างอาคาร และได้รับการสนับสนุนเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยชุมชนเก็บค่าใช้ไฟกันเอง

รายได้จากค่าไฟ ส่วนหนึ่งนำมาใช้บำรุงรักษาอุปกรณ์ และอีกส่วนหนึ่งจัดตั้งเป็นกองทุนดูแลเด็กนักเรียนและสวัสดิการดูแลผู้สูงอายุ ทุนการศึกษา และ “กองทุนหมุนไป” สำหรับสนับสนุนให้หมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ นำไปดำเนินการในลักษณะเดียวกัน และเมื่อมีไฟฟ้าใช้และมีรายได้แล้ว ก็ให้จัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อสนับสนุนหมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป

ภูมิใจที่ได้ปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ... ชุมชนอยู่ดีมีสุข

ความภาคภูมิใจที่สุดของผม คือการได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระองค์มาปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนมานานกว่า ๑๐ ปี สิ่งที่ได้รับคือ ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คนอยู่กันดี ไม่อพยพไปขาย

แรงงานที่อื่น มีความมั่นคงด้านอาหาร และคนในชุมชนมีความสามัคคี โดยขณะนี้ ชุมชนได้ร่วมกันทำให้บ้านคลองเรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขณะนี้ชุมชนของเรามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลังจากที่ได้อนุรักษ์ทุกสิ่งทุกอย่างไว้ ไม่หลงไปตามกระแสที่ฟุ้งเฟ้อ

ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด... ถวายในหลวง

ผมจะปฏิบัติตามแนวพระราชดำริและขยายผลการพัฒนาหมู่บ้านเล็กๆ นี้ ให้เป็นแบบอย่างขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป และเชื่อว่าถ้าพัฒนาไปตามแนวทางนี้ประเทศจะมีความมั่นคง กลับสู่วิถีเดิมที่มีความเป็นไทย มีความอบอุ่น และมีความสุขที่พอเพียงอย่างยั่งยืน ในโอกาสที่พระองค์ทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๘๔ พรรษา ขอเชิญชวนให้พสกนิกรชาวไทยทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ซึ่งคือหัวใจของชาวชุมชนคลองเรือ

๓.๒ “ฝนหลวง”... สายฝนสู่ปวงประชาในถิ่นทุรกันดาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวพระราชดำริใน การจัดทำ “ฝนหลวง” หรือ “ฝนเทียม” เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง ซึ่งฝนหลวงได้สร้างประโยชน์สุขให้แก่ราษฎรที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำ สภาพพื้นที่ความแห้งแล้งอันเป็นภัยพิบัติจากธรรมชาติ ให้สามารถเพาะปลูกได้แม้ในฤดูแล้ง ช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ครอบครัวอยู่ดีกินดี ร่มเย็นเป็นสุข ลูกหลานได้เรียนหนังสือ และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทั้งยังช่วยปกป้องผืนป่าจากไฟ แม้ชาวนาชาวไร่ที่ห่างไกลพื้นที่ชลประทาน สามารถมีน้ำกินน้ำใช้ ด้วยพระราชดำริ “ฝนหลวง” อันเกิดจากน้ำพระทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตาที่ทรงสอดส่องดูแลทุกข์สุขของพสกนิกร และนับเป็นที่พึ่งของเกษตรกรยามเกิดภัยแล้งได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ เกษตรกรและอาสาสมัครฝนหลวง จะได้บอกเล่าให้ทราบถึงประโยชน์ของฝนหลวงที่พวกเขาได้รับ สรุปลงได้ดังนี้

๓.๒.๑ นายเสรี พงษ์พิทักษ์ เกษตรกร อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี และประธานอาสาสมัคร
ฝนหลวงจังหวัดอุทัยธานี

ด้วยทรงห่วงใยพสกนิกร ประกอบกับพระวิริยะอุตสาหะและ
พระอัจฉริยภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน “ฝนหลวง”
เสริมฝนธรรมชาติ ช่วยให้ชาวไร่ชาวนาไม่ต้องรอฝน สามารถเพาะปลูก
ได้แม้ในฤดูแล้ง ทั้งยังสร้างความร่มเย็นแก่ผืนดิน และปกป้องผืนป่า
จากไฟ แม้ชาวนาชาวไร่ที่ห่างไกลพื้นที่ชลประทาน สามารถมีน้ำกินน้ำ
ใช้ ดังเช่น เสรี พงษ์พิทักษ์ และเกษตรกรในอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัด
อุทัยธานี ที่ได้รับประโยชน์จากฝนหลวง ช่วยให้อยู่ดีกินดี ได้ผลผลิตสูง
เกินคาดหมาย

“ฝนหลวง” ช่วยเกษตรกร เพาะปลูกได้แม้ในฤดูแล้ง

ก่อนนี้ชาวนาชาวไร่ได้รับความเดือดร้อนเพราะต้องรอให้ฝนตกลงมาก่อนจึงจะไถไถนา และถ้า
ปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ต้องไปหางานทำต่างถิ่น แต่ปัจจุบันมี “ฝนหลวง” ช่วยให้ชาวไร่ชาวนาไม่ต้อง
รอฝน สามารถเพาะปลูกได้เลยแม้ในฤดูแล้ง นอกจากนี้ ฝนหลวงยังช่วยบรรเทาปัญหาอื่นๆ ในฤดูแล้ง อาทิ
ช่วยให้แผ่นดินเย็นและชุ่มชื้น และป้องกันไม่ให้เกิดไฟไหม้ป่าสงวน (ป่าห้วยขาแข้ง) แม้แต่ชาวนาชาวไร่ที่มี
พื้นที่ทำกินห่างจากคลอง หนอง บึง หรือห่างจากพื้นที่ชลประทาน ก็สามารถมีน้ำกินน้ำใช้ไม่อดน้ำอย่างแต่ก่อน

“อาสาสมัครฝนหลวง” ประสานความต้องการฝนหลวงทุกพื้นที่

ทุกตำบลในพื้นที่อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี
มี “อาสาสมัครฝนหลวง” คอยช่วยเหลือดูแลชาวไร่ชาวนา โดยจะเป็น
ผู้ประเมินความต้องการขอฝนหลวง และเป็นผู้แทนชุมชนในการแจ้ง
ความต้องการ หรือไม่ต้องการขอฝนหลวงของชุมชนต่อคณะปฏิบัติการ
ฝนหลวงในพื้นที่ รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนในการปฏิบัติการ
ฝนหลวงในพื้นที่ และประสานระหว่างชุมชนกับคณะปฏิบัติการฝนหลวง
เพื่อพัฒนาการบริการฝนหลวงอย่างต่อเนื่อง

“ฝนหลวง” ช่วยให้เกษตรกรอยู่ดีกินดี

ตั้งแต่มีฝนหลวง เกษตรกรในจังหวัดอุทัยธานี ต่างอยู่ดีกินดี มีเงินใช้ ทำการเพาะปลูก
ได้ผลผลิตสูงขึ้นเกินความคาดหมาย เมื่อก่อนไม่มีฝนหลวง การทำไร่ทำนาสำหรับปลูกพืช
ความแห้งแล้ง เนื่องจากฝนทิ้งช่วง ปัจจุบันฝนหลวงได้ช่วยให้การทำไร่ทำนาสำหรับปลูกพืช
๔ ตันต่อไร่ รวมทั้งแบ่งที่ได้จากหัวมันมีคุณภาพและมีน้ำหนักรดี

ดำรงตนเป็นคนดี สานต่องานอาสา... ตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณ

ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมล้นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยพสกนิกร ประกอบกับพระวิริยะอุตสาหะและพระอัจฉริยภาพ จึงได้พระราชทานพระราชดำรินานัปการที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชดำริ “ฝนหลวง” ซึ่งช่วยเสริมฝนธรรมชาติ อันช่วยนำพาให้เหล่าพสกนิกรและประเทศชาติรอดพ้นจากปัญหาภัยแล้ง และฝนทิ้งช่วงในทุกภาค ของประเทศ จึงขอตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณด้วยการดำรงตนเป็นคนดี และเป็นอาสาสมัครฝนหลวง สานต่อแนวพระราชดำริตามพระราชประสงค์ของพ่อแห่งแผ่นดินตลอดไป

๓.๓๓.๓๓ นายบุญกิจ บัวบัว เกษตรกร และอาสาสมัครฝนหลวง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

“ฝนหลวง” ได้ช่วยคืนความชุ่มชื้นและชุบชีวิตให้แก่พืชผลของ ชาวนาชาวไร่ในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นจังหวัดที่แห้งแล้งมากได้อย่างรวดเร็ว และทันการณ์ บุญกิจ บัวบัว กล่าวว่า การได้รับพระราชทานฝนหลวง เป็นสิ่งที่หาที่เปรียบมิได้ ก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลกับเกษตรกร ผลผลิต ดีขึ้นโดยลำดับ ชาวสระแก้วได้ยึดฝนหลวงเป็นหลักพึ่งพิง ล้วนซาบซึ่งใน พระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดมา ที่ทรงห่วงใยพสกนิกรในถิ่นทุรกันดารที่ขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภค และทำการเกษตร “ฝนหลวง” ช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ครอบครัวอยู่ดีกินดี รมเย็นเป็นสุข ลูกหลานได้เรียนหนังสือ และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

สภาพปัญหาในพื้นที่ทำกิน ก่อนมีฝนหลวง

เมื่อก่อนพื้นที่ในจังหวัดสระแก้วแห้งแล้งมาก พอถึงช่วงฤดูฝน บางครั้งฝนทิ้งช่วงยาวนาน ทำให้การปักดำของเกษตรกรเสียหาย พื้นที่แถบนี้ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกพืชหลัก อาทิ ข้าวโพด อ้อย ได้ผลผลิตไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปี ๒๕๔๗ เป็นปีที่แล้งมาก และเป็นปีแรกที่ฝนหลวงเริ่ม เข้ามา ซึ่งผมได้รับการติดต่อให้เป็นตัวแทนอาสาสมัครฝนหลวง ผมจึงลองดู เพราะคิดว่าเราเป็นเกษตรกร น่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำ เรื่องฝน

การเป็นอาสาสมัครฝนหลวงต้องอธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจ เพราะมีความเข้าใจผิดว่า ฝนหลวง มีความเค็มจัด ทำให้พืชผักที่โดนน้ำฝนเน่าตาย เกิดเชื้อรา และโรคต่างๆ ความจริงแล้วไม่ใช่ แต่เป็นเรื่อง ของสภาพความแห้งแล้ง เหมือนกับร่างกายเราร้อนจัดแล้วมากระทบความเย็นจะปรับตัวไม่ทัน การประเมิน ความต้องการหรือไม่ต้องการฝนหลวง ต้องพิจารณาจากช่วงเวลาของการทำเกษตรกรรมแต่ละชนิด แล้วนำไปประสานกับสำนักฝนหลวงฯ พร้อมทั้งแจ้งสภาพความชื้นทางอากาศ ซึ่งหากไม่มีความชื้นจะทำ ฝนหลวงได้ยาก

“ผนหลวง” คืบความชุ่มชื้น พ้นชีวิตเกษตรกร

การได้รับพระราชทาน ผนหลวงเป็นสิ่งที่หาที่เปรียบมิได้ ก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลกับเกษตรกร เป็นการชุบชีวิตใหม่ให้พืชผล ผลผลิตดีขึ้น ช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ครอบครัวอยู่ดีกินดี ร่มเย็นเป็นสุข ลูกหลานได้เรียนหนังสือ และคุณภาพชีวิตดีขึ้น นอกจากนี้ ยังให้ความชุ่มชื้นและร่มเงา ชาวสระแก้วทุกคนได้ประโยชน์และต่างยึดผนหลวงเป็นหลักพึ่งพิง

เดินตามรอยพ่อ สานงานต่อให้ลู่วง ถวายพ่อหลวงของเรา

ชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้รับพระราชทานผนหลวงล้วนรู้สึกตื้นตันที่ได้รับการช่วยเหลืออย่างฉับพลัน และปลาบปลื้มที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถ และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์เสมอมาตลอดมา ที่ทรงห่วงใยพสกนิกรในถิ่นทุรกันดารที่ขาดแคลนน้ำในการบริโภค อุปโภค ทำไร่ ทำนา ในโอกาสที่พระองค์จะทรงมีพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา จึงขอให้คนไทยมีความร่วมมือร่วมใจกัน น้อมนำแนวพระราชดำริของพระองค์ ตั้งแต่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และพระราชดำรัสมาปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข

พระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงนี้ เราทุกคนขอน้อมรำลึกและภาวนาอยู่เสมอว่า บุญกุศลที่เราได้สร้างได้ทำร่วมกัน ขอได้ส่งผลดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษา ยิ่งยืนนาน และทรงเป็นพระมิ่งขวัญของชาวไทยตราบนานเท่านาน และขอเชิญชวนให้คนไทยทุกคน ร่วมถวายความจงรักภักดี ด้วยการคิดดี ทำดี

๓.๓ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม... บรรเทาความเดือดร้อนพสกนิกร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในปัญหาภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัย และดินถล่มในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในหลายจังหวัด พระองค์จึงพระราชทานวิธีแก้ไขและป้องกันอันหลากหลายตามสภาพพื้นที่และสถานการณ์ ให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบรีบไปพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม

แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่หลากหลายตามสภาพปัญหาและพื้นที่นั้น สามารถบรรเทาปัญหาและช่วยให้ราษฎรพ้นจากความเดือดร้อน

โดยในที่นี้ขอเสนอประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนได้รับจากโครงการพระราชดำริ ๒ โครงการ อันได้แก่ โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และโครงการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นตัวอย่าง ดังนี้

๓.๓.๑ ชาวหาดใหญ่พ้นภัยน้ำท่วม ด้วยพระอัจฉริยภาพ

เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๑ ได้เกิดอุทกภัยอย่างรุนแรงในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก ประกอบกับมักจะเกิดอุทกภัยในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่เกือบทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานแนวทางและวิธีการแก้ไข หลายประการ อาทิ การขุดลอกคลองธรรมชาติเดิม การขุดลอกคลองระบายน้ำสายใหม่ การก่อสร้างประตูระบายน้ำ การติดตั้งระบบเตือนภัย และการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและสระเก็บน้ำขนาดใหญ่ในรูปแบบแก้มลิง

ภายหลังจากดำเนินการแล้วเสร็จ ได้ช่วยบรรเทาวิกฤตน้ำท่วมในปี ๒๕๕๓ ที่มีปริมาณน้ำสูงถึง ๑,๖๒๓.๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที สูงมากกว่าปี ๒๕๓๑ ที่มีปริมาณน้ำ ๘๓๙ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยสามารถแบ่งรับน้ำและระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความรุนแรงของอุทกภัยที่เกิดขึ้น กล่าวคือ น้ำลดลงภายใน ๑-๓ วัน ซึ่งก่อนหน้านี้อาจใช้เวลาถึง ๗ วัน

ปัจจุบัน นอกจากจะช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมแล้ว ยังเป็นแหล่งประมงน้ำจืด และแหล่งสำรองน้ำจืดเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง รวมทั้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจให้กับประชาชนชาวหาดใหญ่ ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่ชาวหาดใหญ่อย่างหาที่สุ่มมิได้ ดังความเห็นของเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และผู้นำชนในพื้นที่หาดใหญ่ ดังนี้

(๑) นายดิเรกฤทธิ์ กวะกาณจน์ ผู้อำนวยการส่วนช่างสุขาภิบาล เทศบาลนครหาดใหญ่

ด้วยสภาพพื้นที่ต่ำของอำเภอหาดใหญ่ และการเติบโตของเมืองที่ขวางกั้นทางน้ำไหล ทำให้น้ำท่วมหาดใหญ่อย่างหนักแสนสาหัสหลายครั้ง สร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงต่อชาวหาดใหญ่ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริและโครงการแก้ไขปัญหา ได้ช่วยป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในอำเภอหาดใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียงอย่างดียิ่ง รวมทั้งยังได้รับประโยชน์ต่อเนืองมามากมาย

การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมตามแนวพระราชดำริ ก่อเกิดประโยชน์นานับประการ

อุทกภัยในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่เกิดขึ้นเนื่องจากมีการพัฒนาที่ดินจากทุ่งนาและพื้นที่ที่กร้างมาเป็นที่อยู่อาศัยมากขึ้น ทำให้ขวางทางน้ำไหลตามธรรมชาติ ส่งผลให้น้ำจากคลองอู่ตะเภาไหลบ่าเข้าท่วมที่พังกาศัย และพื้นที่พาณิชย์กรรมในบริเวณกว้าง

การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ฯ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์นานับประการแก่ชาวหาดใหญ่ โดยการขุดคลองระบายน้ำขนาดใหญ่ ทำหน้าที่แบ่งปริมาณน้ำจากคลองอู่ตะเภา และช่วยรองรับน้ำที่ไหลลงมาท่วมอำเภอหาดใหญ่ ให้ระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลาอย่างรวดเร็ว ส่วนคันกั้นน้ำรอบชุมชนและแก้มลิง ทำหน้าที่ตัดลดปริมาณน้ำหลากไม่ให้ไหลเข้าท่วมชุมชน ซึ่งนับเป็นการสร้างเกราะป้องกันน้ำท่วมได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ บริเวณคลองระบายน้ำต่างๆ มีทัศนียภาพที่สวยงามกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำต่อไปในอนาคต อีกทั้งการปลูกต้นไม้ริมคลองนับเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับอำเภอหาดใหญ่ ตลอดจนเป็นแหล่งน้ำสำหรับเกษตรกรรมให้กับชุมชนโดยรอบอำเภอหาดใหญ่ และแหล่งน้ำสำรองของชุมชนไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งใช้ในการดับเพลิง

ขอถวายความจงรักภักดี และปฏิญาณตนเป็นคนดี

เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา เทศบาลนครหาดใหญ่จึงได้จัดทำ “โครงการหาดใหญ่งามตาเฉลิมฉลอง ๘๔ พรรษา เทิดไถ้องคัมภีร์ราชัน” โดยมีการทาสีบ้านเรือนประชาชนในถนนนิพัทธ์อุทิต ๑ ตลอดทั้งสาย ให้มีความสดใสและความสวยงามน่าอยู่ และในวันที่ ๕ ธันวาคม ประจำปี พสกนิกรชาวเทศบาลนครหาดใหญ่จะจัดงานวันพ่อ ถวายความจงรักภักดีและปฏิญาณตนเป็นคนดี เพื่อแสดงให้เห็นพระองค์ทรงเห็นว่าพวกเราสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์จนกว่าชีวิตจะหาไม่

(๓) นางสาวสุกรีนาก ลักษณ์จันทร์ ผู้จัดการห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

น้ำที่ท่วมอย่างหนักและรวดเร็วในอำเภอหาดใหญ่เมื่อปี ๒๕๕๓ ลดลงในชั่วข้ามคืน รวดเร็วมากเป็นประวัติการณ์ ต่างจากครั้งก่อนๆ ที่ท่วมขังอยู่หลายวัน และสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก ชาวหาดใหญ่ทุกคนต่างรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชดำริในการแก้ไขและป้องกันน้ำท่วม ซึ่งได้บังเกิดผลอย่างดียิ่ง ช่วยสร้างความมั่นใจและอุ่นใจในการดำรงชีวิต

อุทกภัยหาดใหญ่ปี ๒๕๕๓ น้ำท่วมขังนานวัน สร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวง

ในปี ๒๕๕๓ เป็นปีที่เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งในอำเภอหาดใหญ่ และเป็นปีที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาหาดใหญ่ และย่านธุรกิจ รวมทั้งพื้นที่ที่อยู่อาศัยได้รับผลกระทบอย่างหนัก น้ำไหลท่วมบริเวณชั้น ๑ และขังอยู่ในชั้นใต้ดินของห้างฯ เป็นเวลา ๓ คืน ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะร้านค้าที่อยู่ชั้นใต้ดินต้องปิดจำหน่ายหลายเดือน สำหรับพนักงานของบริษัทฯ ก็ถูกน้ำท่วมบ้านพักอาศัย ในบางห้องที่ท่วมนานเป็นสัปดาห์ จังหวัดได้สรุปความเสียหายทางเศรษฐกิจในอำเภอหาดใหญ่รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๘,๐๐๐ ล้านบาท

จากอุทกภัยดังกล่าว ทำให้ชาวหาดใหญ่ทราบว่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริแก้ไขและป้องกันน้ำท่วมหาดใหญ่ตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ และได้มีการศึกษาพื้นที่ เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการต่างๆ สนองพระราชดำริมาโดยตลอด และเริ่มดำเนินการอย่างจริงจังในปี ๒๕๔๓ ประกอบกับทางเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้มีโครงการขุดวางท่อระบายน้ำใหม่เพื่อรองรับปัญหาน้ำท่วม หลังจากนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดฝนตกหนักติดต่อกันจะไม่มีน้ำท่วมขังในเขตตัวเมือง เนื่องจากคลองตามแนวพระราชดำริสามารถระบายน้ำได้ทัน

ต่อมาได้เกิดน้ำท่วมใหญ่อีกครั้งในปี ๒๕๕๓ เนื่องด้วยไม่สามารถต้านปริมาณน้ำฝนที่ตกติดต่อกันเป็นเวลานานทั่วทุกพื้นที่ในภาคใต้ และพายุที่กระหน่ำอย่างหนัก ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ น้ำได้ไหลบ่าและท่วมอำเภอหาดใหญ่เพียงชั่วข้ามคืน และลดลงภายในวันเดียวกัน รวดเร็วเป็นประวัติการณ์

สำหรับบ้านพักอาศัยของพนักงานบริษัทฯ กว่า ๗๐๐ คน ซึ่งกระจายอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ ก็ได้รับผลกระทบน้อยลงเช่นกัน จากที่เคยท่วมขังบ้านพักกว่า ๕ วันในปี ๒๕๔๓ เหลือเพียง ๑-๒ วัน ส่วนพนักงานที่อยู่บริเวณรอบนอกส่วนใหญ่ น้ำท่วมไปไม่ถึง จากที่เคยต้องประสบปัญหาน้ำท่วมขังในปี ๒๕๔๓

มุ่งมั่นในการดำรงชีวิต ด้วยน้ำพระทัยของในหลวง

ประชาชนชาวหาดใหญ่ทุกคนต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หลังจากที่ได้ดำเนินการตามโครงการฯ ได้สร้างความมั่นใจและอุ่นใจในการดำรงชีวิตของชาวหาดใหญ่ แม้จะมีฝนตกหนักเพียงใด คลองระบายน้ำตามพระราชดำริจะสามารถระบายน้ำได้ทันทั่วทั้งที่ หรือถ้าท่วมขังก็ลดลงอย่างรวดเร็ว

เพิ่มพื้นที่สีเขียว ปฏิบัติตนตามพระราชดำรัส ตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณ

ในปีมหามงคลนี้ ทางห้างฯ ขอตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณ โดยจัดทำโครงการมอบต้นไม้ให้กับลูกค้า นำกลับไปปลูกในบริเวณที่พักอาศัย เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์ทั้งหลาย โปรดดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระพลานามัยที่แข็งแรง สมบูรณ์ เป็นร่มโพธิ์ ร่มไทรของปวงชนชาวไทย ตลอดกาลนาน และขอร่วมถวายความจงรักภักดีด้วยการประพฤติปฏิบัติตนตามพระราชดำรัสในทุกๆ ด้านตลอดไป

(๓) นายสุเชษฐ์พงษ์ ภูเมธากุล ผู้ประกอบการร้านขายทองคำ จังหวัดสงขลา

วิกฤตน้ำท่วมขนาดใหญ่แต่ละครั้งในช่วงกว่ายี่สิบปีที่ผ่านมา เป็นความทรงจำอันยากจะลืมเลือนในความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัส แต่แล้วชาวหาดใหญ่ได้คลายจากทุกข์และวิตกกังวล ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความห่วงใยพระราชทานพระราชดำริแก้ไขปัญหา น้ำท่วมให้เบาบางลง ทุกวันนี้ ชาวหาดใหญ่อยู้อย่างมีความสุข และได้รับประโยชน์อย่างมหาศาลจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สุเชษฐ์พงษ์ ภูเมธากุล ชาวหาดใหญ่ คิดเสมอว่าโชคดีที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่พึ่งของแผ่นดิน ทรงทำทุกอย่างให้ประชาชนในทุกพื้นที่ของประเทศไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความสุข

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ เมืองหาดใหญ่กลับฟื้นฟูและเป็นเมืองแห่งการค้าอีกครั้ง

โครงการต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้จัดทำ ช่วยบรรเทาความเสียหาย ที่เกิดจากอุทกภัย ในอำเภอหาดใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียงอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ปริมาณน้ำที่ท่วมขังระบายไปสู่ทะเลสาบได้อย่างรวดเร็ว บ้านเรือน และธุรกิจได้รับความเสียหายลดลงอย่างมาก ช่วยให้สามารถฟื้นฟูและพัฒนาได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ไม่นานทุกอย่างก็กลับมาสู่สภาพปกติ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสร้างประโยชน์สุขแก่ชาวหาดใหญ่

โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ฯ ช่วยให้ชาวหาดใหญ่รอดพ้นจากทุกข์ภัยที่นำความเดือดร้อนแสนลำเค็ญ มีความอุ่นใจมากขึ้น กลับมาสู่ชีวิตที่อบอุ่น ปลอดภัย การค้าขายดีขึ้น และสร้างประโยชน์สุขอย่างมหาศาล ช่วยให้รอบโครงการมีพื้นที่เพาะปลูก มีน้ำอุดมสมบูรณ์ สามารถเพาะปลูกได้ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง ช่วยสร้างอาชีพให้คนในพื้นที่มากขึ้น

ภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย โชคดีที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่พึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทำทุกอย่างให้ประชาชนในทุกพื้นที่ของประเทศไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ว่าที่ใดมีปัญหาเกิดขึ้น พระองค์จะทรงตามไปแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในทุกพื้นที่ ทรงห่วงใยพสกนิกรชาวไทยทุกชาติ ทุกศาสนา ทุกพื้นที่ในประเทศไทย ไม่ทรงหยุดที่จะทำ และทรงทำทุกอย่าง

เพียงเพื่อให้ประชาชนของพระองค์อยู่อย่างมีความสุข โดยไม่เคยทรงคิดถึงความยากลำบาก ทุกนาทิจของพระองค์ จะทรงคิดถึงประชาชนอยู่เสมอ ผมภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย และโชคดีที่มีพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่พึ่งเป็นพ่อของแผ่นดิน ผมพร้อมแล้วที่จะมุ่งมั่นดำเนินตามคำพ่อสอน เพื่อให้พระองค์ทรงหายเหนื่อย

(๔) นายเจริญ พุ่มวงศ์ศิริพันธ์ ประธานชุมชนหน้าวัดหาดใหญ่ในจังหวัดสงขลา

เวลาฝนตกในอำเภอหาดใหญ่ น้ำจะไหลจากสายน้ำลำคลองเล็กๆ ระบายสู่คลองที่ได้รับการขุดลอกและขยายให้ใหญ่ขึ้น รวมถึงคลองที่ขุดเพิ่มเติมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๕ สายอย่างรวดเร็ว น้ำจึงลดและแห้งภายใน ๑-๒ วัน ไม่เป็นสัปดาห์หรือภายในอดีต ได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและสร้างความสุขให้แก่ประชาชนรวมถึงเจริญ พุ่มวงศ์ศิริพันธ์ ซึ่งซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างล้นพ้น

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดับทุกข์แก่ประชาราษฎร์

ปัญหาสำคัญของหาดใหญ่คือ ในฤดูฝนน้ำจะท่วมขังหลายวันก่อนไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา ภายหลังจากมีโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ฯ เวลาฝนตกน้ำจะไหลจากสายน้ำลำคลองเล็กๆ ระบายสู่คลองในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๕ สาย ซึ่งเป็นคลองขนาดใหญ่ และยาวเป็นคลองเส้นตรง มีความลึกมาก สามารถรองรับน้ำได้มาก และสามารถระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้อย่างรวดเร็วภายใน ๑-๒ วัน ไม่ท่วมขังเป็นสัปดาห์เหมือนในสมัยก่อน นอกจากนี้ สภาพพื้นที่ใกล้เคียงมีความเจริญขึ้น

พระมหากรุณาธิคุณ สร้างความสุขแก่ปวงประชา

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้พสกนิกรชาวไทยมีความสุขกว่าเดิม เพราะนอกจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของชาวบ้านในกรณีน้ำท่วมขังแล้ว ยังเกิดประโยชน์อื่นๆ อีกมากมาย

ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบนี้ ผมขอเชิญชวนพสกนิกรทุกชุมชนร่วมถวายความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม รวมถึงร่วมกันจุดเทียนชัยถวายพระพรให้พระองค์ทรงมีพระชนมพรรษายิ่งยืนนาน

๓.๓.๒ แนวพระราชดำริปรับปรุงคลองลัดโพธิ์... นำความสุขสู่ชาวพระประแดง

จากสภาพของแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีลักษณะไหลคดเคี้ยวทำให้การระบายน้ำที่ท่วมพื้นที่ชั้นในล่าช้า ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชกระแสรับสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำโครงการขุดลอกคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น เพื่อช่วยย่นระยะทางระบายน้ำให้สั้นลงและเร็วขึ้น

ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้ โดยดำเนินการแล้วเสร็จในปี ๒๕๔๙

หลังจากมีโครงการประทุระบายน้ำคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ช่วยร่นเวลาการไหลของน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาสู่อ่าวไทย จาก ๕ ชั่วโมงเหลือเพียง ๑๐ นาทีเท่านั้น และสามารถระบายน้ำที่ท่วมขังในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลได้เร็วขึ้น ๑ - ๒ วัน เนื่องจากสามารถระบายน้ำออกสู่อ่าวไทยได้เฉลี่ยวันละประมาณ ๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ช่วยให้ประชาชนมีความสุขมากขึ้น ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่นานวันอีกเลย ในช่วงฤดูน้ำหลากสามารถระบายน้ำได้เร็ว ส่วนในช่วงน้ำทะเลหนุนสูง น้ำเค็มก็ไม่ไหลท่วมพื้นที่เกษตร ประชาชนในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ผลผลิตดี สร้างรายได้ รวมทั้งยังได้รับผลพลอยได้จากการดำเนินโครงการคือ มีสถานที่พักผ่อนที่มีทัศนียภาพสวยงาม ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม ก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่อีกทางหนึ่งด้วย

ประชาชนที่ได้รับประโยชน์ต่างชาบซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณและพระอัจฉริยภาพแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารจัดการน้ำท่วมล้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขอเสนอความเห็นของผู้บริหารส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ตำบลทรงคนอง ดังนี้

(๑) นายวัชร เดิมวรรณภักดิ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง จังหวัดสมุทรปราการ

ในอดีตชาวทรงคนองและพื้นที่บริเวณใกล้เคียงในอำเภอพระประแดง ต้องประสบภาวะน้ำท่วมหลายเดือนในแต่ละปี ได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ด้วยพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ขุดลอกและขยายคลองลัดโพธิ์ และสร้างประทุระบายน้ำ วัชร เดิมวรรณภักดิ์ กล่าวว่า เหมือนฟ้าประทาน ทุกข์ที่เคย

เผชิญอยู่หายไปสิ้น ไม่ต้องทนทุกข์กับน้ำท่วมอีกต่อไป อีกทั้งช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น เขามั่นใจว่า ไม่มีใครที่รักประชาชนเท่ากับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงดูแลพสกนิกรอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ อยู่ดีกินดีและมีความสุข ความสุขของประชาชนคือความสุขที่แท้จริงของพระองค์ ไม่มีพระมหากษัตริย์พระองค์ ใดในที่ทรงงานหนักเพื่อประชาชนมากเพียงนี้

ปัญหาน้ำ ๓ น้ำ ทำให้น้ำท่วม “บางกระเจ้า” ทุกปี

เมื่อก่อนชาวทรงคนองและพื้นที่ใกล้เคียงในอำเภอพระประแดง ต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วมอยู่เสมอ เนื่องจากสภาพพื้นที่ต่ำลทรคนองและ บริเวณใกล้เคียงเป็นที่ลุ่ม และเมื่อมีน้ำฝนที่ตกลงมาและน้ำเหนือที่ไหลบ่า น้ำตลอดจน น้ำทะเลหนุน ยิ่งทำให้ปริมาณน้ำสะสมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น พื้นที่ “บางกระเจ้า” จึงประสบปัญหาน้ำท่วม และเกิดอยู่เป็นประจำเช่นนี้มา โดยตลอด

ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นซ้ำๆ อยู่ทุกปี ตั้งแต่ผมจำความได้ โดยปีหนึ่งจะท่วมประมาณ ๓ เดือน ท่วมแล้วมีขึ้นและลงตามกระแสน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนในวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น น้ำท่วมถึงเอว การสัญจรไปมาไม่สะดวก ต้องยกของหนีน้ำ และที่สำคัญคือทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ชาวสวนต้องหันไปประกอบอาชีพอื่น และ บางส่วนย้ายหนีออกจากพื้นที่

เหมือนฟ้าประทาน... ช่วยชาวบ้านคลายความเดือดร้อน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้ชุดคลองลัดโพธิ์ เหมือนฟ้าประทานทุกข์ที่เคยเผชิญอยู่หายไปสิ้น น้ำสามารถไหลลัดลงสู่อ่าวไทยได้เร็วขึ้น จากที่เคยต้องจมอยู่กับน้ำนาน เป็นเดือน แม้น้ำจะยังคงท่วมอยู่บ้างก็เพียงเล็กน้อยและท่วมอยู่เพียงวันสองวัน ดังนั้น ชาวบ้านจึงคลายความเครียดและความเดือดร้อน สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

ความสุขของประชาชนคือความสุขที่แท้จริงของพระองค์

นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณอย่างล้นพ้นต่อชาวทรงคนอง และชาวพระประแดง ซึ่งไม่ได้ช่วยเฉพาะแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเท่านั้น แต่ยังช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นในทุกมิติ ผมเชื่อว่าไม่มีใครรักประชาชนเท่ากับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงดูแลพสกนิกรอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ อยู่ดีกินดี มีความสุขอย่างพอเพียงบนพื้นฐานของความ

เสมอภาค ไม่มีพระมหากษัตริย์พระองค์ไหนที่ทรงงานหนักเพื่อประชาชนมากเพียงนี้ พระราชวังของพระองค์ไม่ใช่วังที่สวยงาม แต่เป็นวังแห่งการเรียนรู้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน คนไทยและประเทศไทยโชคดีที่สุดที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ขอเชิญชวนทุกท่านร่วมกันน้อมนำแนวพระราชดำริมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำความดี ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม รู้ รัก สามัคคี ช่วยกันพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริ ซึ่งเป็นของขวัญที่ดีที่สุดสำหรับพระองค์ ผมเชื่อว่าความสุขของประชาชนคือความสุขที่แท้จริงของพระองค์ พระองค์ทรงเหนื่อยเพราะพวกเรามากแล้ว ขอให้พวกเราช่วยกันตอบแทนพระองค์ ด้วยการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

(๓) นางประบอบ ภิระรัตน์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง จังหวัดสมุทรปราการ

สภาพน้ำท่วมที่ประสบแต่วัยเด็กทำให้ ประบอบ ภิระรัตน์ ได้สัมผัสถึงความยากลำบากของชาวชุมชน ต้องเดินลุยน้ำ หรือใช้เรือในการสัญจร เรือสวนเสียหาย ป่วยด้วยโรคภัยจากน้ำท่วม และบางรายต้องเสียชีวิตเพราะเดินทางไปโรงพยาบาลไม่ทัน ภายหลังจากการชูดคลองลัดโพธิ์และสร้างประตูระบายน้ำตามพระราชดำริ น้ำไม่เอ่อล้นขึ้นท่วมสูงอีก ชาวสวนกลับมาปลูกไม้ผลได้ใหม่ ไม่ต้องวิตกกังวลว่าน้ำจะท่วมหรือไม่ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก และมีความสุข ไม่คิดโยกย้ายออกจากพื้นที่ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงทำทุกอย่างเพื่อให้ประชาชนมีความสุข

น้ำท่วม... การสัญจรลำบาก เรือสวนเสียหาย

ตอนเป็นเด็กก็สนุกกับน้ำท่วม จนเข้าโรงเรียนการเดินทางจากซอยออกสู่ถนนใหญ่เป็นไปด้วยความยากลำบาก ได้รับความเดือดร้อนมาก ผู้ป่วยบางรายต้องเสียชีวิตเนื่องจากไปโรงพยาบาลไม่ทัน ส่วนใหญ่ท่วมเลยเอวขึ้นมา ต้องใช้เรือพายสัญจรไปมา และชาวบ้านต้องถมดินยกพื้นบ้านให้สูงขึ้นอีกประมาณ ๒ เมตร และในช่วงที่น้ำท่วมขังเป็นเวลานาน โดยเฉพาะเมื่อน้ำทะเลหนุน ทำให้น้ำเค็มท่วมสวนผลไม้ สร้างความเสียหายอย่างมาก

สภาพชีวิตดีขึ้น ชาวสวนเริ่มปลูกไม้ผลได้ ไม่มีใครคิดโยกย้ายอีก

ก่อนที่จะมีการขุดคลองลัดโพธิ์ ชาวบ้านต้องคอยพะวงวางแผนและเตรียมการต่างๆ เพื่อรับสภาพน้ำท่วม แต่เดี๋ยวนี้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก ไม่ต้องห่วงวิตกกังวลว่าน้ำจะท่วมหรือไม่ จะมีท่วมเฉพาะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมน้ำ และท่วมน้อยลงมาก ชาวสวนหันมาปลูกไม้ผลกันมากขึ้น ที่มีชื่อเสียงคือมะม่วงน้ำดอกไม้ เมื่อมีความสะดวกสบายและมีความสุขมากขึ้น จึงไม่ตื่นตระหนกย้ายออกจากพื้นที่อีก

ขอถวายความจงรักภักดี... ด้วยความเทิดทูนและตั้งมั่นในน้ำพระทัยของพระองค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทรงดำริและทรงทำทุกอย่าง เพื่อให้ประชาชนมีความสุข จึงขอถวายความจงรักภักดีตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณ ด้วยความรู้สึกละอายใจและตั้งมั่นใจในน้ำพระทัยของพระองค์ พวกเราชาวทรงคนองทุกคนต่างมีความจงรักภักดีต่อพระองค์เสมอมา และขอถวายพระพรให้พระองค์ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน ทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนตลอดไป

(๓) นางเตือนใจ สกตระกูล ประชาชนตำบลทรงคนอง จังหวัดสมุทรปราการ

เมื่อถึงหน้าน้ำ ชาวสวนในอำเภอพระประแดง ต้องคอยพะวงทำคันดินกั้นน้ำ และเมื่อน้ำทะเลล้นทำลายคันดิน จำต้องหยุดภารกิจทุกอย่าง เตือนใจ สกตระกูล จึงมีความคิดตั้งแต่วัยเด็ก เหมือนคนในพื้นที่ว่าอยากโยกย้ายออกจากถิ่นพำนัก แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงให้ความสำคัญกับความทุกข์ยากของประชาชนในทุกพื้นที่ โครงการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ฯ ที่พระราชทานมานั้นมีคุณค่ามหาศาลต่อคุณภาพชีวิตและจิตใจของชุมชน ช่วยให้พ้นจากภัยน้ำท่วมอย่างเห็นผลทันตา สามารถดำรงชีวิตเป็นปกติสุขในบ้านเกิดของตนเอง ทุกคนต่างซาบซึ้งใจที่ไม่สามารถอธิบายเป็นคำพูดได้

จากน้ำที่ท่วมถึงระดับอก... วันนี้ อยู่นิ่งได้อย่างปกติสุข

สมัยก่อนต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วมอย่างหนัก บ้านอยู่ในสวนน้ำสูงถึงหน้าอก ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวันได้ ทุกอย่างต้องหยุดหมดในช่วงหน้าน้ำ คนในพื้นที่ที่มีความรู้สึกไม่เหมาะสมที่จะใช้ชีวิตอยู่ที่นี่ ต่างอยากย้ายออกไปจากพื้นที่ ตอนเด็กๆ ก็มีความคิดเช่นนี้เหมือนกัน

หลังจากโครงการปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ฯ เปิดใช้ เห็นผลทันตา น้ำที่เคยท่วมมากๆ ทุกปี ก็ท่วมน้อยลงมาก ไม่สร้างความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตประจำวัน จากสมัยก่อน หน้าน้ำต้องคอยทำคันดินกันน้ำ พอน้ำขึ้นสูงมากก็จะพัง แต่เดี๋ยวนี้ไม่ท่วมแล้ว แม้อาจจะมีน้ำไหลเอ่ออยู่บ้าง ก็จะลดอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การเปิด-ปิดประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ยังช่วยให้น้ำเค็มไม่ล้นทะเลลักเข้าท่วมพื้นที่สวน ช่วยให้ชาวบ้านกลับมาทำสวนผลไม้ต่างๆ ต่อไปได้

ทรงเห็นความสำคัญของประชาชนทุกพื้นที่ แม้เป็นเพียงจุดเล็กๆ ในประเทศ

พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ที่เราอยู่อาศัย ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกตื่นตัวใจแก่ชาวทรงคนองและชาวพระประแดงทุกคน ซึ่งแม้เป็นพื้นที่เล็กๆ จุดหนึ่งในประเทศ แต่สิ่งที่ทรงมีพระราชดำริและพระราชทานให้นั้นเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ มีคุณค่ามหาศาลต่อคุณภาพชีวิตและจิตใจของพวกเขา ทุกคนต่างซาบซึ้งจนไม่สามารถอธิบายเป็นคำพูดได้

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันสูงสุดที่ทรงช่วยเหลือพสกนิกรอย่างมากมาย พระองค์ไม่ได้ทรงต้องการสิ่งใดมากไปกว่าขอให้พสกนิกรของพระองค์มีความสุขในแผ่นดินบ้านเกิด จึงขอเชิญชวนให้ทุกคนทำในสิ่งที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น มีความสามัคคี รวมทั้งช่วยกันดูแลปกป้องรักษาบ้านเมืองให้คงไว้ได้อย่างยั่งยืน เพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่รักยิ่งของเรา

๓.๔ การบำบัดน้ำเสีย... คืนคุณภาพน้ำสู่ประชาชน

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้นหาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น ด้วยทรงเห็นว่า “น้ำ” มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

เพราะ “น้ำ คือ ชีวิต” พระองค์จึงทรงมุ่งมั่นที่จะแก้ไขและปรับปรุงแหล่งน้ำทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อช่วยเหลือพสกนิกรให้ได้ใช้น้ำที่มีคุณภาพดีในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ รวมทั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

ทั้งนี้ ได้มีหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษา และบริษัทต่างๆ น้อมนำ “กังหันน้ำชัยพัฒนา” และ “เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ อาร์เอ็กซ์ - ๕ ซี” ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน และบังเกิดผลเป็นที่ประจักษ์แก่เหล่าพนักงานในองค์กรและชุมชนบริเวณใกล้เคียง ที่ช่วยทำให้มีคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังคำบอกเล่าจากผู้ที่ได้น้อมนำไปใช้ประโยชน์

๓.๔.๑ นายแพทย์ วิโรจน์ วิสริย์ ผู้อำนวยการสถาบันธัญญารักษ์

วิกฤตน้ำเน่าในบ่อพักน้ำขนาดใหญ่หน้าสถาบันธัญญารักษ์ ได้ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชุมชน คนไข้ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ เป็นอย่างมาก หลังจากพยายามใช้วิธีบำบัดน้ำเสียหลายวิธีไม่ได้ผล จนเกือบจะสิ้นหวัง ในที่สุดได้น้อมนำ “กังหันน้ำชัยพัฒนา” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้ประดิษฐ์ขึ้นมาใช้แก้ไขปัญหา ปรากฏผลสัมฤทธิ์อย่างดียิ่ง น้ำกลับคืนสู่สภาพปกติในเวลาอันรวดเร็ว ทุกวันนี้ สถาบันฯ จึงสิ้นความกังวลในเรื่องน้ำเน่าเสีย อีกทั้งยังได้ภูมิทัศน์ที่สดชื่นและสวยงาม ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเปรียบเสมือนพ่อของเรา

วิกฤตน้ำเน่า ส่งผลต่อชุมชน คนไข้ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ

สถาบันธัญญารักษ์ เป็นทั้งสถานที่ฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด และสถานพยาบาลดูแลรักษาผู้ติดยาเสพติด มีบ่อพักน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งเดิมใช้เลี้ยงปลาและจัดกิจกรรมต่างๆ บ่อนี้จึงมีความสำคัญต่อสถาบันฯ และชุมชน แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ของสถาบันฯ เป็นที่ต่ำ เมื่อถึงหน้าน้ำจึงเป็นที่รวมของน้ำทั้งจากน้ำฝนและน้ำที่เอ่อล้นจากคลองต่างๆ และพอถึงหน้าแล้ง น้ำก็แห้งและเน่า

เดิมทางสถาบันฯ แก้ไขปัญหาโดยใช้สารชีวภาพต่างๆ พร้อมทั้งปลูกผักตบชวาในระยะแรกดีขึ้น แต่ต่อมาไม่สามารถต้านความเน่าเสียของน้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และเมื่อปี ๒๕๕๑ เป็นปีที่น้ำเน่าเสียมาก ปลาตายลอยเกลื่อน ส่งกลิ่นเหม็นจนได้รับการร้องเรียนจากคนในชุมชน คนไข้ และแม้แต่เจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ

เห็นผลประจักษ์ชัด... ได้น้ำดีกลับคืนมา เสริมภูมิทัศน์สวยงาม

ภายหลังจากที่ได้หาวิธีบำบัดน้ำเสียหลายวิธีมาดำเนินการ ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียได้ จนเกือบจะสิ้นหวัง ผมเห็นเรื่องราวเกี่ยวกับ “กังหันน้ำชัยพัฒนา” ในหนังสือพิมพ์ จึงคิดว่าควรน้อมนำแนวพระราชดำรินี้มาช่วยบำบัดน้ำเสีย จึงประสานไปยังมูลนิธิชัยพัฒนาและกรมชลประทาน เพื่อติดตั้งกังหันน้ำชัยพัฒนา

สิ่งที่เห็นผลทันทีในเดือนแรกหลังจากติดตั้งกังหันน้ำชัยพัฒนาแล้วคือ กลิ่นเหม็นที่เกิดจากการเน่าเสียของน้ำจางลง และสภาพน้ำค่อยๆ ลดความดำคล้ำลงอย่างเห็นได้ชัด พออย่างเข้าเดือนที่สาม น้ำในบ่อกลับมาดีเป็นปกติ และไม่มีปลาตายอีกเลยจนทุกวันนี้

ทางสถาบันฯ ได้ประโยชน์จากกังหันน้ำชัยพัฒนาเป็นอย่างมาก จากเดิมที่ต้องคอยวิตกกังวลว่าน้ำจะเสียหรือไม่ พอมีระบบบำบัดน้ำเสียด้วยเครื่องกังหันน้ำชัยพัฒนา ทำให้สบายใจ และมั่นใจได้ว่าจะไม่มีปัญหาจากน้ำเน่าเสีย อีกทั้งยังได้ภูมิทัศน์ที่สวยงาม และสามารถกลับมาใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ดังเดิม

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่งต่อสถาบันฯ

ตามที่สถาบันฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณในเรื่องกังหันน้ำชัยพัฒนา ช่วยบรรเทาความเดือดร้อน บำบัดน้ำเสีย จนได้น้ำคุณภาพดีกลับคืนมา ตลอดจนช่วยให้ น้ำในบ่ออื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงที่มีทางไหลน้ำเชื่อมต่อกันในฤดูน้ำหลาก รวมถึงคลองอีกมากมาย พลอยได้รับประโยชน์ ได้น้ำดีกลับคืนมาด้วยเช่นกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบเสมือนพ่อของเรา และเราเองทราบอยู่แล้วว่าสิ่งที่พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์คือ การปฏิบัติดี ในโอกาสนี้ จึงขอเชิญชวนให้เราปฏิบัติดี ทำสิ่งที่ดีให้แก่บ้านเมือง และที่พระองค์ทรงห่วงใยคือ ให้เรามีความสามัคคีเหมือนพี่น้องในครอบครัวเดียวกันภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร ผมในนามข้าราชการและเจ้าหน้าที่สถาบันธัญญารักษ์ ขอถวายพระพรให้พระองค์ทรงพระเกษมสำราญ

มีพระพลาณามัยสมบูรณ์แข็งแรง อยู่เป็นพระมิ่งขวัญของเราชาวไทยตลอดไป

๓.๔)๓ นายปรีชา รวยประสิทธิ์ ผู้จัดการฝ่ายความปลอดภัยและผู้จัดการฝ่ายวิศวกรรมและสิ่งแวดล้อม บริษัท สยาม ไวนอรี่ จำกัด จังหวัดสมุทรสาคร

ก่อนหน้านี้ ทุกปีในช่วงฤดูฝนต่อกับฤดูหนาว บริษัท สยาม ไวนอรี่ จำกัด จะมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำในบ่อกักน้ำเสียจากการผลิตไวน์ ทำให้ปลาที่เลี้ยงไว้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพน้ำตาย หลังพยายามหาสาเหตุ จึงพบว่าน้ำขาดออกซิเจน บริษัทฯ ได้นำมาใช้ “เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ รุ่นอาร์เอ็ก-๕ ซี” มาใช้ เพื่อสนองพระราชดำริและเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผลปรากฏว่าได้ประโยชน์อย่างมาก ค่าใช้จ่ายในเชิงเศรษฐศาสตร์และสังคม มีค่าใช้จ่ายน้อยและได้สิ่งแวดล้อมที่ดี เราชาวไทยต่างประจักษ์ชัดและซาบซึ้งในพระเมตตาและความห่วงใยต่อพสกนิกร เสมือนพ่อห่วงใยลูก

น้ำเสีย ปลาตาย เนื่องด้วยน้ำขาดออกซิเจน

ในขั้นตอนการผลิตไวน์ส่วนหนึ่งจะมีน้ำเสียออกมา ซึ่งบริษัทฯ จะบำบัดก่อนที่จะนำมาปล่อยลงที่บ่อกักน้ำเสียบริเวณหน้าอาคารของบริษัทฯ และโดยปกติจะสามารถรองรับน้ำไว้ในบ่อกักทั้งหมด แต่ในช่วงฤดูฝนต่อกับฤดูหนาว จะมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำ เนื่องจากเมื่อฝนตกหนักปลาที่เลี้ยงในบ่อจะตายและลอยขึ้นมาเต็มทั่วทั้งสระ ต้องตักทิ้งเป็นจำนวนมาก จึงพยายามหาสาเหตุที่ทำให้ปลาตาย วิเคราะห์กันไปต่างๆ นานา ในที่สุดสรุปได้ว่า เนื่องจากน้ำขาดออกซิเจน

ผมจึงติดต่อมูลนิธิชัยพัฒนา ให้ช่วยออกแบบเครื่องมือเติมออกซิเจน ซึ่งเดิมที่เราเข้าใจและรู้จักกันคือ กังหันน้ำชัยพัฒนา แต่เมื่อมูลนิธิฯ ส่งผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบ พบว่าบ่อของบริษัทฯ ตื้น ความลึกไม่เกิน ๒ เมตร ไม่เหมาะกับกังหันน้ำชัยพัฒนา จึงได้แนะนำให้ใช้เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ รุ่นอาร์เอ็ก-๕ ซี ในการบำบัดน้ำในบ่อกักน้ำดังกล่าว จากนั้นเจ้าหน้าที่จากกรมชลประทานเข้ามาติดตั้งเครื่อง พร้อมทั้งสอนการใช้งานและการดูแล

ต้นกกในแปลง และปลาในบ่อ... ตัวชี้วัดคุณภาพน้ำ

การติดตั้งเครื่องกลเติมอากาศดังกล่าว ต้องจัดทำแปลงบำบัดน้ำด้วยพืชน้ำ โดยใช้ “ต้นกก” เพื่อดูดซับสารพิษและสิ่งสกปรกต่างๆ ก่อนปล่อยน้ำออกมา ซึ่งต้นกกนี้สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพได้ด้วย กล่าวคือ ถ้าต้นกกเจริญเติบโตได้ดี แสดงว่าแหล่งน้ำนั้นยังคงเป็นน้ำเสีย เนื่องจากมีธาตุอาหารซึ่งเป็นของเสียสำหรับต้นกกอยู่ แต่ถ้าต้นกกเริ่มแคระแกร็นหรือเฉาตาย แสดงว่าน้ำนั้นมีคุณภาพดีขึ้น ดังนั้น เมื่อน้ำมีคุณภาพดีขึ้น ต้นกกจะเริ่มแคระแกร็น จึงต้องเปลี่ยนใหม่ หมุนเวียนเช่นนี้เรื่อยไป

นอกจากนี้ เรายังคงเลี้ยงปลาไว้เป็นตัวชี้วัดด้วย ซึ่งที่ผ่านมาตั้งแต่ติดตั้งเครื่องกลเติมอากาศแล้ว ไม่มีปลาตายให้เห็นอีก เมื่อน้ำกลับคืนสู่สภาพดีแล้ว บริษัทฯ จึงมีโครงการที่จะนำน้ำที่ผ่านการบำบัดกลับมาใช้ในท้องน้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เครื่องกลเติมอากาศฯ... คุ่มค่าทั้งเชิงเศรษฐศาสตร์และสังคม

เมื่อพิจารณาความคุ้มค่าในการนำเครื่องกลเติมอากาศแบบอัตโนมัติ และดูน้ำมาใช้ ในทางธุรกิจถือว่าได้ประโยชน์คุ้มค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากนำไปเปรียบเทียบกับกรณีที่เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่าย ๕๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ บาท ในการทำความสะอาดบ่อหรือตากบ่อแต่ละครั้ง โดยต้องตากบ่อเกือบทุกปี ภายหลังมีเครื่องกลเติมอากาศดังกล่าว เสียค่าใช้จ่ายในการดูแลบำรุงรักษาเครื่องเพียง ๕,๐๐๐ บาทต่อเครื่องต่อปีเท่านั้น

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเชิงเศรษฐศาสตร์หรือสังคม นับว่าคุ้มค่ามาก เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย อีกทั้งยังได้สิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชนรอบบริษัทฯ ซึ่งผมคิดว่าได้ประโยชน์อย่างล้นเหลือ

โครงการต่างๆ คือรูปธรรมปลายทาง ที่สำคัญกว่าคือพระเมตตาต่อประชาชน

สิ่งที่ผมได้เรียนรู้มาตั้งแต่เด็กคือ พระองค์มีพระราชประสงค์ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โครงการต่างๆ เป็นปลายทางที่เป็นรูปธรรม ส่วนนามธรรมที่เรามองไม่เห็นคือ พระวิจรรณญาณของพระองค์ที่ทรงคิดค้นได้ตรงข้อเท็จจริงด้วยเหตุผลรอบคอบและรอบด้าน ก่อนพระราชทานพระราชดำริหรือโครงการต่างๆ ให้กับประชาชน ซึ่งล้วนแสดงให้เห็นถึงพระเมตตาและความห่วงใยต่อพสกนิกรเสมือนพ่อห่วงใยลูก

เนื่องในโอกาสที่พระองค์ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ซึ่งพระองค์ทรงงานมาอย่างเหน็ดเหนื่อยมากแล้ว ด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ จึงขอตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณด้วยการทำความดี เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี และขอเชิญชวนทุกท่านว่าใครสามารถทำอะไรได้ ควรจะช่วยกันทำ เพื่อให้พระองค์ทรงทราบว่า พวกเราก็รักพ่อหลวงด้วยเหมือนกัน

๔. การพัฒนาพลังงานทดแทนเพื่อชาวไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มการศึกษาวิจัยเรื่องพลังงานทดแทนรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องกว่า ๓๐ ปีจากผลการดำเนินงานโครงการตามแนวพระราชดำริต่างๆ แสดงถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสายพระเนตรอันยาวไกล ที่ทรงคาดการณ์อนาคต

ได้อย่างแม่นยำ และทรงศึกษาค้นคว้าทดลองหาวิธี เพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการพึ่งพาพลังงานนำเข้า ซึ่งส่งผลให้สามารถนำแนวพระราชดำริจากโครงการต่างๆ มาแก้ไขปัญหาด้านพลังงานของประเทศเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีหน่วยงานและประชาชนที่สนใจน้อมนำไปปฏิบัติ จนบังเกิดผลสำเร็จดังตัวอย่างของผู้บริหารส่วนท้องถิ่นและประชาชนที่ต่างได้รับประโยชน์สุขในการช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดมลพิษ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความ

เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองด้านพลังงาน

๔.๑ นายเวิน คำบุญเรือง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

จากแนวพระราชดำริด้านพลังงานทดแทนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงศึกษาวิจัยและทดลองใช้ด้วยพระองค์เอง ก่อนพระราชทานให้พสกนิกรชาวไทย ได้เป็นที่มาของ “โครงการน้ำมันไบโอดีเซลชุมชน ทดแทนพลังงานไทย” ที่ ชวิน คำบุญเรือง ได้น้อมนำมาดำเนินการในตำบลอุโมงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาราคาน้ำมันดีเซลที่พุ่งสูงขึ้นเป็นอันมาก ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ลดมลพิษ และลดปัจจัยก่อมะเร็ง อีกทั้งการใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนมาผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซล ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

น้อมนำแนวพระราชดำริ... สู่วโครงการน้ำมันไบโอดีเซลชุมชน

ในปี ๒๕๔๙ น้ำมันดีเซลมีราคาสูงขึ้นอย่างมาก เป็นปัญหาสำคัญของชาวบ้านในตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกลำไย ทำสวน ทำไร่ และทำนา ต้องใช้น้ำมันดีเซลในการเดินเครื่องจักรกลและการขนส่งผลผลิต โดยพบว่าภายในเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีการใช้น้ำมันดีเซลไม่ต่ำกว่าปีละ ๒๐,๐๐๐ ลิตร คิดเป็นเงินประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

เทศบาลตำบลอุโมงค์ จึงได้น้อมนำแนวพระราชดำริการพัฒนาพลังงานทดแทน มากำหนดเป็นนโยบายของเทศบาล เพื่อส่งเสริมการผลิตและการใช้น้ำมันไบโอดีเซลทดแทนน้ำมันดีเซล และได้ศึกษาหาวิธีดำเนินการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชหรือน้ำมันสัตว์ที่ใช้แล้วในครัวเรือนของ

ประชาชน เพื่อทดแทนน้ำมันดีเซล โดยขอความร่วมมือให้ชุมชนรวบรวมปริมาณน้ำมันพืชหรือน้ำมันสัตว์ที่ใช้แล้ว จากนั้นจึงทำหนังสือถึงกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ขอรับการสนับสนุนเครื่องจักรผลิตน้ำมันไบโอดีเซล จำนวน ๑ เครื่อง ขนาดกำลังผลิต ๑๐๐ ลิตรต่อครั้ง และได้เริ่มผลิตทันที

ต่อมาเทศบาลได้ร่วมกับสำนักงานพลังงานจังหวัดลำพูน ดำเนิน “โครงการน้ำมันไบโอดีเซลชุมชนทดแทนพลังงานไทย” โดยบริษัทเอกชนได้ขายน้ำมันพืชใช้แล้วจำนวนมากในราคาถูก จึงขยายการผลิตเป็นวันละ ๓๐๐ ลิตร และจำหน่ายให้กับประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่

ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดมลพิษ และลดปัจจัยก่อโรคมะเร็ง

นับตั้งแต่ได้ดำเนินโครงการดังกล่าว ช่วยให้เทศบาลสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้ถึงปีละประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท สามารถนำเงินที่ประหยัดได้ไปพัฒนาชุมชนตามภารกิจอื่นๆ ของเทศบาล รวมทั้งปรับปรุงเครื่องจักรผลิตไบโอดีเซลให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานยิ่งขึ้น ที่สำคัญช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของชุมชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากเทศบาลจำหน่ายน้ำมันให้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด

นอกจากนี้ ยังช่วยลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ ตลอดจนลดปัญหาการนำน้ำมันที่ใช้แล้วไปใช้ทอดซ้ำ ซึ่งมีผลเสียต่อสุขภาพและเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคมะเร็ง

เทศบาลได้ส่งตัวอย่างน้ำมันที่ผลิตไปให้บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานเรียบร้อยแล้ว และขยายผลการดำเนินงาน โดยการจัดวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาดูงาน

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ... พัฒนาพลังงานทดแทนลดการนำเข้าจากต่างประเทศ

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาพลังงานทดแทน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์มากมายแก่พสกนิกร ดังนั้น เพื่อสนองแนวพระราชดำริในการสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน เราควรหันมาใส่ใจและจริงจังกับการใช้พลังงานทดแทนจากสิ่งที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อทดแทนการพึ่งพาต่างประเทศ ซึ่งนอกจากช่วยลดการนำเข้าน้ำมัน

เชื่อเพลิงที่นับวันจะมีราคาสูงขึ้นแล้ว ยังเป็นการพึ่งพาทรัพยากรของคนไทย โดยเฉพาะเกษตรกรไทย ที่สำคัญคือการใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนเองมาผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซลนั้น เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองด้านพลังงานได้ และมุ่งหวังให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองด้านพลังงานทดแทนได้อย่างยั่งยืน

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๘๔ พรรษา ผมขอเชิญชวนให้พสกนิกรชาวไทยร่วมถวายความจงรักภักดี น้อมนำแนวพระราชดำรินำเรื่องการผลิตพลังงานทดแทนด้านพลังงาน ด้วยการนำพลังงานทดแทน เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ด้านพลังงานที่ก่อตัวและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ อันเป็นการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด

๔.๓ นางละมุล แก้วตาล

ผู้แทนชุมชนบ้านทรัพย์ตะเคียน ตำบลชับมะกรูด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาดูงานโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ได้สร้างแรงบันดาลใจให้ ละมุล แก้วตาล น้อมนำแนวพระราชดำริการทำบ่อหมักแก๊สชีวภาพจากมูลโคนมมาศึกษาและทดลองในหมู่บ้านทรัพย์ตะเคียน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงโคนม โคเนื้อ และสุกร โดยตัดแปลงใช้โองขนาดใหญ่มาทำเป็นบ่อหมัก บังเกิดผลน่าภาคภูมิใจที่ได้น้อมนำแนวพระราชดำริมาปฏิบัติได้สำเร็จ และได้ถ่ายทอดสู่ชาวบ้านในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ช่วยให้ชีวิตมีความสุข ด้วยสามารถลดค่าใช้จ่าย และต้นทุนทางการเกษตร

ดูงานโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา... จุดประกายความคิดผลิตโองงามละมุล

ปัญหาของชุมชนในหมู่บ้านทรัพย์ตะเคียนประการหนึ่งคือ ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าปกติในการซื้อแก๊สสำหรับใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มประกอบอาหารภายในครัวเรือน เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ห่างไกลตลาด ทำให้ต้องเสียค่าขนส่งเพิ่มขึ้น และบางครัวเรือนที่ใช้ถ่านก็ประสบปัญหาถ่านมีราคาแพง ก่อให้เกิดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า และเขม่าควันจากการเผาถ่าน

ดิฉันได้มีโอกาสศึกษาดูงานโครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา ซึ่งเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มและดำเนินการทดลองการแปรรูปผลิตผลการเกษตรและอื่นๆ ได้เห็นการทำบ่อหมักแก๊สชีวภาพจากมูลโคนม ซึ่งเมื่อนำมาหมักจะได้ “แก๊สชีวภาพ” จึงเกิดแรงบันดาลใจในการน้อมนำโครงการดังกล่าวมาลองทำดูบ้าง เนื่องจากอาชีพหลักของหมู่บ้าน

ทรัพย์สินตะเคียน คือการเลี้ยงโคนม โคนเนื้อ และสุกร จึงมีมูลโคนม โคนเนื้อ และสุกรเป็นจำนวนมาก จึงคิดว่าน่าจะนำมาทำแก๊สชีวภาพเพื่อใช้ประกอบอาหารได้

เมื่อกลับมาจึงคิดหาหนทางว่าทำอย่างไรจึงจะทำบ่อหมักแก๊สชีวภาพเหมือนโครงการสวนพระองค์ฯ ที่มีบ่อหมักขนาดใหญ่ ในขณะที่คิดเหลือบไปเห็นโอ่งเก็บน้ำฝนขนาด ๒,๐๐๐ ลิตร จึงนำมาทดลองทำแก๊สชีวภาพหมักมูลสัตว์ในโอ่ง ลองผิดลองถูกอยู่หลายครั้ง

จนสามารถทำ “โอ่งงามละมูล” ได้สำเร็จ ซึ่งใช้งานได้ดีและได้รับหนังสือรับรองการแจ้งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ประเภทองค์ความรู้กลุ่มบุคคลท้องถิ่น สาขาการผลิตผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ เรื่องการทำแก๊สชีวภาพหมักมูลสัตว์ จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ประหยัดพลังงาน ลดค่าใช้จ่าย... ขยายผลสู่ชุมชน

เมื่อประสบผลสำเร็จดีแล้ว ได้ชักชวน แนะนำ และถ่ายทอดวิธีการทำแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ที่ผลิตจากโอ่งแก๊สชีวภาพงามละมูลให้กับคนในชุมชนบ้านทรัพย์สินตะเคียน ช่วยให้แต่ละบ้านประหยัดพลังงานและลดค่าใช้จ่ายแก๊สหุงต้มสำหรับการประกอบอาหารได้ถึงปีละ ๓,๐๐๐ บาท นอกจากนี้กากมูลสัตว์และน้ำที่เหลือจากการหมักเพื่อทำแก๊สแล้ว สามารถนำไปใช้ผลิตเป็นปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้แทนปุ๋ยเคมี สำหรับเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้อีกด้วย ซึ่งช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายทดแทนการซื้อปุ๋ยเคมีถึงปีละ ๕,๐๐๐ บาทต่อครอบครัว รวมถึงช่วยลดปัญหาด้านดินแข็งและดินเค็มซึ่งเกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมี

ปัจจุบันได้มีการขยายผลไปยังชุมชนท้องถิ่นข้างเคียงทั้งในจังหวัดสระแก้ว รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง โดยจังหวัดสระแก้วสนับสนุนงบประมาณจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน และศูนย์เรียนรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงสัตว์และพลังงานทดแทน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีผู้สนใจเดินทางมาศึกษาดูงานปีละกว่า ๑,๐๐๐ คน

ทำตามคำพ่อสอน... ชุมชนอยู่ดี กินดี ชีวิตมีความสุข

การที่ดิฉันและประชาชนบ้านทรัพย์สินตะเคียน ได้น้อมนำแนวพระราชดำริในการพัฒนาพลังงานทดแทน หรือโครงการต่างๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพและพัฒนาชุมชนนั้น ได้นำมาซึ่งความอยู่ดี กินดี และเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของโครงการโอ่งหมักแก๊สชีวภาพ ที่ได้ น้อมนำแนวพระราชดำริมาปฏิบัติ ช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนทางการเกษตร

เพิ่มผลผลิต ช่วยให้ชีวิตมีความสุข และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการประกอบอาชีพได้โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ขอเชิญชวนประชาชนร่วมถวายความจงรักภักดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการน้อมนำแนวพระราชดำรินำมาปฏิบัติ ด้วยความเพียร มีความอดทน เมื่อทำแล้วชุมชนจะมีความสุข มีความรัก ความสามัคคี และชีวิตครอบครัวอบอุ่น ด้วยการยึดถือหลักง่ายๆ ว่า “ทำตามคำพ่อสอน”

๕. การแก้ไขปัญหาจราจร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริ ให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาความเหมาะสมของการเพิ่มผิวจราจร ตลอดจนการก่อสร้างถนนหลายสาย ซึ่งนอกเหนือจากเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการสัญจรของประชาชน ยังรวมถึงเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอีกด้วย อันส่งผลให้เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของของราษฎรดีขึ้น

เพื่อให้ตระหนักถึงประโยชน์อันใหญ่หลวงของโครงการพระราชดำรินด้านการเพิ่มพื้นที่ผิวจราจรอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานฯ ได้ขอเรียนสัมภาษณ์ผู้บังคับการตำรวจจราจร ซึ่งช่วงชีวิตส่วนใหญ่ในการทำงานได้ดูแลรับผิดชอบเรื่องการจราจรในกรุงเทพฯ รวมทั้งได้สัมภาษณ์ประชาชนที่ได้รับประโยชน์จากทางคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี สะพานพระราม ๘ สะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒ ที่ล้วนพบว่าได้ช่วยลดเวลาการเดินทางลง มีทางเลือกให้ไม่ต้องพึ่งพากับการจราจรที่แออัดบนถนน อันส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และปัญหาจราจรติดขัดไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจอีกต่อไป

๕.๑ พลตำรวจตรี อุทัยวรรณ แก้วสอาด ผู้บังคับการตำรวจจราจร

ด้วยทรงเข้าพระทัยในความลำบากและความเดือดร้อนของประชาชนที่ต้องประสบกับปัญหาการจราจรติดขัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการเพิ่มผิวการจราจรเส้นทางคมนาคม รวมถึงการสร้างสะพานเพื่อเพิ่มจุดเชื่อมต่อการจราจรให้สะดวกและคล่องตัวยิ่งขึ้น ด้วยพระวิสัยทัศน์ที่ทรงมองการณ์ไกลอย่างละเอียดลึกซึ้ง และพระปรีชาสามารถที่ทรงชี้แนะการเชื่อมโยงเส้นทางต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ช่วยให้การจราจรในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงจังหวัดใกล้เคียงโดยรอบ เดินทางถึงกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และช่วยให้ประเทศ

ประหยัดพลังงาน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้

ทางคู่ขนานลอยฟ้า... ลดความคับคั่ง แบ่งเบาการจราจร

ย้อนไปเมื่อปี ๒๕๓๘ สะพานกรุงธนบุรี และสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าไม่สามารถรองรับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นได้ จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อพสกนิกรที่ได้พระราชทานพระราชดำริ “ทางคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี” ซึ่งได้ช่วยสร้างประโยชน์สุขให้กับประชาชนในด้านคุณภาพชีวิตของชุมชนเมืองเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการจราจรสะดวกสบายขึ้น ประชาชนจึงปลูกสร้างบ้านพักอาศัยในฝั่งธนบุรีเพิ่มขึ้น ช่วยลดความแออัดของชุมชนฝั่งพระนคร ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสภาพเศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้น

สะพานพระราม ๘... บรรเทาปัญหาจราจรบนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า

ด้านการก่อสร้าง “สะพานพระราม ๘” ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ช่วยลดปริมาณการจราจรที่ติดขัดบริเวณสะพานกรุงธนบุรีและสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าได้มาก โดยสามารถแบ่งเบาการจราจรในส่วนของสะพานพระปิ่นเกล้าประมาณ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ สะพานกรุงธน ๒๐ เปอร์เซ็นต์ และช่วยลดปริมาณการจราจรที่เข้าไปสู่เกาะรัตนโกสินทร์หรือฝั่งพระนครด้วย

นอกจากนี้ การที่สะพานพระราม ๘ และทางคู่ขนานลอยฟ้าเชื่อมต่อเส้นทางสายใต้ได้ช่วยให้การจราจรและการคมนาคมการขนส่งสะดวกและรวดเร็ว ตลอดจนเชื่อมต่อโครงข่ายถนนวงแหวนโดยรอบสมบูรณ์มากขึ้น

สะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒... แก้ปัญหาเส้นทางขนส่งสินค้าและลดเวลาการสัญจร

สำหรับสะพานภูมิพล ๑ และ ๒ เป็นโครงการที่พระองค์มีพระราชดำริให้ขยายถนนวงแหวนอุตสาหกรรมให้ครบรอบ ช่วยให้การเดินทางจากถนนปู่เจ้าสมิงพรายมาท่าเรือกรุงเทพฯ สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น จากการสำรวจผู้ใช้ประโยชน์ พบว่ามีปริมาณรถที่ใช้สะพานทั้ง ๒ เฉลี่ยประมาณ ๗๐,๐๐๐ คันต่อวัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรถสิบล้อและรถพ่วง เนื่องจากเป็นเส้นทางที่รองรับรถขนส่งจากถนนปู่เจ้าสมิงพราย

เชื่อมต่อเป็นวงรอบ ลดปัญหาจราจรในเมือง ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย

ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะมีวงแหวนรอบนอกเป็นวงแหวนกาญจนาภิเษก และมีวงแหวนอุตสาหกรรม ซึ่งตามพระราชประสงค์คือ ให้เชื่อมโยงกันเพื่ออำนวยความสะดวกการจราจร โดยรถใหญ่ให้วิ่งอ้อมเมืองแล้วมุ่งตรงสู่ท่าเรือคลองเตยได้ เพื่อไม่ให้ไปสร้างปัญหาจราจรภายในใจกลางเมือง ดังนั้น การสร้างสะพานดังกล่าว จึงก่อให้เกิดประโยชน์ ได้แก่

ประการแรก เป็นการเชื่อมต่อถนนวงแหวนอุตสาหกรรมทางตอนใต้คือ เขตพระประแดง เขตปู่เจ้าสมิงพราย มาบรรจบกับท่าเรือคลองเตยเพื่อให้สะดวกต่อการขนส่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ลำเลียงสินค้าไปขายต่อต่างประเทศ และจากท่าเรือเข้ามาในประเทศ ช่วยย่นระยะเวลาและเส้นทางการจราจรขนส่งทั้งทางบกและทางเรือ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างเชื่อมต่อกับถนนกาญจนาภิเษกวงแหวนฝั่งใต้ ซึ่งคาดว่าจะปีหน้าจะเปิดใช้ได้สมบูรณ์แบบ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาด้านการจราจรเป็นอย่างมาก

ประการที่สอง เป็นการเชื่อมต่อถนนพระราม ๓ กับท่าเรือคลองเตย ซึ่งช่วยให้ประหยัดทั้งเวลาและน้ำมัน โดยก่อนนี้ใช้เวลาเดินทางจากปู่เจ้าสมิงพรายไปท่าเรือคลองเตยเกือบ ๒ ชั่วโมง ขณะนี้เหลือเพียงประมาณ ๒๐-๓๐ นาที เท่านั้น และ**ประการที่สาม** คือ พื้นที่โดยรอบได้จัดทำเป็นสวนสาธารณะช่วยสร้างทัศนียภาพให้สวยงาม และเป็นปอดใจกลางเมืองกรุงเทพฯ

ทรงมีพระวิสัยทัศน์ และทรงพระปรีชาสามารถอย่างยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระวิสัยทัศน์ที่ละเอียดลึกซึ้ง จะเห็นว่าแนวพระราชดำริทุกเรื่อง ล้วนมุ่งแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยทรงมองเรื่องความลำบากและความเดือดร้อนของประชาชนเป็นตัวตั้งที่จะทรงแก้ไขปัญหา แล้วจึงพระราชทานแนวพระราชดำริต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถมาก ทรงมองการณ์ไกลและต่อเนื่องกัน ไม่ใช่เฉพาะจุด และทรงสามารถที่จะไปเชื่อมโยงกันได้หมด

เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ขอเชิญชวนให้พสกนิกรชาวไทย ร่วมถวายความจงรักภักดี โดยขอให้เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันในการใช้รถใช้ถนน และเคารพกฎจราจรอย่างเคร่งครัด รวมทั้งรู้จักความพอเพียง เป็นสาระสำคัญที่พระองค์ตรัสว่าทุกอย่างต้องพอเพียง ซึ่งเราน้อมนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกเรื่อง ถ้าเรารู้จักพอไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม เราจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๕.๓ นายสุพล เลอวิศิษฏ์ ผู้ประกอบการธุรกิจอัญมณี

ปัญหาการจราจรที่ติดขัดในกรุงเทพฯ ทำให้ครอบครัวของ สุพล เลอวิศิษฏ์ ต้องใช้ชีวิตอยู่บนถนนถึงวันละ ๕-๖ ชั่วโมง ส่งผลต่อสุขภาพและสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการประกอบธุรกิจ ภายหลังจากมีถนนคู่ขนานลอยฟ้าและสะพานพระราม ๘ อันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถบรรเทาปัญหา รถติดลงไปได้มาก ช่วยให้คุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวดีขึ้น สุพล กล่าวว่า พระองค์ทรงตรากตราเพื่อช่วยเหลือราษฎรมาแล้วกว่า ๖๕ ปี เขาและครอบครัวซาบซึ้งและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ แทนคนไทยทั้งประเทศ พระองค์ทรงประทับอยู่กลางใจของพวกเขาเสมอ

ปัญหาจราจรติดขัด ส่งผลต่อสุขภาพ การประกอบธุรกิจ และคุณภาพชีวิต

ก่อนที่จะมีถนนคู่ขนานลอยฟ้า และสะพานพระราม ๘ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผมและประชาชนที่อาศัยอยู่บนเส้นทางถนนบรมราชชนนี โดยเฉพาะในช่วงที่จะเข้ากรุงเทพฯ คือบริเวณถนนพุทธมณฑลสาย ๒ มีปัญหาในการเดินทางเป็นอย่างมาก เพราะคนส่วนใหญ่จะมุ่งหน้าเข้าไปทำงานในตัวเมือง ทำให้รถติดอย่างแสนสาหัส เวลาตีห้าครึ่งรถก็เริ่มติดตั้งแต่หน้าหมู่บ้านแล้ว ซึ่งในตอนเช้าผมจะต้องไปส่งลูกๆ ทั้ง ๔ คนไปโรงเรียนในฝั่งพระนคร จึงมีความจำเป็นต้องใช้สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าเป็นประจำ ซึ่งการจราจรติดขัดเป็นอย่างมาก

ครอบครัวของเราจึงต้องเดินทางออกจากบ้านเข้ามา แต่ก็มีบ่อยครั้งที่ไปส่งลูกๆ ไม่ทันเวลาเข้าเรียน ส่วนตัวผมเองก็เข้าบริษัทสายไปด้วย ดังนั้น ครอบครัวของเราจึงจำเป็นต้องตื่นนอนตั้งแต่

ตี ๓ ครั้ง เพื่อใช้เวลาเดินทางอย่างน้อย ๒-๓ ชั่วโมง จึงจะไปส่งลูกๆ เข้าเรียน ผมเองและภรรยา เข้าทำงานได้ทันเวลา ในช่วงเย็นก็ต้องใช้เวลาเดินทางอีกประมาณ ๒-๓ ชั่วโมง ในวันหนึ่งเราจึงใช้ชีวิตอยู่บนถนนราว ๕-๖ ชั่วโมง

จากสภาพดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อผมและครอบครัวเป็นอย่างมาก คือ ลูกๆ พักผ่อนไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ภรรยาและลูก ๒ คนเป็นโรคกระเพาะ โดยเฉพาะภรรยาของผมเป็นโรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ ส่วนตัวผมเองก็ทำงานได้ไม่เต็มที่ในเวลางาน ต้องย้อนกลับเข้ามาสะสมงานที่บริษัท หลังรับประทานอาหารเช้าแล้ว จึง

ไม่มีเวลาได้อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาในบ้าน ซึ่งขณะนั้นลูกๆ อยู่ในช่วงวัยรุ่น ควรให้การดูแลอย่างใกล้ชิด

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ... ช่วยให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว

ภายหลังจากมีถนนคู่ขนานลอยฟ้า และสะพานพระราม ๘ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถบรรเทาปัญหาการติดขัดไปได้มาก และเกิดความสะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานพระราชดำริให้เชื่อมโยงทางยกระดับเข้ากับสะพานพระราม ๘ ช่วยให้รถที่มาจากพุทธมณฑลสามารถข้ามไปยังฝั่งพระนครได้ โดยไม่ต้องลงมาวิ่งบนถนนบรมราชชนนี ลดเวลาเดินทางลงไปที่ครึ่งหนึ่งของที่เคยใช้ ครอบครัวของเราจึงไม่ต้องตื่นเช้าเกินไป มีเวลารับประทานอาหารเช้าด้วยกัน ช่วยให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว ไม่เครียด และช่วยให้ประหยัดน้ำมันได้มาก

นอกจากนี้ ผมกับภรรยามีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูกมากขึ้น ลูกๆ มีสุขภาพแข็งแรงและผลการเรียนดีขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้ลูกทั้ง ๔ คนสอบเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำได้ นอกจากนี้ ภรรยาของผมก็ไม่กลับไปเป็นโรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบอีก ทางด้านธุรกิจ ลูกค้าที่มาติดต่อกับบริษัทก็ไม่ต้องเผชิญกับปัญหาการติดขัดเหมือนแต่ก่อน

พระมหากรุณาธิคุณที่ทรงประทับอยู่กลางใจพสกนิกร

จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ผมกล่าวถึง และโครงการด้านอื่นๆ อีกมากมายที่พระองค์ทรงตรากตรำ หนักเกินกว่าที่พระมหากรุณาธิคุณพระองค์หนึ่งจะทรงงานให้แก่ราษฎร แต่พระองค์ก็ทรงปฏิบัติมาแล้วกว่า ๖๕ ปี แม้กระทั่งประทับอยู่โรงพยาบาลก็ยังมีพระราชดำริเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาจราจรบริเวณรอบโรงพยาบาลศิริราช ผมคิดไม่ออกว่าจะมีใครที่รักเราได้มากขนาดนี้

เรามีความซาบซึ้งและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์แทนคนไทยทั้งประเทศ ทุกๆ ครั้งที่ผมได้ใช้ถนนตามพระราชดำริ หรือแม้กระทั่งการน้อมนำหลักการทรงงานและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ จะเห็นพระองค์ประทับอยู่กลางใจของเราเสมอ เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้เกิดบนแผ่นดินของพระองค์ และทุกครั้งที่เราได้เล่าถึงการทรงงานของพระองค์ให้ลูกค้าชาวต่างชาติได้เข้าใจในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรชาวไทย ผมและครอบครัวขอบอกว่า “เรารักพระเจ้าอยู่หัวยิ่งกว่าชีวิตของเราครับ”

ในโอกาสนี้ ผมขอเชิญชวนพี่น้องชาวไทยทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศร่วมกันถวายความจงรักภักดี ด้วยการปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ และร่วมกันถวายพระพรให้พระองค์มีพระสุขภาพที่แข็งแรง สถิตเป็นพระมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทยตลอดไป

๕.๓ นายปรีชา ธรรมิกษา ผู้ประกอบการขนส่ง และสมาชิก อบต. ทรงคนอง

การพระราชทานสะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒ ได้ช่วยให้พสกนิกรได้รับความสุขอย่างยิ่ง จากที่เคยต้องประสบปัญหาการจราจรติดขัดและมลภาวะที่เกิดจากควันรถยนต์ ทุกวันนี้การเดินทางและการขนส่งในพื้นที่ตำบลทรงคนอง รวมถึงพระประแดงซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรม มีความคล่องตัว สะดวก และรวดเร็ว นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

เดิมเส้นทางที่รถใช้คือข้ามแพขนานยนต์

ระยะแรกก่อนที่จะมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกิดขึ้น การจราจรในย่านพระประแดงติดขัดมาก เนื่องจากการสัญจรของประชาชนและการขนส่งสินค้า ไม่ว่าจะข้ามไปถนนปู่เจ้าสมิงพราย หรือถนนพระราม ๓ ใช้แพขนานยนต์ข้ามปากได้เพียงอย่างเดียว ก่อให้เกิดรถคับคั่งถนนภายในพระประแดงที่นำรถมาเรือข้ามแพขนานยนต์ ประมาณ ๑-๒ ชั่วโมง และเป็นผลให้เกิดมลพิษทางอากาศแก่ชุมชนบริเวณนั้นด้วย

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริช่วยลดเวลา และค่าใช้จ่าย

หลังจากโครงการวางแผนอุตสาหกรรม สะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒ เกิดขึ้น สภาพการจราจรและการขนส่งสินค้าดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก โดยปัจจุบัน การเดินทางข้ามจากฝั่งพระประแดง

ไปโรงงานย่านถนนปู่เจ้าสมิงพรายใช้เวลาเพียง ๑๕-๒๐ นาที เปรียบเทียบกับเมื่อก่อนใช้เวลา ๑-๒ ชั่วโมง ช่วยประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และลดต้นทุนในการขนส่งได้มาก โดยเฉพาะค่าน้ำมันรถที่ต้องเสียไปเวลารถติด

นอกจากนี้ ถนนปู่เจ้าสมิงพรายยังเชื่อมกับถนนวงแหวนรอบนอกไปสู่ถนนกาญจนาภิเษกได้ รวมถึงเชื่อมไปทางจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งสะดวกและมีประโยชน์อย่างมากต่อการขนส่งของผู้ประกอบการ สำหรับ

การขนส่งสินค้าในองค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง ซึ่งมีท่าเรือและใช้เรือในการขนส่ง ทั้งการนำเข้าและส่งออก ช่วยให้การขนส่งสะดวกขึ้น เป็นไปอย่างรวดเร็วตามกำหนดเวลา

เชิญชวนชาวไทยทำความดีถวายในหลวง

การมีสะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างที่สุด ช่วยให้พสกนิกรได้รับความสุขเพิ่มขึ้น จากเดิมที่ผู้พักอาศัยอยู่ย่านนี้ต้องประสบกับสภาพแวดล้อมที่มีมลภาวะต่างๆ รวมทั้งช่วยให้การเดินทางเพื่อประกอบภารกิจในเขตอุตสาหกรรมคล่องตัวขึ้น จึงขอเชิญชวนพสกนิกรชาวไทยทุกคนถวายความจงรักภักดี และทำความดีเพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาท้องถิ่น

๕.๔ นายตฤณสิทธิ์ ไตรวิระพงศ์ ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว และจิตอาสา อบต.ทรงคนอง

หากดูภาพถ่ายจากดาวเทียมจะพบว่า พื้นที่ในเขตพระประแดงที่เคยเป็นสีน้ำดำด้วยกลุ่มหมอกควันรถยนต์ที่ติดขัดเกือบตลอดทั้งวัน ได้แปรเปลี่ยนเป็นสีเขียว นั่น เนื่องด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยประชาชน เสมือนพ่อที่ห่วงลูกๆ ทรงห่วงใยประชาชนที่เจ็บป่วยและต้องเดินทางเข้ารับการรักษาที่ประสบปัญหาการจราจรติดขัด โดยจะทรงงานอยู่ตลอดเวลาเพื่อหาทางแก้ไข พวกเราจึงควรตระหนักถึงความห่วงใยและการทรงงานอย่างหนักของพระองค์ ขอให้ทุกคนทำความดีเพื่อถวายในหลวงของเรา

เดิมรถติดมีควันพิษมาก ปัจจุบันสะดวก รวดเร็ว และสภาพแวดล้อมดีขึ้น

เมื่อก่อนนี้ย่านพระประแดงประสบปัญหารถติดมาก จะเห็นกลุ่มควันมหาศาลลอยแอ้อัดคนในชุมชนต้องสูดดมควันพิษทั้งวันและทุกวัน เมื่อมีสะพานภูมิพล ๑ และสะพานภูมิพล ๒ แล้ว

สิ่งแวดล้อมดีขึ้นมาก ประการสำคัญ การสัญจรไปมาสะดวกขึ้นมาก สามารถเดินทางผ่านไปขึ้นสะพาน ด้านถนนสุขสวัสดิ์ โดยไม่ต้องฝ่าเข้าไปในตัวอำเภอพระประแดง ช่วยให้การจราจรไม่ติดขัด ผิดกับสมัยก่อนซึ่ง การจราจรติดขัดมาก โดยเฉพาะรถสิบล้อเข้าแถวยาวเหยียด จากสามแยกพระประแดงมาตลาด ติดขัด ครั้งละกว่า ๒ ชั่วโมง ก่อนนั้นเวลาเรียกรถแท็กซี่เพื่อใช้บริการ หากบอกว่าไปพระประแดงเขาจะไม่มา เดียวนี้เรียกแล้วมาทันที

ขอให้คิดอภัยซึ่งกันและกัน อย่ามองผลประโยชน์ตนเอง

ผมรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของในหลวง พระองค์ทรงงานเหนื่อยมากเพื่อปวงชนชาวไทยทุกคน พระองค์ทรงเปรียบเสมือนพ่อ ประชาชนคือลูกๆ ทำอย่างไรให้ลูกๆ สบาย มีความสุข จึงอยากให้พวกเราตระหนักถึงความห่วงใยของพระองค์ ในขณะที่พระองค์ทรงงานอย่างเหนื่อยยาก ขอให้ทุกคนคิดให้อภัยซึ่งกันและกัน อย่ามองผลประโยชน์ตัวเอง ทำความดีให้มากที่สุดเพื่อถวายในหลวงของเรา

๖. หญ้าแฝก... หญ้าหักจรรยา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และการสูญเสียหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเกิดจากน้ำฝนที่ไหลบ่ากัดเซาะและพัดพาหน้าดินซึ่งมีธาตุอาหารของพืชและปุ๋ยไป รวมทั้งขาดการดูแลรักษา และมีการบุกรุกทำลายป่า ทำให้การเพาะปลูกได้รับผลผลิตต่ำ และถ้าปล่อยทิ้งไว้หน้าดินจะถูกชะล้างไปจนหมด จนไม่สามารถทำการเกษตรได้อีกต่อไป

พระองค์จึงทรงส่งเสริมให้ปลูก “หญ้าแฝก” เพื่อช่วยรักษาหน้าดิน รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมดินให้ดีขึ้น เนื่องจากสามารถอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้วยการยึดเกาะดิน ป้องกันการสูญเสียจากการกัดเซาะได้อย่างดียิ่ง

ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ที่นำหญ้าแฝกไปปลูกต่างพบว่า หญ้าแฝก

เป็นเสมือนหม้อหุงข้าวที่สามารรถแก้ปัญหาเรื่องดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม นอกจากช่วยพลิกฟื้นผืนดินให้กลับมาเป็นสภาพอุดมสมบูรณ์แล้ว ยังสามารถขายกล้าแฝกและนำไปทำผลิตภัณฑ์ช่วยเพิ่มรายได้ ส่งผลให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ดังประสบการณ์ของเกษตรกร และผู้ดูแลการปลูกหญ้าแฝก ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๖.๑ นายโกศล หมายทอง ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ได้รับรางวัลการประกวดการปลูกหญ้าแฝกเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ปี ๒๕๔๙ ประเภทการปลูกและส่งเสริมการปลูก (ชุมชน)

นายโกศล หมายทอง จากเดิมที่มองเรื่องเงินเป็นหลัก ทำให้ชีวิตและครอบครัวแอ้งลง เมื่อหันมาดำเนินชีวิตตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทำให้ค้นพบว่า เดินตามรอยพ่อแล้วมีความสุขและอิม เป็นแค่เกษตรกรที่มีความรู้่น้อย ก็สามารถพัฒนาตนเองได้ เนื่องด้วยความรู้มีอยู่รอบตัวเรา โดยเฉพาะ “หญ้าแฝก” ที่พระองค์พระราชทานพระราชดำริให้ปลูกนั้น ได้พลิกผันชีวิตและชุมชนบ้านมะเมียง ให้มีรายได้ มีความอบอุ่น และมีผืนดินที่อุดมสมบูรณ์กลับคืนมาได้อย่างมหัศจรรย์

ทฤษฎีใหม่... จุดประกายความคิดสู่การปลูกหญ้าแฝก

เดิมผมปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำนาได้ปีละครั้ง เมื่อถึงช่วงหน้าแล้งจึงต้องเดินทางเข้ามาทำงานเป็นกรรมกรรับจ้างในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และที่จังหวัดนครปฐม ผมได้พบคุณยายท่านหนึ่งซึ่งทำอะไรตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ มีพื้นที่เพียง ๑ ไร่ แต่สามารถมีเงินเก็บส่งลูกเรียนจบปริญญาโท คุณยายถามผมว่า “อยู่ทางโน้นมีที่ถึง ๑๐ ไร่ ทำไมต้องลำบากมาหากินถึงนี้ ที่ตรงนั้นเป็นบ่อเงินบ่อทองขอให้มีน้ำ และทำตามหลักทฤษฎีใหม่ของในหลวงก็มีความสุขเหมือนยาย ไม่ต้องเพียรพยายามมาหาเงินถึงที่นี่หรอก” ตรงนี้เองได้จุดประกายให้ผมได้คิดและกลับบ้านที่จังหวัดสุรินทร์

ผมคิดจะพัฒนาแหล่งน้ำ จึงไปดูงานที่วัดมงคลชัยพัฒนา ซึ่งเป็นวัดต้นแบบเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ผมได้ศึกษาและนำกลับมาปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง ได้พัฒนาแหล่งน้ำ ต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงการแก้ปัญหาการพังทลายของดินด้วยการปลูกหญ้าแฝก

ช่วงปี ๒๕๔๒ จากจุดเริ่มต้นที่พอจะมีความรู้เรื่องดินและเป็นหมอดินอาสา ประกอบกับได้รับการอบรมเรื่องหญ้าแฝก ผมจึงเริ่มเห็นความสำคัญของหญ้าแฝก ผมพบว่าหญ้าแฝกนั้นมหัศจรรย์ สามารถแก้ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม น้ำ และเรื่องอื่นๆ ได้ เพียงปลูกบริเวณขอบสระ ตามคันนา ก็สามารถที่จะปรับสภาพน้ำ ดิน และสิ่งแวดล้อมได้ ผมจึงชักชวนเกษตรกรมารวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อเข้ารับการอบรมเรื่องหญ้าแฝก ปี ๒๕๔๗ เราเริ่มปลูกหญ้าแฝก โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสุรินทร์สนับสนุนกล้าหญ้าแฝกจำนวนมาก

สระน้ำพัง ทางขาด... หญ้าแฝกป้องกันได้

ช่วงแรกเกษตรกรไม่เข้าใจเรื่องหญ้าแฝก ต่างเห็นว่าปลูกแล้วไม่สามารถนำไปทำอะไรได้และทำให้รก ผมต้องพยายามผลักดัน โดยชักชวนญาติๆ ให้มาช่วยปลูก โดยชี้แจงว่าหญ้าแฝกสามารถแก้ปัญหาความแห้งแล้ง และภาวะโลกร้อนได้ ประโยชน์ของหญ้าแฝกมีมากมาย ใบใช้เป็นปุ๋ย เป็นอาหารโค กระบือ และนำไปทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งปลูกเป็นสายพันธุ์ไว้ขายได้

ผมกับพี่น้องและกลุ่มเครือข่ายช่วยกันปลูกหญ้าแฝกตามขอบสระและคันนา ในคู ทางลำเลียง และในแปลงอย่างน้อยคนละ ๑ ถึง ๒ งาน เพื่อให้ชุมชนเห็นและเชื่อว่าหญ้าแฝกสามารถช่วยในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวได้ เมื่อเกิดน้ำท่วมในปี ๒๕๔๘ หมู่บ้านเราตรงไหนที่ไม่ปลูกหญ้าแฝก ขอบสระพังทลายและทางขาด แต่ตรงไหนที่ปลูกหญ้าแฝก ขอบสระไม่พัง และทางยังสามารถใช้สัญจรได้ ชาวบ้านจึงเริ่มเห็นประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝก และหันมาปลูกกันมากขึ้น

จากนั้นเราพยายามสร้างเครือข่ายจากชุมชนบ้านมะเมียง ไปชุมชนที่อยู่รอบๆ และจากหมู่บ้านไปสู่ตำบล จากตำบลไปสู่ตำบลใกล้เคียง และอำเภอใกล้เคียง ขณะนี้กระจายไปถึงอำเภอปรางค์กู่แล้ว เราสร้างจากจุดศูนย์กลางแล้วกระจายออกไปรอบๆ เป็นวงแหวน

สร้างมูลค่าเพิ่มจากใบหญ้าแฝก

หญ้าแฝกมีประโยชน์มาก นอกจากนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศช่วยให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล ยังเป็นพืชมหัศจรรย์ที่สามารถแก้ปัญหาเรื่องดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงปรับนิสัยคนไม่ให้ทะเลาะกัน เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เราคิดต่อไปอีกว่าใบหญ้าแฝกสามารถนำไปทำอะไรได้อีก และทำอย่างไรจะสามารถให้คนในชุมชนคืนถิ่นเดิม

ผมได้ประสานงานกับบริษัท ปตท. และมูลนิธิชัยพัฒนา เรื่องการนำหญ้าแฝกมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ หน่วยงานทั้งสองแห่งได้จัดหาอาจารย์มาสอน จากนั้นได้นำความรู้นั้นมาถ่ายทอด และสร้างเครือข่าย จนทำให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากใบหญ้าแฝก ทำให้เดี๋ยวนี้คนรักหญ้าแฝก เพราะว่าส่วนหนึ่งช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้ บางคนขายกล้าได้ ๕๐,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ บาทต่อปี

เดินตามรอยพ่อ... ชีวิตและครอบครัวมีความสุขและอึดใจ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริช่วยทำให้ชุมชนสามารถผ่านพ้นวิกฤตต่างๆ เราจึงมีความศรัทธาและมีความเชื่อมั่นในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าทรงเป็นพ่อที่ช่วยลูกหลานที่ทุกข์ยาก

เมื่อก่อนผมมองเรื่องเงินเป็นหลัก ทำให้ชีวิตครอบครัวผมแย่ลงๆ ผมจึงหันมายึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งช่วยให้ครอบครัวมีความสุข เมื่อเราเดินตามรอยพ่อแล้วรู้สึกภูมิใจ แม้กระทั่งถิ่นทุรกันดาร พระองค์ยังเสด็จฯ ไปทุกแห่งหน พระองค์ทรงเหนื่อยมาตลอด พวกเราต้องช่วยกัน เราเป็นแค่เกษตรกรที่มีความรู้น้อย เราก็สามารถที่จะเรียนรู้และเดินตามรอยพ่อได้ เราสามารถที่จะพัฒนาจากความรู้มีอยู่รอบตัวเรา โดยไม่จำเป็นต้องเรียนจบระดับดอกเตอร์

ทุกคนบอกว่ารักพ่อ แต่ไม่ได้เดินตามรอยพ่ออย่างแท้จริง ไม่เคยนำโครงการพ่อมาปรับใช้ เราต้องนำมาใช้แล้วเราจะมีความสุข เราต้องมองอนาคตข้างหน้า ประเทศไทยไม่ใช่เป็นประเทศอุตสาหกรรม เราต้องเน้นที่เกษตรกรรมก่อน ถ้าเราปฏิบัติตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในทุกระดับและหน่วยงานต่างๆ นำมาปรับใช้จริงๆ ประเทศไทยจะเป็นประเทศมหาอำนาจด้านชีวภาพ สิ่งแวดล้อม และอาหารได้ในที่สุด

๖.๒๒ ด.ต.สุพัฒน์กิจ โนนทิง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหม่องก๊วะ หมู่ ๗ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ได้รับรางวัลการประกวดการพัฒนาและธรรมาภิบาลใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ ๔ ปี ๒๕๕๒ ประเภทการปลูกและส่งเสริมการปลูก (โรงเรียน)

ด.ต.สุพัฒน์กิจ โนนทิง เริ่มต้นลงมือปลูกหญ้าแฝก เพื่อการสาธิตตามโครงการพัฒนาและธรรมาภิบาลใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อได้เห็นคุณสมบัติของหญ้าที่ทรงคุณค่ามหาศาล จึงตั้งใจขยายพื้นที่ปลูกอย่างจริงจัง ทำทลายกับความเชื่อของชุมชน จนปัจจุบันชาวบ้านได้รับประโยชน์มากมาย และเห็นว่าหญ้าแฝกเป็นพืชมงคลของคนบนดอย ที่ยังรำลึกและแผ่ก้านใบเสมือนความรักและพระเมตตาของพระองค์ที่ทรงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของคนไทยภูเขาตราบจนทุกวันนี้

ท่ามกลางภูเขาที่สลับซับซ้อน... กับปัญหาที่ซ้ำซ้อนของบ้านหม่องก๊วะ

บ้านหม่องก๊วะ เป็นชุมชนบนที่ราบเชิงเขาและบนภูเขา สลับซับซ้อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวสกอาร์และโปว์ ที่ได้รับสัญชาติไทย ประกอบอาชีพทำไร่และทำนา สภาพพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำการเกษตรมีความลาดเอียงเกือบทั้งหมด ทำให้หมู่บ้านประสบปัญหาการพังทลายของหน้าดินในพื้นที่เกษตรกรรมในช่วงฤดูฝน และการกัดเซาะของน้ำริมตลิ่งในหมู่บ้าน ปัญหาถนนทางเข้าหมู่บ้านซึ่งไปมาลำบากอยู่แล้ว ยังมีอุปสรรคมากขึ้น และบริเวณคอสะพานเกิดการขาดชำรุดอยู่บ่อยครั้ง

สาธิต... สอนให้รู้จักและลงมือทำจริง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริเรื่องหญ้าแฝก ทำให้หญ้าแฝกเริ่มเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ในช่วงแรกทางโรงเรียนฯ ได้มอบหมายให้ผมจัดทำแปลงปลูกหญ้าแฝก เพื่อเป็นการสาธิตและขยายพันธุ์ในพื้นที่ของโรงเรียนที่มีความลาดเท เนื่องจากไม่เคยมีการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่นี้มาก่อน ชาวบ้านมีความเข้าใจผิดเพราะความเชื่อและประเพณีที่ยึดถือของชนเผ่ามาตั้งแต่โบราณว่า ถ้านำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน จะนำความเจ็บป่วยมาสู่คนในหมู่บ้าน จึงต้องใช้วิธีปลูกสาธิต แล้วสอนให้เด็กนักเรียนรู้จักด้วยการลงมือทำจริง ให้เด็กได้สัมผัสและรู้ว่าหญ้าแฝกมีประโยชน์จริงๆ แล้วเด็กจะเป็นปากเป็นเสียงแทนเรา

หลังจากปลูกที่โรงเรียนเริ่มเห็นผล จึงมีความคิดที่จะนำเข้าไปปลูกในหมู่บ้าน ดังนั้น คณะครูจึงได้ร่วมกันประชาสัมพันธ์กับชาวบ้าน อาศัยเด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดกับชุมชน ใช้วิธีการให้เด็กนักเรียนนำกลับไปปลูกที่บ้านคนละ ๑ กอ และคณะครูออกติดตามด้วยการเยี่ยมบ้านเด็กและพบปะผู้ปกครองเดือนละครั้ง ซึ่งทำให้ได้มีโอกาสพูดคุย แนะนำประโยชน์ของหญ้าแฝก รวมถึงการตัดแต่งใบหญ้าแฝกและกำจัดวัชพืช

ปรับเปลี่ยนความคิดชาวบ้าน... ให้หญ้าแฝกกลายเป็น “พืชมงคล”

การปลูกหญ้าแฝกช่วยลดปัญหาดินพังทลาย และหน้าดินเสื่อมคุณภาพ อีกทั้งช่วยให้ดินในแปลงปลูกไม้ผลในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันเกิดความชุ่มชื้นในฤดูแล้ง สามารถปลูกพืชผักสวนครัวนำมาทำอาหารให้นักเรียนรับประทาน และมีน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคในฤดูแล้งอย่างพอเพียง

ถนนและตลิ่งตามลำน้ำในหมู่บ้านไม่ถูกน้ำกัดเซาะพังทลาย ช่วยประหยัดงบประมาณในการซ่อมแซม ผลผลิตจากการทำหลังคาหญ้าแฝกช่วยให้เด็กนักเรียนเกิดรายได้ นอกจากนี้ใบหญ้าแฝกยังสามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้อีกด้วย

ในที่สุดชาวบ้านเกิดความเชื่อว่า หญ้าแฝกซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่นำเข้ามาในชุมชน ไม่ได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นมงคลในหมู่บ้าน แต่เป็น “พืชมงคลของคนบนดอย และเป็นหญ้าของพ่อหลวงที่ทรงให้ชาวดอยปลูก”

พระเมตตาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว... เสมือนรากหญ้าแฝกที่ยังลึกลงในดิน

ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการปลูกหญ้าแฝกในทุกส่วนราชการและบริเวณพื้นที่ลาดชันตามทางที่เทคอนกรีตทั้งสองข้างทาง บริเวณ

คอสะพาน และที่ต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ เพื่อให้หญ้าแฝกเป็นกำแพงที่มีชีวิต เป็นเขื่อนธรรมชาติ สัมกับความรักความเมตตาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือพ่อหลวงของคนไทยที่ทรงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของคนบนดอย เสมือนรากหญ้าแฝกที่ยังลึกลงในดินให้แข็งแกร่งทรานานเท่านั้น

๓. การขยายโอกาสทางการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาความคิด สติปัญญา ความประพฤติและคุณธรรมของคนในชาติ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป จึงมีพระราชปณิธานที่จะส่งเสริมการศึกษาให้แพร่หลาย ทั้งในเมืองและในชนบท ที่ทุรกันดาร โดยเฉพาะแก่เด็กยากจนและด้อยโอกาส เพื่อจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

ในที่นี้ขอนำเสนอการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชดำริ ๒ เรื่อง ได้แก่ มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งเป็นต้นแบบการบริหารจัดการการศึกษาที่นำเทคโนโลยีมาช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ นักเรียนทั่วประเทศ และนักเรียนได้มีโอกาสเรียนในมาตรฐานเดียวกันแล้ว ยังเป็นการบรรเทาปัญหาของโรงเรียนในจังหวัดห่างไกล และโรงเรียนในชนบทที่ขาดแคลนครูสอนวิชาเฉพาะ หรือสอนวิชาสามัญ รวมทั้งได้ถ่ายทอดไปยังโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในประเทศต่างๆ อีกด้วย และโรงเรียนพระดาบส ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้พ้นวัยเรียน หรืออยู่นอกระบบโรงเรียนได้เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพวิชาช่างตามความสนใจ

โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในโอกาสนี้ สำนักงานฯ ได้ขอสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมและโรงเรียนพระดาบส และได้ประกอบอาชีพตามความใฝ่ฝัน ซึ่งล้วนได้รับประโยชน์สุขอย่างยั่งยืน ซึ่งประสบความสำเร็จในชีวิตและมีอาชีพมั่นคง มาร่วมเป็นพลังของแผ่นดินต่อไป ดังนี้

๗.๑ มุลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม... ขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๗.๑.๑ นายอนุสรณ์ พูทธิวิญ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นครูของแผ่นดินอย่างแท้จริง ได้พระราชทานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งมีที่เดียวในโลก ช่วยให้โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ จำนวน ๑๔๖ แห่ง สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และนักเรียนได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกับโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งปรากฏผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น โรงเรียนต่างๆ จึงสนใจนำไปใช้แก้ไขปัญหของโรงเรียน อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานและเท่าเทียมกัน ตามพระราชประสงค์สืบไป

น้อมนำการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม... แก้ปัญหาขาดแคลนครู ยกกระดับคุณภาพการศึกษา

ปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนครู และครูไม่มีความชำนาญในการสอน โดยเฉพาะวิชาสำคัญ อาทิ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เนื่องจากครูสำเร็จการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่สอน

เมื่อ ๕ - ๖ ปีก่อน ขณะที่ผมทำงานในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒ ได้มีโอกาสเดินทางไปสำรวจโรงเรียนตามโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่าโรงเรียนที่มีครูไม่เพียงพอ สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนครบตามหลักสูตร ที่สำคัญนักเรียนมีผลการเรียนดี เมื่อผมมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ จึงได้ทดลองใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมประมาณ ๑๐ โรงเรียน

การเรียนการสอนโดยรับสัญญาณถ่ายทอดทางไกลผ่านดาวเทียมสู่เครื่องรับโทรทัศน์ที่เรียกว่า “ครูตู้” นั้น ช่วยให้นักเรียนได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกับโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งเป็นโรงเรียนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ครูตู้” เป็นครูที่มีความสามารถ ได้รับการคัดสรรและอบรมมาอย่างดี ใช้สื่อที่ทันสมัย การนำเทคโนโลยีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานมาใช้ ได้ช่วยแก้ไขปัญหาก็แก่โรงเรียนที่มีครูและงบประมาณไม่เพียงพอได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ผมยังได้จัดทำคู่มือครู เพื่อให้ครูที่ดูแลในห้องเรียนทราบว่า จะต้อง มีบทบาทอย่างไร ขณะที่นักเรียนกำลังเรียนกับครูตู้ ซึ่งครูจะต้องเตรียมการช่วยสอนล่วงหน้า เพื่อให้คำแนะนำแก่นักเรียน และต้องทำบันทึกภายหลังการสอนทุกครั้ง เพื่อระบุให้ชัดเจนว่า เด็กคนไหนเรียนไม่ทัน หรือมีปัญหาอะไร

ดำเนินตามแนวพระราชดำริ... ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

เมื่อพบว่าระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่นำมาทดลองใช้มีประสิทธิภาพดีมาก ผมจึงขยายผลไปใช้กับทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑ รวมจำนวน ๑๔๖ โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ประเมินผลสัมฤทธิ์... เด็กใฝ่เรียนรู้ ผลการเรียนดีขึ้น

หลังจากนั้น ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนกับสื่อภาพและกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างความสนใจและสนุกสนานในการเรียน ส่วนผู้ปกครองมีความเข้าใจและพึงพอใจเมื่อเห็นเด็กสนใจเรียนและมีผลการเรียนดีขึ้น รวมทั้งมีวินัยและรับผิดชอบในการแสวงหาความรู้

ทั้งนี้ ได้มีผู้บริหารโรงเรียนทั่วประเทศเดินทางมาศึกษาดูงานของโรงเรียนในเขตนี้จำนวนมาก เนื่องจากเราจัดการเรียนการสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกลทุกโรงเรียน มีโรงเรียนดีเด่นระดับ ๑ ใน ๕ ของประเทศ ที่ได้ค่าเฉลี่ยในวิชาภาษาไทยสูงถึงร้อยละ ๗๕ ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วประเทศเพียงร้อยละ ๕๐ และมีโรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ ในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สูงขึ้นทุกวิชาถึง ๑๐๒ โรงเรียนจากจำนวนทั้งหมด ๑๔๖ โรงเรียน โดยโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ จะมีผู้บริหารที่สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดี

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาส

นอกจากนี้ ผมได้ขยายไปถึงเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เช่น เด็กพิการ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อให้มีโอกาสเรียนรู้ได้เท่าเทียมกับเด็กปกติ จึงประสานโรงเรียนเพื่อรับทราบข้อมูลเด็กที่มีความต้องการศึกษาต่อด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล และนำวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนส่งมอบให้เรียนที่บ้าน พร้อมจัดส่งครูจิตอาสาเข้าไปช่วยดูแล และให้คำแนะนำ

เน้นได้เรียนกับครูพระราชทานและครูในห้องเรียนพร้อมกันถึง ๒ คน

เมื่อผลการเรียนจาก “ครูตู้” เป็นที่ยอมรับ จึงสื่อสารให้ตระหนักว่าครูคนแรก คือ ครูที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครูอีกคนคือครูของโรงเรียน ซึ่งมีความยินดีที่ได้ร่วมในการสอน ทำให้นักเรียนได้เรียนกับครูถึง ๒ คน รวมทั้งเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมให้ประโยชน์สำคัญ ๒ ด้าน คือ หนึ่ง เด็กทุกคนได้มีโอกาสเรียนครบตามหลักสูตร สอง

เด็กไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้เรียนกับครูที่เก่ง มีสื่อการสอนที่ดี และช่วยประหยัดงบประมาณของประเทศด้วย

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ... พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน

ผมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ แก่พสกนิกรชาวไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นครูของแผ่นดิน พระองค์ไม่ได้ทรงสอนด้วยคำพูด แต่ทรงสอนด้วยการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผมขอเชิญชวนทุกท่านร่วมกันถวายความจงรักภักดีในโอกาสที่พระองค์ทรงมีพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ด้วยการตั้งใจทำงาน มุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติ และร่วมกันเผยแพร่พระเกียรติคุณของพระองค์ที่ทรงสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประเทศชาติของเราอย่างอเนกอนันต์

๓.๑.๒ นายสายัณ โยริยะ

ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๑ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้บริหารของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๑ จังหวัดแม่ฮ่องสอน และประชาชนในพื้นที่ ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นล้นพ้น เนื่องด้วยโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้ช่วยจัดระบบการศึกษาของประชาชนให้สามารถเข้าถึงแหล่งวิทยาการ และเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกันทั่วทั้งประเทศ โครงการต่างๆ ตามแนวพระราชดำรินับเป็นโครงการต้นแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม แก้ปัญหาขาดแคลนครู

เมื่อเข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๑ ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ มีการโยกย้ายบ่อยครั้ง ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนครู ประกอบกับโรงเรียนต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่สามารถจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการ

ดังนั้น ผมจึงนำระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาใช้ เนื่องจากมีประสบการณ์จากโรงเรียนที่เคยสอนในอดีต โดยเริ่มประยุกต์ใช้ในบางวิชา ก่อน ทั้งในรูปแบบของการรับสัญญาณถ่ายทอดสดโดยตรง การบันทึกเทปเพื่อเรียนย้อนหลัง และการใช้ระบบ TV Conference เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถสื่อสาร ๒ ทางได้ในระหว่างเรียน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ครูโรงเรียนปลายทางกับโรงเรียนต้นทางติดต่อสอบถามปัญหาหรือข้อสงสัยได้ทันทีทางโทรศัพท์และโทรสาร เป็นการพัฒนาคูต้นทางและปลายทางไปพร้อมๆ กัน ตลอดจนปรับปรุงยกระดับครูและผู้บริหาร

วางแผน... เตรียมความพร้อมอุปกรณ์รับสัญญาณและทีมบุคลากร

ในการรับสัญญาณการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น โรงเรียนต้องจัดหาอุปกรณ์รับสัญญาณที่มีคุณภาพเพียงพอ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสนับสนุนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งสร้างความ

รู้ความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียน และวางแผนร่วมกับครูของโรงเรียนวังไกลกังวลในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้สอดคล้องกัน

นอกจากนี้ ได้จัดทีมบุคลากรปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนให้ตรงกับหลักสูตรโรงเรียนวังไกลกังวล เพื่อให้การจัดตารางเรียนตรงกับตารางการออกอากาศ การวัดผลการเรียน ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรการปรับพื้นฐานภาษาไทยและการใช้ทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนของโรงเรียน ซึ่งเป็นชาวเขาถึงร้อยละ ๙๕

พระมหากษัตริย์คุณ... ประชาชนได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

จากการประเมินผลการเรียน พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้กับสื่อการสอนที่มีคุณภาพในหลากหลายสาขาวิชา ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับมาตรฐานเดียวกับโรงเรียนต้นทาง ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีความสุข และสนใจในการเรียน มีความกระตือรือร้น เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความรับผิดชอบ และมีวินัยต่อตนเองมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าแตกต่างจากผลการเรียนก่อนใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างสิ้นเชิง และยังช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครูและสื่อที่มีคุณภาพ

ครูทุกคนต่างซาบซึ้งในพระมหากษัตริย์คุณ จึงมุ่งมั่นทำงานสนองเบื้องพระยุคลบาทโดยปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ พัฒนาโรงเรียนให้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งได้ช่วยในเรื่องการจัดระบบการศึกษาของประชาชนให้สามารถเข้าถึงแหล่งวิทยากร และเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกันทั่วทั้งประเทศ

ผมและคณะผู้บริหารของโรงเรียน รวมทั้งนักเรียนทุกคน ขอปฏิบัติตน สร้างคุณความดีทำงานสนองเบื้องพระยุคลบาท และขอเชิญชวนทุกท่านร่วมกันปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ ร่วมกันสร้างสรรค์งานพัฒนา ให้เกิดความรัก ความสามัคคี และประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติของเราตลอดไป

๓๑.๑.๓ นายวิศิษฎ์ วิทยาธรม ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ จังหวัดศรีสะเกษ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอีกหนึ่งโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชประสงค์ให้เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษา ซึ่งระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมได้ช่วยแก้ไขปัญหาขาดแคลนครู ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ที่ทรงช่วยให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ด้อยโอกาสหรืออยู่ชนบทห่างไกล ได้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่

เผชิญปัญหา... เมื่อเริ่มก่อตั้งโรงเรียน

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ เป็นหนึ่งในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งขึ้น เพื่อพระราชทานโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ในช่วงแรกของการก่อตั้ง โรงเรียนต้องประสบปัญหาหลายประการ ที่สำคัญคือ **การขาดแคลนครู** ทำให้ครูไม่ครบชั้น เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายควบคุมกำลังคนภาครัฐทำให้ไม่ได้รับการจัดสรรอัตรากำลัง และยังขาดครูในกลุ่มสาระที่หายาก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ เป็นต้น อีกทั้งครูส่วนมากบรรจุใหม่ จึงขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนขาดแคลนสื่อเทคโนโลยี

สำหรับการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนจึงพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในกลุ่มรายวิชาต่างๆ อันส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ... ร่วมดำเนินงานสนองพระราชปณิธาน

ผม พร้อมทั้งครู และนักเรียน ล้วนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงตรากตรำพระวรกายพัฒนาประเทศด้านต่างๆ เพื่อช่วยเหลือปวงชนชาวไทยให้มีความกินดีอยู่ดี โดยเฉพาะโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งได้ช่วยให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็

ผู้ด้อยโอกาสหรืออยู่ชนบทห่างไกล ได้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ จึงได้ร่วมดำเนินงานสนองพระราชดำริและพระราชปณิธานโดยเป็นที่ปรึกษาให้กับโรงเรียนที่เข้าโครงการฯใหม่ เพื่อให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ ขอเชิญชวนชาวไทยทุกคนได้โปรดร่วมใจกันสนองพระราชดำริ ร่วมกันทำความดี มีความรัก ความสามัคคี และร่วมกันถวายพระพรขอให้พระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

๓.๑.๔ นางสาวสุวิมล กุณะจันทร เจ้าหน้าที่ e-Learning มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อดีตนักศึกษาเรียนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดูแลเด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยพระราชทานอุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ที่จำเป็นให้เด็กด้อยโอกาสที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทุกปี รวมทั้งพระราชทานทุนการศึกษานักเรียนทุกคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ชาวซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงช่วยให้เด็กในพื้นที่ชนบทห่างไกลได้รับการศึกษาตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกันอย่างแท้จริง

เด็กด้อยโอกาสและห่างไกล... ได้เรียนกับ “ครูตู้” ครูคุณภาพและได้มาตรฐาน

ครอบครัวดิฉันอยู่ที่จังหวัดแพร่ เราอยู่กันอย่างแร้นแค้น เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้สมัครเรียนต่อที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ ๒๕ จังหวัดแพร่ ดิฉันโชคดีที่ได้รับโอกาสนี้ จึงได้เรียนกับ “ครูตู้” ที่ถ่ายทอดการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล นักเรียนทุกคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าชาวซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงช่วยให้ลูกหลานและเด็กในพื้นที่ชนบทห่างไกล ได้รับการศึกษาตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกันอย่างแท้จริง

นักเรียนจากโรงเรียนปลายทางจะได้เรียนพร้อมๆ กับโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นทาง ในบรรยากาศเดียวกัน โดยมีครูที่โรงเรียนคอยดูแลอยู่ด้วย นักเรียนใน

โรงเรียนปลายทางจะคุ้นเคยกับนักเรียนต้นทางเสมือนเป็นเพื่อนห้องเดียวกัน หากมีข้อสงสัยสามารถถามคุณครูที่โรงเรียน หรือฝากคำถามและส่งผลงานให้ครูผู้ช่วยตอบหรือตรวจในการเรียนครั้งต่อไปได้ ทำให้เด็กปลายทางดีใจที่ผลงานได้ออกโทรทัศน์

ระบบการศึกษาทางไกลฯ... สร้างวินัย ความรับผิดชอบ

มีคนชอบถามว่าเรียนผ่านโทรทัศน์มีความรู้สึกอย่างไร แตกต่างจากการเรียนกับครูในห้องเรียนหรือไม่ สำหรับตัวเอง ในช่วงแรกต้องปรับตัวอยู่ระยะหนึ่ง แต่เมื่อปรับตัวได้แล้วกลับรู้สึกว่า การเรียนแบบนี้ดี เนื่องจากเราได้ฝึกให้เป็นคนมีวินัย มีความรับผิดชอบสูง และที่สำคัญคือ ได้สร้างทักษะการจับประเด็น และสรุปใจความสำคัญ เรียนจบแล้วยังนำทักษะนี้มาใช้ในการทำงานได้อีก

นอกจากนี้ ทางโรงเรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน จึงได้ซึมซับและน้อมนำมาปฏิบัติจนทุกวันนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดิฉันคิดว่าได้กลมกลืนให้ดิฉันใช้ชีวิตเป็น รู้จักจัดสรรชีวิต ขยัน ประหยัด อุดม มี ความกตัญญูทศเวทต่อผู้มีพระคุณ

พระองค์ทรงดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

ภูมิใจมากที่เป็นเด็กด้อยโอกาสแต่กลับได้รับโอกาสเรียนในโรงเรียนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้จัดตั้ง ตลอดชีวิตที่เติบโตมา ดิฉันได้รับโอกาสมากมายที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน ตั้งแต่เป็นนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ พระองค์ทรงดูแลเด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยทุกปีจะพระราชทานชุดนักเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนอื่นๆ แม่แต่สบู่ และยาสีฟัน รวมทั้งทุนการศึกษาผ่านทางมูลนิธิฯ

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ... ทำงานที่มูลนิธิฯ เป็นต้นแบบที่ดีแก่เด็กๆ

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นที่ดิฉันได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างใกล้ชิด เพื่อรับพระราชทานเข็มราชประชานุเคราะห์ เนื่องจากเป็นนักเรียนทุนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ที่ได้เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง และขณะนี้กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาเอก โดยได้รับทุนจากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ขณะศึกษาในระดับปริญญาโทจึงมาทำงานที่มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ดิฉันประทับใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์เป็นอย่างยิ่ง

จึงขอถือโอกาสนี้เชิญชวนทุกท่านร่วมกันปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ เพื่อช่วยกันพัฒนาตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติให้มีความเจริญมั่นคง

๗.๑.๕ นางสาวจันทร์ดี วงศ์สวัสดิ์ นิตินกร สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) อดีตนักเรียนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ด้วยพระวิสัยทัศน์อันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ช่วยให้ จันทร์ดี วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งมาจากครอบครัวผู้ด้อยโอกาสในถิ่นทุรกันดาร ได้มีโอกาสเรียนต่อในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ด้วยทุนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชทรัพย์ให้จัดตั้งขึ้น จนประสบความสำเร็จ และปัจจุบันมีงานทำที่มั่นคง เธอกล่าวว่า รู้สึกสำนึกใน พระมหากรุณาธิคุณที่เหมือน ชูชีวิตใหม่ให้กับเธอ

เรียนที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ผ่านระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ครอบครัวของดิฉันมีอาชีพทำนา ไม่มีที่ดินทำกิน หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แล้ว ได้รับทุนเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจัดการเรียนการสอนตามโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ดิฉันเรียนสายวิทย์-คณิต ต้องใช้เครื่องมือในการทดลอง โรงเรียนวังไกลกังวลจะแจ้งล่วงหน้าว่าจะมีการทดลองเรื่องอะไร และต้องเตรียมอุปกรณ์อะไรบ้าง เมื่อถึงชั่วโมงเรียน นักเรียนต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม และทำการทดลองไปพร้อมกับโรงเรียนวังไกลกังวล โดยมีคุณครูกำกับดูแล

ในแต่ละปีนักเรียนจะได้รับคู่มือการเรียนตามระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งโรงเรียนจะจัดตารางเรียนตามคู่มือให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนวังไกลกังวล เมื่อโรงเรียนต้นทางส่งสัญญาณวิชาใด โรงเรียนปลายทางจะปรับแผนการเรียนให้ตรงกัน ในบางวิชาที่มีอาจารย์ประจำก็สามารถเรียนกับครูของโรงเรียนโดยไม่ต้องเรียนผ่านระบบทางไกลได้ เช่น วิชาพลศึกษา วิชาโครงการ ซึ่งเป็นการเรียนภายนอกห้องเรียน

สอนให้มีวินัย... ตรงต่อเวลา ตั้งใจ ขยัน และอดทน

นักเรียนที่เรียนกับ “ครูตู้” รู้สึกสนุกกับการเรียน เพราะคุณครูมีเทคนิคการสอนให้เด็กสนใจ และมีอุปกรณ์และสื่อการสอนครบครัน ที่สำคัญคือ คุณครูมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สอน

แต่นักเรียนจะต้องมีวินัย เช่น การตรงต่อเวลา ตั้งใจ ขยัน และอดทน ถ้าไม่เข้าใจจะไม่สามารถปะติดปะต่อเรื่องราวได้ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนเล็กๆ คุณครูที่ดูแลในห้องเรียนจะต้องคอยกำกับดูแลเอาใจใส่ เมื่อมีข้อสงสัย บางครั้งคุณครูจะช่วยค้นหาคำตอบมาให้ หรือค้นคว้าจากสื่อในห้องสมุดทัศนศึกษา ซึ่งอัดวิดีโอไว้ทุกวิชา โดยสามารถเลือกมาดูย้อนหลังได้

ได้ทุนเรียนต่อปริญญาตรีและได้งานที่มั่นคง

ภายหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ได้ทุนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เพื่อศึกษาต่อที่คณะนิติศาสตร์ สาขาบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เมื่อสำเร็จการศึกษาได้ทำงานที่มหาวิทยาลัยนี้เป็นเวลา ๔ ปี จากนั้นสอบไล่ได้เนติบัณฑิตไทยและเรียนสำเร็จภายใน ๑ ปี จึงได้เปลี่ยนตำแหน่งจากเจ้าหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำวิชาคณะนิติศาสตร์อยู่ ๓ ปี ต่อมาในปี ๒๕๕๓ สอบบรรจุเป็นข้าราชการในตำแหน่งนิติกรที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

พระมหากษัตริย์คุณ... พระราชทานการศึกษาเป็นสมบัติอันล้ำค่า

จากการเรียนด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ทำให้ต้องมีวินัยต่อตนเอง เพราะถ้าขาดวินัยเพียงวันเดียว จะต่อไม่ติด ต้องบังคับตนเองอ่านหนังสือล่วงหน้า เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบและจัดบันทึกให้ทัน ซึ่งได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาใช้ในการทำงานด้วย ถ้าไม่มีโรงเรียนหรือทุนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ หรือโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ก็ยังไม่ทราบว่าทุกวันนี้ชีวิตของดิฉันจะเป็นอย่างไร จึงนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้น

พระมหากษัตริย์คุณที่ในหลวงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในพื้นที่ หากสามารถจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้ในทุกพื้นที่ จะช่วยปิดช่องว่างการศึกษาระหว่างพื้นที่ที่ขาดแคลนในถิ่นทุรกันดารกับในเมืองใหญ่ เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็ก จากครูและสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งปลูกฝังวินัยให้แก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล นำไปใช้ในการศึกษาระดับที่สูงขึ้น ช่วยยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกันทุกโรงเรียน เด็กจึงไม่ต้องชวนขวายเป็นสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในเมืองใหญ่ หรือต้องไปเรียนพิเศษเพิ่มเติม

ในโอกาสนี้ จึงใคร่ขอเชิญชวนทุกท่านร่วมเผยแพร่พระเกียรติคุณของพระองค์ ด้วยการทำความดี ตั้งมั่นอยู่ในระเบียบวินัย ขยัน อดทน ศึกษาหาความรู้ เพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศชาติของเราสืบไป

๗.๒ โรงเรียนพระดาบส... พัฒนาอาชีพให้เป็นคนเก่งและดี

๗.๒.๑ นายประยูร เหล่านิพนธ์ ประธานกรรมการบริษัท แอล ดับบลิว เอ็น ออฟโรด จำกัด และ
โรงงานเหล้าวัฒนาคอนโซล โรงงานเหล้าวัฒนาอโต้ โรงงานเหล้าวัฒนากรู๊ป อดีตนักเรียนโรงเรียนพระดาบส

นายประยูร เหล่านิพนธ์ จากเด็กยากจนที่ต้องทำงานแบกหามได้เข้าเรียนวิชาช่างยนต์ที่โรงเรียนพระดาบส และใช้ความรู้ประกอบอาชีพ จนสามารถพลิกผันชีวิตเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและพระเมตตาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงช่วยเหลือพสกนิกรผู้ด้อยโอกาสให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพเสมือนทรงให้คันเบ็ดและสอนวิธีตกปลาให้สามารถหาปลาเป็นอาหารได้ตลอดไป จึงได้ตั้งปณิธานปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียนพระดาบสตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณ

โรงเรียนพระดาบส... ช่วยพลิกชีวิต นำความฝันสู่ความจริง

ผมเกิดในครอบครัวที่ยากจนในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ในปี ๒๕๒๗ เมื่อผมอายุ ๑๖ ปี ได้ทราบประกาศจากทางโทรทัศน์ว่าโรงเรียนพระดาบสเปิดสอนวิชาช่าง โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ จึงสมัครเข้าเรียน แต่ไม่ได้รับการเรียกตัว ในวันมอบตัวจึงตัดสินใจเดินทางไปรอ หวังว่าคงมีผู้สละสิทธิ์ เหมือนโชคช่วย เพราะมีผู้สละสิทธิ์จริงๆ ผมจึงได้รับโอกาสสำคัญในการเรียนวิชาช่างยนต์ ที่ช่วยพลิกฟื้นชีวิต และช่วยทำความฝันให้เป็นจริง รวมทั้งได้เรียนรู้หลักธรรม ซึ่งนำมาใช้ในการดำรงชีวิตจนถึงทุกวันนี้

อาจารย์อาสา... ผู้เสียสละและฝนลูกพระดาบสให้เป็นเพชร

อาจารย์ที่สอนพวกเรา เป็นอาจารย์ที่อาสาสมัครมาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ท่านทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจ เสียสละทั้งเวลาและทรัพย์สิน เพื่อให้พวกเราได้ความรู้ในวิชาช่างอย่างแท้จริง จนพวกเราคิดว่าท่านรักพวกเราเหมือนลูกของท่าน เช่น สละเวลาส่วนตัวมาสอนขับรถตอนตี ๔ ติดต่อกันมาให้ลูกศิษย์ เพื่อฝึกฝีมือและสร้างรายได้

อาจารย์สอนเสมอว่าเงินที่พวกเราใช้ในการเรียนตามหลักสูตรนี้ คนทั้งประเทศอยากได้รับ แต่ไม่มีโอกาส พวกเราโชคดีกว่าเขา ควรใช้ประโยชน์ให้สูงสุด ทำให้พวกเราติดเป็นนิสัย พยายามใช้

เงินและสิ่งของทุกอย่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตระหนักถึงคุณค่าของวัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้น ท่านยังสอนให้ช่วยเหลือตนเอง ฝึกความอดทน มีความละเอียดรอบคอบ รอบรู้ทุกเรื่องในงานที่ทำ และสามารถพัฒนาต่อไป อาจารย์พยายามเจียรนัยให้เราเป็นเพชรน้ำหนึ่ง หรืออย่างน้อยจากดินธรรมดาให้กลายเป็นดินที่ใช้ทำเครื่องเบญจรงค์ที่มีคุณค่า ผมและพวกเราทุกคนจึงรักอาจารย์มาก

ปฏิบัติตามหลักการสอน... สร้างฐานอาชีพที่มั่นคง

โรงเรียนพระดาบสมี่หลักการสอนที่สำคัญ ๔ ประการ คือ **หนึ่ง** ต้องทำให้ได้ **สอง** ต้องทำให้ได้ดี **สาม** ต้องทำให้ได้เร็วขึ้น และ **สี่** ต้องถ่ายทอดให้ผู้อื่นทำได้ แล้วจึงมุ่งทำงาน เรียนรู้ และพัฒนาในส่วนอื่นต่อไป และประการสำคัญ เมื่อเรียนจบแล้วต้องสามารถประกอบอาชีพ และไม่เป็นภาระของสังคม

จากการฝึกฝนตนเองตามหลักการเหล่านี้ ทำให้ผมสามารถพัฒนาขึ้นเป็นหัวหน้าช่างได้ในระยะเวลาสั้นๆ เมื่อเข้าทำงานในอู่ซ่อมรถแห่งหนึ่ง เนื่องจากมีความรับผิดชอบสูง ทำงานจนเป็นที่ไว้วางใจจากเจ้าของอู่ ผมตระหนักตามที่อาจารย์พร่ำสอนเสมอว่าเมื่อมีหน้าที่เรียนต้องเรียนให้เต็มที่ เมื่อทำงานต้องทำงานอย่างจริงจังให้รู้อย่างละเอียด รอบคอบที่สุด เพื่อถ่ายทอดให้คนอื่นทำได้

และมาทำงานแทนเรา และเรามีความพร้อมที่จะรับงานใหม่ต่อไป

ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานและความรู้จากโรงเรียนพระดาบสบริหารธุรกิจ

ภายหลังทำงานอยู่ที่อู่ซ่อมรถประมาณ ๕ - ๖ ปี จึงตัดสินใจลาออก โดยมีเงินติดตัวอยู่ประมาณ ๔๐,๐๐๐ กว่าบาท นำเงินไปลงทุนทำธุรกิจผลิตอุปกรณ์ตกแต่งรถยนต์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จและขาดทุน จึงเดินทางกลับบ้าน พ่อได้ให้กำลังใจและให้ข้อคิดว่าควรพยายามค้นหาสาเหตุ และหาทางแก้ไขก่อนจะล้มเลิกไปทำอย่างอื่น การทำธุรกิจต้องใส่ใจ หุ่นเท มีสติเรียนรู้ปัญหาและหาทางแก้ไขให้ได้ ธุรกิจจึงจะอยู่รอด และที่สำคัญสินค้าที่เราทำจะต้องมีคุณภาพดีกว่าคู่แข่ง เพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านราคาได้

ผมเริ่มทำกิจการอีกครั้ง โดยประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของในหลวง บริหารงานด้วยระบบประชาธิปไตย เปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็น และศึกษาทดลองจนรู้จริง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งนำกฎระเบียบและหลักการที่ได้เรียนรู้จากโรงเรียนพระดาบส และข้อคิดของพ่อมาประยุกต์ใช้ จนสามารถขยายกิจการและตั้งบริษัทผลิตชิ้นส่วนประกอบรถยนต์รายใหญ่ ๑ ใน ๑๐ ของประเทศซึ่งผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับดีเลอร์ขายรถยนต์ทั่วประเทศ และตลาดต่างประเทศ

การพัฒนากิจการของบริษัทนั้น ผมจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นเสมอ โดยจะเรียนรู้กับระบบงานในส่วนนั้นๆ อย่างลึกซึ้งในทุกขั้นตอนจนมีความชำนาญ แล้วจึงถ่ายทอดให้ลูกน้องดูแลจนสามารถบริหารจัดการภายในตัวเองได้ ดังนั้น ผมจึงตั้งแผนกใหม่ขึ้นเรื่อยๆ เพื่อกระจายความเสี่ยง

เป็นผู้ให้และตอบแทนสังคม... ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ผมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ให้จัดตั้งโรงเรียนพระดาบสขึ้น ด้วยพระเมตตาของพระองค์ที่มีพระราชประสงค์ช่วยเหลือพลสกนิกรผู้ด้อยโอกาส ซึ่งแม้จะไม่มีวุฒิการศึกษา หรือเป็นผู้พิการ แขนขาขาด ก็ยังสามารถเข้ารับการศึกษา และนำความรู้มาประกอบอาชีพช่าง หาเลี้ยงตนเองและครอบครัว และไม่เป็นการแก่สังคม ผมคิดว่าโครงการพระราชดำริเปรียบเสมือนแสงเทียนที่ประชาชนทั้งหลายควรร่วมกันต่อเทียน น้อมนำมาปฏิบัติเพื่อให้แสงเทียนนั้นส่องสว่างไปทั่วทั้งประเทศ

ผมจึงน้อมนำแนวทางดังกล่าวมาปฏิบัติ โดยพยายามเป็นผู้ให้แก่สังคมเมื่อมีโอกาส เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือ จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนมอบให้แก่โรงเรียนพระดาบส ช่วยฝึกอาชีพ สร้างงานให้แก่คนในท้องถิ่น และทุกครั้งที่เห็นรลเสียช่างทาง ผมจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ เพื่อใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนพระดาบสตอบแทนสังคม แม้จะเป็นเพียงเสี้ยวเล็กๆ แต่หากทุกคนร่วมกัน เชื่อว่าจะสามารถขยายผลเป็นวงกว้าง อันจะนำพาให้สังคมไทยสู่ความสุขอย่างร่มเย็นสืบไป

พ.อ.อ. นายอับดุลเลาะ แวฮา: ผู้ช่วยครูฝ่ายปกครอง โครงการฝึกอาชีพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางโรงเรียนพระดาบส ศิษย์เก่าโรงเรียนพระดาบส

“ประเทศไทยโชคดีที่มีในหลวง... พระองค์ทรงเป็นพระผู้ให้อย่างแท้จริง” อับดุลเลาะ แวฮามะ กล่าวว่า เป็นประโยคที่ถูกต้องที่สุด เขาได้รับโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนพระดาบส ที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น จนสามารถมีอาชีพที่ภาคภูมิใจ เขาจึงตั้งใจแน่วแน่ว่าจะเป็นคนดี และพยายามอย่างดีที่สุดในการพำรสอนเยาวชนภาคใต้ให้เป็นคนดี เพื่อพ่อของแผ่นดินที่ทรงงานหนักมาก เพราะทรงเป็นห่วงพลสกนิกร และทรงทำทุกอย่างให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความสุข

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากโรงเรียนพระดาบส... มีคุณค่าและมีความหมายมาก

ผมเป็นชาวจังหวัดยะลา หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ไม่มีโอกาสศึกษาต่อเพราะขาดทุนทรัพย์ จึงช่วยแม่ค้าขายอยู่ประมาณ ๓-๔ ปี ได้ทราบจากญาติว่า “โรงเรียนพระดาบส” เปิดสอนวิชาชีพช่างฝีมือต่างๆ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย จึงตัดสินใจสมัครเข้าเรียน

เรียนอยู่ ๒ เดือน เริ่มเข้าใจในจุดประสงค์ของโรงเรียนที่ฝึกฝนนักเรียนอย่างเคร่งครัด ให้เป็นคนมีวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน และยึดมั่นในกฎระเบียบของสังคม วิชาชีวิตที่ฝึกอยู่นั้นมีคุณค่า และมีความหมายมาก นอกจากนี้ การได้อยู่ร่วมกันทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วยลดอคติเรื่องลัทธิศาสนา จากที่เมื่อก่อนเคยคิดว่า เมื่อนับถือศาสนาที่ต่างกันจะอยู่ร่วมกันไม่ได้ ผมตระหนักแล้วว่าไม่จริง ทุกศาสนามีจุดหมายเดียวกัน เพียงแต่เส้นทางที่จะเดินไปจุดหมายนั้นแตกต่างกัน

เมื่อเรียนวิชาช่างขั้นพื้นฐานครบ ๓ เดือน จากนั้นอีก ๖ เดือน เป็นการเรียนวิชาเฉพาะ คือ เกษตรพืชไร่พืชสวนตามที่ผมเลือก ไปฝึกปฏิบัติจริงที่โครงการลูกพระดาบส จังหวัดสมุทรปราการ จากนั้น จึงไปฝึกงานในโครงการหม่อมไหมของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเรียนรู้การปลูกพืชชนิดต่างๆ

ภูมิใจยิ่ง... ได้รับพระราชทานประกาศนียบัตรจากสมเด็จพระเทพฯ

เมื่อจบหลักสูตร ผมกลับมาที่โรงเรียนพระดาบสเพื่อเตรียมตัวรับพระราชทานประกาศนียบัตร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งผมรู้สึกภาคภูมิใจและสำนึกใน พระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ได้รับพระราชทานโอกาสเข้าเฝ้าฯ

ผมเริ่มชีวิตการทำงานด้วยการเป็นผู้ช่วยครูฝ่ายปกครอง ในโครงการฝึกอาชีพจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางโรงเรียนพระดาบส ซึ่งตั้งอยู่ในศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน จังหวัดยะลา ผมพยายามถ่ายทอดวิชาการใช้ชีวิตที่ได้เรียนรู้มาให้แก่รุ่นน้องอย่างเต็มความสามารถ และเคร่งครัด ในการฝึกฝนให้ทุกคนเป็นคนดี

ประเทศไทยโชคดีที่มีในหลวง... พระองค์ทรงเป็นพระผู้ให้อย่างแท้จริง

ผมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนพระดาบสขึ้น ถ้าไม่มีโรงเรียนพระดาบสก็คงไม่มีผมมานั่ง ตรงนี้ ที่กล่าวกันว่า “ประเทศไทยโชคดีที่มี ในหลวง” ถูกต้องที่สุด จึงไม่แปลกเลยที่ในห้วง ผมมีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์จำนวนมาก

เมื่อได้ศึกษาเกี่ยวกับการทรงงาน ของพระองค์ ยิ่งทำให้ผมซาบซึ้งในพระมหา กรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงเป็นพระผู้ให้อย่างแท้จริง ผมจึงน้อมนำหลักการทรงงานของพระองค์

มาปฏิบัติ โดยอันดับแรกคือ “การให้” พระองค์ทรงเป็นถึงพระมหากษัตริย์ยังทรงงานหนักขนาดนี้ ทำไมเราจะทำเพื่อพระองค์ไม่ได้ ซึ่งผมจะพยายามทำให้ดีที่สุด

นอกจากนี้ ผมมีคำถามในใจที่อยากถามคนไทยว่าทำไมต้องทะเลาะกัน ทั้งที่พระองค์ทรงเป็นห่วงพวกเรา ผมคิดว่าพระองค์คงไม่มีพระราชประสงค์อะไรมากไปกว่าความสามัคคีของคนในชาติ ผมจึงตั้งใจแน่วแน่ว่าจะต้องเป็นคนดี และพยายามอย่างดีที่สุดในการพร่ำสอนเยาวชนภาคใต้ให้เป็นคนดี มีจิตสำนึก และจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องและถ่องแท้ในสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเริ่มจากจุดเล็กๆ ในเยาวชนภาคใต้ และให้เขาเหล่านั้นค่อยๆ สานต่อเพื่อพ่อของแผ่นดินที่ทรงทำทุกอย่างเพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความสุข ผมจึงขอถือโอกาสนี้เชิญชวนทุกท่านตั้งใจร่วมทำความดีเพื่อในหลวงของเรา

๘. มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ... สงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบภัยและด้อยโอกาส

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้มอบทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ ต่อเนื่องแก่นักเรียนกำพร้าที่ครอบครัวประสบสาธารณภัยต่างๆ ซึ่งคณะทำงานจัดทำหนังสือฯ ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ผู้ที่เคยได้รับทุนพระราชทานที่ประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ได้ร่วมเดินทางไปกับคณะของมูลนิธิฯ ที่ไปช่วยเหลือและแจกถุงยังชีพพระราชทานแก่ผู้ประสบอุทกภัย ๖ อำเภอ ในจังหวัด นครปฐม รวมจำนวน ๔,๐๐๐ ครอบครัว เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔

ผู้ได้รับทุนพระราชทานและประชาชนที่มารับถุงยังชีพพระราชทานต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นล้นพ้น ดังคำบอกเล่าของประชาชนบางส่วน ดังนี้

๘.๑ รองศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิง อารมณี ฉนวนจิตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝ่ายวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง

เมื่อปี ๒๕๐๕ ได้เกิดมหาวาตภัยที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบครัว ของรองศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิง อารมณี ฉนวนจิตร ประสบภัยจนสิ้นเนื้อประดาตัว ขณะนั้นท่านกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ต้องหยุดเรียนเพื่อทำงานเก็บเงินอีก ๓ ปี จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาต่อตามความใฝ่ฝัน เมื่อได้รับพระราชทานทุนการศึกษาจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ อันเป็นจุดเริ่มของอนาคตที่สดใส ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินส่วนพระองค์ให้ยืมเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก จนประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำงาน ทั้งนี้เพราะพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์

“ทรงเป็นยิ่งกว่าพ่อ” ทรงยื่นพระหัตถ์ช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก เดือดร้อนทุกคนให้ดูแลตัวเองได้มีความสุข และไม่เป็นที่ภาระของสังคม

ได้รับพระราชทานทุนการศึกษาจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์

ภายหลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราโชบายให้ตั้งมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ คุณหญิงอัมพร มีสุข ประธานกรรมการฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ ได้สืบหาผู้ประสบภัยที่ต้องการศึกษาต่อ เพื่อให้ทุนการศึกษา จนกระทั่งปี ๒๕๑๑ ระหว่างดิฉันศึกษาอยู่ชั้นปีที่ ๒ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพระราชทานทุนการศึกษาจากมูลนิธิฯ จนจบปริญญาตรี รู้สึกว่าตนเองโชคดี มีวาสนา มีความอบอุ่น เกิดกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน เพราะรู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใย

ดังนั้น เมื่อจบปริญญาตรี ความคิดแรกคือ ต้องการงานสนองพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นพระองค์ทรงส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกพืชเมืองหนาวทดแทนการปลูกฝิ่น โดยไม่มีใครเข้าใจว่าเหตุใดพระองค์จึงทรงสนพระราชหฤทัยพระราชทานความช่วยเหลือแก่ชาวเขา ในขณะที่ชาวไทยยังทุกข์ยาก แต่ตอนนี้เราทุกคนเข้าใจแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระวิสัยทัศน์กว้างไกล หากปล่อยให้ชาวเขาดำรงชีพด้วยการถางป่าปลูกฝิ่นแล้ว นอกจากไม้จะหมดป่า จนเกิดปัญหาเกี่ยวกับต้นน้ำลำธารแล้ว ยังจะประสบปัญหาฝิ่นที่เป็นพืชเสพติดด้วย ดิฉันสอบเข้าทำงานที่กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ทำงานในตำแหน่งพนักงานสงเคราะห์ชาวเขาฝ่ายการศึกษา อยู่บนดอยมูเซอ จังหวัดตาก และคอยแม่เหาะ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเกือบ ๒ ปี

พระราชทานเงินส่วนพระองค์ให้ยืม เพื่อศึกษาระดับปริญญาเอก

ต่อมา ได้ฟังพระราชกระแสของพระองค์ว่า ครูเป็นอาชีพที่บำเพ็ญบุญ หากสอนนักเรียน ๓๐ คน ถ้าเขาทำตามที่เราสอนเพียง ๕ คน ก็ได้กุศลแล้ว ดิฉันจึงตัดสินใจรับราชการเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อมาได้ลาศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทำงานระหว่างเรียนจนสำเร็จการศึกษา หลังจากกลับมารับราชการ ๕ ปี มีความปรารถนาจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ปีแรกของการเรียนน่าจะหนักหนาเกินกว่าจะทำงานไปด้วยเรียนไปด้วยได้ จึงทำหนังสือขอยืมเงินจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ เพื่อใช้ศึกษาใน ๑ ปีการศึกษาแรกเท่านั้น แต่เนื่องจากมูลนิธิฯ ไม่มีระเบียบการให้กู้ยืม จึงไม่สามารถยืมเงินได้

แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินส่วนพระองค์ เพื่อสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนมูลนิธิฯ อย่างถึงที่สุด ซึ่งได้สร้างความปลื้มปิติยินดีและเป็นขวัญเป็นพลังใจให้แก่ดิฉันเป็นอย่างยิ่งอีกวาระหนึ่ง

ทรงเป็นยิ่งกว่าพ่อ... ทรงดูแลทุกข์สุขทั้งปวง

เมื่อจบการศึกษา ดิฉันได้ทยอยทูลเกล้าฯ ถวายเงินคืนเพื่อพระองค์ท่านจะได้พระราชทานความช่วยเหลือแก่พสกนิกรคนอื่นต่อไป แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ เมื่อส่งไปได้ระยะหนึ่ง พระองค์ได้พระราชทานยกเงินที่เหลือให้ นับเป็นเรื่องที่ไม่คาดฝัน ดิฉันตื่นตันในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ “ทรงเป็นยิ่งกว่าพ่อ” กล่าวคือโดยทั่วไป พ่อของใครก็จะเลี้ยงลูกของตน แต่พระองค์ทรงเป็นพ่อของปวงชนชาวไทย ทรงช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนทุกคน ไม่ใช่แค่เลี้ยงดูให้มีชีวิตรอดเท่านั้น หากแต่ทรงดูแลไปจนถึงทุกข์สุขทั้งปวง บางเรื่องไม่ใช่หน้าที่ของพระองค์เลย แต่ก็ทรงทำ ทรงช่วยถึงขนาดนั้น เพราะทรงรักชาติสัญญาว่าจะทรงครองแผ่นดินด้วยพระเมตตากรุณาและธรรมะข้ออื่นๆ อีกมากมาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแห่งมหาชนชาวไทยโดยแท้จริง

เมื่อประเทศไทยเผชิญวิกฤต ทรงให้ข้อคิด เตือนสติคนไทยทุกคนเพื่อตั้งรับกระแสวัตุนิยมที่ถาโถมเข้ามาอย่างรวดเร็ว พระราชทาน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ทรงแนะให้ทุกคนมีสติ รู้ตัว ใช้ปัญญา รู้คิด รู้เท่าทัน ใช้เหตุผล ย้อนดูตนเพื่อประมาณตน ใฝ่หาความรู้เป็นเครื่องมือเลี้ยงชีพ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีคุณธรรม เพื่อเป็นกรอบความดีในการอยู่ร่วมกัน นอกจากนั้นทรงแนะให้หาวิธีป้องกันปัญหาข้อผิดพลาดในทุกเรื่องซึ่งอาจเกิดขึ้นเป็นภูมิคุ้มกัน

ภาคภูมิใจที่ได้ร่วมสร้างหลักสูตรและสอนวิชา “เศรษฐกิจพอเพียง”

ดิฉันภาคภูมิใจมากที่ได้ร่วมสอนวิชาเกี่ยวกับ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่ง รองศาสตราจารย์ รังสรรค์ แสงสุข อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นผู้ริเริ่มให้มีหลักสูตรวิชาความรู้คู่คุณธรรม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โท และเอกตามลำดับ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ จากนั้นอธิการบดีทุกท่านได้ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ขณะนี้มหาวิทยาลัยฯ มีกระบวนวิชาเศรษฐกิจ

พอเพียง ๕ กระบวนวิชา และกำหนดเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรระดับปริญญาตรี โท และเอก เพื่อปลูกฝังและบูรณาการให้นักศึกษาในระดับต่างๆ ได้เข้าใจและน้อมนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรมหาบัณฑิตของสาขาวิชานวัตกรรม ได้จัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาที่เป็นครูทั่วประเทศ คือกระบวนวิชาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการเรียนรู้ชุมชน

ในการสอนวิชาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะอัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระองค์ให้นักศึกษาได้เข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงต้องการจะให้คนไทยรู้จักคิด คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยพระองค์ทรงทำให้อู เช่น ทรงนำ “เกษตรทฤษฎีใหม่” เป็นตัวอย่างในการบริหารจัดการที่ดินทางการเกษตรว่า มีที่ดินเพียงเล็กน้อยจะอยู่ได้อย่างไร ซึ่งคนทุกสาขาอาชีพสามารถนำวิธีคิดไปปรับใช้กับตัวเองในเรื่องอื่นๆ ได้ ขอแต่รู้จักคิด และเริ่มที่ตัวเองก่อน

จะทำธุรกิจก็นำไปใช้ได้โดยใช้หลักการ หลักคิดเหมือนกัน ทรงประหยัดในเรื่องไม่จำเป็น หากเรื่องใดจำเป็นทรงสอนไม่ให้ตระหนี่ ยกตัวอย่าง ทรงลงทุนสร้างแก้มลิง ขุดคลองให้ชาวชุมพรแก้ปัญหา น้ำท่วมได้จนทุกวันนี้ ในขณะที่ทรงขุดคลองลัดโพธิ์ให้ชาวสมุทรปราการรับปัญหาหมาอุทกภัยปี ๒๕๕๔ ได้อย่างน่าอัศจรรย์

ทำหน้าที่สอนต่อไป... ให้คนไทยรู้จักถึงพระมหากษัตริย์คุณ

ดิฉันเกษียณอายุมา ๖ ปีแล้ว แต่ยังคงเป็นอาจารย์พิเศษให้แก่มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลายคนถามว่า ทำไมยังทำงานอยู่ เมื่อลองนึกถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระชนมพรรษา ๘๔ พรรษาแล้ว ยังทรงงานอยู่ และไม่เคยทรงหยุด แล้วเราเป็นใคร ดิฉันได้รับพระมหากษัตริย์คุณจากพระองค์ ทำให้มีชีวิตที่ดีจนมีวันนี้ได้ ดังนั้น จึงอยากจะทำงาน โดยไม่ต้องมีใครเห็นว่า เราทำอะไรและแม้ว่างานทางด้านการศึกษาจะให้ผลช้ามาก แต่ดิฉันยินดีที่จะทำงานนี้ สอนนักศึกษาต่อไป โดยอัญเชิญพระบรมราโชวาท แนวพระราชดำริ และสิ่งที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติมาแล้วและเห็นเป็นรูปธรรมเป็นตัวอย่างเป็นที่คนที่ไม่ทราบ ไม่เข้าใจ ได้ทราบ ได้เข้าใจ โดยเฉพาะลูกศิษย์ที่เป็นครู เขาจะได้สอนลูกศิษย์ต่อไป เพราะยังมีคนไทยจำนวนมากไม่รู้จริงๆ ว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงทำอะไรให้ประเทศชาติและประชาชนบ้าง เมื่อไม่รู้ก็ขาดข้อมูลในการรับฟัง จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะช่วยกันพูดความจริงเกี่ยวกับพระองค์ท่าน

ชีวิตจะมีแต่ความสุขและร่ำรวย หากรู้จักคำว่า “พอเพียง”

สำหรับชีวิตดิฉัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ให้ ทรงเติมเต็มในส่วนที่ขาดพระราชทานขวัญและกำลังใจด้วยพระเมตตา ทรงประกันความปลอดภัยแก่ชีวิต เพราะรู้ว่าทุกอย่างก้าวที่เดินไป ไม่โดดเดี่ยว แต่มีผู้ที่คอยสนับสนุนและเป็นห่วงอย่างจริงจัง ดิฉันหวังเหลือเกินว่าคนไทยทุกหมู่เหล่าที่ได้รับพระมหากษัตริย์คุณ อย่างน้อยก็ได้รับพระราชทานแนวพระราชดำริต่างๆ ที่ทรงคุณค่า

โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยากให้คนไทยทุกคนทดลองปฏิบัติด้วยตัวเอง แม้เพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็ให้เห็นผล เมื่อนั้นท่านจะเข้าใจ และซาบซึ้งถึงน้ำพระราชหฤทัยที่พระองค์ทรงมีต่อพวกเรา ดิฉันพบด้วยตัวเองว่าชีวิตประสบผลสำเร็จ แม้ว่าจะไม่ร่ำรวย แต่ก็มีความสุข เพราะมีความพอเพียง ดิฉันรวยตั้งแต่รู้จักว่า “พอ”

ดิฉันจะยังคงทำงานสนองพระมหากษัตริย์คุณไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ จะไม่ทำให้ผู้อัญเชิญพระมหากษัตริย์คุณมาสู่ดิฉันผิดหวัง ท่านผู้นั้นคือนายกมุทนิริราชประชานุเคราะห์ฯ ท่านขวัญแก้ว วัชโรทัย และประธานกรรมการบริหารมูลนิริราชประชานุเคราะห์ฯ ท่านปัจจุบันคือ นายกองเอก ดร.ดิสรณ์ วัชโรทัย ที่ให้เกียรตินักเรียนทุนของมูลนิริฯ มาโดยตลอด รวมทั้งจะยังคงทำหน้าที่ดูแลน้องๆ ที่ได้รับทุนพระราชทานจากมูลนิริฯ ซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ มีหัวหน้าครอบครัวเป็นหลักชัย เป็นที่สุดของชีวิตพวกเรา คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมาชิกจำนวนมากกว่าหนึ่งพันคนที่ได้รับทุนพระราชทาน จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง พร้อมทั้งจะเติบโต เพื่อทำงานสนองพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์เพื่อชาติบ้านเมืองสืบไป

๘.๓ เสียงจากใจของประชาชน...ที่ได้รับบุญยังชีพพระราชทาน

นางบรรจง เคียงสับพันธ์ ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน

ดีใจมากที่ได้รับบุญพระราชทานจากในหลวง พ่อหลวงของเราเป็นพ่อที่ดีที่สุดแล้ว หาทีไหนไม่ได้อีกแล้ว ทรงช่วยเหลือลูกทุกคนที่ลำบาก ถ้าอะไรพอที่เราจะช่วยเหลือตัวเองได้ก็ช่วยกันนะ พ่อเหน้อยมานานแล้ว อะไรก็ตามถ้าแบ่งเบาได้ลูกอยากแบ่งเบามารับไว้เอง อยากให้พระองค์เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของคนไทยตลอดกาลนาน ขอให้ลูกๆ เชื่อฟังในคำสั่งสอนของพ่อ ยิ่งตอนนี้เหตุการณ์เป็นแบบนี้ พี่น้องทุกคนต้องสามัคคีกัน หันหน้าเข้าหากัน ช่วยเหลือกันถึงจะรอด

นางสาวกนกพร พ้องแพ้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน

เวลาประชาชนลำบาก ในหลวงจะทรงคิดถึงเรา ทรงเข้าใจความทุกข์ยากของเรา แล้วมาช่วยเราเสมอ เช่นในวันนี้ก็ทรงส่งของมาช่วยเหลือเรา หนูขอกราบขอบพระคุณพระองค์มากค่ะ เวลาเรียนหนังสือมีการสอนเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้หนูได้เรียนรู้และรู้จักพระองค์ โดยเฉพาะเรื่องความกตัญญูที่ทรงมีต่อสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ หนูขอเชิญชวนให้พสกนิกรชาวไทยร่วมกันถวายความจงรักภักดี ช่วยกันสร้างเครือข่าย คนคิดดี ทำดี เพื่อในหลวง ร่วมกันเสียสละเพื่อส่วนรวมและทำกิจกรรมเพื่อสังคม ให้ขยายวงกว้างกว่านี้ค่ะ

นายประทีป สิงห์พันธ์ ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน

ทุกครั้งที่มีน้ำท่วมในหลวงส่งคนเข้ามาช่วยเหลือเสมอ ผมนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีต่อพสกนิกร ทรงช่วยให้ประชาชนได้มีความสุขทั้งกายและใจ มีอาชีพทำกิน ผมพยายามเรียนรู้และศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท น้อมนำมาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิต ผมขอเชิญชวนพสกนิกรชาวไทยร่วมกันถวายความจงรักภักดี โดยขอให้ช่วยกันปลูกป่า ปลูกต้นไม้ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครับ ขอพระองค์ทรงพระเจริญ

นายโสภณ คำไกรแก้ว ตำบลบางไทรป่า อำเภอบางเลน

ดีใจและซาบซึ้งมากที่ได้รับของพระราชทานจากในหลวง ซึ่งมีประโยชน์มาก เพราะชาวบ้านก็ประสบปัญหาเริ่มขาดอาหาร **ของนี้มีคุณค่ามากเลยครับ เป็นของจำเป็นที่สุดของชาวบ้านและทุกคนอยากได้** ผมเป็นประธานชุมชน ช่วยคัดเลือกผู้เข้ามารับถุงยังชีพ เน้นคนที่เดือดร้อนมากที่สุดก่อน คนด้อยโอกาส คนที่อพยพจากบ้านมาอยู่ตามถนนหนทาง คนแก่ คนพิการ ผมเห็นพระองค์ทรงงานไม่หยุดมาโดยตลอด เราเป็นประชาชนต้องทำตัวให้ดี สร้างประโยชน์ให้หมู่บ้านของเรา **ผมว่ากษัตริย์ทุกประเทศในโลกไม่มีใครเหมือนพระองค์ หาไม่ได้อีกแล้ว พระองค์ทรงเป็นจุดศูนย์รวมและที่ยึดเหนี่ยวของประชาชน** ทุกวันนี้มีพระองค์ทรงเป็นกำลังใจ อยากให้คนไทยรักกัน มีความสามัคคี พึ่งพากัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้หมู่บ้านเราเจริญ ต้องทำตัวเราให้เป็นคนดี ห่างไกลยาเสพติด ทำมาหากิน ให้ประเทศชาติเราอยู่ได้ รักในหลวงอย่าให้พระองค์เหนื่อย ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

นางจำลอง ป้อวริ้ง ตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล

ยายดีใจมากที่ได้รับถุงยังชีพของในหลวง พระองค์เป็นพ่อหลวงมีความห่วงใยประชาชน ได้มีโอกาสเห็นในหลวงทรงงานอย่างตรากตรำ ในหลวงทรงเป็นพ่อที่ดีมาก ทรงทำอะไรให้ประชาชนมากที่สุด ทั้งเรื่องน้ำ การเกษตรและอื่นๆ อีกมากมาย ทรงช่วยประชาชนทุกอย่างมาตลอด ทรงดูแลประชาชนดีมาก ยายรักในหลวงมาก ที่บ้านมีรูปในหลวงเต็มไปหมด ไปดูได้เลยที่บ้านยายขอให้ประชาชนช่วยกันร่วมมือกันทุกฝ่าย อย่าทะเลาะเบาะแว้งกัน ยายนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณทุกวันทุกคืน สวดมนต์ทุกคืน ขอให้ในหลวงทรงมีพระชนมพรรษายืนยาวมากๆ อยู่เป็นมิ่งขวัญของคนไทยตลอดไป

นายสวัสดิ์ เนียมแสวง ตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล

ดีใจและปลื้มใจมากครับที่ได้รับถุงยังชีพของในหลวง พระองค์ทรงห่วงประชาชนมาก ทรงช่วยเหลือปวงชนทุกอย่าง ตรากตรำเพื่อคนไทย พระองค์ไม่เคยทอดทิ้งประชาชน ผมรักในหลวงมาก ให้ผมทำอะไรก็ได้ทุกอย่างเพื่อให้พระองค์ สุขสบายดี และมีพระชนมพรรษายืนนาน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของชาวไทยตลอดไป

นางสาววรรณิ พงษ์มณี ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล

เมื่อชาวบ้านมีปัญหา ในหลวงจะทรงส่งคนมาช่วยเหลือตลอด อย่างครั้งนี้แจกถุงยังชีพพระราชทาน ดีใจมากที่ได้รับ เมื่อนึกถึงในหลวง จะนึกถึงเศรษฐกิจพอเพียง เราทำพืชไร่สวนผสม แบ่งพื้นที่ไว้ปลูกผักกิน จะได้ประหยัด และไว้ขายเป็นรายได้ด้วย ถ้าเหลือก็แจกจ่าย เวลาทำงาน จะนึกถึงพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของในหลวง เป็นสิ่งนำทางชีวิต ทำให้ไม่เหน็ดเหนื่อย เห็นพระองค์ทรงทำทุกอย่างให้เราด้วยความตรากตรำ จะตั้งใจทำมาหากิน ขนาดพระองค์อยู่สูงขนาดนั้น ยังไม่ทรงบ่นเลย ทำให้เราต้องอดทน สู้ต่อไป

นางเื้ออพร ศรศาสตร์ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล

ดีใจมากที่ได้รับถุงยังชีพพระราชทานจากในหลวง รักและเทิดทูนพระองค์มาก ที่พ้อมีเหตุการณ์อย่างนี้แล้วทรงห่วงใย ส่งคนมา เห็นในหลวงทรงงานแล้วปิติคะ คิดว่าประเทศเรามากกว่าประเทศอื่นที่มีพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงงานพัฒนาเพื่อประเทศชาติ อยากเลี้ยงลูกให้ดีเพื่อในหลวงคะ ให้เขาโตมาเป็นคนที่มีประสิทธิภาพของประเทศชาติ อย่างน้อยก็ให้คนในครอบครัวทำความดีถวายในหลวง ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน

นายสมชาย สังกว ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล

รู้สึกยินดีและปลาบปลื้มมากเลยครับ ที่ในหลวงทรงห่วงใยราษฎรพระราชทานถุงยังชีพมาให้ในเวลาเดือดร้อน ทรงเอาใจใส่ดูแลราษฎรทุกอย่างเป็นอย่างดี ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พระองค์ทรงทำเพื่อประชาชนโดยแท้จริง ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณกับประชาชนมาก ผมรักในหลวง รักมากเลย จะเป็นประชาชนที่ดี เลี้ยงลูกให้เป็นคนดี เพื่อตอบแทนในหลวง

นางลำพอง เกียรติราษฎร์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ เป็นแห่งแรกที่เข้ามาช่วย ดีใจมาก และรู้สึกมีกำลังใจต่อสู้ชีวิตต่อไป เมื่อนึกถึงในหลวง จะนึกถึงพระราชดำรัสที่ทรงสอนให้อดออม มีน้อยใช้น้อย มีมากก็ให้ออมไว้ยามขัดสน ขอให้พระองค์ทรงมีพระสุขภาพแข็งแรง

นางสาวสุพินดา สวัสดิ์สรเดช ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล

พอเรารู้ว่าบ้านเราน้ำท่วมแล้วในหลวงส่งคนมาแจกถุงยังชีพ รู้สึกดีใจมากค่ะ ช่วยให้รู้ว่าในหลวงทรงห่วงเราค่ะ ถุงยังชีพที่ได้นี้เป็นกำลังใจให้พวกเรา เคยเห็นจากสารคดี พระองค์ทรงทำงานเหนื่อยมากก็เพื่อประชาชน หนูรักพระองค์ และจะเป็นคนดีเพื่อพระองค์ค่ะ

นายพัชริน ม่วงไค้มอง ตำบลลำลูกบัว อำเภอดอนตูม

ซาบซึ่งมากครับที่ได้รับถุงยังชีพ ซึ่งเป็นของพระราชทานจากในหลวง ผมนึกถึงภาพที่พระองค์ทรงงาน ทรงเยี่ยมราษฎร พระองค์ไม่เคยทิ้งพลสกนิกรเลย โดยเฉพาะเวลาที่ราษฎรเดือดร้อน ทรงสอนให้ทุกคนนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อความพออยู่ พอกิน ผมและภรรยาได้พยายามเรียนรู้ นำมนำมาใช้ปฏิบัติ

นางอรทัย ไตรรัตน์ ตำบลลำลูกบัว อำเภอดอนตูม

เมื่อได้รับของพระราชทานในวันนี้รู้สึกปลาบปลื้ม ดีใจมาก จะเอาไปไว้ที่สูงๆ เอาถุงเก็บไว้เป็นที่ระลึก เพราะพระองค์ทรงห่วงใยประชาชน พระองค์ทรงเป็นที่นับถือมาก ทรงห่วงใย มีพระเมตตา และได้พระราชทานแนวพระราชดำริที่ดีแก่ประชาชน วันนี้จึงดีใจที่สุด ดิฉันจะประพฤติตนเป็นคนดี นำแนวพระราชดำริของพระองค์มาใช้ อย่างเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงสั่งสอนมา สามารถนำมาใช้ได้เป็นอย่างดี สิ่งใดที่ทำให้ประหยัดไม่สิ้นเปลือง ก็ทำตามที่พระองค์ทรงสอน อย่างพระองค์ยังทรงใช้ยาสีพระทนต์จนหมดหลอดเลย

นางอากรณ์ บุญสุข ตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนตูม

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ มาช่วยเหลือเป็นแห่งแรก ยายรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในหลวงมาก พระองค์ไม่เคยทอดทิ้งประชาชนเลย ทรงรักประชาชน ยายอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ไม่เคยเห็นพระองค์หยุดทรงงานเลย ทรงงานเพื่อประชาชนตลอด พระราชาอย่างนี้หาไม่ได้อีกแล้วในโลกนี้

นายสมบัติ กันเกิด ตำบลทรงคนอง อำเภอสสามพราน

ผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน พาลูกบ้านที่ถูกน้ำท่วมมารับของพระราชทานจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ ชาวบ้านดีใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณมาก ผมได้นำพระราชดำรัสในหลวงมาเป็นแนวทางดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเรื่องความสามัคคี ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นในชุมชน คนในหมู่บ้านต้องรักกัน ไม่ทะเลาะกัน

นางเพียร น้อยสัมฤทธิ์ ตำบลทรงคนอง อำเภอสสามพราน

ถูงยังชีพทีในหลวงพระราชทานให้นี้ทำให้อยู่ได้หลายวัน มีประโยชน์มาก เมื่อนึกถึงในหลวง ยายจะนึกถึงเศรษฐกิจพอเพียง คือ มีบาทใช้สองสลึง อย่าให้หมดเดี๋ยวด มีน้อยใช้น้อย มีมากก็อย่าใช้หมด

นางสาวสมเจตน์ อิบแขก ตำบลทรงคนอง อำเภอสสามพราน

น้ำท่วมครั้งนี้ มีมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ เข้ามาเป็นแห่งแรก ในหลวงไม่ทรงทิ้งประชาชน ดิฉันนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิต โดยขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน ปลูกผักกินเอง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีน้อยใช้น้อย ช่วยเหลือ แบ่งปันเพื่อนบ้านด้วยค่ะ

นายพดุงศักดิ์ ทวางษ์ ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี

ดีใจและประทับใจมากทีในหลวงทรงห่วงใยประชาชนอยู่ตลอดเวลา ถูงพระราชทานนี้เป็นประโยชน์มากเลยครั้บ ทั้งด้านจิตใจและการดำรงชีวิต ในหลวงพระราชทานโครงการต่างๆ มากมาย ได้สร้างประโยชน์สุขให้กับประชาชนมากที่สุด ขอให้พระองค์จงทรงพระเจริญ มีพระสุขภาพพลานามัยแข็งแรงครั้บ

นางสุพิน ม่วงคลองใหม่ ตำบลขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี

ในความรู้สึกของฉัน ของที่ได้รับพระราชทานเป็นของมีค่าและสูงส่ง มากๆ ถูงที่ใส่มาจะเก็บไว้เป็นที่ระลึกจนวันตาย ดีใจและปลื้มปิติมากค่ะ ฉันดูทีวี ทุกวัน รับรู้ได้ถึงความห่วงใยของในหลวงที่มีต่อประชาชน ได้เห็นในหลวงทรงงาน มากมายมาตลอดเพื่อให้ประชาชนมีความสุข ก็รู้ว่าพระองค์ทรงรักประชาชน และประชาชนทุกคนไม่ว่าเด็กๆ หรือผู้ใหญ่ก็รักพระองค์มาก พระองค์ทรงพระปรีชา สามารถมาก ขอให้พระองค์มีพระพลานามัยที่แข็งแรงและพระชนมพรรษาที่ยั่งยืนนาน อยู่ดูแลประชาชนตลอดไป

นางจัน แสงใส ตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน

วันนี้ดีใจมากที่ได้รับของพระราชทานจากในหลวง ฉันรักในหลวง มาก ที่เราอยู่ดีกินดีก็เพราะในหลวงทรงดูแลทุกสิ่งทุกอย่างที่ประชาชนเดือดร้อน ฉันมีหลาน ๘-๙ คน อยู่กับฉันทั้งหมด เล่าเรื่องในหลวงให้เขาฟัง ว่าทรงตรากตรำ ทำงานหนักมากเพื่อประชาชน เพราะฉะนั้นพวกเขาจะต้องเป็นคนดีของประเทศ เพื่อในหลวงและตัวเขาเองด้วย

นางสายบัว ดอนจิวไพร ตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน

ดีใจมากที่ได้ของพระราชทานจากในหลวง โดยเฉพาะพระบรม ฉายาลักษณ์ในหลวงชอบที่สุดเลยคะ รักในหลวงเหมือนพ่อ ทุกวันนี้มีพระองค์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ในหลวงทรงดูแลประชาชนทั่วประเทศและทรงให้ความ ช่วยเหลือในทุกๆ เรื่อง ก่อนนอนจะกราบหน้ารูปในหลวงทุกคืน ขอพรให้พระองค์ ทรงมีพระสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง พระชนมพรรษาที่ยั่งยืนนาน

นางสาวหนึ่งฤทัย พรหมสอน ตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน

หนูรู้สึกดีใจมากคะที่ได้รับของพระราชทานจากในหลวง และดีใจ ที่เกิดมาเป็นคนไทย เพราะเรามีในหลวงที่รักพวกเรามากๆ คุณพ่อคุณแม่ของหนู บอกว่า พระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยมากเพื่อประชาชน ทรงดูแลหมดทุกคนไม่ว่า จะเป็นใคร ขอให้อยู่ในประเทศไทย โดยมีโครงการพระราชดำริต่างๆ มากมาย เมื่อหนูโตมาหนูก็ได้เห็นคะ ขอให้ทุกคนทำความดีเพื่อพ่อของเรานะคะ หนูดีใจที่มี พ่ออีกคนที่ดีมากๆ ที่คอยทำเพื่อประชาชน ทำเพื่อลูกของพระองค์

๙. การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา... สงเคราะห์พืดยากไร้และเดือดร้อน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดูแลราษฎรประดุจ “พ่อดูแลลูก” หากมีหนทางใดที่จะช่วยแก้ไขปัญหา บรรเทาความทุกข์ยาก เพื่อให้ราษฎรของพระองค์มีความสุข พระองค์จะทรงทำทันที ดังนั้น จึงมีราษฎรจำนวนมาก ที่หมดหนทางในชีวิตจนไม่รู้ว่า จะหันหน้าไปพึ่งใคร และผู้ที่รู้สึกตัวตนเอง ไม่ได้รับความเป็นธรรม ได้มาขอพึ่งพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา เพื่อขอพระราชทานความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ

ซึ่งราษฎรที่ได้รับความช่วยเหลือต่างชาบซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณ และหลายรายได้เขียนจดหมายกราบบังคมทูลให้ทรงทราบว่าทุกวันนี้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างไรบ้าง และพร้อมทำความดีตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณอย่างเต็มกำลังความสามารถ ดังตัวอย่างผู้ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณช่วยเหลือ ดังต่อไปนี้

๙.๑ นางฉวีวรรณ สิริอุทัยกุล เกษตรกร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ครอบครัวของ ฉวีวรรณ สิริอุทัยกุล ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ต้องลำบากเหน็ดเหนื่อยอย่างยิ่ง ไม่สามารถหันไปพึ่งพึ่งใครได้ จึงตัดสินใจหวังพึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือ ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าช่วยเหลือ อันเป็นพลังและแรงบันดาลใจให้กลับมาสู้ชีวิตต่อไปอย่างเข้มแข็ง อดทน มีคุณธรรม และแบ่งปันเพื่อนมนุษย์ ช่วยให้ครอบครัวยืนหยัดขึ้นได้อีกครั้ง เธอและครอบครัวขอเทิดทูนและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ พระองค์คือผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ทรงทำทุกอย่างเพื่อประชาชน เปรียบเสมือนพ่อที่คอยดูแลทุกข์สุขของคนไทยทุกคน

ธุรกิจครอบครัวประสบปัญหา... ข้าแล้วข้าเล่า

ครอบครัวของดิฉันเคยมีอาชีพธุรกิจขายส่ง เคยรุ่งเรืองอยู่หลายปี ต่อมาในปี ๒๕๔๐ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ จึงมีปัญหาส่งของแล้วไม่สามารถเก็บเงินจากลูกค้าได้ รายได้เริ่มถดถอย ต้องทยอยขาย

ทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างการผ่อนส่ง ไม่ว่าจะเป็นตึกแถวที่ใช้เป็นหน้าร้านและรถยนต์ที่ใช้ส่งของ เหลือแต่รถบรรทุกเก่าๆ เพียงคันเดียว จึงใช้รถดังกล่าวเป็นเครื่องมือออกเรขายของหารายได้ประทังชีวิตและครอบครัวที่มีกันอยู่ ๕ คน ซึ่งเหน้อยอย่างแสนสาหัส

วันหนึ่งสามีบอกว่าจะทำอาชีพเกษตร จึงใช้เงินที่มีอยู่ทั้งหมดและนำที่ดินที่มีอยู่เพียง ๒ งานไปจ้างง เพื่อลงทุนเลี้ยงอนุบาลพันธุ์ปลาในที่ดินที่ขอเช่าเขา มา แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากลูกปลาที่เลี้ยงไว้ตายเกือบหมด จับขายได้ไม่คุ้มกับต้นทุน ในช่วงที่ตัวเองกำลังลำบากมาก น้องชายของสามีที่เคยให้ความช่วยเหลือเมื่อหลายปีก่อนบอกว่ากำลังเดือดร้อนต้องการใช้เงินด่วนมาก จึงต้องขายรถที่มีอยู่เพื่อนำเงินให้น้องชาย

ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือ

ขณะที่กำลังมืดแปดด้าน สายตาได้มองไปที่พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่อยู่ในบ้าน จึงคิดว่าน่าจะขอพระราชทานความช่วยเหลือจากพระองค์ จึงเขียนหนังสือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา และเมื่อต้นปี ๒๕๕๔ ได้รับหนังสือจากสำนักพระราชเลขาธิการ จากนั้นมีหน่วยงานราชการหลายแห่งมาเยี่ยม พร้อมทั้งให้ความรู้และให้กำลังใจ โดยกรมประชาสัมพันธ์ได้มอบเงินทุนจำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท และได้รับพันธุ์ปลาจำนวน ๕,๐๐๐ ตัว จากนั้นสามีดิฉันได้ค้นคิดสูตรอาหารปลาต้นทุนต่ำ โดยใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบหลัก นอกจากใช้เอง ได้นำไปจำหน่ายด้วย ได้รับความสนใจเกินคาด ช่วยให้มีรายได้ ๒ ทาง

จากเงินทุนที่มีในวันนั้น มาในวันนี้สามารถกู้ฐานะได้สำเร็จจากการเลี้ยงปลา ผลิตอาหารปลา และตอนพันธุ์พี่ชาย จนสามีได้รับโล่เกียรตินิยมรางวัลชนะเลิศประเภท “ผู้นำอาชีพยอดเยี่ยม” จากผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่านับสิบล้านบาท ความสำเร็จนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้รับพระราชทานความช่วยเหลือจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยสิ่งของที่พระราชทานนั้นเป็นแรงบันดาลใจให้ดิฉันและครอบครัวตระหนักในการทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งอดทน ประหยัด มีคุณธรรม และเผื่อแผ่แบ่งปันเพื่อนมนุษย์ รวมทั้งร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน โดยการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน ต่อมาพัฒนาชุมชนอำเภออุทัย ได้ยกย่องให้สามีดิฉันเป็น “ปราชญ์ชาวบ้าน” และ อ.บ.ต.อุทัย ยกย่องให้เป็น “เกษตรกรตัวอย่าง”

ทรงเป็นพระผู้ให้... พ่อที่คอยดูแลทุกข์สุขของคนไทยทุกคน

ดิฉันและครอบครัวสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อย่างหาที่สุดไม่ได้ ขอเทิดทูนพระองค์คือผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ทรงทำทุกอย่างเพื่อประชาชนทั้งสิ้น โครงการตามแนวพระราชดำริทุกๆ โครงการได้ให้ประโยชน์สุขแก่ประชาชนชาวไทยอย่างยิ่ง พระองค์ทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล ทรงเสียสละพระราชทรัพย์ และทุ่มเทพระราชวรกายเพื่อประชาชน จึงขอตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณโดยตั้งมั่นที่จะเป็นคนดีของสังคม

เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๗ รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเปรียบเสมือน “พ่อ” ของคนไทยทุกคน ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด ก็อยู่ในความรัก ความดูแลของพระองค์ ทุกคน จึงขอเชิญชวนคนไทยทุกคน ร่วมใจถวายพระพร และแสดงออกซึ่งความจงรักภักดี เพื่อเป็นการรำลึกถึงความเหน็ดเหนื่อยที่พระองค์ทรงทำเพื่อคนไทยทุกคน

๙.๒ นางวรรณ บุตรวาปี ราษฎร จังหวัดอุดรธานี

บุตรชายคนเดียวของ วรรณ บุตรวาปี ได้รับอุบัติเหตุต้องเสียดวงตา ด้วยความยากจนจึงไม่สามารถหาค่ารักษาได้ จนในที่สุดได้ทุลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยสำนักราชเลขาธิการประสานหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือ พร้อมติดตามสอบถามทุกข์สุขอย่างต่อเนื่อง สภาพชีวิตของครอบครัวดีขึ้นมาก ครอบครัวของเธอซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงห่วงใยและทรงมีพระเมตตาพระราชทานความช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้และด้อยโอกาส หรือตกอยู่ในภาวะวิกฤตอย่างทันที่ ทรงช่วยปิดเป่าทุกข์ภัย และสร้างประโยชน์สุขแก่พสกนิกรให้อยู่ดีกินดี มีอาชีพที่มั่นคง

พระราชทานความช่วยเหลือ... มอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว

ครอบครัวของดิฉันมีอาชีพรับจ้างทั่วไป เมื่อลูกชายคนเดียวซึ่งหวังพึ่งพายามแก่เฒ่าประสบอุบัติเหตุตาบอดสนิททั้ง ๒ ข้าง ไม่มีเงินรักษา รู้สึกอับจนหนทางไม่รู้ว่าจะหันหน้าไปพึ่งพิงใคร ญาติจึงแนะนำให้ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หลังจากนั้นทางราชการต่างๆ และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้มาสอบถามและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีหลายด้าน ตั้งแต่ให้การรักษาพยาบาลบุตรชายอย่างต่อเนื่อง ชุดบ่อน้ำบาดาล ปรับพื้นที่บ้าน และให้ไม้มาต่อเติมบ้าน ฝึกอบรมวิธีการเพาะเห็ดและจัดทำโรงเรือนเพาะเห็ดให้ พร้อมมอบก้อนเชื้อเห็ดขอนแก่น เพื่อสร้างรายได้ ติดต่อสถานที่เรียนให้ลูก และได้รับทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือ ตลอดจนติดตามให้ความช่วยเหลือตลอดมา ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ

สภาพชีวิตของครอบครัวในตอนนี้ดีขึ้นมาก ต่างกับเมื่อก่อนมากที่รายได้แทบไม่พอประทังชีวิต หลังจากได้รับพระราชทานความช่วยเหลือแล้วทุกอย่างก็ดีขึ้น อยู่ดีกินดี ไม่ต้องออกไปหางานรับจ้างต่างถิ่นเหมือนเมื่อก่อน ตอนนี้เก็บเห็ดที่บ้านขายก็มีพออยู่พอกินแล้ว

ชาวซึ่งในพระมหากษัตริย์คุณ... ช่วยให้ราษฎรมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

ดิฉันและครอบครัวต่างรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยและทรงมีพระเมตตาพระราชทานความช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้และด้อยโอกาส หรือตกอยู่ในภาวะวิกฤตในทันที ไม่ใช่แต่เฉพาะครอบครัวของเรา พระองค์ยังมีพระราชดำริโครงการมากมายที่คอยช่วยปัดเป่าทุกข์ภัย และสร้างประโยชน์สุขให้แก่พสกนิกรของพระองค์ ได้อยู่ดีกินดี มีอาชีพที่มั่นคง เพราะว่าพวกเราชาวไทยทั้งประเทศมีพ่อหลวงที่ทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์จริงๆ

พสกนิกรชาวไทยรวมทั้งครอบครัวของดิฉันจึงทั้งรักและเทิดทูนพระองค์ไว้เหนือหัวตลอดไป มุ่งตอบแทนพระมหากษัตริย์คุณ ด้วยการตั้งใจประกอบอาชีพสุจริต ทำแต่ความดี สั่งสอนลูกให้เป็นคนดี ขอลงความจงรักภักดีต่อพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ตลอดไป และขอถวายพระพรขอให้พระองค์มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง ทรงเป็นพระมิ่งขวัญของปวงประชาตลอดไป ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

๙.๓ นายปรีชา มูลทองบุน ราษฎร กรุงเทพมหานคร

แม้ว่า ปรีชา มูลทองบุน จะโชคร้ายประสบอุบัติเหตุ จนทำให้มีปัญหาทางสายตาและการได้ยิน อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย แต่หลังจากตัดสินใจถวายฎีกา ด้วยพระเมตตาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เขากล่าวว่า เป็นโชคดีที่สุดในชีวิตที่ได้รับพระราชทานความช่วยเหลือ ให้มีบ้าน อยู่ปรกอบช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพสายตา และทุนการศึกษาต่อเนื่อง แก่บุตรทั้งสอง ทุกวันนี้เขามีอาชีพที่พึ่งตนเองได้ ช่วยให้ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การได้รับพระมหากษัตริย์คุณนี้เหมือนชุบชีวิต ให้เกิดใหม่ และชี้ทางให้แสงสว่างแก่การดำรงชีวิต โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปรีชาซาบซึ้งในพระเมตตาที่ทรงห่วงใยพสกนิกรตลอดมา จึงขอสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ตราบนานเท่านาน

ประสบอุบัติเหตุจากการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ... เกิดปัญหาทางสายตาและการได้ยิน

เดิมผมมีอาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง และร่วมอยู่ในโครงการอาสาสมัครสายตรวจจักรยานยนต์รับจ้างของสถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน จนเมื่อปี ๒๕๕๔ ได้รับอุบัติเหตุถูกรถยนต์พุ่งชน ขณะช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุ สมองได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง ทำให้จอประสาทตาเสื่อมและมีปัญหาในการได้ยิน

จากนั้น ผมจึงต้องเปลี่ยนอาชีพ โดยขายของชำเล็กๆ น้อยๆ ภายในบ้าน แต่เนื่องจากสภาพพิการทางสายตาและการได้ยิน ทำให้ถูกขโมยสินค้าในร้านหลายครั้ง ประกอบกับบ้านที่อยู่อาศัยเช่าที่ดินของเอกชน ซึ่งเจ้าของให้อยู่ได้จนถึงปี ๒๕๕๑ และบ้านเสื่อมสภาพ ไม่สามารถรื้อย้ายไปก่อสร้างใหม่ได้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมในบริเวณนั้นมีปัญหาเสพติด ขโมยซุกซม และบุตรสาวเริ่มโต จึงเกรงว่าจะไม่ปลอดภัย

ด้วยพระเมตตา... ชุบชีวิตใหม่ ให้อยู่ได้ด้วยตนเอง

ขณะกำลังอับจนกับปัญหาที่รุมเร้า มีตำรวจชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง แนะนำให้ผมถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับเป็นโชคดีที่สุดในชีวิตของผมที่ได้รับพระราชทานความช่วยเหลือ โดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาดำเนินการและมอบสิ่งของต่างๆ ตั้งแต่ที่อยู่อาศัยในที่ดินราชพัสดุ การปลูกบ้าน การเชื่อมต่อกระแสไฟฟ้า น้ำประปา อุปกรณ์ช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพสายตาและแว่นสายตา และทุนการศึกษาต่อเนื่องแก่บุตรทั้งสอง รวมถึงสิ่งของพระราชทานตามโครงการพระราชทานความช่วยเหลือ

ปัจจุบันนี้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีรายได้จากการขายของชำ เลี้ยงปลา เป็ด และไก่ เพื่อนำไปขายที่ตลาดนัดใกล้บ้าน ช่วยให้ครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเอง มีสภาพจิตใจดีเยี่ยม และมีความสุขตามอัธยาศัย การได้รับพระมหากรุณาธิคุณนี้เหมือนกับชุบชีวิตให้เกิดใหม่ และชี้ทางอนาคตให้แสงสว่างแก่การดำรงชีวิต

พระมหากรุณาธิคุณที่ทรงเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาธรรม

ผมคิดว่าในโลกนี้ เราคงไม่สามารถหาพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาธรรม และความรัก ความห่วงใย ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยอย่างมากมายขนาดนี้ได้อีกแล้ว ทุกเช้าผมจะถวายความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ พร้อมถวายพระพรและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ รวมทั้งตั้งปณิธานว่าจะดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ประกอบอาชีพสุจริตตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ว่าจะเกิดมาในชาติไหน ขอเกิดภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร มีพระองค์เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรสถิตในดวงใจตลอดกาล และขอเชิญชวนให้ประชาชนทั้งแผ่นดินร่วมใจกันถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และรักษาสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากรุณาธิคุณตลอดไป

พระเกียรติคุณเกริกไกร

ส่วนที่ ๕

พระเกียรติคุณเกริกไกร

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการจัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน โดยเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกรทั่วประเทศ ต้องทรงพระดำเนินลุยน้ำ หรือทรงขับรถยนต์พระที่นั่งด้วยพระองค์เองลุยน้ำข้ามลำธาร รวมถึงทรงพระดำเนินในป่าที่เต็มไปด้วยทาก ก็มีได้ทรงหวาดหวั่นกับความยากลำบาก ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะทรงรับทราบปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อช่วยเหลือให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงทรงริเริ่มโครงการพัฒนาในทุกภูมิภาคตลอดจนพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิตของปวงชนชาวไทย เพื่อนำสู่ความก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

ตลอดช่วงเวลา ๖๕ ปี ผลสำเร็จของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติ รวมถึงการสงเคราะห์ประชาชนผู้ยากไร้ ได้ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชนอย่างยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทย หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ จึงพร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญานามแด่พระองค์ เพื่อเทิดพระเกียรติ และถวายความจงรักภักดี อันแสดงถึงพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในศาสตร์ด้านต่างๆ อาทิ พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย พระบิดาแห่งฝนหลวง พระบิดาแห่งนวัตกรรมไทย พระบิดาแห่งการวิจัยไทย และพระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน

มิได้มีแต่เพียงชาวไทยเท่านั้นที่ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่เปรียบมิได้ แต่ยังเป็นเป็นที่ประจักษ์แก่นานาประเทศทั่วโลก ต่างยกย่องสรรเสริญพระเกียรติคุณและได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลเกียรติคุณแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากมายเช่นกัน ทั้งด้านการพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประดิษฐ์ การพัฒนาสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสาธารณสุข

“...ณ วันนี้ ประชาคมโลกต่างตระหนักถึงความสำเร็จทั้งหลายทั้งปวงของฝ่าพระบาท
หม่อมฉัน องค์พระประมุข และพระราชอาคันตุกะทุกพระองค์ที่มาพร้อมเพรียงกัน ณ ที่นี้
จึงมีความปลาบปลื้มปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่องค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ
ถวายรางวัลแห่งความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่ฝ่าพระบาท...
พระราชกรณียกิจและความสำเร็จทั้งหมดที่กล่าวมาของฝ่าพระบาท ทำให้หม่อมฉัน
องค์พระประมุข และพระราชอาคันตุกะทุกพระองค์ ณ ที่นี้ ต่างรู้ซึ่งตระหนักได้ดีว่า
เหตุใดประชาชนของพระองค์จึงได้พร้อมใจกันน้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญา “มหาราช”
แต่หม่อมฉัน ตลอดจนองค์พระประมุข และพระราชอาคันตุกะทุกพระองค์
ที่มีไมตรีจิตพรั่งพร้อมกันมาร่วมงานในวันนี้ ขอถวายพระราชสมัญญาที่เรียบง่ายแต่มีค่า
และสะท้อนถึงความรู้สึกของหม่อมฉันและทุกพระองค์ ณ ที่นี้ คือ
ฝ่าพระบาททรงเป็น “มิตรที่รักและพึงเคารพอย่างที่สุดของพวกเรา”
ฝ่าพระบาททรงเป็นพลังบันดาลใจให้กับพวกเราเหล่าพระประมุขด้วยกัน
และสิ่งนี้คือเหตุผลสำคัญล้าลึก ของความพร้อมเพรียงกันมาถวายพระเกียรติในครั้งนี้...”

พระราชดำรัสสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไนดารุสซาลาม
ถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
ณ พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๙

ส่วนที่ ๕

พระเกียรติคุณเกริกไกร

ตลอดระยะเวลากว่า ๖๕ ปี แห่งการครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยดูแลทุกข์สุขของราษฎรของพระองค์อย่างมิทรงเหน็ดเหนื่อย ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการขจัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเชื้อชาติและศาสนาใด หรือจะอยู่ห่างไกลเพียงใดก็มีทรงย่อท้อ ทรงเข้าไปช่วยเหลือราษฎรในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ประชาชนของพระองค์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการล้วนช่วยแก้ไขปัญหามาของประชาชนได้อย่างครบวงจร และเป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

๑. ชาวไทยร่วมใจทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานาม

ด้วยพระราชกรณียกิจนานัปการที่ทรงมุ่งแก้ไขปัญหามาแก่อาณาประชาราษฎร์ ตลอดจนพระราชทานความช่วยเหลือราษฎรอย่างต่อเนื่อง พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงประชาซึ่งต่างพร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญานามแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเทิดพระเกียรติและแสดงความจงรักภักดี รวมถึงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระมหากษัตริย์ผู้เป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย อาทิ

๑.๑ พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย คณะกรรมการ

เอกลักษณ์ของชาติ ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานามดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ เพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงศึกษาค้นคว้าวิจัย และทรงนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้วันที่ ๑๙ ตุลาคมของทุกปี เป็น “วันเทคโนโลยีของไทย” ด้วย

๑.๒ พระบิดาแห่งฝนหลวง กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานามเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๕ เพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงก่อให้เกิด “เทคโนโลยีฝนหลวง” ขึ้นมาช่วยเหลือพสกนิกรให้รอดพ้นจากปัญหาภัยแล้งได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ซึ่งเป็น

ที่ประจักษ์ชัดในพระปรีชาสามารถ เป็นที่ยอมรับทั่วไปทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยกำหนดให้วันที่ ๑๔ พฤศจิกายนของทุกปี เป็น “วันพระบิดาแห่งฝนหลวง”

๑.๓ พระบิดาแห่งนวัตกรรมไทย คณะ

รัฐมนตรีทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานามดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๔๙ เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณพระอัจฉริยภาพ และพระปรีชาสามารถด้านนวัตกรรมโดยการ

ใช้เทคโนโลยีแก้ปัญหาสภาพดินเปรี้ยวให้สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ และกำหนดให้วันที่ ๙ ตุลาคมของทุกปีเป็น “วันนวัตกรรมแห่งชาติ”

๑.๔ พระบิดาแห่งการประดิษฐ์ไทย สำนักงาน

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สมาคมนักประดิษฐ์แห่งประเทศไทย มูลนิธิชัยพัฒนา สมาคมแข่งขันเรือใบแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานามดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และพระคุณูปการที่ทรงมีต่องานด้านวิจัยและงานด้านการประดิษฐ์ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์

๑.๕ พระบิดาแห่งการอนุรักษ์

มรดกไทย (The Supreme Patron of Thai Cultural Heritage) คณะกรรมการดำเนินงาน วันอนุรักษ์มรดกไทย กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานาม ดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐ ด้วยความ สำคัญในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรง สร้างสรรค์ และอุปถัมภ์บำรุงงานศิลปะสาขาต่างๆ อีกทั้งพระราชทานพระราชดำริและพระบรมราชวินิจฉัยในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ทุกแขนงด้วยพระอุตสาหะวิริยะและพระปรีชาสามารถอันล้ำเลิศ

๑.๖ พระบิดาแห่งการวิจัยไทย สภาวิจัยแห่งชาติ

ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานาม เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอุทิศกำลัง พระวรกาย กำลังพระปัญญา และกำลังพระราชทรัพย์ ในการทรงศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และทดลองจนปรากฏผลเป็นที่ ประจักษ์แล้ว จึงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโครงการ

อันเนื่องมาจากพระราชดำริมากมาย เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตและจัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร โดยเฉพาะในชนบท

๑.๗ พระบิดาแห่งมาตรฐานการช่างไทย

คณะรัฐมนตรี ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานาม เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนชาวไทย และทรงพระปรีชาสามารถด้านการช่าง รวมทั้งทรงให้ความสำคัญ ในการพัฒนาฝีมือแรงงานของช่างไทยให้มีความเป็น มาตรฐาน และกำหนดให้วันที่ ๒ มีนาคม ของทุกปี เป็น “วันมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ”

๑.๘ พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน

กระทรวง ศึกษาธิการ ทูลเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญานามดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ด้านการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ส่งผลให้การพัฒนา การศึกษาของชาติมีความก้าวหน้า ครอบคลุมทั้งการศึกษา ในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของคนไทยและการศึกษาไทย ที่สำคัญทรงเป็นแบบอย่างแห่งความเป็นครูได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตพระราชพิธี พร้อมขวัญและกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเสมอมา

๒. พระเกียรติคุณเกริกไกร... นานาประเทศทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล

การทรงงานพัฒนาประเทศด้วยพระทัยที่มุ่งมั่น เพื่อให้พสกนิกรของพระองค์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เป็นที่ประจักษ์และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณแก่ชาวไทยและเป็นที่ยอมรับแก่นานาประเทศทั่วโลก ซึ่งต่างยกย่องสรรเสริญพระเกียรติคุณ และได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายรางวัลเกียรติคุณ เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านต่างๆ อาทิ

๒.๑ ด้านการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาชนบท

๒.๑.๑ เหรียญทองเฉลิม

พระเกียรติคุณในการนำชนบทให้พัฒนา (The Gold Medal of Outstanding Leadership in Rural Development) The Asian Institute of Technology ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๐ เพื่อเทิดพระเกียรติพระปรีชาสามารถในการริเริ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดาร

๒.๑.๒ เหรียญสดุดีขององค์กรโรตารีสากล (The Award of Honor) องค์กรโรตารีสากล

ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๔ เพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ที่ทรงมุ่งมั่นพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง ตลอดจนทรงพยายามสร้างสรรค์สัมพันธภาพอันดีงามระหว่างประเทศไทยและ

นานาประเทศเป็นอย่างดี ด้วยเหรียญสดุดีนี้เป็นเหรียญสูงสุดขององค์กรโรตารีสากลที่มอบให้แก่ประมุข หรือผู้นำของประเทศที่มีผลงานดีเด่นเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ

๒.๑.๓ เหรียญฟีแล (Philae Medal) องค์การศึกษา

วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๔ เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ

ในการพัฒนาประชาชนในถิ่นทุรกันดาร และยกระดับคุณภาพชีวิตของปวงชนชาวไทยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๒.๑.๔ รางวัล UN HABITAT Scroll of Honour Award (Special Citation) โครงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Settlements Programme : UN HABITAT) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้วยพระวิริยะอุตสาหะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทย ทั้งในเมืองและชนบท รวมทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานอย่างยั่งยืน

๒.๑.๕ รางวัลเกียรติยศ ดร.นอร์แมน อี บอร์ลือค ประจำปี ๒๕๔๙ มูลนิธิเวิร์ลฟู้ด (World Food Prize Foundation) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ในฐานะ **“พระมหากษัตริย์นักพัฒนา”** ผู้ทรงตั้งพระทัยอย่างแน่วแน่และอุทิศพระองค์ดำเนินโครงการพัฒนาทั่วประเทศ ทั้งการส่งเสริมเกษตรกรรม แนะนำเทคโนโลยีใหม่สำหรับใช้ในการเกษตร การพัฒนาแหล่งน้ำ รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพของเด็กและการศึกษา ฯลฯ

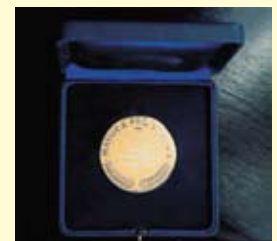

๒.๒ ด้านการพัฒนาเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๑ เหรียญทองประกาศเกียรติคุณด้านสิ่งแวดล้อม (UNDP Gold Medal of Distinction) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ เพื่อเฉลิมพระเกียรติที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจดีเด่นเป็นที่ยอมรับของนานาชาติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๒ เหรียญรางวัลเทิดพระเกียรติในด้านการสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ (The Natura Pro Futura) The International Society of Chemical Ecology (ISCE) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๖ เพื่อประกาศเกียรติคุณด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ นับเป็นครั้งแรกที่สถาบันฯ ได้ริเริ่มจัดให้มีรางวัล

๒.๒.๓ รางวัล The International Merit Award โดย The International Erosion Control Association (IECA) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ เพื่อเทิดพระเกียรติในฐานะที่ทรงเป็นแบบอย่างสำหรับประเทศอื่นๆ ในการนำหญ้าแฝกมาใช้อนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๔ รางวัลหญาแฝกชุปสำริด (The Bronze Vetiver Sculpture Award)

ธนาคารโลก (World Bank) ทูลเกล้าฯ ถวายเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะที่ทรงเป็นนักรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ และสดุดีพระเกียรติคุณความสำเร็จด้านวิชาการและการพัฒนาในการส่งเสริมเทคโนโลยีหญาแฝกระหว่างประเทศ

๒.๒.๕ เหรียญอะกริกอလာ

(Agricola Medal) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (The Food and Agriculture Organization : FAO) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๓๘ ในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ อุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทยโดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพเพาะปลูก และทรงบำรุงรักษาน้ำและป่า ซึ่งพระองค์ทรงยึดหลัก “สนับสนุนการพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อความมั่นคงในอนาคต” มาเป็นหลักปฏิบัติ

๒.๒.๖ เหรียญทองเทิดพระเกียรติในฐานะทรงห่วงใย และอุทิศพระองค์ในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร และพสกนิกรโดยรวม (The International Rice Award Medal) สถาบันวิจัยข้าวระหว่างประเทศ (The International Rice Institute : IRRI) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๙ เพื่อสดุดีและรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงห่วงใยและอุทิศพระวรกายในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรและพสกนิกร ด้วยการส่งเสริมให้มีการศึกษาและวิจัยการปลูกข้าว

๒.๒.๗ เหรียญเทเลฟู้ด (Telefood Medal) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (The Food and Agriculture Organization : FAO) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๒ เป็นเหรียญเทเลฟู้ดเหรียญแรกของโลก เพื่อเทิดพระเกียรติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอุทิศพระองค์เพื่อความผาสุกของราษฎรในชนบท ให้ยืนหยัดต่อสู้เพิ่มพูนผลผลิตทางการเกษตรและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

๒.๒.๘ เหรียญรางวัลดีท็อกเตอร์ นอร์แมน อี. บอร์ลอก

มูลนิธิเวิลด์ฟู้ดไพร์ซ ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๙ โดยเหรียญรางวัลนี้จัดทำขึ้นเพื่อมอบแด่ผู้นำประเทศต่างๆ ที่อุทิศตนเพื่อมนุษยธรรมในการขจัดความหิวโหยและความยากจน ช่วยให้การพัฒนามนุษย์ก้าวหน้าขึ้น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา

สัญญาชาติ รางวัลจากมูลนิธิเวิลด์ฟู้ดไพรอซ์นี้ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่า เป็นเสมือนรางวัลโนเบล สาขาอาหารและการเกษตร

๒.๓ ด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการประดิษฐ์

๒.๓.๑ รางวัลอุตุนิยมวิทยาโลก (Award of Recognition of His Majesty's Strong Support for Meteorology and Operational Hydrology) ซึ่งองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสดุดีพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพ ที่ทรงเป็นผู้นำความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยา

๒.๓.๒ โล่รางวัลเกียรติยศการศึกษาวิจัยการทำฝนเทียมและพัฒนาตัดแปลงสภาวะอากาศ (UAE International Prize for Weather Modification) เอกอัครราชทูตสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ประจำประเทศไทยทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เพื่อเทิดพระเกียรติที่ทรงศึกษาวิจัยการทำฝนเทียมและพัฒนาตัดแปลงสภาวะอากาศได้สำเร็จ

๒.๓.๓ รางวัลไอเอฟไอเอคัพ (IFIA CUP) และรางวัล Genius Medal ซึ่งสมาพันธ์นักประดิษฐ์นานาชาติ (The international Federation of Inventor's Associations : IFIA) ทูลเกล้าฯ ถวายพร้อมประกาศนียบัตรเกียรติคุณในผลงานเรื่อง กังหันน้ำชัยพัฒนา ทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

๒.๓.๔ รางวัล Special Prize พร้อมประกาศนียบัตร ซึ่งสมาคมส่งเสริมการประดิษฐ์สาธารณรัฐเกาหลีใต้ (Korea Invention Promotion Association : KIPA) หรือคิปา ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นรางวัลพิเศษจากผลงาน “กังหันน้ำชัยพัฒนา” ซึ่งถือเป็นรางวัลทรงเกียรติของนักประดิษฐ์ในระดับโลก

๒.๓.๕ รางวัลอัจฉริยภาพทางการประดิษฐ์ (Glory to the Greatest Inventor Award from IFIA) ซึ่งสมาพันธ์นักประดิษฐ์นานาชาติ (The International Federation of Inventor's Associations : IFIA) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ในฐานะที่ทรงมีพระปรีชาสามารถหลายด้าน และทรงมีผลงานการประดิษฐ์คิดค้นกว่า ๑,๐๐๐ ชิ้น รางวัลดังกล่าวถือเป็นรางวัลแรกและรางวัลเดียวของโลก

๒.๓.๖ รางวัล “ผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา” (WIPO Global Leaders Award) ที่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๒ เป็นรางวัลสูงสุดครั้งแรกขององค์กร เนื่องจากได้ประจักษ์ในพระปรีชาสามารถด้านการประดิษฐ์คิดค้น จากผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ คือ กังหันน้ำชัยพัฒนา ฝนหลวง ไบโอดีเซล และทฤษฎีใหม่

๒.๔ ด้านการพัฒนาสังคม ทรัพยากรมนุษย์ และสาธารณสุข

๒.๔.๑ เหรียญทองสาธารณสุขเพื่อมวลชน (Health-for-All) ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ด้วยตระหนักในพระราชปณิธานอันแน่วแน่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ นานัปการ เพื่อประโยชน์ทางการสาธารณสุขของประเทศและเพื่อสุขภาพและความกินดีอยู่ดีของพสกนิกรชาวไทย

๒.๔.๒ เหรียญทองคำสดุดีพระเกียรติคุณด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด (Award of Appreciation in Recognition of Outstanding Contributions in the Field of International Drug Control) ซึ่งโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (The United Nations International Drug Control Programme : UNDCP) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๗ เพื่อเทิดพระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ในด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อช่วยเหลือพสกนิกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูง

๒.๔.๓ โล่เกียรติคุณในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อเพื่อนมนุษย์ในระดับผู้นำประเทศ (The Presidential Award for Humanitarian Service) ซึ่งองค์กรโรตารีสากล (The Rotary International) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๙ เพื่อเทิดพระเกียรติการทรงงานพัฒนาประเทศในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกร และเพื่ออำรงไว้ซึ่งสันติสุข ความเจริญก้าวหน้า ความรุ่งเรืองของประเทศชาติ ตลอดจนความเป็นเอกภาพแก่มวลมนุษยทั่วโลก

๒.๔.๔ รางวัล The Partnering for World Health Award ซึ่งวิทยาลัยแพทย์รักษาโรคทรวงอกแห่งสหรัฐอเมริกา (The American College of Chest Physicians) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เพื่อแสดงความชื่นชมและสำนึกในพระวิริยะอุตสาหะ ที่ทรงสนับสนุนให้มีการป้องกันและรักษาโรคทรวงอกในประเทศไทย และเพื่อเทิดพระเกียรติที่พระองค์ทรงงานอย่างอุทิศพระวรกายเพื่อสุขภาพและอนามัยของปวงชนชาวไทย

๒.๔.๕ เหรียญทองเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะที่ทรงเป็นทั้งผู้นำ ผู้บุกเบิก และดำเนินโครงการควบคุมปัญหาการขาดสารไอโอดีนในประเทศไทย ซึ่ง The International Council for Control of Iodine Deficiency Disorders (ICCIDD) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๐

๒.๔.๖ เหรียญทองสดุดีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยต่อสุขภาพปอดของประชาคมโลก ซึ่งสหพันธ์องค์กรต่อต้านวัณโรคและโรคปอดนานาชาติ (The International Union Against Tuberculosis of Lung Disease : IUATLD) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

๒.๔.๗ รางวัล International Humanitarian Award ซึ่งสโมสรไลออน (The Lions Clubs International) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๒ เพื่อเทิดพระเกียรติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยให้ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขและการศึกษา

๒.๔.๘ โล่เฉลิมพระเกียรติ (WHO Plaque) ซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ในฐานะที่ทรงสนับสนุนงานด้านสาธารณสุขทุกด้านในประเทศไทย รวมทั้งการงดสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นแบบอย่างแก่ชาวโลก

๒.๔.๙ รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development Life Achievement Award) ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ เป็นครั้งแรกที่องค์การสหประชาชาติได้จัดทำรางวัลเกียรติยศนี้ขึ้น เพื่อมอบให้กับบุคคลดีเด่น

ที่อุทิศตนตลอดช่วงชีวิต และสร้างคุณค่าของผลงานเป็นที่ประจักษ์ และคุณูปการที่ผลักดันความก้าวหน้าในการพัฒนาคน ซึ่งในโอกาสนี้ นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ ได้กล่าวสดุดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไว้ว่า

“... พระองค์ทรงเอื้อมพระหัตถ์เอื้อไปยังบรรดาผู้ที่ยากจนที่สุด และเปราะบางที่สุดในสังคมไทย ทรงรับฟังปัญหาของพวกเขาเหล่านั้น และให้ความช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้นให้สามารถยืนหยัดดำรงชีวิตของตนเองต่อไปได้ด้วยกำลังของตัวเอง...โครงการเพื่อการพัฒนาชนบทต่างๆ ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังประโยชน์ให้กับประชาชนนับเป็นล้านๆ ทั่วทั้งสังคมไทย...”

พระเกียรติคุณเกริกไกร... ประโยชน์สุขสู่ปวงชนชาวไทย และนานาชาติ

ผลสำเร็จของโครงการต่างๆ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากจะสร้างประโยชน์สุขแก่ปวงชนชาวไทยแล้ว ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงมีพระประมุข ผู้นำองค์กร และหน่วยงานจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากเดินทางเข้ามาศึกษาดูงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งผลให้เกิดการขยายผลการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริไปยังพื้นที่อื่นในนานาชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

บทสรุป

พระมหากษัตริย์นักพัฒนา
ผู้ทรงพระคุณอันยิ่งใหญ่

ส่วนที่ ๖

บทสรุป

พระมหากษัตริย์นักพัฒนาผู้ทรงพระคุณอันยิ่งใหญ่

ประโยชน์สุขของประชาชน... เป้าหมายของการครองแผ่นดิน

ตลอดระยะเวลา ๖๕ ปี นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยสิริราชสมบัติ ทรงห่วงใยทุกข์สุขของราษฎรทั่วประเทศเป็นอย่างยิ่ง ทรงห่มเทพระวรกายตรากตรำ เพื่อแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกร ไม่ว่าจะเชื้อชาติและศาสนาใด หรืออยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดารเพียงใด ก็มีทรงย่อท้อ เสด็จพระราชดำเนินบุกป่าฝ่าดง ขึ้นเขาลงห้วย ข้ามลำน้ำ บางที่มีเส้นทางเดินเล็กๆ ข้างล่างเป็นเหว ก็เสด็จพระราชดำเนิน ไม่ทรงคำนึงว่าจะมีอะไรขวางกั้น ฝนจะตกแดดจะออกไม่ใช่ปัญหา พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทุกหนแห่งและทุกเวลา เมื่อทรงทราบว่า มีประชาชนเดือดร้อน **เพราะทุกข์ของประชาชน คือทุกข์ของพระองค์ด้วยเช่นกัน**

พระองค์ทรงเป็น “พระมหากษัตริย์ นักพัฒนา” ที่ทรงงานเพื่อประโยชน์สุข สู่ปวงประชาอย่างแท้จริง สมดังพระปฐมบรมราชโองการ ที่ได้พระราชทานในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” โดยทรงใช้ธรรมะเป็นฐานหลักในการครองแผ่นดิน พระองค์ตรัสว่า ธรรมะ คือ ความดี ความถูกต้อง หรือความยุติธรรม

ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ ได้ทรงปฏิบัติพระองค์อยู่ในธรรมะ ๑๐ ประการ หรือทศพิธราชธรรม โดยเคร่งครัด พระองค์ทรงกำหนดเป้าหมายในการครองแผ่นดิน “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” โดยการพัฒนาประเทศเพื่อช่วยเหลือประชาชน ผลของการดำเนินการพัฒนานี้จะนำมาซึ่งประโยชน์สุข นั่นคือประโยชน์ที่มาพร้อมกับความสุขของประชาชนเป็นสำคัญ

แนวพระราชดำรินำไปสู่ชัยชนะของการพัฒนา

ในการพัฒนาประเทศพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับ “ภูมิปัญญาของไทย” ทรงสอนให้มีการพัฒนาโดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ และพระองค์ทรงสอนเสมอว่า การไปทำโครงการ หรือกิจกรรมในพื้นที่ใด ควรให้ความเคารพ “ภูมิสังคม” ภูมิ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ส่วนสังคม คือ คน ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน จึงทรงกำชับว่าต้องให้ความเคารพต่อสองสิ่งนี้ โดยต้องปรับตัวเราให้เข้ากับธรรมชาติของสถานที่ที่ไป รวมทั้งต้องรู้จักเคารพคน ดูความต้องการ และความพร้อมของคนในพื้นที่นั้นๆ ไม่ใช่บังคับให้ทำเหมือนกันทั่วประเทศ รวมถึงต้องมีวิธีคิดอย่างองค์รวมหรือมองอย่างครบวงจร ซึ่งไม่จำเป็นต้องผูกมัดติดตำรา หรือวิชาการและเทคโนโลยีที่อาจไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

ดังนั้นตลอดระยะเวลาทรงงาน สิ่งที่พระองค์ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งคือ การรักษาดิน น้ำ ลม ไฟ ทำอย่างไรให้ทรัพยากรที่เสื่อมโทรมแล้วฟื้นกลับคืนมา โดยแก้ไข ฟื้นฟู และบำรุงรักษา พระองค์ทรงมีรับสั่งแล้วทรงทำให้ดูด้วย โดยทรงให้สร้างศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งทางภาคกลาง เหนือ อีสาน ใต้ ตะวันออก และตะวันตก เพื่อให้เห็นวิธีการพัฒนาในแต่ละภาค ซึ่งแตกต่างกันไปตามภูมิสังคม ทรงสอนให้มองมิติต่างๆ อย่างครบถ้วนเวลาทำงานพัฒนาจึงต้องมองทุกมิติ ทุกอย่างต้องวางให้สอดคล้องกับภูมิประเทศและสังคมที่แตกต่างกันไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับฟังปัญหา ทรงเข้าไปแก้ไข ไม่ทรงวางเฉย ในการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมประชาชนด้วยพระองค์เองอย่างใกล้ชิด ทรงสังเกตการณ์ สอบถามและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ ความเป็นอยู่ และการดำรงชีพของประชาชน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีได้อย่างลึกซึ้ง ความช่วยเหลือที่พระองค์พระราชทานจึงล้วนตรงตามความต้องการของประชาชน

พระองค์ทรงสอนให้ทำงานทุกขั้นตอนอย่างถูกต้องเป็นระบบ โดยทรงตรวจติดตามความก้าวหน้าของโครงการด้วยพระองค์เอง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชนิพนธ์ในการแก้ไข้ปัญหาของราษฎร เพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ และทรงกำชับให้หน่วยปฏิบัติต่างๆ ห้ามอ้างว่าเป็นโครงการพระราชดำริ ต้องให้ประชาชนทำด้วยความเต็มใจ เพื่อให้เป็นงานที่ได้รับความเชื่อถือ ว่า ทำอย่างรัดกุมรอบคอบที่สุด โดยก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะพระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาใดๆ จะทรงทำการทดลองก่อน ทรงรวบรวมองค์ความรู้เป็นระบบ ทำตามลำดับชั้น มองปัญหาอย่างองค์รวม แล้วจึงทรงนำมาถ่ายทอดขยายผลสู่การปฏิบัติจริง ทรงมีรับสั่งเสมอว่า “...การที่เราจะแนะนำหรือไปสอนเขาต้องระวังให้มาก ต้องถูกต้อง รัดกุม และรอบคอบ เพราะหากพลาดไปแล้ว เราไม่ได้แยะนะ แต่เขาจะแย่...”

พระราชดำริของพระองค์คือ การพัฒนาต้องเริ่มจากจุดเล็กๆ ก่อน ต้องพิถีพิถัน ทุกๆ สิ่งต้องค่อยๆ ทำไป ค่อยๆ ก่อร่างสร้างตัวไปเรื่อยๆ และก้าวไปที่ละก้าว (Step by Step) เริ่มจากสิ่งที่เป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ ด้านสาธารณสุข จากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณสุขขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ ตลอดจนต้องมี “ความพอเพียง” อย่าใจร้อน ทำอะไรเกินตัว ถ้าเกินตัวเมื่อไหร่ นั้น ภูมิคุ้มกันจะไม่มี ความเสี่ยงก็จะเกิดขึ้น รวมทั้งยังทรงเป็นนักพัฒนาที่มีความเป็นศิลปิน ทำแล้วต้องสวยงามด้วย เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทุกศูนย์จะสวยงามและสอดคล้องกับธรรมชาติ

พระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพในการคิดค้นและแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและการพัฒนาประเทศ พระองค์ทรงยึดธรรมะเป็นที่ตั้ง **“ธรรมะ”** ในที่นี้คือ**ธรรมชาติ** วิธีการแก้ปัญหาหรือแม้กระทั่งการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดิน น้ำ อากาศ และสิ่งแวดล้อม จะทรงใช้ธรรมชาติในการแก้ไขปัญหา เช่น การนำน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้เพื่อเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี กักตุนน้ำช่วยพัฒนา ทรงเลียนแบบ **“หลุก”** เครื่องมือที่ชาวบ้านใช้กันในภาคเหนือ หรือการแก้ไขปัญหาดินถล่ม แทนที่จะใช้เครื่องจักรกล กลับทรงใช้ **“หญ้าแฝก”** ปลูกเป็นแนวรักษาตามระดับไม่ให้ดินพังทลาย

ลงมา **การใช้ธรรมปราบธรรม** อาทิ การแก้ไขน้ำเน่าเสียโดยใช้ ผักตบชวา ตลอดจนพระราชทาน **โครงการแก้มลิง** เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม พระราชทาน โครงการ ฝนหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง เป็นต้น

ทรงใช้ **“ความรอบรู้ รอบคอบ”** ในการแก้ไขปัญหา เช่น จะแก้ไขปัญหาระเบิดดิน ต้องรู้

ระเบิดดิน จะแก้ไขปัญหาระเบิดน้ำ ต้องรู้ระเบิดน้ำ จะเห็นว่าก่อนเสด็จฯ ประพาสแต่ละแห่งจะทรงรวบรวมข้อมูล และศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่และแต่ละกลุ่มคน โดยคำนึงถึง **“ความประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด”**

พระองค์ทรงเน้น เรื่องการบริหารจัดการ ทั้งนี้ ในระหว่างที่ทรงงานพัฒนา อยู่นั้น จะทรงสร้างระบบบริหาร ไปด้วย เป็นสิ่งที่น่าทึ่งที่นักพัฒนา ทุกคนควรคำนึงถึง เช่น การพัฒนา ชนบทควรใช้กระบวนการอย่างไร ควรสร้างกลไกอะไรบ้างเพื่อให้ งานพัฒนาบรรลุผล โดยทรงให้ จัดตั้งมูลนิธิต่างๆ ขึ้นมา เพื่อให้ การบริหารเกิดความคล่องตัว นอกจากนี้ทรงตั้งศูนย์ศึกษา การพัฒนาขึ้น ๖ แห่ง เน้นให้มี **“การบริการรวม”** ที่จุดเดียว เป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ โดยแสดงให้เห็นถึงวิธีการทำงานร่วมกันที่ตั้งอยู่บนหลัก **“รู้ รัก สามัคคี”** ซึ่งถือเป็นหลักการทำงาน อีกประการหนึ่ง ทั้งนี้ พระองค์ทรงยึดหลักว่า ต้องมีพลังผลักดันให้เราปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา และ**พลังผลักดัน ที่สำคัญที่สุดคือ ความรัก ความเมตตา** อย่าทำอะไรมนุษย์ ต้องตั้งอยู่บนหลักของความสามัคคี และ การมีส่วนร่วม โดยใช้ **การปรึกษาหารือ** ในการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น

พระราชกรณียกิจของพระองค์แตกต่างจากพระมหากษัตริย์ทั่วโลก

จากพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาประเทศนานัปการ ที่ทรงปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานนั้น ล้วนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ และประชาชนอย่างใหญ่หลวงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชน ทรงช่วยเหลือราษฎรในทุกๆ เรื่อง ประดุจ “พ่อคุณแลลูก” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรักแผ่นดิน ทรงรักประชาชน จึงทรงทำทุกสิ่งทุกอย่างให้แผ่นดิน ให้ประชาชนมีความสุข

พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงรับฟังปัญหา ทรงเข้าไปแก้ไข ไม่ทรงวางเฉย ซึ่งพระองค์จะทรงวางเฉยก็ได้ จะส่งหน่วยราชการต่างๆ ไปก็ได้ แต่ทรงเลือกที่จะทรงทำด้วยพระองค์เอง อันนี้คือจุดแตกต่าง จนกระทั่งต่างประเทศยกย่องพระองค์ว่าทรงเป็น “Working Monarch” ซึ่งหมายถึงพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงงานอยู่ตลอดเวลา

องค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ กล่าวว่

“...เป็นครั้งแรกที่องค์การสหประชาชาติได้จัดทำรางวัลเกียรติยศนี้เพื่อมอบแก่บุคคลดีเด่นที่ได้อุทิศตลอดช่วงชีวิต สร้างผลงาน ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนา ความก้าวหน้าของคนจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญานามจากชาวโลกว่า ทรงเป็น “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา”...”

นอกจากนี้ The Belgium Chamber of Inventor ซึ่งเป็นองค์กรสิ่งประดิษฐ์ที่เก่าแก่ที่สุดของยุโรป ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลเทิดพระเกียรติ และได้กล่าวสดุดีพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความตอนหนึ่งว่า

“...พระมหากษัตริย์ของไทยทรงเป็นนักพัฒนา มีพระวิริยะอันสูงส่ง รวมทั้งพระอัจฉริยภาพและพระวิสัยทัศน์ที่ดี ทรงงานหนักเพื่อประชาชนของพระองค์ ทรงใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย สิ่งประดิษฐ์ในพระองค์สามารถนำไปพัฒนาใช้งานได้อย่างกว้างขวางทั่วโลก...”

ทรงได้รับการเทิดพระเกียรติและถวายพระราชสมัญญานามมากมาย อาทิ ทรงเป็น พระบิดาแห่งการประดิษฐ์ไทย พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย พระบิดาแห่งนวัตกรรมไทย พระบิดาแห่งฝนหลวง พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน ฯลฯ

แม้วันนี้อาจจะไม่ได้เห็นพระองค์เสด็จฯ ออกพื้นที่ แต่พระองค์ก็ยังทรงงานอยู่ทุกวัน ขณะประทับอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช ก็ยังทรงงานไม่ได้หยุด ในห้องประทับติดตั้งคอมพิวเตอร์และระบบไอทีเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เพื่อทรงศึกษาข้อมูล และติดตามสถานการณ์ต่างๆ มาประมวลวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนและรอบคอบ ก่อนพระราชทานแนวพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที

ทรงอยากเห็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยมีรับสั่งกับ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ความตอนหนึ่งว่า

“...ทำไมพระเจ้าอยู่หัวต้องเหน็ดเหนื่อยอยู่อย่างนี้ ที่ต้องเหน็ดเหนื่อย ก็เพราะประชาชนยังยากจนอยู่ และเมื่อเขายากจน เขาจึงไม่มีอิสรภาพ เสรีภาพ และเมื่อเขาไม่มีอิสรภาพ เสรีภาพ เขาจึงเป็นประชาธิปไตยไม่ได้...”

ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ผลลัพธ์สุดท้ายที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอยากเห็นก็คือ **การพัฒนาที่ยั่งยืนและประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง** ซึ่งการปูพื้นฐานของประชาธิปไตย มิใช่เรื่องของกฎหมายระเบียบ กติกาเพียงอย่างเดียว หากพื้นฐานจริงๆ คือต้องพัฒนา **ประชาชนให้หลุดพ้นจากความยากจน และสามารถยืนได้ด้วย**

ตัวเองก่อน จึงจะเป็นประชาธิปไตยได้ นับเป็นการสร้างรากฐานสำคัญให้เกิดความเข้มแข็งในระบบการเมืองไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน ในทัศนะของพระองค์ กระบวนการพัฒนาต้องครอบคลุมทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง **ต้องพัฒนาคนด้วย และต้องอาศัยศรัทธา** เป็นสำคัญ การพัฒนาจึงจะประสบความสำเร็จ

พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า **“ต้องระเบิดจากข้างใน”** นั่นคือต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน มิใช่การนำความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัว

นอกจากนี้ทรงมุ่งเน้นหลักการ **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** คือ ก่อนจะทำอะไรต้องมีความเข้าใจเสียก่อน เข้าใจภูมิประเทศ เข้าใจผู้คนในหลากหลายปัญหา ทั้งนี้ จะต้องทำให้ผู้ที่เราจะไปทำงานกับเขาหรือทำงานให้เขานั้น **“เข้าใจ”** เราด้วย เพราะถ้าเราเข้าใจเขาแต่ฝ่ายเดียว โดยที่เขาไม่เข้าใจเรา ประโยชน์คงจะไม่เกิดขึ้นตามที่เรามุ่งหวังไว้ **เมื่อรู้ปัญหาแล้ว เข้าใจแล้ว ก็ต้องเข้าถึง** เพื่อให้เข้าไปสู่การปฏิบัติให้ได้ และเมื่อเข้าถึงแล้วจะต้องทำอะไรก็ตามให้เขายากเข้าถึงเราด้วย ดังนั้น จะเห็นว่าเป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งไปและกลับ ถ้าสามารถทำสองประการแรกได้สำเร็จ เรื่อง **“การพัฒนา”** จะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

ชัยของการพัฒนา คือ ความสงบ ความเจริญ และความอยู่ดีกินดีของพสกนิกร

พระองค์ทรงมีรับสั่งว่า การแก้ปัญหาของประชาชนและประเทศชาติ มิใช่เรื่องง่าย เป็นงานยาก การเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหา เหมือนกับการเข้าสงคราม แต่เป็นการทำสงครามที่ไม่ใช้อาวุธ เป็นการต่อสู้กับปัญหาเพื่อนำไปสู่ชัยชนะ โดยใช้กระบวนการพัฒนานำไปสู่ความสำเร็จ จึงเป็นที่มาของชื่อ **“มูลนิธิชัยพัฒนา”**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานอย่างหนักเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน พระองค์ทรงพยายามต่อสู้ทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อมุ่งสู่ชัยชนะของประเทศ โดยใช้กระบวนการพัฒนานำไปสู่ความสำเร็จ ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๗ เกี่ยวกับเรื่องมูลนิธิชัยพัฒนา

ความตอนหนึ่งว่า

“... ชัยชนะของประเทศนี้ โดยงานของมูลนิธิชัยพัฒนานั้นก็คือ ความสงบ... เป็นเมืองไทยที่มีความเจริญก้าวหน้า จนเป็นชัยชนะของการพัฒนาที่ได้ตั้งชื่อ มูลนิธิชัยพัฒนา ชัยของการพัฒนานี้มีจุดประสงค์ คือ ความสงบ ความเจริญ ความอยู่ดีกินดี...”

บทสรุปนี้ ตรงกับเครื่องหมายประจำมูลนิธิชัยพัฒนา ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์นายกิตติมศักดิ์ของมูลนิธิชัยพัฒนา ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดแบบ พร้อมทั้งความหมายด้วยพระองค์เอง และพระราชทานเป็นเครื่องหมายประจำมูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย **พระแสงขรรค์ชัยศรี ธงกระบี่รัฐ ดอกบัว และสังข์** อันหมายถึง พระองค์ทรงเป็นจอมทัพ โดยมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นทหารของพระองค์ เพื่อร่วมเป็นพลังของแผ่นดินเข้าไปแก้ไข้ปัญหาต่างๆ โดยใช้กระบวนการพัฒนาอันนำไปสู่ชัยชนะของประเทศและประชาชน ก่อให้เกิดความสงบ มีคุณธรรมจริยธรรม ความอยู่ดีกินดีและความร่มเย็นเป็นสุขในแผ่นดินไทย

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นต่อแผ่นดินไทยและประชาชนชาวไทย แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาที่พระราชทานได้ส่งผลดีอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ทำให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น พระอัจฉริยภาพแห่งความเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มิใช่เพียงก่อให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นเหลือต่อปวงชนชาวไทย หากแต่พระเกียรติคุณเหล่านี้ได้แผ่ไพศาลไปสู่นานาชาติประเทศทั่วโลก **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงนำพาประเทศไทยและประชาชนชาวไทยให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมีความสุข และดำรงไว้ซึ่งเกียรติภูมิของความเป็นประเทศไทยและคนไทยตราบนานเท่านาน**

ในโอกาสอันเป็นมหามงคลยี่นี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ขอถวายความจงรักภักดี และขอเทิดทูนพระองค์ไว้เหนือเกล้า
เหนือกระหม่อม และขอเชิญชวนประชาชนชาวไทยทั่วทั้งประเทศสนองพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้า
ล้นกระหม่อม ด้วยการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท น้อมนำแนวพระราชดำริมาศึกษา และยึดถือ
เป็นแนวปฏิบัติให้บังเกิดผลสืบไป

ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

บรรณานุกรม

หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์

- กรมชลประทาน. “กักันไฟฟ้าพลังน้ำคลองลัดโพธิ์” วารสารข่าวกรมชลประทาน. ปีที่ ๑๗ (ฉบับที่ ๑๓๐) ; กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.
- กรมชลประทาน. เติบโตองค์กรฯชั้น ดวงใจราษฎร์ ปราชญ์แห่งน้ำ ๑๐๙ ปี ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ กรมชลประทาน งานเพื่อแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : บริษัท เนชั่น พรินต์ติ้ง เซอร์วิส จำกัด, ๒๕๕๔.
- กระทรวงพลังงานร่วมกับสถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย. พระบิดาแห่งการพัฒนาพลังงานไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท อมารินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙.
- กรุงเทพมหานคร. ทรงเป็นแรงบันดาลใจ. กรุงเทพฯ : บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๕๐.
- กรุงเทพมหานคร. แนวพระราชดำริด้านการบริหารจัดการกรุงเทพมหานคร ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๙. กรุงเทพฯ : บริษัท อมารินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐.
- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. ประมวลพระบรมราชโองการและพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พุทธศักราช ๒๔๙๓ - ๒๕๔๘.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี. สารานุกรมพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรอบ ๖๐ ปีแห่งการครองราชย์. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด. ๒๕๕๑.
- ฐิติพันธ์ พัฒนมงคล. “อุทกภัย ’๕๓ วิกฤตน้ำจากที่ราบสูงถึงคาบสมุทร” นิตยสารสารคดี ฉบับที่ ๓๑๐ ; ธันวาคม ๒๕๕๓.
- เทิดศักดิ์ บุญยขจร. “บทบาทกรมชลประทาน ในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยตามแนวพระราชดำริ” วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ปีที่ ๒ (๒); เมษายน- มิถุนายน ๒๕๔๗.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. พากเพียร...เพื่อพอเพียง. กรุงเทพฯ : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ๒๕๓๓.
- ฝ่ายกิจการเพื่อสังคม บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). “แฝก” เป็นไปได้มากกว่าหญ้า รวมผลงานการประกวด การพัฒนาและรรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ ๔ ประจำปี ๒๕๕๒. กรุงเทพฯ : บริษัท วงตะวัน จำกัด, ๒๕๕๒.
- ฝ่ายวิจัยและพัฒนาสาขาคอมพิวเตอร์สมรรถนะสูง. ระบบเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท วงตะวัน จำกัด, ๒๕๕๒.
- มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. ๑๓ ปี การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จากโรงเรียนวังไกลกังวล หัวหิน หนึ่งเดียวในโลก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘. กรุงเทพฯ : บริษัท อมารินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๒.

มูลนิธิชัยพัฒนา. **กักหน้ำน้ำชัยพัฒนา เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวหน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย.** กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๔.

มูลนิธิชัยพัฒนา. **เครื่องกลเติมอากาศ แบบอัดอากาศและดูดน้ำ RX-5C.** กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๔.

มูลนิธิชัยพัฒนา. **มูลนิธิชัยพัฒนา.** กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๔.

สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต และธนาคารออมสิน. **ในหลวงกับประชาชน ๔๕ ปี สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต.** กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๒.

สถาบันเพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบท จำเนียร สารระนาค. **สถาบันเพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบท จำเนียร สารระนาค.** กรุงเทพฯ : สถาบันเพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบท.

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน). **ประกวดการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ครั้งที่ ๒.** กรุงเทพฯ : สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๒.

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน). **ประกวดการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ครั้งที่ ๓.** กรุงเทพฯ : สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๓.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. **ผืนดินพระราชทาน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, ๒๕๔๙.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** นนทบุรี : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๔.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **พระมิ่งขวัญของชาวไทย ผู้ทรงเป็นพลังพัฒนาประเทศ.** กรุงเทพฯ : ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๓.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** กรุงเทพฯ : ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ๒๕๔๒.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.** กรุงเทพฯ : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๔๗.

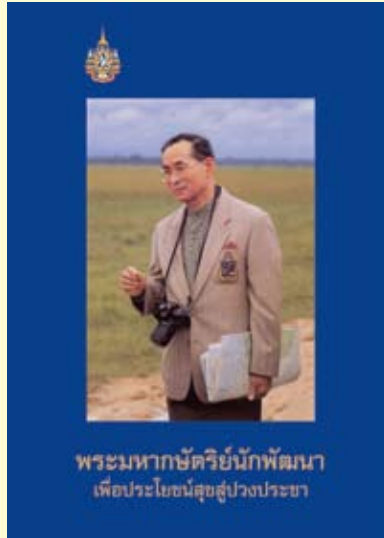

- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **พระเกียรติเกริกไกร.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรทฤษฎีใหม่.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิสัย, ๒๕๕๓.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **การบริหารธุรกิจตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **ตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิสัย, ๒๕๕๓.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาชนผู้.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ . **๘๐ พรรษาปวงประชาเป็นสุขสานต์.** กรุงเทพฯ : บริษัท พีรี เสกล จำกัด, ๒๕๕๐.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **กษัตริย์นักพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : หจก. อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๓.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **๓๐ ปี กปร. สามทศวรรษสามสะพาน.** กรุงเทพฯ : บริษัท บีทีเอส เพรส จำกัด, ๒๕๕๔.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **น้ำคือชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ๒๕๕๐.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. **จดหมายเหตุสิทธิบัตรฝนหลวง.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **ยิ่งครูสั่งสอนแจจใจโลก THE GREAT PUNDIT.** กรุงเทพฯ : ดี อัลฟาเบ็ตส์ กรุ๊ป.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **จดจารพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อปวงประชาร่มเย็น.** กรุงเทพฯ : บริษัท อมารินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๑.
- สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร. **เป็นฝนสู่ประชา จากบิดาของแผ่นดิน.** กรุงเทพฯ : สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร, ๒๕๔๗.
- อัครวัฒน์ โอสสถานุเคราะห์. **หนึ่งในโลก จอมกษัตริย์มหาราชผู้ยิ่งใหญ่.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, ๒๕๔๙.

เว็บไซต์ สื่อออนไลน์

- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. **“ในหลวง” ตรีศมสร้างเขื่อนขุนด่าน เสร็จเร็วมีประโยชน์จริงๆ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9540000119441> (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๙ กันยายน ๒๕๕๔).
- เครือข่ายกาญจนาภิเษก. **โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://kanchanapisek.or.th/kp1/index_th.html (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๐ กันยายน ๒๕๕๔).
- เทศบาลตำบลอุโมงค์. **โครงการน้ำมันไบโอดีเซลชุมชน ทดแทนพลังงานไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.umongcity.org> (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔).
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **เป็นฝนสู่ประชา จากบิดาของแผ่นดิน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thairoyalrain.in.th/index.php> (วันที่ค้นข้อมูล : ๕ กันยายน ๒๕๕๔).
- กรุงเทพมหานคร. **ด้านการจราจร.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkok.go.th/th/page/?129-Transportation> (วันที่ค้นข้อมูล : ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔).
- มูลนิธิชัยพัฒนา. **แนะนำมูลนิธิชัยพัฒนา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/publication/recommended-chai-pattana-foundation> (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔).
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **สะพานพระราม ๘.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : th.wikipedia.org/wiki/สะพานพระราม_๘ (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๔).
- สถานวิจัยและพัฒนาพลังงานทดแทนจากน้ำมันปาล์มและพืชน้ำมัน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับปาล์มน้ำมันและไบโอดีเซล.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.biodiesel.eng.psu.ac.th/pdf/king&biodiesel.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : ๗ กันยายน ๒๕๕๔).
- สำนักงานโยธา กรุงเทพมหานคร. **พระราชดำริด้านการจราจรสำนักงานโยธา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://portal.bangkok.go.th/subsite/index.php?strOrgID=001061&strSection=services&intContentID=1337> (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๔).
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.rdpb.go.th/> (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๔).
- สำนักชลประทานที่ ๔ กรมชลประทาน. **ประวัติหมู่บ้านและฝายหนองบึงไก่.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://ridceo.rid.go.th/kampang/Nong-Ping-Kai/resume-phai.html> (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔).
- สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร. **คำถามที่หลายคนสงสัย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.royalrainmaking.thaigov.net/faq> (วันที่ค้นข้อมูล : ๕ กันยายน ๒๕๕๔).

คณะที่ปรึกษาจัดทำหนังสือพระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

ประธาน

นายสุเมธ ตันติเวชกุล

กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

ที่ปรึกษา

นายพนัส สิมะเสถียร

ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นายอาคม เดิมพิทยาไพสิฐ

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะทำงานจัดทำหนังสือพระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

ประธาน

นางเพ็ญจา อ่อนชิต

รองประธาน

นายสุทิน ลีปิยะชาติ

นางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง

คณะทำงาน

นางจันทร์ทิพย์ ปาละนันท์

นางสาวช่อผกา แก้วใหญ่

นางสาวจิรวังษ์ วงศาโรจน์

นายนพดล ธัญญาดี

นางสาวรวิวรรณ เลียดทอง

นางวรารัตน์ ดุลยพิทักษ์

นางสาวรัตนวรรณ โอสกรูป

นางสาวพนิดา วงษ์ภักดี

นางสาวธนัสณี จีสูงเนิน

ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือพระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

พิมพ์ครั้งที่ ๑

ธันวาคม ๒๕๕๔

จำนวน

๒๑,๐๐๐ เล่ม

ISBN

978-974-9769-99-7

พิมพ์ที่

ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง กรุงเทพฯ

“...ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น
เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน
ด้วยวิธีการที่ประหยัด ระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา
เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว
จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...
การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัว
ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น
เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด
เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่พึ่งตนเอง
ย่อมสามารถสร้างความสำเร็จก้าวหน้า
ระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๐-๔๐๘๕ ต่อ ๑๓๐๓-๕
โทรสาร ๐-๒๖๒๘-๒๘๔๖ www.nesdb.go.th